

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:1

29 Kasım 2024 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.32

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 23'üncü Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Cumhurbaşkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, İletişim Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu, Yatırım Ofisi Başkanlığı, Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı, Finans Ofisi Başkanlığı ve İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığının Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Ayrıca, gündemimizde bugün Cumhurbaşkanlığının bütçe görüşmelerinin tamamlanmasının müteakiben 2025 yılı gelir bütçesi ve 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddeleri bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, gündemimiz bayağı yoğun, dolayısıyla sükûneti tesis edip gündemimize geçmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza söz vermeden önce, Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya başladı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - İletişim Başkanı niye gelmemiş? Plan ve Bütçeye vekâleten gelinir mi Sayın Başkan, niye gelmemiş? Sayın Başkan, Cumhurbaşkanı Yardımcımız geliyor, İletişim Başkanı gelmiyor, böyle bir şey olur mu ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sözleriniz duyulmuştur.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Millî Güvenlik Genel Sekreteri geliyor, Savunma Sanayii Başkanı geliyor, Diyanet Başkanı da yok. Buna niye itiraz etmiyorsunuz AK PARTİ'liler?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Cumhurbaşkanı Yardımcımız söylediklerinizi duydu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Her şeyden bir maraza çıkarmayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz niye itiraz etmiyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kurum temsil ediliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir şey söyleyeyim mi? Burayı ciddiye almamak bu, buna sizin de itiraz etmeniz lazım.

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya devam etti)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sanırım bürokratların kendilerini tanıtmaları bitti.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza konuşmalarını yapmak için söz vereceğim.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Usul hakkında bir söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, çok teşekkür ederim.

Öncelikle herkese günaydın; hoşgeldiniz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı.

Şimdi, biliyorsunuz, bugün millî gelir rakamları açıklandı, üçüncü çeyrek rakamları. Türkiye şu anda teknik olarak bir resesyona girdi, bu veriler onu gösteriyor. Tabii, onun detaylarına girmeyeceğim ben şimdi, onu belki müzakere edeceğiz ancak bu veriler saat 10.00'da, yarım saat önce açıklandı. Bence bugünkü görüşmelerin de seyrini değiştirecek, hatta belki bütçeyi bile bir miktar gözden geçirmeyi gerektiren bir durum ortaya çıktı çünkü Türkiye, Hükûmetin iddia ettiği kadarıyla bir dezenflasyon programı uyguluyor ama bu sonuçlar bir dezenflasyona yardımcı olacak ölçüde mi? Veya bir yandan da baktığınızda burada bir çarpıklık var. Mesela tüketim harcamaları hâlâ üçüncü çeyrekte bir önceki yıla göre yüzde 3,1 artmış yani kimin tüketimi artıyor? Emeklinin tüketiminin artması mümkün değil, asgari ücretli çok sıkıntıda. Demek ki gelir dağılımında ciddi bir bozulma var ve bir kesim insan var ki onların tüketiminde aşırı bir artış olması gerekir ki Türkiye genelinde bu kadar yüksek bir tüketim harcaması artışı olsun. Bir

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:2

önceki çeyreğe göre daralıyor olmakla birlikte hâlâ güçlü bir tüketim harcaması var. Dolayısıyla, Sayın Başkan, bunu umarım olumlu karşılırsınız, benim talebim şudur: Bir miktar daha bu veriler üzerinde çalışılmasının faydalı olacağını düşünüyorum çünkü uzun süredir böyle bir şey olmadı yani teknik olarak Türkiye resesyona girdi dolayısıyla...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Resesyon mu?

ERHAN USTA (Samsun) - Teknik resesyon, evet.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok, böyle bir şey söz konusu değil ki, resesyon yok ki.

ERHAN USTA (Samsun) - Onu siz... Bütün literatür bunu söyler, iki çeyrek üst üste bir ekonomi daralıyorsa, bunun anlamı teknik resesyondur, bunun boyutu tartışılır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Daralma yok ki.

ERHAN USTA (Samsun) - Var efendim, olmaz olur mu? Eksisi 0,2, eksi 0,2. Bundan haberiniz yok mu? Yani, bu bir teknik resesyondur, hangi bilim adamına sorarsanız sorun, dünyanın her tarafında bu teknik resesyondur dolayısıyla bunu belli ki... Bakın, bu söylediğim şeyin çok daha önemli olduğunu şimdi anlıyoruz, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı hâlâ bu konuyu bürokratlarıyla falan belki konuşamamış olabilir. Sayın Başkan, bir miktar ara verelim ve bu konu çalışsın, bugünkü müzakereleri de bu bütçeyi de aslında etkileyecek bir husustur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Biliyorsunuz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum.

Genel Kurulda daha sonra bütçe rakamları üzerinde özellikle harcama artırıcı veya gelir azaltıcı bir değişiklik yapma imkânımız olmuyor. Plan ve Bütçe Komisyonunda bu son gün, bu anlamda iyi değerlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Komisyona gündemini okudum, gündemde bir değişikliğe gitmeyeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, size otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunun 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe ve 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifleri ile Sayıştay raporları üzerine gerçekleştirdiği çalışmaların son günündeyiz. Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçe ve kesin hesapları ile Sayıştay raporlarına ilişkin görüşmelerin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Cumhurbaşkanlığı, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla devletimizin stratejik hedeflerini hayata geçiren ve milletimizin refahını artıran çalışmaların merkezinde yer almaktadır. Cumhurbaşkanlığı, bir taraftan belirlenen makro hedefler doğrultusunda kurumların koordinasyonunu sağlarken diğer yandan faaliyetlerin ilerlemelerini takip ederek gerekli güncellemeleri yapmaktadır. Bu kapsamda, çeşitli kurullar çalıştırılmakta, hazırlanan stratejiler ve eylem planları takip edilmektedir. Ekonomi Koordinasyon Kurulu, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi Yönlendirme Kurulu ve Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulu ilgili mevzuat çerçevesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca, ülkemizin önemli bir gündemi olan nüfusa ilişkin kapsamlı stratejiler oluşturmak ve koordinasyonunu sağlamak üzere Nüfus Politikaları Kurulunun kurulmasına yönelik çalışmalarda da son aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Bu çerçevede, Cumhurbaşkanlığı bütçesi, değişen küresel dinamiklere ve ülkemizin ihtiyaçlarına uyumlu şekilde bölgesel ve küresel öncelikler, kalkınma hedefleri ve katma değer odaklı stratejiler doğrultusunda hazırlanmıştır. Bütçe sunumunda, Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçeleri, kesin hesapları, gerçekleştirdikleri faaliyetler ve projeler hakkında sizleri bilgilendirmeye çalışacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı 2023 yılı bütçe gideri 7 milyar 858 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı başlangıç ödeneği 12 milyar 284 milyon liradır. Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı bütçesinde ise 16 milyar 928 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmektedir. Bu ödeneğin yüzde 50'si barışı destekleme faaliyetleri, acil destek giderleri ve Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislere hazine yardımı için diğer kurum ve kuruluşlara aktarılacak üzere ayrılmıştır. Cumhurbaşkanlığı bütçesinin geri kalanının önemli bir kısmı ise çeşitli alanlarda kamuya ücretsiz sunulan hizmetler için kullanılacaktır. Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesinin giderleri de Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatına ayrılan kaynaklar arasında yer almaktadır. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yer alan Millet Kütüphanesi günlük 4 bin ile 7 bin, hafta sonları ise 10 bin ile 12 bin kişiye 7/24 saat hizmet vermektedir. Millet Kütüphanesi açıldığı günden itibaren yaklaşık olarak 6,3 milyon ziyaretçi sayısına ulaşmıştır. Kütüphanede ücretsiz yemek ikramı sağlanmakta ve ulaşım kolaylığı için servis hizmeti sunulmaktadır. Bu kapsamdaki harcamalar

Cumhurbaşkanlığı bütçesinden karşılanmaktadır. İlk kez uygulanan Entegre Kitap Taşıma Sistemi'yle 5,5 kilometre uzunluğundaki raylı sistem sayesinde depolarda bulunan 1 milyonun üzerindeki kitap hızlıca okuyuculara ulaştırılmaktadır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı 8 başkanlık, 1 genel sekreterlik, 4 ofis ve 9 politika kurulu, politikaların etkin oluşturulması ve faaliyetlerin dinamik uygulanması için çalışmalarını sürdürmektedir. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi "Dijital Türkiye" vizyonu doğrultusunda e-devlet, siber güvenlik, millî teknolojiler, büyük veri ve yapay zekâ gibi alanlardaki çalışmalarıyla ülkemizin dijital dönüşümüne liderlik etmektedir. E-devlet kapısı 1.071 kurum ve kuruluşa ait 83 binden fazla hizmeti elektronik ortamda vatandaşların ve özel sektörün kullanımına sunmaktadır. 66 milyonu aşan kullanıcıya hizmet veren platform Türkiye'nin dijital yüzü haline gelmiştir. Nitekim uluslararası endekslerde de üst sıralarda yer almaktayız. Avrupa Komisyonunun 2024 E-Devlet Kıyaslama Raporu'nda Türkiye 37 ülke arasında 83 puanla AB ortalamasını aşarak 10'uncu sırada yer almıştır. Bizden önceki 9 ülkenin nüfuslarını topladığınızda Türkiye'nin nüfusunun yarısı kadar dahi etmiyor. Dolayısıyla Türkiye'nin buradaki konumu gerçekten çok güçlü bir durumda. Yine, bu raporda Türkiye kullanıcı desteği, dijital posta ve sınır ötesi kullanıcı desteği ve temel veri kaynakları alanlarında 100 tam puan alan ülkeler arasında yer almıştır. Büyükşehir ve il belediyelerinin su ve kanalizasyon hizmetlerinin entegrasyonu kapsamında 67 ilin hizmetleri e-devlet kapısına entegre edilmiştir, kalan 14 il için çalışmalar hızla devam etmektedir. Ayrıca, 2023-2025 Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Eylem Planı kapsamında kira sözleşmelerinin e-devlet üzerinden sunulması projesi hayata geçirilmiştir. Yeni sunulan "kaza tutanağı" hizmetiyle trafik kazası yapan vatandaşlarımızın uygun koşulları sağlanmaları hâlinde e-devlet mobil uygulaması üzerinden hızlı ve kolay bir şekilde tutanak oluşturmaları da sağlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından iş birliği içinde yürütülen çalışmalar sonucunda vatandaşlarımızın mobil e-devlet uygulaması üzerinden Müzekart işlemlerini gerçekleştirerek müze ve ören yerlerini ziyaret etmeleri sağlanmıştır. Sadece dijital dönüşümde değil bu dönüşüm için gerekli olan insan kaynağını geliştirme noktasında da Ofisimiz aktif rol almaktadır. Dijital Genç Ekosistemi 4 bin öğrenciye yönelik yapay zekâ ve girişimcilik eğitimleri düzenleyerek insan kaynağı gelişimine katkı sağlamaktadır. Millî Teknoloji Hamlesi ve Dijital Türkiye hedeflerimiz doğrultusunda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi koordinasyonunda tüm Bakanlıklar, ilgili kurum ve kuruluşlar, özel sektör ve STK'lerin görüşleri dikkate alınarak Ulusal Yapay Zekâ Stratejimiz ve Eylem Planımız güncellenmiş ve yayımlanmıştır.

Ayrıca "siber güvenlik başkanlığı" adıyla yeni bir teşkilat kurma hazırlıklarımızda son aşamadayız. Çok güçlü bir yapıyla bu alandaki süreçleri düzenleyecek, ürünleri ve firmaları akredite edecek, çok daha etkili bir şekilde ülkemizin, insanımızın, firmamızın siber güvenliğini sağlayacak bir yapılanmaya gidiyoruz. Böylece güçlü bir altyapı ve nitelikli insan kaynağına dayalı çok daha güvenli bir dijital ekosistem inşa etmeyi hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi Türkiye'ye uluslararası yatırımları çekmek ve yatırım süreçlerini kolaylaştırmak için tanıtım, danışmanlık ve koordinasyon hizmetleri sunmaktadır. Son yirmi iki yılda ülkemize uluslararası yatırımları çekmek için birçok reform hayata geçirilmiş, Türkiye'nin iş ve yatırım ortamı daha cazip ve rekabetçi hâle gelmiştir. 1973-2002 yılları arasında toplamda 15 milyar dolar yatırım çekebilen Türkiye, 2003 ile 2024 yılı Eylül ayı arasında 270,2 milyar dolar doğrudan uluslararası yatırım çekmiştir. Yıllık ortalama yatırım miktarı 1 milyar dolardan 13 milyar dolara yükselmiş ve küresel doğrudan yatırımlardan aldığımız pay yüzde 1'e çıkmıştır. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi koordinasyonunda hazırlanan 2024-2028 yıllarını kapsayan yeni Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi 29 Temmuz 2024 tarihinde Resmî Gazete'mizde yayımlanarak kamuoyuyla paylaşılmıştır. Stratejinin ana hedefi Türkiye'nin küresel yatırımlardan aldığı payı nitelikli projelerle artırmak ve 2028 yılında -bugün yüzde 1 olan- payımızı yüzde 1,5'a yükseltmektir.

28 Eylül 2024'te Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında, çok uluslu şirketlerin üst düzey yöneticilerinin katılımıyla Yatırım Danışma Konseyinin 10'uncu toplantısı İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonunda Türkiye'nin iş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik tavsiyeleri içeren bir sonuç bildirgesi yayınlanmıştır. Ayrıca, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu çalışmalarımız kapsamında Türkiye'nin iş ve yatırım ortamını iyileştirmek, uluslararası standartlara uyum sağlamak ve yatırımcıların ihtiyaçlarına yönelik çözümler sunmak için kapsamlı adımlar atılmakta, eylem planları hayata geçirilmektedir. Uluslararası doğrudan yatırımlarda Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Rusya, Almanya ve Japonya başta olmak üzere 18 ülkeden yatırımlar öncelikle cezbedilmektedir. 2007 yılından bu yana çalışmalarına devam eden Yatırım Ofisi ekonomiye büyük katkılar sunan çok önemli yatırım projelerine destek olmuş ve bunları ülkemize kazandırmıştır. Kasım 2024 itibarıyla toplam yatırım değeri yaklaşık 30 milyar doları bulan, 80 bin kişiye istihdam oluşturan 381 proje Yatırım Ofisi desteği sayesinde başarıyla hayata geçmiştir.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi ulusal ve uluslararası finansal sistemi analiz ederek Türkiye'nin kalkınma hedefleri doğrultusunda yenilikçi finansal ürünler geliştirmekte ve finansal sistemin derinleşmesine katkı sağlamaktadır. BİST katılım pazarı, katılım esaslı finansal ürünleri tek bir çatı altında toplayarak yatırımcılara kolay erişim sunmuş, ulusal ve uluslararası yatırımcıların ilgisini çekmeyi hedeflemiştir.

İstanbul Finans Merkezi 1,3 milyon metrekare ofis alanı, 75 bin kişiye kadar ulaşacak istihdam kapasitesi ve dünya standartlarındaki altyapısıyla Türkiye'nin finansal ve ekonomik kalkınmasında stratejik rol oynaması beklenen diğer bir projemizdir. Fintech Hub Türkiye, İstanbul Finans ve teknoloji üssüyle birlikte kurularak finansal teknolojiler girişimciliğinin desteklenmesi ve küresel düzeyde rekabetçi bir fintek ekosisteminin oluşturulması için çalışmaktadır. Fintek alanında liderlik hedefiyle finansal ofis

koordinasyonunda hazırlanmakta olan Millî Fintek Strateji Belgesi çalışmaları sürdürülmektedir. Finans Ofisi, katılım, finans okuryazarlığı raporları ve Fintek sözlüğü gibi çalışmalarla kamuoyunun finansal bilincini arttırmaya yönelik projeler geliştirmeye devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Türkiye'nin insan kaynakları politikalarını geliştirmek, kamu ile özel sektörde yetenek yönetimini desteklemek amacıyla stratejik çözümler üretmektedir. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Uzaktan Eğitim Kapısı aracılığıyla milyonlarca kamu çalışanına ücretsiz eğitim sunarken yapay zekâ destekli platformunu Türk devletleri ve dost ülkelerle paylaşarak uluslararası iş birliğini güçlendirmektedir. Erken Dönem Kariyer Destek ekosistemiyle gençlere 21'inci yüzyıl becerileri kazandırmak hedeflenmektedir. Bu kapsamda Ulusal Staj Programı'yla 2020-2024 arasında 500 bin gencin stajını başarıyla tamamlaması sağlanmıştır. Ofis, uluslararası kuruluşlarca yenilikçi ve kapsayıcı yetenek yönetimi uygulamalarıyla örnek gösterilirken Türk Devletleri Teşkilatı kapsamında Türk dünyası İnsan Kaynakları Geliştirme Enstitüsü kurulması çalışmalarına da öncülük etmektedir. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, yenilikçi yaklaşımları ve uluslararası iş birliği projeleriyle gençlere fırsat eşitliği sunmaya ve Türkiye'nin insan kaynağını geleceğin ihtiyaçlarına uygun şekilde güçlendirmeye kararlı bir şekilde uygulamalarını sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Strateji ve Bütçe Başkanlığı Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak, sürdürülebilir büyüme sağlamak ve makroekonomik dengeleri güçlendirmek için stratejik planlama ve bütçe politikalarının geliştirilmesi gibi kritik görevler üstlenmiş bir kurumumuzdur. Orta Vadeli Program, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla müştereken hazırlanarak 5 Eylül 2024'te Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ise ilgili kurumlara iş birliği içinde hazırlanarak Cumhurbaşkanımızın onayıyla yürürlüğe girmiştir. Kamu mali yönetimi ve kontrol süreçleri kapsamında Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklenti Raporu, Genel Faaliyet Raporu, Bütçe Çağrısı ve Eki Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Genelgesi ve Eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi kamuoyuna açıklanmıştır. Strateji ve Bütçe Başkanlığımız tarafından hazırlanan 2024 Yılı Yatırım Programı ocak ayı içinde yayımlanmıştır; programda toplam proje tutarı 7,3 trilyon lira, başlangıç ödeneği ise 1 trilyon lira olmuştur. Ayrıca, yatırım programında yer alan proje sayısı 2024 yılında 3.799'a ulaşmıştır.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda hazırlanan Ekonomik Reform Programı, 15 Ocak 2024 tarihinde Avrupa Komisyonuna iletilmiştir. Program, AB üyelik sürecinde ekonomik uyum sağlama ve yapısal reform gereksinimlerine yönelik tedbirleri içermektedir. 2025 yılına ilişkin raporun hazırlık çalışmaları da Ocak ayı içinde tamamlanacaktır.

Uluslararası Bütçe Ortaklığı (International Budget Partnership) tarafından hazırlanan Açık Bütçe Anketi "Open Budget Survey" denilen çalışmada 2023 yılı sonuçlarına göre ülkemiz, ilk defa 61 eşik puan seviyesinin üzerinde 64 puana ulaşmıştır. Böylece, 2023 yılı Açık Bütçe Anketi'yle, ülkemizin kamu kaynaklarının elde edilmesine ve kullanılmasına ilişkin yeterli bilgi ve veriyi vatandaşlarına zamanında sunduğu tespit edilmiş; ülkemiz şeffaflık alanında iyi ülke uygulamaları arasında değerlendirilmiştir. Öte yandan, OECD tarafından gerçekleştirilen ve ülkelerin iyi yönetim alanındaki performanslarını gösteren düzenleyici politika ve yönetim göstergelerine göre düzenleyici etki analizi kategorisinde 2024 yılında ülkemiz 10 basamak birden yükselerek 29'uncu sıraya çıkmıştır.

Çeşitli kurum ve kuruluşlarımızca uygulanan devlet yardımlarının koordinasyonunu, izlenmesini ve değerlendirilmesini sağlamak amacıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığı görevlendirilmiştir. Bu kapsamda, yürürlükte bulunan devlet yardımları hakkındaki uygulayıcı kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan yıllık izleme raporları ve etki değerlendirme raporları esas alınarak Devlet Yardımları Değerlendirme Raporu hazırlanmış, tamamlanmış, Sayın Cumhurbaşkanımıza arz edilmiştir.

Kalkınma iş birliği çalışmalarını bütüncül bir perspektifle yürütmek amacıyla Kalkınma İş Birliği Strateji Belgesi hazırlanmış, uluslararası kalkınma projelerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi için bilgi sistemi geliştirilmiştir.

Başkanlığımız, İslam İşbirliği Teşkilatı kapsamındaki İSEDAK platformunda İslam ülkeleri arasında ticareti arttırmak ve ortak kalkınma sorunlarına çözümler geliştirmek için çalışmalarını sürdürmektedir.

Başkanlık, sürdürülebilir kalkınmayı ulusal öncelikler ve uluslararası iş birliği ekseninde destekleyerek geleceğe yönelik stratejik çalışmalarını sürdürmektedir.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2023 yılı kesin hesap gideri 5 milyar 439 milyon lira olmuş, 2024 yılı bütçesi için 215 milyar 332 milyon lirası yedek ödenek olmak üzere Başkanlığa 217 milyar 183 milyon lira ödenek tahsisi yapılmıştır. 2025 yılında, Başkanlık bütçesi için ise 290 milyar 239 milyon lira ödenek öngörülmüş olup bu tutarın yüzde 98,8'i olan 286 milyar 861 milyon lirası yedek ödenek olarak ayrılmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, ülkemizin tezlerini uluslararası alanda savunmak, kamu diplomasisini yürütmek, dezenformasyonla mücadele etmek ve toplum ile kamu arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla çalışmalarını yürütmektedir. Başkanlık, stratejik ve kriz iletişimi faaliyetleri kapsamında 7/24 gündem takibi yaparak dezenformasyonu tespit etmekte ve doğru bilgiyi kamuoyuyla paylaşmaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesindeki CİMER, vatandaşların kamu politikaları hakkında görüşlerini paylaşabildiği, katılımcı demokrasiye katkı sunan, dünyanın en büyük kamu iletişim platformlarından biridir.

2023'te yaşanan depremler sonrası CİMER, deprem bölgesindeki talepler için hızla "Deprem Acil" butonunu devreye almış, başvuruları AFAD ve Kızılayla koordineli şekilde yerel yetkililere de aktararak hızlı müdahale sağlamıştır. 2025'te ise başvuruların kolayca yapılabilmesi için CİMER mobil uygulaması geliştirilecek ve kullanıcı dostu arayüz iyileştirmeleri yapılacaktır.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, gençlerin kamu kurumlarının sunduğu desteklerden haberdar olması için "Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri" düzenlemektedir. 2021'den bu yana düzenlenen Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'nin 5'incisini 2025 yılında gerçekleştirecektir.

İletişim Başkanlığının 2023 yılı bütçe gideri 3 milyar 232 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Başkanlığın 2024 yılı başlangıç ödeneği 4 milyar 127 milyon lira olup 2025 yılında ise toplam 6 milyar 155 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Diyanet İşleri Başkanlığı, İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarına dair bilinç oluşturmak, dinî konularda rehberlik yapmak, ibadet yerlerinin yönetimini sağlamak ve din istismarıyla mücadele etmek amacıyla faaliyet yürütmektedir. Manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetleriyle son bir yılda 3,5 milyon kişiye ulaşmış, sağlık tesisleri ve ceza infaz kurumlarında 26 bine yakın etkinlik düzenleyerek yaklaşık 1 milyon kişiye destek vermiştir. Hac ve umre organizasyonlarıyla 937 bin kişinin ibadetlerini güvenli ve usulüne uygun şekilde yapmaları sağlanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığına, Suudi Arabistan Hac ve Umre Bakanlığı tarafından 2024 yılında "En Disiplinli Hac Organizasyonu" kategorisinde 1'incilik ödülü verilmiştir.

Dinî yayınlar alanında 63 adet Türkçe eser ile 23 farklı dilde 114 eser üretilmiş, 2 milyon 115 bin eser ücretsiz dağıtılmıştır. Ayrıca, 19 dilde hazırlanan "İslam Nedir?" serisiyle dijital platformlarda küresel ölçekte erişim sağlanmıştır. Başkanlık, bu çalışmalarını dinî rehberlik, gençlik hizmetleri ve uluslararası alanda bilgilendirme faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmeye devam etmektedir.

Başkanlığın 2023 yılı kesin hesap gideri 47 milyar 911 milyon liradır. Başkanlığın 2024 yılı başlangıç ödeneği 91 milyar 826 milyon lira olup 2025 yılı bütçesi için teklif edilen ödenek tutarı ise 130 milyar 119 milyon liradır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, tarihî ve kültürel mirasımızı koruma, restore etme ve geleceğe aktarma görevini üstlenmiş bir kurumdur. 2024 yılında, cumhuriyet dönemi simge yapılarından Ankara Palas, müzeye dönüştürülerek ziyarete açılmış; Topkapı Sarayı, yaz döneminde gece müzeciliği kapsamında ziyaret edilebilmiştir. Yıldız Sarayı, altı yıllık restorasyon çalışmalarının ardından Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımıyla açılmış ve halkımızdan da yoğun ilgi görmüştür. Ayrıca, Topkapı Sarayı'nda Seririyat binaları, Saat Müzesi ve Fırınlar bölgesi gibi bölümlerin yenileme projeleri ile Dolmabahçe Sarayı'nın Kristal Merdivenler ve çevre odaları restorasyon çalışmalarında sona gelinmiştir. Çankaya Köşkü yerleşkesi içerisinde yer alan Atatürk Müze Köşkü restore edilerek 29 Ekim 2024 tarihinde açılmıştır. Bu tarihten 15 Kasım'a kadar 15 bine yakın kişi tarafından ziyaret edilmiştir.

Başkanlığımız, 2023 yılında 7 milyondan fazla ziyaretçiyi ağırlarken 2024'ün ilk on ayında 6,5 milyon ziyaretçiye ev sahipliği yaparak ülkemizin tanıtımına ve turizm gelirlerine önemli katkı sağlamıştır.

Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2023 yılı kesin hesap gideri 2 milyar 692 milyon lira olmuştur. 2024 yılı başlangıç ödeneği 1 milyar 900 milyon lira olan Başkanlığa, 2025 yılı bütçesi için 3 milyar 114 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle hizmetlerini çeşitlendirerek 2023-24 yıllarında 4,9 milyon belgeyi tasnif etmiş, 109 bin otantik belgeyi restore etmiş ve 7 milyon belgeyi dijital ortama aktarmıştır. Bütünleşik arşiv yönetimi sistemiyle tam otomasyon sağlayarak arşivlerin korunması, araştırmacıların ve kamu kurumlarının belgelere hızlı erişimi hedeflenmiştir. Ayrıca, arşivcilik alanındaki tecrübesini paylaşmak ve belgeleri ülke arşivlerine kazandırmak amacıyla 14 ülkeyle uluslararası iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Devlet Arşivleri Başkanlığının 2023 yılı kesin hesap gideri 480 milyon lira olmuştur. Başkanlığın 2024 yılı başlangıç ödeneği 858 milyon lira iken 2025 yılı bütçesi için 1 milyar 218 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı, Türkiye'nin savunma sanayi ihtiyaçlarını karşılamak, yerli ve millî üretimi artırmak, teknolojiyi geliştirme çalışmalarını koordine etmek ve Türk Silahlı Kuvvetleri ile güvenlik birimlerinin modern ekipmanlarla donatılmasını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren bir kamu kurumudur. Başkanlık, savunma projelerini yönetmek, özel sektörle iş birliği yapmak ve ihracatı artırmak gibi görevler üstlenmiştir.

Son yirmi iki yılda savunma sanayisinde büyük bir dönüşüm gerçekleşmiş, 2002'de sektörde sadece 56 firma faaliyet gösterirken bugün bu sayı 3.500'ü aşmıştır. Savunma projelerinin sayısı 2002 yılında 62 iken bugün bu sayı yüzde 80 yerlilik oranıyla 1.132'ye yükselmiş ve büyüklüğü 100 milyar doları aşmıştır. Sektörün cirosu 2002'de 1,1 milyar dolardan 2023'te 15,5 milyar dolara çıkmış, istihdam sayısı 92 bin kişiye ulaşmıştır. 2002 yılında savunma sanayisinde AR-GE'ye ayrılan yıllık bütçe sadece 49 milyon dolar iken bugün yıllık 2 milyar 622 milyon doları aşmıştır. 2002 yılında 248 milyon dolar olan savunma ve havacılık ihracatı, 2023 yılında Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre 5,5 milyar dolara ulaşmıştır; bu yıl bu rakamı da aşmasını bekliyoruz.

Türk savunma ürünleri 185 ülkeye ihraç edilmekte, ürün çeşitliliği 230'u bulmaktadır. İHA, SİHA, elektronik harp ve savaş gemisi üretimiyle Türkiye dünyada öncü ülkeler arasında yer almıştır. Savunma Sanayii Başkanlığı, 2024 yılında uzay, hava, kara, deniz, elektronik harp ve AR-GE alanlarında birçok önemli projeyi hayata geçirmiştir. Ülkemizin ilk yerli ve millî uydusu olan TÜRKSAT 6A uydusu 9 Temmuz 2024 tarihinde uzaya fırlatılmıştır. Hava araçlarında beşinci nesil millî muharip uçak KAN ve HÜRJET'in uçuş testlerine devam edilmiş, GÖKBAY helikopterlerinin ilk teslimatı gerçekleştirilmiştir. KIZILELMA insansız savaş uçağı prototip üretim ve test süreçleri sürerken ANKA-3, Bayraktar TB3, TB2, AKINCI ve AKSUNGUR İHA'ların kabulleri gerçekleştirilmiştir. Bayraktar TB3, TCG ANADOLU gemisinden iniş destek ekipmanı kullanmadan iniş ve kalkış yapmıştır. Böylece

kısa pistli bir gemiden iniş kalkış yapabilen ilk SİHA olarak dünya tarihine adını yazdırmıştır. Millî SİHA, ortalama 20 bin feet irtifada uçtuğu testi de başarıyla tamamlamıştır.

Deniz sistemlerinde PİRİ REİS denizaltısı hizmete alınmış, HIZIR REİS denizaltısının deniz denetlemelerine başlanmış, MURAT REİS'in donatım çalışmalarına devam edilmiştir. TCG DERYA, TCG İSTANBUL, ÜSTEĞMEN ARİF EKMEKÇİ ve MARLİN silahlı insansız deniz aracımız teslim edilmiştir. MARLİN silahlı insansız deniz aracı KUZGUN füzesini başarıyla test etmiştir. Elektronik harp ve radar projelerinde ALP 300-G, KANGAL, MURAD AESA radarı, OZAN mayın dedektörü, İHASAVAR, Sahil-Net projeleri ve JEMUS kabulleri yapılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, süreniz oldu, ilave süre ekliyorum.

Buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

Ayrıca, AR-GE alanında Kuantum Teknolojileri Geliştirme Merkezi kurulmuş, Odak Teknoloji Ağı güncellenmiş, SİBERGÜVEN, SİBERSİM, SUMRU, DÜFAS, MALAMAN ve SÜPERÖRGÜ projelerinde ilerleme kaydedilmiştir. Yapay zekâ, hidrojen teknolojileri, bilişsel, elektronik harp ve radyo frekansı bileşenlerinde AR-GE projeleri yürütülmüştür.

Savunma sanayisi sektöründe insan kaynakları alanında teknolojik üstünlük sağlayacak ürün ve sistemlerin geliştirilmesi için Millî Yetkinlik Hamlesi Projesi başlatılmıştır. Bu çok önemli, savunma sanayimizdeki insan gücü rakip ülkelere göre çok daha genç bir ortalamaya sahip; bu da geleceğin bizim savunma sanayimizde olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, yerli ve millî olarak geliştirilen Çelik Kubbe Projesi'yle, katmanlı hava savunma sistemlerinin yapay zekâ destekli entegrasyonu, ortak hava resminin oluşturulması ve gerçek zamanlı karar desteği sağlanması amaçlanmaktadır.

Savunma Sanayi Başkanlığının 2023 yılı kesin hesap harcaması 516 milyon liradır. 2024 yılında 837 milyon lira olan Başkanlık bütçesi, 2025 yılında 1 milyar 138 milyon lira olarak öngörülmüştür. "Bu kadar proje varken bu bütçe niye böyle küçük?" diye sorular olabilir. Bildiğiniz gibi, projeler Savunma Sanayii Destekleme Fonu tarafından desteklenmektedir; o da bütçe dışı bir kaynak olarak bu sürece destek olmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Millî İstihbarat Teşkilatı, Türkiye'nin ulusal güvenliğini korumak, bölgesel ve küresel tehditlere karşı stratejik önlemler almak amacıyla terörle mücadele, dış istihbarat, istihbarata karşı koyma ve teknik istihbarat gibi alanlarda faaliyetlerini sürdürmektedir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - MİT Başkanı neden yok?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ülkemiz, uzun yıllardır PKK/KCK, FETÖ, DEAŞ, EI Kaide ve DHKP-C gibi farklı ideolojilere ve dış desteğe sahip terör örgütleriyle eş zamanlı olarak mücadele eden tek NATO üyesi ülkedir. 2024 yılında nokta operasyonlarla, PKK/KCK, FETÖ ve DEAŞ gibi terör örgütlerinin lider kadroları etkisiz hâle getirilerek yurt içi faaliyetleri büyük ölçüde kısıtlanmış ve örgütlere katılım ciddi oranda azaltılmıştır. MİT Başkanlığımız, yurt içi ve yurt dışında FETÖ yapılanmasına yönelik olarak kapsamlı mücadelesini sürdürmektedir. Teşkilat, DEAŞ'ın yurt içinde gayrimüslim vatandaşlarımıza yönelik eylem arayışlarını önleyerek örgütün Suriye'deki yapılanmasını deşifre etmiştir.

MİT, dış istihbarat faaliyetleri kapsamında Türkiye'nin çıkarlarını korumaya yönelik aktif rol üstlenmiş ve devletler arası anlaşmalara zemin hazırlayarak diplomatik gücümüzü arttırmıştır. Teşkilat, dost ülkelere sağladığı eğitimlerle tecrübelerini paylaşmakta ve Türkiye'nin uluslararası gücünü arttırmaktadır. Rusya ile Batılı ülkeler arasında İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana gerçekleştirilen en büyük esir takası operasyonunu başarıyla koordine eden Teşkilat, uluslararası barış ve istikrarın sağlanmasına da katkı sunmuştur. Başkanlık, istihbarata karşı koyma görevlerinde casusluk ve algı operasyonlarını deşifre ederek Türkiye'nin espionaj sahası olmadığını defalarca kanıtlamış, bu alandaki başarılarıyla millî güvenliğin temel taşlarından biri olmuştur.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2023 yılı bütçe gideri 12 milyar 123 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Başkanlığın 2024 yılı başlangıç ödeneği 17 milyar 447 milyon lira iken Başkanlığa 2025 yılında 28 milyar 896 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, millî güvenliğin sağlanması ve hedeflere ulaşılması için Millî Güvenlik Siyaseti Belgesi'ni hazırlayıp güncellemekte iç ve dış güvenlik gelişmelerine dair stratejik değerlendirme raporları sunmaktadır. Millî Güvenlik Siyaseti Belgesi'nin küresel ve bölgesel ölçekte meydana gelen gelişmeler doğrultusunda günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde güncelleştirilmesi çalışmaları hâlihazırda devam etmektedir ve aşağı yukarı sonlanma aşamasındadır.

NATO görevleri ve Türk Devletleri Teşkilatı kapsamında güvenlik istişareleri yürütülmektedir. 2024 yılında Tacikistan, Irak, Malezya, Macaristan ve Umman Millî Güvenlik Kurulu Sekreterleri, Millî Güvenlik Danışmanlarıyla ilk temaslar kurulmuş, mutabakat muhtıraları imzalanmıştır.

MGK Genel Sekreterliğinin 2023 yılı kesin hesap gideri 151 milyon lira, 2024 yılı bütçesindeki başlangıç ödeneği 286 milyon liradır. 2025 yılı bütçe teklifi 381 milyon lira olarak öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili olarak da Cumhurbaşkanı Yardımcılığı olarak koordinasyon faaliyetleri yürütüyoruz. Detaylarını size dağıttığımız dokümanda anlatmaya çalıştık ama zaman kısıtından dolayı ben o kısmı müsaadenizle geçmek istiyorum, sadece şunu ifade edeceğim: Aramızdaki iktisadi ve mali iş birliği protokolleriyle Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kalkınması için, refahı için her türlü gayreti sarf ediyoruz. Diğer yandan, yine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası sahada verdiği mücadeleyi sonuna kadar destekliyoruz. Eşit bir statüde sorununun çözümü kavuşturulması yönünde iki devletli bir yapıyla müzakerelerin yürütülmesi ve sonuçlandırılması noktasında elimizden gelen tüm gücümüzle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle birlikte çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Geçtiğimiz dönemde Ercan Havalimanı'nın açılışı, Girne Asker Hastanesinin açılışı, sulama projeleri, yine önümüzdeki yıl Cumhurbaşkanlığı ve Cumhuriyet Meclisi binalarının hizmete girecek olması, enerji arz güvenliği konusunda yaptıklarımız; birçok alanda çalışmalarımızı, ortak çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yollarından biri olan yazılı soru önergelerine de önem veriyoruz. Bu kapsamda, tarafıma tevcih edilen 893 önergenin yüzde 88'ine cevap verilmiş durumdadır. Önümüzdeki dönemde de aynı hassasiyetle milletvekillerimiz tarafından tevcih edilen soru önergelerine yanıt vermeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Cumhurbaşkanlığı, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla cumhuriyetimizin asrı aşan birikimiyle Türkiye Yüzyılı'nı inşa eden kurumların başında gelmektedir. Cumhurbaşkanlığımız, 2025 yılı için öngörülecek bütçe imkânlarıyla ülkemizin çeşitli alanlarda ihtiyaç duyduğu politikaların ve stratejilerin geliştirilmesinde, uygulamaların takibinde ve etkin koordinasyon sağlanmasında üzerine düşen sorumlulukları bihakkin yerine getirmeye devam edecektir.

Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçe ve kesin hesapları ile Sayıştay raporlarına ilişkin görüşmelerin kurumlarımız, ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Bütçe sunumumu burada sonlandırırken Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımıza, değerli üyelerine, yine Komisyon üyesi olmayıp da buraya gelerek katkı sunan değerli milletvekillerine bugünkü çalışmalarınız ve özellikle yapıcı eleştiriler başta olmak üzere sunacağınız her türlü katkı için şimdiden teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, teşekkür ediyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, bir şey söylemek istiyorum müsaade ederseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle bir usulümüz yok, sözcünüze söz verebilirim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bir dakika içinde hemen bir şey söylemek istiyorum, önemli bir konu. Son gün ya Sayın Başkanım, bir konuyu arz etmem lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka, mutlaka ama bitirdik, bir aydır aynı usulden devam edip...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yoksa ayakta üç dakika konuşacağım, buradan bir dakika verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, ayakta üç dakika, tamam.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok rica ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, beni zorluyorsunuz, beni zorluyorsunuz, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Lütfen, bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Beni zorluyorsunuz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Basın nereye gidiyor?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Basın gitmesin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, basın burada, gitmedi. Tamam, burada basın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Basın burada, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan çok rica ediyorum. Şimdi iki konuyu gündeme getireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, getirin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Buradan iki dakika bir söz verin, bir konuyu gündeme getireyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, ön tarafa gelin şöyle.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın, burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı var, Savunma Sanayii Başkan Yardımcısı var, İdari İşler Başkan Yardımcısı var, Millî Güvenlik Genel Sekreteri var, Strateji ve Bütçe Başkanı var ama maalesef MİT Başkanı yok, Diyanet İşleri Başkanı yok, İletişim Başkanı yok; bugün onların bütçesi görüşülüyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Diyanetin Başkan Vekili var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Diyanet İşleri Başkanının, bütçesinden daha önemli ne işi olabilir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkan Yardımcısı var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu Diyanet zaten bütçenin neredeyse yarısını alıyor ama maalesef Diyanet İşleri Başkanı yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkan Yardımcısı burada.

VELİ AĞBABA (Malatya) - İletişim Başkanı nerede Allah aşkına ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkan Yardımcısı geldi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nerede Sayın İletişim Başkanı? O yok. MİT Başkanı Allah aşkına niye yok? Bakın, çok önemli bir bütçe görüşüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkan Yardımcısı burada.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O da mı gelmeseydi Sayın Başkan?

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:8

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısına bir şey demiyorum ama Plan ve Bütçe Komisyonunun üyelerini...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Saydığın bütün kurumların hepsi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, sizin haklarınızı da savunuyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen savunma bizim haklarımızı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerini de Plan ve Bütçe Komisyonunu da ciddiyete almamaktır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Olur mu ya! En üst düzeyde temsil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Burada gündeme getirdiniz bunu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu Plan Bütçeden daha önemli ne komisyonu var?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Saydığın bütün kurumların hepsi var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bugün 29 Kasım bütçenin son günü, aylar öncesinden bugün konuşacağı belli, İbrahim Kalın'ın ne işi var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ali Erbaş'ın ne işi var, Fahrettin Altun'un ne işi var? Allah aşkına, bundan daha önemli ne işi var?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Olur mu "Ne işi var"?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir konuyu daha söyleyeceğim, bakın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İki dakika doldu.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O da dakika tutuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Her gün söylüyoruz: Maalesef, bizi bir telefona, bir tripota mahkûm ediyorsunuz. Allah aşkına, basın niye bizi çekmiyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çekiyor işte, bakın, ANKA çekiyor sizi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi göndereceksiniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - ANKA kalsın, ANKA.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kalsın, hakikaten kalsın ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hep çekim yapıyorsunuz değerli arkadaşlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Burada TRT var, TRT nasıl olsa bizi yayınlamıyor Allah razı olsun. Ne yapıyor TRT?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, dün zaten basın yok diye yine basındaydık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - TRT bize "provaktörler" diyor.

EJDER AÇIKKAPI (Elazığ) - Bugün de yaptınız şovunuzu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haberlere bir bakın arkadaşlar.

TRT nerede, TRT?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - TRT çekti Sayın Ağbaba, herkes çekiyor bak şuan bütün kameralar sizi çekti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yakından da çeker misiniz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ama bu önemli bir konu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, sükûneti tesis edelim lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, hayırdır.

Buyurun, bir açıklama da siz yapın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, geçmiş dönemlerde, daha önceki parlamenter sistemde bütçenin sahibi, bir anlamda, son günde Hazine ve Maliye Bakan'ydı ama artık sistem değişti, Cumhurbaşkanlığı bütçesi olduğu için Cumhurbaşkanını Yardımcısı geliyor. Orada da biliyorsunuz, başlangıçta bu sisteme geçildiği zaman ciddi eleştirilerimiz vardı.

Şimdi, bugün bütçe görüşmelerinin sahibi Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı, sizsiniz. Gerçekten normal şartlar altında sizin burada bulunduğunuz bir ortamda, bu Cumhurbaşkanlığı'nın bünyesinde yer alan bütün kurumların başkanlarının burada olması gerekiyordu. Ya, neden bunlar yok? Geçen sene de aynısı oldu bunun. Yani nedir? Burası Parlamento, Parlamentodan daha önemli ne var? Yani yürütme olarak nedir bütçe? Yürütme geliyor, önümüzdeki yılın 2025 bütçesi için bizden ön izin alıyor, ön izin isteyeceksiniz bir anlamda, aynı zamanda da iki yıl öncesinin bütçesinin kesin hesabının ibrası, bir anlamda onaylanması söz konusu olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bitireceğim.

Bu kadar önemli olan bir yerde neden gerçekten bu kurumların en üst yöneticileri burada yok? Yani bu, çok önceden belirlenmiş; sizin en son gün olduğunuz belli, biliyorsunuz; sunuşu siz başta yapıyorsunuz, sonunda da var yani bu çok ciddi bir konu. Bu, Parlatmentonun ciddiye alınmaması demek yani memleketin bütçesini konuşuyoruz, önümüzdeki yılın bütün kaynaklarını konuşuyoruz; toplanacak vergileri, yapılacak harcamaları konuşuyoruz ama bu konuyla ilgili olan arkadaşlarımız burada yok. Bunu son derece yanlış bulduğumuzu yeniden ifade etmek istiyoruz. Bunun nedenini de sizin ağzınızdan duymak isteriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Türel.

Söyledikleriniz kayıtlara geçti. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız da burada, o da sizi dinledi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli değerli arkadaşlar, şimdi gruplar adına konuşmalara geçeceğiz.

Değerli milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun iki konuşmacısı olacak, Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır ve Tekirdağ Milletvekili Sayın Faik Öztrak onar dakika, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Erzurum Milletvekili Sayın Meral Daniş Beştaş ve Şırnak Sayın Ayşegül Doğan onar dakika, İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta yirmi dakika, Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın İsa Mesih Şahin yirmi dakika, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı yirmi dakika, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş yirmi dakika konuşacaktır.

Değerli milletvekilleri, bir hatırlatma yapmama müsaade edin. Şimdiye kadar yaptığımız uygulamalar, aldığımız kararlar on dakika konuşana yetiştirememeleri hâlinde bir dakika ilave ekliyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlara on dakikada bir on beş dakika, bir şey demiyorsunuz ama bizim sözcülerimiz de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, bir saniye, Sayın Sayın Ağbaba...

Sayın Ağbaba, sizin sözcünüz Sayın Türel, sözcülerle alakalı çok böyle...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Gruplar adına konuşanı söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mutlaka mutlaka ama biliyorsunuz şeylerimizi... Diğerlerini...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Adaletsiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, yok ben adaleti tesis diyorum, yirmi dakika konuşanlara ilave iki dakika veriyorum ancak buradaki esnekliğimiz grup sözcülerimiz bu işin çok... Mesela Sayın Türel, Sayın Usta, Sayın Oluç, Sayın Erdem, Sayın Kalaycı, o milletvekillerimiz biraz daha esnek çünkü bu işin yükünü çok çektikleri için bütün uygulamamız bu.

Bunu sizin bilgilerinize sunmak isterim ve sözcüler zaten söz talep ettikleri zaman da onların söz talebini her zaman karşılıyoruz.

Sayın Başarır, hazırsanız mikrofonunuzu açacağım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, kısaca bir hususu belirteyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Konuşmacılarımız başlayacak.

Tabii ki sözcülere, grup sözcülerine bu şeyi veriyorsunuz ama grubumuz adına konuşan hatipler ilk başta konuştuğları için orada bize sağlanan esnekliğin onlara da sağlanmasını istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdiye kadarki...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sizden bu anlamda daha esnek davranmanızı, özellikle bu bütçenin yirmi birinci gününü konuşurken bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, şimdiye kadarki uygulamalarımız malum, biliyorsunuz, bütün arkadaşlara aynı eşitlikte davranıyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu koltukta biraz uzun oturunca siz de değiştiniz

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılı bütçesinin Komisyon sürecinin son gününe geldik. Ben Komisyon üyelerine, Sayın Başkana, Meclis çalışanlarına, basına, grubuma, muhalefet grubuna olarak çok teşekkür ediyorum. Komisyon yoğun bir çalışma temposu içerisindeydi. Genel Kuruldaki maraton başlayacak 9 Aralıkta.

Şimdi, üzülerek söylüyorum ki raporları elimizden geldiği kadar grup olarak inceledik. 2018'de milletvekili olduğumuzda da Plan ve Bütçe Komisyonuna bakanlıkların, Cumhurbaşkanlığının raporları geliyordu ama günden güne bu raporlar eriyor. Yani bir örnek vermem gerekirse Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının 2020 yılında 199 sayfa olan raporu bugün 48 sayfa ya da Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 244 sayfa olan raporu bugün 76 sayfa. Niye bu raporlar eriyor? Burada 86 milyonun rızkının, parasının nereye, ne şekilde harcandığını konuşup tartışmak zorundayız. Aslında Sayıştay da bu denetimi yapıyor. Sayıştay raporlarında biz

harcamaları ayrıntılı bir şekilde burada görmeliyiz ki Komisyon ve Genel Kurulda tartışalım 86 milyona eleştirilerimizi, haklı ya da yanlış gördüğümüz hususları belirtelim. Mesela, 2020 Cumhurbaşkanlığının bütçesi geldiğinde Cumhurbaşkanlığının yan giderlerinden hediyelere hatta hediye paketlerine kadar ayrıntılı olarak rakam rakam bizde olurken, lastik gideri bakın, arabaların lastik gideri bile varken bugün bu raporların hiçbiri yok, bu hususlar belirtilmiyor. Ha, O zaman Meclisin, dolayısıyla Sayıştayın etkin bir denetim yapmadığını, yapamayacağını görüyoruz. Ben bilmek zorundayım, harcama kalemlerini tek tek tartışmak zorundayım, sizlere sormak zorundayım ama üzülerek söylüyorum ki bunlar yapılamıyor.

Şimdi, ben çok teknik konulara girmeyeceğim ama bütçe gelirleri 12 trilyon 800 milyar. Sayın Başkan, faiz gideri 1 trilyon 950 milyon. Bu, bir felaket, büyük bir felaket; bu, ülke için de emekli için de işçi için de tarım için de bir felaket. Bakın, ne kadar üzüntü verici, faize verdiğiniz para 1 trilyon 950 milyar olacak -o da olursa- Millî Eğitime 1 trilyon 451 milyon veriyoruz, Sağlık Bakanlığına 1 trilyon 20 milyar veriyoruz, savunmaya 1 trilyon 608 milyar veriyoruz. Şimdi, bunun bir izahı olması lazım. 2025 yılında da görüyoruz ki bütçenin yüzde 17,5'ünü faiz kalemi olarak vereceğiz. Bu, kabul edilebilir bir durum değil.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığının bütçesini konuşuyoruz. Ben özellikle Cumhurbaşkanlığının bazı harcama kalemlerini sormak istiyorum ve bunlara cevap almak istiyorum, özellikle birine özellikle cevap almak istiyorum, çok merak ediyorum çünkü. Şimdi "İletişim Başkanlığı" dediniz, ülkenin yurt dışında, yurt içinde özellikle yalanla mücadelede, yalan haberle mücadelede etkin bir görev yaptığını söylediniz. Beyefendi, buraya gelmedi; buraya gelmeliydi İletişim Başkanı. Çünkü bakın, 2019'da İletişim Başkanlığının bütçesi 344 milyon, şimdi 4,1 milyar. İnanılmaz bir artış! 2018'de bu beyefendinin 584 personeli var, bugün 2023'te 1.114; basından aldığımız haberlere göre -ki bu rakamı da sizden duymak istiyoruz- 1.600. Ya, şimdi, bu nasıl bir artış? Bu ülkede emekli maaşı 12.500 lira, asgari ücret 17 bin lira, tasarruf, tasarruf, tasarruf diyoruz ama 2019'dan bugüne kadar yaklaşık olarak yüzde 1.000 artan İletişim Başkanlığının gideri var. Şimdi, bu para nerede kullanılıyor, nasıl kullanılıyor; ben bunu bilmeliyim. Ne güzel, İletişim Başkanlığına 4,1 milyarı veriyoruz; yurt dışında, yurt içinde nereye, ne şekilde harcanıyor bu? Seçimde kullanılıyor mu? Seçimde kullanılan o videolar, o reklamlar, sosyal medya giderleri burada mı? Bilmek zorundayız. Siz "Hayır." diyebilirsiniz ama raporlarda bunlar yok.

Şimdi, geliyorum beyefendinin, Cumhurbaşkanının koruma giderlerinin yıllara göre dağılımı 2020'de 263 milyon, 2024'te 1 milyar 967 milyon; Sayın Başkan, bu nasıl bir artış?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dört sene geçmiş, zam yapılmasın mı?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Dört sene geçmiş, çok güzel, çok güzel bir yere geldi; 6 kat artmış, doğru, 6 kat artmış gözüküyor. Çok güzel bir yere geldin. Emekliye, işçiye zam yapılmasın mı değerli vekilim?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Memura zam yapılmıyor mu, Allah Allah?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ben de bunu söylüyorum. 2020'den bugüne kadar eğer ki işçi ve emekliye 6 kat aynı şekilde zam yaptıysanız hiçbir şey söylemeyeceğim sana.

Bak ne güzel; bu yıl 1 milyar 967 milyon koruma masrafı var, 2020'de 263 milyon diyorum; "Artmasın mı, zam geldi." diyor. Peki, ben kendisine soruyorum, benden sonra söz alsın: İşçi ve emekli maaşlarına 2020'den bugüne kadar 6 kat zam yapıldı mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - 2020'de asgari ücret neydi?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yapılmadı, yapılmadı!

Şimdi, geliyorum örtülü ödenek ve sarayın harcamalarına. Cumhurbaşkanlığının ilk on ayda 10 milyar 262 milyon örtülü ödenekten harcaması var. Şimdi, geçen seneye göre artış dehşet verici. Şimdi, örtülü ödenek tabii ki sorgulanamıyor, örtülü ödenekte kullanılan paranın bir gizliliği olduğunu söylüyorsunuz ama rakamlar gerçekten inanılmaz bir şekilde artmış. Beştepe, Okluk, Ahlat'taki sarayların açıklanan resmî maliyetinin 3,5 milyar olduğu söyleniyor. Bunları biz nereden alıyoruz? Sizin verilerinizden alıyoruz.

Şimdi, geliyorum en önemli soruya: Hava taşıtları grubu var Sayın Başkan, geçen yıldan devredilen ve 2023 kesin hesabı 1 milyar 58 milyon, yıl içerisinde giren 3,582 milyar, toplam 4,639 milyar; gelecek yıla devredilen 4,639 milyar; 3,6 milyarlık bir giriş var; bu para nerede? Ben göremedim, baktık, baktık, baktık... Yani hava taşıtları grubu için toplamda devredilen 4,639 milyarlık bir para var. Uçak mı aldı, giderlere mi verdi, duruyor mu? Ama bunu bilmek zorundayız, inanılmaz bir rakam çünkü. Büyük bir ihtimalle de bu para bir şekilde kullanıldı. Ben, bunu defalarca basın toplantısında, Meclis Genel Kurulunda, televizyonlarda gündeme getirdim. Uçak aldı falan yani bilmiyorum ama bu para nerede? Bakın, burada gözüküyor, 30'uncu sayfasında en altta böyle bir gider var,; bunu bilmek zorundayız, bunu bu ülke bilmek zorunda çünkü Cumhurbaşkanı son günlerde sürekli "Tasarruf, tasarruf, tasarruf." diyor. Şimdi, şu rakamlara baktığımız zaman, sadece hava taşıtları grubu için bu ülkede yapılan son üç yıldaki tüm konserleri toplasanız -sizin partinizin de bizim partimizin de milyonların izlediğini de- bu rakamı bulmuyor ama tasarruf, sürekli tasarrufu konuşuyoruz, sürekli tasarrufu konuşmak zorunda kalıyoruz.

Şimdi, bunları niye anlatıyorum? Herhâlde bütçe açığı 1,930 trilyon; peki, vazgeçtiğimiz vergi ne kadar? 3 trilyon. Şimdi, bunun asgari ücret yükünü ya da işte özel durumdaki yurttaşlarımız için kesintileri yaptıktan sonra bütçe açığı kadar vergiden vazgeçmişiz; ya, bunu anlatmak zorundayız, bunu anlamak zorundayız, bunu insanlara izah etmek zorundayız ki bütçe açığı da bu şekilde kalırsa.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başarır, süreniz doldu, bir dakika ekledim.
Buyurun lütfen.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Yani bu vazgeçilen vergileri ayrıntılarıyla ne şekilde olduğunu, herhâlde 800 milyar civarında asgari ücret için vazgeçilmiş gözüktüyor ama diğerlerini bilmek zorundayız.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bakın, çok şey konuşulabilir, çok şey anlatılabilir ama ülkenin durumu gerçekten felaket. Emeklinin maaşı, asgari ücretlinin maaşı... Lütfen, sokağa çıkın, insanları biraz dinleyin ve bu giderlere bir de o açıdan bakın. Ülkeyi gerçekten, insanların durumunu gerçekten hiç iyi görmüyoruz, sokakta olan bir grup olarak bunu söylüyoruz, insanları dinleyen bir grup olarak bunu söylüyoruz. Sürekli tasarruftan bahseden bir Cumhurbaşkanı, gelip en azından insanlara bunu anlatmalı. Bakın, günden güne Sayıştay işlevini yitiriyor, Meclis işlevini yitiriyor; aldığımız verilerle ancak bu kadar konuşabiliyoruz.
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlelerim.

Yani lütfen, Bakanlıklardan, Cumhurbaşkanlığından gelen raporların daha anlaşılabilir, daha ayrıntılı, daha hukuki olması lazım.

Son olarak da şunu söyleyeyim: Diyanet İşleri Başkanının, İletişim Başkanının, MİT'in Başkanının ya burada olmamaları hem hukuki hem siyasi bir sorumsuzluktur. Bakın, hem hukuki hem siyasi bir sorumsuzluktur. Yani demokraside iki şeyi yaparsın: Hesap sorarsın, hesap alırsın ve burada yoklar ne hesap sorabiliyoruz, hesap alamıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Son cümlem: Sizi anlıyorum, Cumhurbaşkanı Yardımcısınsınız ama bu kadar da yardımcı olamazsınız yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Başarır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Öztrak, Tekirdağ Milletvekili.

Sayın Öztrak, buyurun.

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar ve değerli basın mensupları; dünya, otoriter rejimlerin güçlendiği sıra dışı bir dönemden geçiyor. Bu rejimlerin yöneticileri dünyanın her yerinde benzer yöntemler izliyor. Bir kez gücü ele geçirdiklerinde devletin sağladığı imkânlarla devletin kurumlarını, hukuku, adaleti, pervasızca aşındırmaya başlıyorlar; ortaya çıkan boşluğu devlet malını ganimet bilen talancılar, lobiler, baronlar, yandaş oligarklar dolduruyorlar; bunlar zenginleşirken milletin kahir ekseriyeti yoksulluk, açlık, dışlanmışlıkla boğuşuyor. Bu otoriter rejimler bozuk düzenlerini sürdürebilmek için; topluma açlığını, yoksulluğunu, dışlanmışlığını unutturacak yöntemleri geliştiriyorlar. Kah, iç düşman senaryolarıyla milleti birbirine düşürüyorlar; kah, "dış düşman", "savaş" diyerek millete korku salıyorlar; güvenlik endişesini açlığın, yoksulluğun üzerine şal yapıyorlar.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde de uzun süredir bu otoriter rejimlerin ucube bir sürümü var. Adına "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" denen bu tek kişilik rejimin müellifleri, millî iradeyi sadece saraydan, sadece iktidardan ibaret sanıyorlar; Parlamento'yu bir kenara itiyor, devlet gücüyle millî iradeyi gasbetmeye çalışıyor, milletin seçtiklerinin yerine kendi seçtiği kayyumları atıyor. Başta ekonomi olmak üzere, ülkeyi sirk aynalarıyla dolu dev bir salona dönüştürdüler; her şey eğri büğrü, her şey allak bullak. 2014 yılında Sayın Erdoğan'ın "Ben öncekiler gibi bir Cumhurbaşkanı olmayacağım." söylemiyle yalpalamaya başlayan ekonomi, 2021'in Eylül ayında "faiz sebep" söylemiyle şarapole yuvarlandı ama Erdoğan hâlâ "Ekonomideki sıkıntının sebebi küresel ve bölgesel krizler." diyor. Kriz Rusya ile Ukrayna arasında, yine İsrail bölge ülkelerine saldırıyor, yakıp yıkıyor, kriz orada ama Rusya'da enflasyon yüzde 8,5; Ukrayna'da enflasyon yüzde 9,7; İsrail'de enflasyon yüzde 3,5. Bizde enflasyon krizin merkezindeki ülkelerin 5 katı. Sayın Erdoğan, tarafından işbaşına getirilen ekonomi yönetimi ekonominin kaportasını toparlamaya çalışıyor ama arabanın şaftı kaymış, şanzımanı dağılmış, bir türlü ayar tutmuyor. Faizleri yükseltip, Türk lirasının değerini sabitleyip sıcak paracılara kucak açarak, milletin alın terini faiz lobilerine peşkeş çekerek enflasyonun üstesinden gelinemiyor. İnanırcılık ve güven olmayınca; saydam, çapalara bağlı, hesap verebilir bir enflasyonla mücadele programı olmayınca sonuçta ülke sıcak paracıların cenneti oluyor. Ülke bunlara dünyanın en yüksek dolar cinsinden faizini ödüyor ama ekonomiye güven yok. Son bir buçuk ayda 6 milyar dolar sıcak para bu faizleri vurup çıkmış.

Kasım ayı başından bu yana Merkez Bankası rezervleri azalıyor. Banka yetkilileri yurt dışında muhataplarına "Şu anda piyasa mekanizmalarında bazı aksaklıklar var ama göstergeler daha istikrarlı hâle gelirse müdahale ihtiyacı azalacak." diye açıklama yapıyor. Ama rasyonelleşme deniliyorsa müdahale ettiğinizi de Merkez Bankasının sayfasında duyurmanız gerekiyor.

Tüm bunlar olurken bir taraftan bir örneğini mazideki Saddam dolarından hatırladığımız, makinaların gerçeğinden ayıramadığı sahte dolar, avro hikâyeleri yeniden başladı. Manidar bir zamanlamayla döviz büroları, bankalar döviz alımlarını durdurdu. Bir ucu siyasete uzanan altın kaçakçılığı haberleri gazetelerde sütun sütun ifşa oldu. Bütün bunlar yaşanırken millete sabır telkin ediliyor ama sabrın sonundaki selamete de bir türlü ulaşamıyor.

Sıcak paraya yaslanan dezenflasyon stratejisinin büyüme ve refah cinsinden faturası her gün biraz daha belirgin hâle geliyor. İşte, yarım saat önce açıklanan büyüme verileri de bunu teyit ediyor. Türkiye ekonomisi iki çeyrektir bir önceki çeyreğe göre daralıyor; bu, teknik olarak resesyondur. Mevcut iktidar, ekonomiyi resesyona sokmuştur.

Hükümet, işin başında bu yılın ortasında enflasyonun zirveyi göreceğini, sonra çok hızlı bir şekilde indirmeyi vademişti ama bunun yerine enflasyon tahminlerini sürekli yukarı doğru revize etmekle meşgul. Şimdi de enflasyon asıl 2025'in üçüncü çeyreğinde düşecek hikâyeleri anlatılıyor ama bu su bu dereye gelene kadar kurbağanın gözü patlayacak. Hükümetin kendisi bu hikâyeye pek inanmıyor. 2025 için orta vadeli programda öngördüğü enflasyon tahmini yüzde 17,5; Merkez Bankasının son enflasyon raporunda yer alan tahmin yüzde 21; 2025'te geçerli olacak yeniden değerlendirme oranı ise yüzde 44. Cumhurbaşkanı da bu enflasyonun düşeceği hikâyesine inanmıyor ki bu yeniden değerlendirme oranını düşürme yetkisini kullanmıyor. Vatandaş da inanmıyor çünkü sorunun sebebi olanın artık çözüm olmayacağını görüyor, yaşıyor.

Değerli milletvekilleri, Hükümetin maliye politikası para politikasını desteklemiyor; makyajla "mış" gibi yapıyor. Ama bütçe açığı ile nakit açığı arasındaki fark rekorlar kırıyor. Geçen yıl sonunda emanete alınan para cayır cayır harcanıyor fakat bütçe açığına yansımıyor. İlk on ayda genel bütçeli 41 kuruluşun 37 tanesinin harcamalarındaki artış enflasyonun üstünde, 9 tanesinin harcaması ise yüzde 100'ün üstünde. E, nerede bu tasarruf? Cumhurbaşkanlığı geçen yıl ocak-ekim döneminde 5,5 milyar lira harcamış, bu yıl aynı dönemde harcadığı para 10,3 milyar lira. Tasarruf derken sarayın harcamalarının ikiye katlanmasının sebebi nedir?

Diğer taraftan, Sayıştay raporlarına göre, 2023 yılında Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerden Dijital Dönüşüm Ofisi 375 milyon lira, Finans Ofisi 110 milyon lira, İnsan Kaynakları Ofisi 162 milyon lira, Yatırım Ofisi 335 milyon lira harcamış. Görev tanımlarına baktığımızda bakanlıklar bünyesinde halledilebilecek pek çok iş bu ofislere verilmiş. Şunu açıkça söyleyeyim: Sayın Cumhurbaşkanlığı "Tasarruf" diyorsanız, tasarrufa bu ofisleri kapatarak başlamak zorundasınız.

Bir de Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar var. Bunların başında da sarayın gerçek ötesi, popülist propagandasının koordinasyonu görevli İletişim Başkanlığı geliyor. Bu kurumun harcaması ilk on ayda geçen yılın aynı dönemine göre ikiye katlanmış. Bu sıra dışı artışın sebebi nedir? Sarayın siyaseti için kullandığı her kuruma para var ama iş, savunma sanayisine gelince para yok. Milletin harcamadığı kredi kartı limitinden vergi olarak para toplanmaya kalkıyor. İş, emekliye gelince para yok, emekli yük görülüyor. İş, çiftçinin hak ettiği desteği vermeye gelince para yok; çiftçiye borç takılıyor. İş, vatandaşa, gençlere, çocuklara gelince yine para yok. OECD'nin "Yaşam nasıl?" araştırmasına göre ülkemizde 15 yaş grubundaki her 100 öğrenciden 19'u parası olmadığı için haftada bir gün aç kalıyor; OECD içinde bu bir rekor. Beşerî sermayemizi kaybediyoruz.

Değerli milletvekilleri, cumhuriyetimizin üstüne olmayacak bir gömlek giydirmeye kalkışan saray, şimdi ringin iplerine sarılmış yorgun bir boksör gibi gongun sesi duyulana kadar ayakta kalmaya çalışıyor; bunun için, siyaset masasına sürekli yeni gerilimleri, yeni açılımları sürüyor. Bir ay boyunca "Sayın Bahçeli, Öcalan'ı Meclise kendi inisiyatifiyle davet etti, Erdoğan'ın bundan haberi yoktu." dendi. Erdoğan bir ay sonra Sayın Bahçeli'nin sözlerini "ortak vizyonumuz" diyerek sahiplendi. Ardından, saray danışmanları ağızlarındaki baklayı çıkarıverdi: Millî bir değer olan Erdoğan'a bir kere daha adaylık imkânının sağlanması. Bu cumhuriyetin millî değeri olan bir kişisi vardır; o da adını anan yeni mezun teğmenleri ordudan atmaya kalktığınız, ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk.

"Gizlide gebe kalan aşikârede doğurur." derler. Yaşananlar, bu yönetimin derdinin vatan, millet, kardeşlik, enflasyon, açlık veya savaş tehlikesi olmadığı; tek meselenin koltuk meselesi olduğunun açıkça ikrarıdır. Bu şekilde, zaten yitirilmiş olan güveni bu politikalarla sağlamanız mümkün değildir. Güveni sağlamadığınız zaman da her geçen gün uyguladığınız politikaların başarısızlığa uğraması ve maliyetinin sürekli artması söz konusu olacaktır.

Sayın Başkan, yine de bu bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Öztrak, teşekkür ediyorum.

Sayın Beştaş, buyurun lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, daha evvel hem Bakan olarak hem de Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı olarak bu Bütçe salonuna aslında çok aşinasınız, eleştirilere de çok aşinasınız; birlikte çalışmalar da yaptığımız için bunu biliyoruz ama şimdi yeni bir göreviniz var ve Cumhurbaşkanlığı bütçesine aktarılan rakamlara, bu rakamların aktarıma biçimlerine yönelik eleştirilere de sanırım en çok hâkim olanlardan biri siz oluyorsunuz.

Şimdi, her yıl bütçe görüşmeleri sırasında, sonrasında, yazın yapılan ek bütçeleme dönemlerinde sürekli gelen zamlarla birlikte insanlar hakikaten açlıkla boğuşuyor, yoksullukla boğuşuyor, ekmek kuyruklarında bekliyor, çocuklar ölüyor ve bu konuda aileler çocuklarının çantalarına ekmek, peynir bile koyamıyor.

En çok tartışılan konuyu hepimiz biliyoruz, bir daha söyleyeyim: Evet, bütçe, saray bütçesi; bu çok tartışılıyor. Şimdi, burada saray bütçesine dair yapılan hesaplamaları, kıyaslamaları... Sizin hâkimiyetinizi bildiğim için şunu söyleyeyim, sadece bir örnek vereceğim: 2022 yılında günlük 15,5 milyon lira olan Cumhurbaşkanlığı harcamasının 2023 yılında günlük 26,2 milyon liraya çıktığı hesaplanmış önümüzdeki verilere göre yani 2023 yılındaki günlük ortalama harcama 1.541 asgari ücret olarak hesaplanmış. Şimdi, bu, hakikaten inanılmaz bir rakam yani 1.541'li rakamı düşününce. Bu, tabii ki Sağlık Bakanlığına, Millî Eğitim Bakanlığına harcarsaydı daha makul karşılanırdı, daha az tartışılırdı. Neden? Çünkü hastane yapımı, okul yapımı, tıbbi cihazların temini gibi

meselelerde vatandaşların eleştirisi cümlelerini duymaz olurduk fakat bu kadar MR cihazı olmadığı için kanser tanısı konulamayan bir iklimde yaşıyoruz, bir sağlık sisteminde yaşıyoruz ama işte Beştepe'deki elektrik faturalarını konuşuyor olmamız son derece haklı ve gerçekçi çünkü vatandaş bunu tartışır.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığının icrai niteliği olup olmadığını, bunu bu kısacık sürede anlatmam mümkün değil ama şunu söyleyeyim: Proje dışında -var önümde yaptığınız işler- bol bol uçak var, zırlı araçlar var, koruma orduları var, yazlık, kışlık saraylar var. Cumhurbaşkanının belki sadece bir kez gideceği Ahlat sarayı için Van Gölü'nde tutulan 1,2 milyon dolar değerindeki Wally Tender marka teknenin mantığını ne kişisel olarak ne de genel olarak biz bulamadık gerçekten. Nedir bunun mantığı? Yani bir izah bekleriz. Hangi devlet başkanının... Siz de göreviniz gereği sık sık yurt dışına seyahatlerde bulunuyorsunuz, hakikaten karşılandığınızda böyle büyük bir şatafat, böyle bir tablo görüyor musunuz, böyle kalemler var mı? Şimdi, kaç ülke devlet başkanı altın varaklı koltuklarda, özel uçak, özel jetlerle karşılıyor sizi? Hakikaten bunu merak ediyoruz. Bu soruya yanıt vermeyeceğinizi tabii ki biliyorum, yanıtı yok, yanıtı ihtiyacı da yok aslında çünkü "İtibardan tasarruf edilmez." sözünü milyonlarca insanın karnının doymadığını gayet iyi biliyoruz. Şimdi, bu konuya örnek olarak maalesef hâlâ mutlak monarşiyle yönetilen Brunei, Esvatini, Umman, Suudi Arabistan, Vatikan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni oluşturan emirlikleri saymayacağınızı biliyorum tabii ki. Nitekim, siz de iktidar olarak Türkiye'yi, bizi kıskanan gelişmiş ülkelerle kıyaslıyorsunuz, bunu gayet yakından biliyoruz.

Şimdi, bu şatafat, bu lüks ne getiriyor? Tek adam rejiminin ya da Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin aslında ne olduğunu tartışmamızı gerektiriyor. Bu sistem yürüyor mu yürümüyor mü? En çok tartışmaya ihtiyaç olan mesele bu. Tek kişinin yönettiği sistemler günümüz için bir vodvilden öteye geçemez aslında; yüzyıl öncesi bir yaşam tarzını içinde bulduğumuz yüzyıla dayatamazsınız, dayatılmaz, bu kabul edilemez.

Şimdi, yedi yıldır sürdürmeye çalıştırılan bir Cumhurbaşkanlığı sistemi var. Bunun hâlâ sürdürülebilir olmasının bizce tek sebebi, demokrasiden verilen tavizdir, baskıdır, zulümdür, zorbalıktır. Tüm yetkiler tek elde toplanmıştır, yasama ve yargı birbirine bağlanmıştır, kuvvetler ayrılığı artık yok ve açıkçası, bu saltanat, bu itibar, bu şatafat için bu sisteme bunlar kurban ediliyor yani bu çok açık, siz de bunun farkındasınız.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı makamının neler yaptığını ayrıntılı anlatamıyorum ama büyük sanat ödülleri var, Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Projesi var, Uluslararası Sakarya Bisiklet Festivali var, var da var. Bir de kamu yararı için yapılan işlere bakalım bu harcamalar dışında. İşte, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bu nedenle eleştiriliyor; ekonomiye yönelik sizin bizzat söylediğiniz projeleriniz vardı, orta vadeli programlar vardı, onlara ne oldu gerçekten? Ekonomik iyileşme hissedilmiyor ve bir yangın hâlâ devam ediyor.

Tabii, bir de aşırı zenginler türedi bu sistemde. Eşitlik duygusu tamamen azaldı, yok oldu ve bir aylık maaşı tek bir öğünde yiyen maalesef zenginler türedi. Bu eşitsizlik nasıl oldu, bunu da tartışmamız lazım. Fakat bunlar olurken kıdem tazminatlarının fona aktarılması gibi bir de gündeminiz var. Şimdi, üretilen bu fonlarla yoksulun hakkı sermayeye aktarılıyor, bu nasıl bir kriz yönetimi? Yani böyle bir tartışma var, yansıyanları söylüyorum.

Şimdi, burada en önemli boyutlardan biri, tabii ki garip bir sistem gerçekten ve bu sistemin değişmesi gerekiyor. Bir de toplumsal bir eşitsizlik yaratıldı bununla, hem ekonomik olarak hem de hukuki olarak bir eşitsizlik var. Fizik derslerinde okuduk bileşik kaplar teorisi, birbirini etkiliyor neticede; ülkede hukuk sistemiyle oynanırsa, doğal olarak ikili bir hukuk olursa adalet duygusu da yok oluyor, eşitlik de yok oluyor ve toplum baş aşağı gidiyor; yozlaşma, şiddet gibi çoklu krizler de doğuyor. Açıkçası, bu konuda krizin çözülmesi tabii ki sorunların tespit edilmesiyle mümkün. Bizim konuşmamız da benim anlattıklarım da biraz bunları tespit etmek üzerinden ve çözüm önermek üzerinden. Ha, diyeceksiniz ki: "Parlamentar sistemde her şey güllük gülistanlık mıydı?" Hayır, orada da değildi, orada da eşitsizlik vardı, orada da demokrasizizm vardı, orada da ekonomik sorunlar vardı; Kürt sorunu vardı, Kürtlerin eşit yurttaş olma duyguları ve talepleri yine karşılanmıyordu yani bu konuda bir farklılık yok. İşte, bu nedenle Kürt meselesine gelmek istiyorum çünkü hem parlamenter sistem hem Cumhurbaşkanlığı sistemi en çok burada tökezliyor ve çözümsüzlük üretiliyor.

Şimdi, eşit görülmeyen bir Kürt toplumu var, Kürt halkı gerçeği var ve yasalar farklı uygulanıyor. Ben bizzat hukukçu olduğum için çok yakından bunu, ikili hukuk sistemini anlatabilecek durumdayım ama şu anda zamanım yok bunun için. Şimdi, Kürt sorununun çözülmesi gerektiğini her fırsatta ifade ediyoruz Sayın Yılmaz. Biz, Türkler ile Kürtlerin bir arada, eşit bir şekilde refah içinde yaşaması için barış, özgürlük ve adalet diyoruz, aslında temel talebimiz bu. Savaşa ayrılan kaynakların halkın ekmeğine, tuzuna, çayına, şekerine, sağlığına, eğitimine ayrılması hâlinde bir refah toplumundan söz edebiliriz hakikaten. Muhakkak ki sizin de bu konuda ciddi bir hassasiyetiniz vardır, buna inanıyorum. Bu nedenle, eğer bu sorun çözümlerse ekonomi de peşi sıra çözülecektir.

Şimdi, MİT, Millî Güvenlik Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı, İletişim Başkanlığı bütçelerine sadece atıf yaparak geçiyorum. Bu bütçeler dururken Cumhurbaşkanına eleştirinin maliyeti nedir? En yüksek trendde şu anda. İki örnek vereceğim: 7'nci Cumhurbaşkanı Kenan Evren döneminde davalardaki sanık sayısı 340, şu anki Sayın Cumhurbaşkanı hakkında 2022 yılında bu rakam 16.753; sadece Cumhurbaşkanına hakareten söz ediyorum. Bu, ayrımcılığın da bir göstergesi ve sistemin göstergesi. Şimdi, MİT'in misyonunu, Millî Güvenlik Kurulunun misyonunu tabii ki biliyoruz bizler de. İbrahim Kalın'ın yapmış olduğu bir açıklama var ve şunu diyor MİT için: "Dış zeminde barışın sağlanmasına yönelik hamleler yapabilecek güce sahip..." yani "Bu coğrafyada da

böyle bir gücümüz var, dış dünyada." diyor. Biz de diyoruz ki burada da görmek istiyoruz; bu, bütçede payı olan herkesin hakkıdır diyoruz, bütün toplumun hakkıdır bunun içeride de aynısını görmek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika ek süre veriyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Yine, MGK toplantısında alınan karar var; Filistin ve İsrail arasındaki çatışmalarla, Lübnan'la ilgili. Dış dünya da Hükümetin onların yanında olacağını söylüyor. Amenna, Filistin meselesindeki tutumumuz çok net ama MGK benzer kararları içerisi için de almalıdır. Yani bizim şöyle bir sorunumuz var: Kendi yurttaşını "muhalif, terörist, düşman" olarak niteliklemeyle hiçbir sorun çözülüyor. Dünyanın hiçbir ülkesinde milyonlarca terörist yoktur, olamaz. Bu meselenin tespitinde bir sorun var. Hiçbir yurttaşın da şu anda bu çöküş dönemine hakikaten dayanacak takati yoktur. Tabii ki bu konu da bir sözüm de muhalefete, bütün muhalefete; hakikaten barışçıl ve çözümün karşısında söz kurmalarının hiç kimseye faydası yok. Siyasi ikbal uğruna, oy almak uğruna böyle girişimlerin karşısında olunmasını çok talihsiz ve kabul edilemez bulduğumuzu da ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Tamamlıyorum Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun, tamamlayın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Son cümlelerim de şu olsun: Yani, barışın tesis edilmesi, hukuk ve adaletin tecelli etmesi hakikaten Türkiye'de 85 milyon yurttaşın bir arada, eşit ve özgür şartlarda yaşamasını mümkün kılabilenmektedir ve bunun için biz DEM PARTİ olarak her zaman vardık, bu sorunun çözümünü siyasetin bütün çıkarlarının -tırnak içinde söylüyorum- dışında görüyoruz, üstünde görüyoruz, yanında görmüyoruz. Bu esas meseledir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz Sayın Danış Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Bu çözüm olursa hepimiz daha mutlu, huzurlu ve geleceğe güvenle bakan...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

İkinci konuşmacı Ayşegül Doğan, buyurun.

AYŞEGÜL DOĞAN (Şirnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hoş geldiniz Sayın Yılmaz, ekibinize de selamlarımı iletiyorum.

Şimdi, aslında sizden bahsedince hep bir Kürt meselesi hatırlatması yapılır yani siz de buna sıklıkla rastlamışsınızdır. İşte "Memlekette Kürt sorunu olsaydı Cevdet Bey bu ülkeyi yöneten ikinci isim olmazdı." derler. Bir yandan da yine sizin üzerinizden ve kabinedeki diğer bazı isimler üzerinden "Nasıl bir Kürt sorunu var?" tarifi yapılır. Şimdi, bu nasıl hissettiriyor? Kolay bir şey olmasa gerek sizin için de. Öyle tahmin ederim, kolay değildir diye düşünüyorum. Ben de bu zor yerden başlamak istiyorum. Niye bu zor yerden başlamak istiyorum? Çünkü Türkiye'nin en zor, en can yakıcı, hem güvenlik hem savunma adı altında yıllardır en çok harcama yapılan güvenlik eksenli politikalar dolayısıyla ve tam böyle ramak kalmışken "Yakaladık, yakalayacağız; toplumsal barışı inşa ettik, edeceğiz. Bu uzlaşa sağlanacak mutlaka." dediğimiz anlarda da korkunç olaylar yaşandı.

Şimdi, son olarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı grup toplantısında tüm Türkiye'nin ve yalnızca Türkiye'nin değil, Türkiye'nin sınırları ötesinde de merakla beklenen, ilgiyle beklenen bir konuşma yaptı. O konuşmada da 1 Ekimden bu yana süren tartışmaların aslında bir mutabakat dâhilinde olduğunu ifade etti kamuoyuna fakat biz DEM PARTİ'lilere, DEM PARTİ'ye şöyle bir şey söyledi: "Partiden gelen açıklamalara bakılırsa bunlar bu işin çözülmesini istemiyorlar ve bu kafanın mutlaka değişmesi gerekiyor." dedi, devam etti; "Açık konuşmak gerekirse karşımızdaki tablo çok da umutlu olmamıza izin vermiyor." dedi. Yani bir karamsarlık ve umutsuzluk emaresini DEM PARTİ üzerinden verdi Sayın Cumhurbaşkanı "Onlar bizim umutlu olmamıza izin vermiyorlar." dedi. Şimdi, ya bu İletişim Başkanlığından kaynaklı bir sorun en iyi niyetle düşünürsek ya Sayın Cumhurbaşkanının danışmanlarından kaynaklı bir sorun ya da doğru bir bilgi değil bu. Doğru değil. Niye doğru değil? Çünkü biz 1 Ekim tokalaşmasından bu yana... Ben parti sözcüsüyüm, yaptığım tüm açıklamalarda partimizin, Merkez Yürütme Kurulumuzun tartışmalarını kamuoyuna doğrudan aktardım ve şimdi sizi dinlerken şurada bir "..."¹ ettim; DEM PARTİ 1 Ekimden bu yana ne tür açıklamalar yapmış, ne demiş?

Bakınız, biz yıllardır... Ki DEM PARTİ'nin bu konuda herhangi bir ispata ihtiyacı olmadığını da altını çizirim; 91'den bu yana bu konuda ağır bedeller ödeyen, bu bedellere rağmen demokratik siyasette ısrar eden, toplumsal barış ve diyalogda ısrar eden ve bunun için ve yine bu nedenle şu anda hapisanelerde en çok üyesi bulunan, eski Eş Genel Başkanları bulunan, seçilmişleri bulunan, belediye başkanları bulunan, sürgünde yine sayısız insanı bulunan, üyesi bulunan, gönüllüsü bulunan bir partiden bahsediyoruz; bunu sanırım hatırlatmama dahi gerek yok. Yıllardır diyoruz ki: "Türkiye'nin temel sorunlarını, başta Kürt meselesi olmak üzere diyalog ve müzakere yoluyla çözmeliyiz." ve bu konuda yalnızca ülkeyi yönetenleri seslenmiyoruz. Yine, yıllardır istikrarlı bir biçimde bu konuda iktidarından muhalefetine herkesin sorumluluk üstlenmesi gerektiğini söylüyoruz.

¹Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

Yine, bir başka Şey daha Őöylüyoruz, diyoruz ki: "Çözüm için, hedef gösterme, kınama, lanetleme, hakaret içerikli, üsttenci, buyuran, buyurgan bir dil ve yöntem yerine eşitlikçi bir dil ve yöntem izlenmeli, bu tercih edilmeli." Yine, bununla da yetinmiyoruz, yıllardır diyoruz ki: "Bugün değilse ne zaman?" Ama çağrılarımız, uyarılarımız, bu konudaki samimi yaklaşımımız dikkate alınmıyor, aksine, kamuoyunda böyle bir algı yaratılmaya çalışılıyor ve bizatihi Cumhurbaşkanı Őöylüyor bunu Sayın Yılmaz; "DEM PARTİ'liler bu konuda samimi değiller." diyor, "DEM PARTİ bu konuda adım atmak istemiyor." diyor. Oysa biz henüz ortada hiçbir Şey yokken tokalaşmanın siyasette ne kadar kıymetli olduğunun altını çizdik; bu konuda en üst kurulumuz adına açıklamalar yaptık; Eş Genel Başkanlarımızın açıklamaları var; sokakta, Mecliste, bulunduğumuz her alanda, verdiğimiz her demeçte bunun özellikle altını çizdik. Üzerinden günler geçti, tek bir somut adım atılmamasına rağmen, tek bir somut gelişme olmamasına rağmen, uzatılan elin kıymetinin ve ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğunun altını çizmemize rağmen Cumhurbaşkanı böyle bir açıklama yapıyor.

Bakınız, ben Şöyle bir tur yapıp geldim dün gece; Batman, Silopi, Mardin, Diyarbakır. Beni gören herkes Şu soruyu sordu: "Ne oluyor Vekilim? Bir yandan bir süreç oluyormuş gibi bir algı yaratılmaya çalışılıyor; öte yandan her gün gözaltı, tutuklama, operasyon ve kayyuma uyanıyoruz." Bende bu sorunun yanıtı yok Sayın Yılmaz, sizde var mı? Bu, bize, sokakta en çok yöneltilen soru ve yalnızca DEM PARTİ'liler sormuyor bu soruyu. Biz, demokratik siyaset olarak çözüme hazır olduğumuzu defaatle söyledik. Őöylemenize rağmen nasıl umutsuz bir tablonun müsebbibi ya da bir umutsuzluğun neredeyse simgesi hâline dönüştürölmek isteniyoruz, bu nasıl olabilir? Bu paradoksal yaklaşımdan gerçekten vazgeçmek gerekiyor.

Şimdi, "..."² ettiğim başlıkları sizinle paylaşmak istiyorum. Demişiz ki: "Kürt meselesinin çözümünde tek özne olmasak da en aktif özneiy ve bu konuda sorumluluk almaya, üzerimize düşen her Şeyi yapmaya hazırız." Yine, henüz tartışma olarak süren yani tokalaşmadan hemen sonra, çağrılar yokken "Yürütölen tartışmaları yeni bir süreç olarak tanımlayamıyoruz ancak açık, şeffaf, demokratik bir diyalog sürecine dönüşmesi için elimizden geleni yapmaya hazırız." demişiz. "Sürece dönüşmesi için bazı unsurları içermesi gerekir." demişiz, tarif etmişiz durumu. Siz, aynı zamanda çatışma çözümü literatürüne dair deneyim sahibi birisiniz, bunu biliyorum. Bakın, bir başka mesajımız ne -bunlar benim, hakikaten, şimdi, Google'dan "..."³ ettiklerim yalnızca- "Ankara-Bağdat-Şam-Erbil arasında savaşa karşı, halkların kazanımını koruyacak bir ittifak kurulmalı." demişiz. "Türkiye'nin ihtiyacı olan Şey, savaş siyaseti değil barış siyasetidir." demişiz. "Kürt sorunu hak ve özgürlükler sorunudur." demişiz. "Kürt sorunu demokratik bir öлке mücadelesidir. Eşit yurttaşlık sorunudur. Halk iradesinin tanınması ve kabulü sorunudur. Hak gaspının olmaması gerekir." demişiz.

Ne Türkiye'de ne de Orta Doğu'da bugün, artık, Kürtsüz bir denklem kurulamaz, bunu siz de takdir edersiniz sanırım. Kürtsüz bir denklemin kurulamayacağı bir bölgede yaşıyoruz. O hâlde Kürt meselesini çözmek durumundayız ama Kürt meselesini çözerken bu konuda yapıcı, sorumlu ve güven verici bir aktörü, bir özneyi farklı bir şekilde tanımlayıp yapabileceklerinin alanını sınırlamaya çalışırsanız doğru bir yol ve yöntem izlemiş olmazsınız. Bu çok denendi, başarılmadı. Burada ısrar etmek ancak Türkiye'ye kaybettirir. O yüzden, biz sizi DEM PARTİ olarak gerçekten bu ısrardan vazgeçmeye davet ediyoruz. Olanı, olduğu gibi tanımlamaya, açık olmaya, şeffaf olmaya, kaygı artırmamaya, endişe artırmamaya... Çünkü güven dediğimiz Şey güvenceyle sağlanabilir. Biz, neyin önünde engel olabiliriz mesela? Eğer Kürt meselesinin demokratik çözümüyle ilgili iktidar bloku bir yasal düzenleme ya da bir yol haritası önerisiyle gelirse -ki acil ihtiyaçlar ortak saptanabilirse- biz buna nasıl engel olabiliriz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Veriyorum, bir saniye lütfen, kusura bakmayın.

Buyurun.

AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Ama böyle insicamı bozuluyor konuşmacıların genellikle. Başka bir yöntemle yaparsanız daha iyi olur, dün de Meral Hanım'ın böyle bozulmuştu insicamı.

Şimdi devam ediyorum ve toparlıyorum.

Yani, artık, devletin bir karar vermesi gerekiyor. Tüm şartlar demokratik bir çözümü dayatıyor, bunun için uygun bir zemin de var fakat Kürtlerle birlikte büyüme mi tercih edilecek, yoksa güvenlik eksenli politikalarda ısrar mı? Bu konuda asıl karar vermesi gereken sizlersiniz, öлкеyi yönetenler. Bu anlamda bakarsak öлкеyi yönetenlerin kafasının değişmesi gerekiyor yani o kafanın değişmesi gerekiyor, bizim değil çünkü biz son derece tutarlı, yıllardır bu konuda ağır geri dönüşlerine rağmen vazgeçmeyen bir yerde duruyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Doğan, teşekkür ediyorum.

AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - O yüzden birilerinin kafası değişmeliyse öлкеyi yönetenlerin kafası değişmeli.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Doğan, teşekkür ediyorum.

²Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

³Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

Şimdi İYİ Parti Grubu adına Sayın Erhan Usta.

Sayın Usta, buyurun, yirmi dakika.

ERHAN USTA (Samsun) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, sayın bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Ben bugün yine bir PowerPoint sunumu üzerinden, izniniz olursa gideceğim. Burada, bugün ne konuşacağız? Aslında 30 Ekimde Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı siz sunumunuzu yaptınız, sonra bizim değerlendirmemize cevap verdiniz, ondan sonra bizim konuşma imkânımız olmadı. O değerlendirmelerde aslında önemli hususlar söylediniz, üzerinde durulması gereken hususlar bence. Mesele, işte, "Önümüzde seçimsiz bir dönem var, bu tarihten bir fırsat." dediniz, hakikaten öyle midir? Veya işte, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin çok güzel imkânlar sunduğu söylendi veya borçlanma politikasına ilişkin bir kısım değerlendirmeleriniz oldu. Ben bir nevi hem onlara bir bakmak... Tabii, buradaki amacımız elbette şu değil yani sizi yalanlamak veya sizin yanlışınızı çıkarmak veya sizi mahcup etmeye çalışmak gibi bir şey değil kendi açımızdan baktığımızda; hakikaten politikalar buna göre dizayn ediliyorsa bu sizin dediğiniz gibi bir şey olmayabilir, onu bir değerlendirmek, ona bir bakmak.

Şimdi, seçimsiz dönem gerçekten tarihten bir fırsat mı diye bakıyoruz, son seçimsiz dönemimiz Mart 2019-Mayıs 2023 Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı. Dört yıl hiç seçim olmadı. Bu dönemin rasyolarına bakalım, enflasyon 45 puan arttı, dolar 3,75 katına çıktı, rezervlerimiz 75 milyar dolar bozuldu; bu da seçimsiz dönemdi.

CUMHURBAŞKANLIĞI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Pandemi oldu ama.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, şimdi onu diyeceğim, güzel; Rusya-Ukrayna savaşı da oldu ama onlara bir şey olmadı. Pandemi de sadece bizde oldu, adı da pandemi ya; Amerika'da 2 enflasyon, İsrail'de 3,5; Avrupa Birliğinde 2; onlara pandemi gelmedi mi arkadaşlar? Rusya'da 8,5; Ukrayna'da 9,75 yani pandemi sadece bizi mi vurdu? Rusya-Ukrayna savaşı sadece bizi mi vurdu? Veya önümüzdeki dönemde hiçbir sıkıntı olmayacak mı? İşte, İsrail var... İşte öyle değil yani mazeret uydurarak gidersek olmaz. CDS primleri 2 katına çıkmış dolayısıyla siz "tarihten fırsat" deyince ben emin olun yani ürktüm, korktum, dehşete kapıldım; inşallah kâbus olmaz. Şimdi, zaten çok fazla bir şey söylemeye gerek yok. Daha önceki yaşadığımız seçimsiz dönemi en güzel eleştiren yine sizin Bakanınız, Sayın Mehmet Şimşek, onun "tweet"lerinden alıntılar var. Ben düşünüyorum "O zaman acaba hükümette kim vardı, o bir Recep Tayyip Erdoğan hükümeti değil miydi?" falan diye insan düşünüyor. O döneme ilişkin hem rezervler açısından, borçlanma oranları açısından -başka ne var orada?- risk primi açısından yaptığı değerlendirmeleri tek tek okumayacağım çünkü biraz uzun, fazla slaytım var ama bunları daha sonra arkadaşlar arzu ederse veririz. Yani hiç bir şey söylemeye gerek yok, o dönemin değerlendirmesini, tam bir felaket dönemi olduğunu Sayın Mehmet Şimşek bugün söylüyor sizin hükümetinizin dönemi için ve seçimsiz bir dönemdi dört yıl. Yani böyle "seçimsiz dönem" falan deyip bunun üzerinden bir politika üretmeye çalışırsanız iş kötü olur.

Şimdi "2018 sonrası Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi çok güzel imkânlar sundu bize bu dönemde." dediniz. Bir bakalım hakikaten öyle mi oldu? Şimdi, program tanımlı denge, biliyorsunuz bu, IMF tanımlı denge, uluslararası standartta bir dengedir. 2018 öncesinde Türkiye'nin aslında kayda değer bir bütçe fazlası varken -program tanımlı arkadaşlar, burada faiz, tek defalık gelirler, tek defalık harcamalar düşülmüş özel bir tanım bu- ama 2018 sonrasında kamu maliyesinde müthiş bir bozulma var. Bunun aynısını maliye tanımlı dediğimiz bizim bildiğimiz basit faiz dışı dengede de görüyoruz. Orada 2018 öncesinde pozitif olan faiz dışı dengemiz 2018 sonrasında yani Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtik... "Sadece bundan kaynaklanmıştır." diye de iddia etmiyorum, aslında iddia ederim de şimdi onunla uğraşmak gerekiyor yani vakit gerekiyor ona çünkü orada Berat Albayrak'ın kişisel gayretleri de var, Allah razı olsun onun gayretini şey yapamayız yani bozucu çok güzel gayretleri oldu. İşte, o da Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği bir şeydi yine aslında belki onun o Bakanlığı... Şimdi, dolayısıyla kamu maliyesi 2018 sonrası son derece bozuldu. Şimdi bir şey daha diyorsunuz: "Ya, bozulmanın nedeni EYT ve deprem felaketi " Komisyon üyesi arkadaşlar açısından bu slayt tekrar olacak çünkü bunu Hazine ve Maliye Bakanlığının şeyinde de sunmuştum. Ya, bu, hakikaten doğru bir şey değil Sayın Yılmaz yani doğru bir tespit değil. Bakın, depremi, evet, Allah bir daha yaşatmasın memleketimize, tekrar rahmetle anıyoruz hayatını kaybedenleri. Şimdi, depremin ciddi bir harcama etkisi oldu; 2023'te millî gelirin 3,6'sı kadar, efendim, 2024'te 2,3'ü kadar ama şimdi bu azalarak gidiyor. Fakat depremi gerekçe göstermek... Bakın, ismi bile Millî Dayanışma Paketi'ydi, deprem gerekçe gösterilerek bir paket uygulandı, bir vergi getirildi bu millete ve bu milletin gıki çıkmadı deprem nedeniyle oldu diye. Şimdi ona hiç bakmıyorsunuz, sadece depremin harcama yükünü ortaya koyuyorsunuz. Şimdi, oraya da baktığınızda aslında, hemen diğer satıra geçin, depremin net etkisi iki yılda negatif yani iki yılda depremin harcama ve gelirinizin farkını aldığınız zaman bir harcama etkisi var ama üçüncü yıldan itibaren depremin net etkisi millî gelirin 1'i kadar, pozitif yani siz aslında kamu maliyesini deprem üzerinden düzeltiyorsunuz. Deprem size, kamu maliyesini düzeltmek için bu anlamda baktığınızda -yanlış anlaşılmasın kelime- bir fırsat sundu, buna çevrildi bu yani depremin geçici harcamaları için kalıcı vergiler koydunuz ya, depremin geçici harcamaları için kalıcı vergiler koydunuz. Bakın, işte, hesap burada, arkadaşların farklı hesabı varsa buyursunlar, Hazine ve Maliye Bakanı bunları kabul etti. Dolayısıyla depremin gelir ve harcamalarını düştüğümüzde -bakın en son satır- 3,1; 4,4; 3,9 gibi millî gelire oranla açıklarımız var bizim. Dolayısıyla yani öyle ciddi bir kamu maliyesi düzeltmesinin olmadığını görmek lazım.

Şimdi, EYT'nin maliyetini de aşağıya koydum; bizim hesaplamalarımıza göre 2023'te millî gelirin 0,54'ü; 2024'te 0,66'sı. Şimdi, Çalışma Bakanlığında da bu çalışmayı sundum, detayını da söyledim; varsa farklı çalışmanız bize detayını verin, tartışalım

dedim, sadece rakamını verdi, detayını vermedi. Maliye Bakanlığında şansımı denedim. "Bakın, bizim çalışmamız bu, siz çok abartıyorsunuz." O dedi ki: "Bizim bir çalışmamız yok." Çalışma Bakanlığını referans gösterdi "Ondan aldık." dedi. Dolayısıyla biz, bizim bu rakamlarımızı çok iddialı bir şekilde ortaya koyuyoruz. Size de tekrar söylüyorum: Bizim rakamlarımız, EYT'nin mali etkisinin daha düşük olduğuna ilişkin rakamlarımız Çalışma Bakanlığının açıkladığı rakamların çok altında Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı. Dolayısıyla orada işi abartıp bunu EYT'ye yüklemek, efendim, depreme yüklemek yanlış olur.

Peki, neye yükleyeceğiz diye bakacaksınız; o da gelecek slaytta. Türkiye bir deprem felaketi değil, özellikle 2018 sonrasında, Türkiye bir yönetim felaketi yaşadı; bunu görmek lazım artık. Bakın, sadece 5 tane kalem burada; kamu-özel iş birliği projeleri, trendin üzerinde giden faiz harcamaları, KİT görev zararları, kamu bankaları ve KKM. Bunun 2023 yılında toplam mali etkisi millî gelirin yüzde 5,55'i kadar. Bak, 5 tane kalemin bozucu etkisi yani bunlar normal şartlarda çok trendinde giden harcamalardı veya hiç olmayan harcama kalemleriydi. Anlatabiliyor muyum? 2024'te KKM hesabını şu anda yapamıyoruz, ne olduğunu bilmiyoruz. KKM hariç, kamu maliyesine, bütçeye etkisi şu kalemlerin, şu saydığım 4 tane kalemin 2,27; 2,39 millî gelire oranı, bunlar çok büyük oranlar yani esas bozulma buradan kaynaklanıyor. Bunu depreme yaslamak, EYT'ye yaslamak son derece yanlış bir analiz olur, buraları düzeltmeden... E, deprem bitiyor işte, niye düzelmüyor kamu maliyemiz o kadar? Anlatabildim mi? Dolayısıyla burada artık daha detaylarına girmeyeceğim.

Şimdi, borçlanmaya ilişkin analiziniz oldu, efendim, ne dediğiniz şurada yazıyor, dediniz ki: "Açığımız geçici olarak deprem nedeniyle arttı." Bunu zaten söyledik. Ondan sonra "Ödediğimizden fazla borçlandık, bu yapısal bir problem değil. Orta vadede olumlu bir perspektif var." dediniz. Bakalım, öyle mi? Şimdi, bize göre faiz giderleri bir artış trendine girdi. Yani 2002'yle mukayese ettiğimizi, düşük olduğu falan söylemeyin; onlar geçti zaten. 2002, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin varsayalım ki en kötü dönemiydi, tamam, onu kabul ettik diyelim ama şu anda bu bize bir şey kazandırıyor mu? Şu anda faiz giderlerimizin füze gibi yukarıya doğru gitmesine bir gerekçe oluşturabilir mi bu? Olmaz. Dolayısıyla şimdi faizin artmasının 3 tane nedeni var; bir, bütçe açığımız artıyor, evet ama deprem değil, sizin yanlış politikalarınız nedeniyle artıyor. Ülkenin risk primi artıyor, bu borçlanma maliyetlerini artıyor, faiz giderlerini artırıyor. Bir de hatalı borçlanma politikaları nedeniyle bizim faiz giderlerimiz artıyor.

Bakın, şimdi gelecek slayta. Şimdi, burada sol blokta CDS'ler, efendim yani 800'ün üzerine çıktı CDS'imiz. Ne zaman çıktı? Ya, nas politikası işte -aslında o kelime kullanmak istemiyorum da- faiz sebep, enflasyon sonuç diyelim. Haşa, nasla ilgili bizim bir sorunumuz yok ama böyle bir şey olmaz ya. Yani "Faiz sebep, enflasyon sonuç." dedi. "Size ne oluyor, bana ne oluyor." dedi. "Ben faizi düşüreceğim." dedi. Ya, şimdi 50'ye çıkardınız arkadaş, faizi. Ne oldu, neyi çözüyorsunuz ya? Bu ülke sizin bu politikalarınız yüzünden yurt dışına bir yılda 18 milyar dolar faiz ödedi ya; böyle bir şey olabilir mi? Gördünüz mü CDS'leri?

Şimdi yan tarafa gelin, çok fazla görünmüyor rakamlar ama orada dış borç tahvil faiz oranlarımız yüzde 10'a kadar çıktı. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, depremde çıkmadı veya Rusya-Ukrayna savaşı yoktu, verdiğim tarih -pembe alanda, mesela, yüzde 10 ne zamanmış- 15 Kasım 2022 borçlanmamızda. Ne vardı burada? Yani dünyada faizin bu kadar düşük olduğu dönemde, negatif faizler vardı o dönemde, bütün dünya negatif faizi konuşuyordu bizim faizlerimiz döviz bazında yüzde 10'a çıktı. Geçmiş dönemine bakın, yüzde 4-5'lerde yani dolayısıyla, faiz giderlerinin meselesi önemlidir. Bunu bir yönetim anlayışınıza bağlamanız gerekirken gidip bunu depreme bağlamak, bilmem neye bağlamak son derece yanlış; bunu net bir şekilde görüyoruz.

Bir de üçüncü şık neydi? Borçlanma politikanız yanlış oldu. Hazinesinin temel bir ilkesi vardır, TL cinsinden sabit faizli enstrümanların payını artırmaktır. Hazine Müsteşarlığının eski sayfalarına da bakın, şimdi yenilerinde de bunu yazmışlardır. Şimdi, şurada grafik ne kadar anlaşılıyor bilmiyorum, iç borçlanmanın döviz yapısına bakıyorsunuz, bir artış var, maviler döviz gösteriyordu, tamam. Nakit dışı borçlanma, alttan Varlık Fonuna ha bire kâğıt veriyoruz, orası batacak zaten. Öbür tarafta, diğer grafikte altın cinsinden borçlanmamız artıyor ama esas üzerinde duracağım yer sağ alt köşedeki bar grafik. Orada bakın, bordo olan alan bizim borçlarımızın endeksli olan kısmını gösteriyor. Neye endeksli? Bir, kura endeksli yani kura göre değişiyor. İki, altın fiyatlarına endeksli. Üç, enflasyona endeksli. Görüyor musunuz, bakın, orada hele 2021 yılında... Bu, Berat Albayrak döneminde başlayan bir hatadır, yanlış politikadır, yanlış borçlanma politikasını anlatmaya çalışıyorum. Yani toplam borç stokumuzu bir dönem sadece yüzde 15-16'sı sabitmiş, kalanı bizim dışımızdaki faktörlere bağlı ve o faktörlerin bir kısmını da biz patlattık. Bizim dışımızda olan ne olabilir? Altın fiyatları ama kurumumuz bizimle alakalı, iyi performans gösterirseniz Türk liranız değer kaybetmez veya iyi performans gösterirseniz enflasyonunuz daha şey olur. Enflasyonu patlatacak politika uyguluyorsunuz, bir yandan da bütün borcunuzu, bütün değil de yani borcunuzun önemli kısmını enflasyona endeksliyorsunuz. Ya, böyle bir akıl tutulması var mı, dünyanın neresinde böyle bir şey var? "Rekabetçi kur." dedi Berat Albayrak, bütün borçlanmanın bir kısmını da kura dayandırdı, ondan sonra "Rekabetçi kur." deyip "Kuru artıracamız." politikası izledi; düşünebiliyor musunuz arkadaşlar. Türkiye niye fakirleşti? İşte bundan fakirleşiyor bu ülke.

Şimdi, "Önümüzdeki dönem daha olumlu." diyorsunuz. Allah muhafaza, eğer olumlu olan buysa... Bakın, bu ne? İç borç faiz ödemeleri projeksiyonu yani önümüzdeki dönemde ödeyeceğimiz iç borç faiz ödemelerini gösteriyor. 2021 sonunda sadece 795 milyar liraymış önümüzdeki dönemde ödeyeceğimiz iç faiz. Yine Eylül 2021'den itibaren o "Faiz sebep, enflasyon sonuç. Bu işi ben bilirim, ben ekonomistim. Nas var." politikaları bakın, 795 milyar lirayı, önümüzdeki dönemde ödenecek faizi 6 trilyon 322 milyar liraya çıkardı değerli arkadaşlar, 8 katına çıktı. Hani nerede önümüzde olumlu bir yol var? Bu faizleri biz ödeyeceğiz, bu sadece iç faiz kısmı. Sağ tarafa bakalım, mavi olan faiz, kırmızı olan anapara. Ya, bir ülkede, bir yerde, bir memlekette -bunu şahıs olarak düşünün, ülke olarak düşünün- faiz anaparayı geçerse tefecinin eline düşmüş demektir. Hazineyi tefecinin eline düşürdünüz siz.

Ondan sonra, önümüzdeki dönemin de bize olumlu bir perspektif sunduğunu veya olumlu olacağını söylüyorsunuz; bunu anlamak mümkün değil.

Şimdi, bu biraz daha "resume" bir grafik olacak yeniden. Bakın, iki yıl toplamdır bu, dipnotunda yazıyor yani bir şey atlamamaya çalıştık. Depremin -sadece harcama geliri yok- harcama etkisi 5,9 millî gelire oran olarak; o 4 tane kalemin iki yıldaki etkisi 7,82 millî gelire oran olarak. Dolayısıyla, burada baktığımızda, yanlış politikaların maliyetinin ne kadar net bir şekilde ortada olduğunu görüyoruz.

Şimdi, geliyoruz, bize bir şey söylediniz, güzel bir perspektif vererek "Orta gelire Türkiye geçebilir." dediniz; tamam, güzel. Ama şimdi Dünya Bankasının sınıflandırmasına bakalım. Burada yüksek gelirli, yüksek-orta, düşük-orta ve düşük gelirli diye sınıflandırılıyor. Yüksek gelirli için tek kriter var, GNI bazında 14 bin dolar; tamam mı? Türkiye'nin mevcut durumu 2023 itibarıyla GNI bazında 11.650 dolar. Şimdi, yüksek gelirli ülke sayısı 86. Bunların içerisinde bu Körfez ülkeleri, küçük ada ülkeleri ve petrol bilmem neleri çıkardığımızda 42 tane böyle hani adamakıllı ülke kalıyor. Şimdi, bu 42 ülke bizim hedefimiz yani biz de oraya gitmek istiyoruz. Şimdi bakalım, bu 42 ülkeden 2 tanesi Rusya ve Macaristan arkadaşlar. Türkiye, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 117'nci sırada 142 ülke arasında, Rusya da 113, Macaristan 73. Yani İnsani Özgürlük Endeksi'nde bakın Rusya bizim gibi, Macaristan bize göre biraz daha iyi. Yolsuzluk Algısı Endeksi'nde Rusya bizden de kötü, Macaristan bizden biraz daha iyi ama diğer kalan 40 ülke hakikaten bu endekslerde de ilk 40'ta, ilk 50'de. Şunu söylemeye çalışıyorum: Yani bizim hedefimiz... Sadece hedefi yanlış koyduğunuz söylemeye çalışıyorum. "Yüksek gelirli ülke olacağız." dediğiniz zaman bu yanlış bir hedeftir, bu, Rusya olma, işte Rusya da öyle. 14 bin doları tutturmuş ama uluslararası endekslerdeki, birazdan vereceğim endekslerdeki durumu da ortada. Tek hedefimiz bu olmaması lazım; gelişme, kalkınma millî gelir rakamından biraz farklı bir şey. Edwin Austin Abbey diye Amerikalı bir sanatçı var, söylediği laf şu: "Büyüme için büyüme, bir kanser hücrelerinin ideolojisidir." Şu anda bir büyüme fetişizmi yaşıyorsunuz bu ülkede, büyümeyorsunuz da işin kötüsü. İşte, 2 çeyrek Türkiye küçülüyor, şu anda teknik olarak Türkiye resesyona girdi. Her şeye rağmen büyüyeceğim, gelir dağılımını bozacağım büyüyeceğim, yandaşa vereceğim büyüyeceğim, şöyle yapacağım büyüyeceğim, böyle yapacağım büyüyeceğim dediniz, bunun çok doğru olmadığını çok önceden söyledik, Abbey'de söylemiş zaten yani "Büyüme için büyüme, bir kanser hücrelerinin ideolojisi." demiş ama bunu da başaramıyorsunuz. Böyle bir büyümenin de kimseye faydasının olacağını düşünmüyorum, hedefi yanlış koydunuz Sayın Cevdet Yılmaz özür dileyerek söylüyorum.

Şimdi, vaktim azalıyor, diğer göstergeler açısından baktığımızda; makroekonomik göstergeler, gelir dağılımı göstergeleri, istihdam, kadın göstergeleri yani o 42 ülkeyle bizim aramızda çok keskin farklar var yani buraları düzeltmeyi hedef almamız lazım. Yine, iş ve teknoloji, sağlık ve eğitim göstergelerinde, her birinde o 42 ülkeyle, hani bizim yaklaştık, oraya geleceğiz dediğimiz 42 ülkeyle -bu gelişmişlik, kalkınmış gösterileri açısından söylüyorum- aramızda çok uçurum var. 14 bin doları belki yakalarsınız, yakalayabiliriz ama gelişmiş, kalkınmış bir ekonomi olamayız, hedefi keşke gelişmişlik, kalkınmışlık üzerine koymuş olsaydınız.

Şimdi, tabii, bu bütçe bizi yine sizin söylediğiniz hedefe taşır mı diye bakıyoruz. Şimdi, bir tartışmamız vardı: Oran-nominal rakam. Oran diye sizi çok şükür ikna ettim en sonunda ben. Oran dedik de ama şimdi oranı da abartmamak lazım. Mesela, 2024 yılı için niye oran kullanalım? Meclis size bir bütçe verdi değil mi? "Şu kadar para harcayacaksınız." ondan sonra da "Bunu aşmayın." diye bir şey veriyor, siz de bu dönem dediniz ki: "Tasarruf yapacağız, tasarruf yapacağız." Bir bakıyoruz, şimdi, sadece 2024 yılı için -bakın, diğer senelerde ben de oran kullanıyorum- harcamalarımız Meclisin verdiği yetkinin üzerinde ve cari harcamalardan kaynaklı önemli bir kısmı, 100 trilyon lira cari harcamalar, mal ve hizmet alım giderleri. Böyle bir tasarruf olabilir mi? Tasarruf yaparsanız mal ve hizmetleri kesmeniz lazım, orayı kesmiyorsunuz... Bunun detayları var, onlar da söylenebilir. Esas sizin buradaki uyumu aslında geliyorsunuz, vergiler üzerinden yapıyorsunuz.

Şimdi, tekrar 2025'e dönecek olursak. 2024'ten 2025'e mali uyum var mı, tasarruf var mı? Temel problem bu yani 2025'te bir mali uyum yapıyor muyuz? Baktığımızda kabaca rakamlara, faiz dışı harcamalarda 2024'ten 2025'e millî gelire oran olarak 1,66 puanlık bir azalma var. Normal şartlarda ilk bakışta çok güzel yani iyi bir azalma bu harcamalar. Şimdi, nereden geliyor diye bakıyorsunuz. Arkadaşlar, 1,66'nın 1,38'i zaten deprem harcamalarını azaltmaktan kaynaklanıyor. Anlatabiliyor muyum? 0,41'i de personel gideri. Zaten vatandaş, işçi, memur sıkıntıda orayı azaltacağız diyerek bir mali uyum, mali konsolidasyon "fiscal adjustment" yapıyorsunuz, böyle bir şey olmaz. Dolayısıyla, burada da Nasrettin Hoca'nın lafı aklımıza geldi: Bu 2 okka çeken kedi ise et nerede, et ise kedi nerede? Şimdi eğer bu bir tasarrufsa o zaman yani bu şeyden kaynaklı... Depremi kısıyorsunuz, personeli kısıp "Ben tasarruf ettim." diyorsunuz. Bu tasarruf olmaz, bu mali uyum değildir.

Şimdi, biraz daha kompleksleştirelim bu analizimizi; 2025 yılı mali uyumu hem gelir hem gider açısından. Şimdi, vergi gelirlerinde 2,64'lük bir "fiscal adjustment" yapmışsınız, bir mali uyum yapmışsınız. Şimdi, bunun 1,70'i depremlerden, deprem sonrası vergi paketi var 0,33'ü oradan, 0,61'i de bu yıl yeni yapılacak düzenlemelerden veya bir kısım yeniden değerlendirilme oranının yüksek artırılması gibi etkenlerden. Şimdi, harcama tarafında 1,42'lik bir uyum var, az önce söyledik, bunun önemli bir kısmı, neredeyse tamamı aslında baktığınız zaman deprem harcamalarından. Dolayısıyla, depremi; gelirinde, harcamasında baktığımızda 4,1'lik bir mali uyum görünmekle birlikte, bunları dışı alarak baktığımızda aslında mali uyum konsolidasyon kısmımız -kalitesi tartışılmak kaydıyla- millî gelirin 1'i kadar ancak bir şey oluyor.

Şimdi, tabii, bu yüksek faiz politikasıyla bu işin olmayacağını hep söyledik, nitekim yürümüyor da onu da görüyoruz. İşte, kamu maliyesi olması lazım, bir de yapısal reform ajandanızın olması lazım; yalnız yapısal reforma ilişkin bir şeyi maalesef görebilmiş

değiliz. Şimdi, bu Varlık Fonu meselesine ilişkin bir mahkeme süreci var, basından takip etmişsinizdir. Bu ülkede yaşıyoruz ya, ben bu ülke adına hakikaten hayret ediyorum ve çok üzülüyorum. Nasıl kandırılmışlar? "75 milyar dolar size para getireceğiz." diye Türkiye Cumhuriyeti devletinin 25 milyon dolarını tokatlıyorlar. Yahu, sanki mafyayla iş tutuyoruz biz. Ya, bu nasıl bir devlet sistemi, bu parayı nasıl ödeyebildiniz? Adam: "Ben size para getireceğim, verin bana para verin." demiş, 25 milyon dolar ödenmiş, şimdi iş mahkemelik. "Varlık Fonu" dediğiniz hikâye bu, sembol olsun diye söyledim, daha birçok şey söyleyebiliriz.

Yellen'la görüşüyor Sayın Mehmet Şimşek; başka ülkelerle mesela Avustralya'yla tedarik zincirini konuşuyor, Japonya'yla küresel öncelikleri konuşuyor, Almanya'yla vergi konuşuyor, başka ülkeyle vergi konuşuyor; Türkiye'yle yaptırımları ve terörizmin finansmanını konuşuyor eski Amerika FED Başkanı. Çünkü bizimle konuşacak başka bir şeyi yok. Şimdi, toplumun yüzde 74'ünün son iki yılda yolsuzluğun arttığı konusunda bir kanaati var. Şimdi, dolayısıyla bir reform ajandasının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun sunumunuzu toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, sağ olun.

Şimdi, tabii bunlar olmayınca tasarruf yok. Vergiyi başka yerin üzerine... Oraya geleceğim. Ondan sonra yapısal reform ajandası olmayınca vatandaşta da güven olmuyor Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı yani güven olmuyor, güven olmadığı zaman...

Bakın, burada, şimdi, şurası enflasyon rakamları. 2001 krizinden sonra hızlı bir şekilde enflasyonu -çünkü uygulanan programa bir güven vardı- 40 puan falan düşürdük. Şimdi "Uyguluyoruz." diyoruz, çok fazla bir mesafe alamıyoruz. Yani şu dönem, o düşük enflasyon dönemleri sizin döneminizdi ama yine sizin yaptığınız yanlışlar, hatalar nedeniyle enflasyonu buraya getirdiniz ve bu enflasyonun düşeceğine ilişkin de -çünkü vaktim kısıtlı olduğu için de çok fazla giremeyeceğim- çok da fazla milletin bir umudu yok, bütün güven endeksleri de onu gösteriyor.

Şimdi, bir tartışma var "Asgari ücrete yüksek artış yaparsak bu enflasyon yapar." diye. Ben buna katılmıyorum zaten millet yani fakir kesim para harcayamıyor. Bakın, tüketim malları ithalatı artıyor, buna bakmak lazım. Türkiye çok ciddi bir servet transferi yaşadı son dönemde, bir kesim aşırı zenginleşti. Bu kesimin harcamaları esas artıyor, artmaya devam ediyor arkadaşlar. Bütün ithalat kalemleri azalıyor, tüketim ithalatı artıyor. Bir dezenflasyon programı uygulayan bir ülkenin tüketim ithalatında bu kadar radikal bir artış olabilir mi? Olamaz. Dolayısıyla, enflasyon, evet, gelir dağılımını bozuyor ama bu gelir dağılımı adaletsizliği bu sefer geliyor enflasyonu vuruyor, bir kısır döngüye giriyor. Bunu çözenin yolu, bu üst gelir grubuna vergi koymaktır. Benim bunu söylemekten dilimde tüy bitti. Ya, ben bir muhalefet partisi milletvekili olarak "Vergi koyun." diyorum, siz iktidar partisi olarak vergi koymaktan kaçınıyorsunuz.

Şimdi, bu vergi ve transferlerin gelir dağılımına etkisi... Bu ağır bir grafik, bunu arkadaşlar baksın diye koydum. Tek özeti şu: Bakın, Türkiye orada... Küçük bir şey var yani vergi ve transferlerin Giniyi düzeltme durumu, zaten bozuk Gini ama düzeltmiyor da. Bak, başka ülkelerde nerelerden nerelere kadar o çizgilerin uzunluğu, bunu arkadaşlar daha sonra incelerlerse bir ara konuşuruz.

Şimdi "Program uyguluyoruz." diyorsunuz, bunun yükü kimin üzerinde? Geçenlerde bu iş gücü meselesini konuştuk, orada bize haksız bir ithamda bulundunuz "İşinize gelince işsizlik oranı, işinize gelince atıl iş gücü." Öyle bir şey yok. Ben, burada, hep bütün analizlerimde atıl iş gücü oranını ve Türkiye İstatistik Kurumunun rakamlarını kullandım. Şu atıl iş gücü, bakın, programın yükü işte bu kesimin üzerinde, çalışma ümidini kaybetmiş insanların üzerinde. Ne eğitimde ne istihdamda olmayan gençlerin oranını görüyor musunuz? Türkiye kırmızıyla, bayrağımızla orada yani diğer ülkelere göre... Yani uygulanan programın yükü bu kesimin üzerinde.

Türkiye ciddi bir barınma krizi yaşıyor, hiçbir şey söylemeye gerek yok. Ya, Türkiye'nin en zengin 2 kişisi... Eski Merkez Bankası Başkanı: "Annemin yanına yerleştim, ev kiralari çok yüksek." diyor. Türkiye İş Bankası Genel Müdürü "Evden çıktım, 12 bin lira olan kiram 75 bin liraya çıktı." diyor. Siz bu bütçenizde barınma krizine ne getiriyorsunuz Allah aşkına ya! Türkiye'nin en zenginlerinin, üst gelir grubunun bile efendim, bu kadar şikâyet ettiği yerde milletin felaketinden sizin haberiniz var mı?

Şimdi, uygulanan mali politikaların yükü kimin üzerinde diye bakalım. Bu grafiğin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu analizi şu ana kadar sizlerden falan duymadık, bu bizim kendi rakamlarımız, kendi analizimiz. Şimdi, sol taraf geniş halk kitleleri, sağ tarafta refah düzeyi yüksek kesim. Şimdi, üç yıl toplamı olarak baktığımızda, özetleyerek söyleyeceğim, bir programdan dolayı geniş halk kitlelerine, vatandaşa yaklaşık 3 trilyon 375 milyar liralık bir yük geliyor ama bunun karşılığında refah düzeyi yüksek kesim ve kurumlara -işte kurumlar vergisi artışları falan gibi hususlar var burada- sadece gelen yük 582 milyar lira. Yani programın yükü 100'se 15'ini zengine koymuşsunuz, 85'ini zavallı emekliye, çiftçiye, öğrenciye, işçiye, memura koymuşsunuz. En son Aile Bakanlığı bütçesinde gördük. Arkadaşlar, siz de ona bir baktırın, Sayın İbrahim Şenel de ona baktırsın. Yoksullukla Mücadele Programı'nda aile bütçesinde artış yüzde 6,7. Burada sordum: "Ya, bir teknik hata mı var?" Böyle bir şey olabilir mi ya? Gelecek yıl, Yoksullukla Mücadele Programı'na verecekleri para 6,7 artmış sadece ya, bu kadar yüksek enflasyonda. Yani bunların üzerine, kimin üzerine bindiğiniz çok net bir şekilde ortaya çıktı ama Trendyol'cular kazanıyor, 128 milyar dolar harcayanlar, aşırı kârlı alanlar, faiz kazancı elde edenler; bunların hiçbirisine maalesef bir şey yapmadınız.

Son olarak da Türkiye Yüzyılı'nın yönetim anlayışını... Ben geldim, en son dedim ki: "Ya, buradan ne anlanır? Ne var, ne var?" Bula bula bunları buldum, üç tane beyanat; Sayın Cumhurbaşkanını, 8 Kasım 2024, daha çok yeni "İnşallah faizle birlikte enflasyon da düşecek. Bundan hiç endişeniz olmasın. Benim ekonomideki mantığım bu. Bir ekonomist olarak aldığım, öğrendiğim

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:20

bilgi bu." Hayret bir şey ya! Ya, bunun bedelini çok ödedik biz. Hâlâ şimdi oraya dönüyor. Allah'tan piyasa çok fazla aldırmadı ama iki defa daha etsin bu lafı Türkiye yeniden yangın yerine dönecek. Siz de demişsiniz ki: "Üç tane kredi derecelendirme kuruluşundan bir yılda iki defa not artırım alan tek ülkeyiz." Ya, zaten çöptü bizim derecemiz; çöptü, çöpten bir tık üst çöpe çıktık yani bizim kadar düşen yoktu ki bizim kadar yükselen olsun Sayın Yılmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Son şey, son şey...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gitmemiz gerekiyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Cumaya gideceğiz. Arkadaşlarımız, cumaya giden herkes abdestlidir zaten. Ben abdestliyim.

Şimdi, Ticaret Bakanı "Beş ay üst üste cari fazla verdik..." Burada şunu söyledi yani onu bir not almanız lazım "Türkiye'de cari açık sorun olmaktan çıkmıştır." Ya, burada o kadar anlattım, anlattım, yine gitmiş -Ticaret Bakanı- tekrar bu sözü söylemiş, ben de en son slayta da şu sözü koydum: "Söylesem tesiri yok, sussam gönlüm razı gelmiyor."

Bütçeniz hayırlı olsun efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, 14.00'e kadar ara veriyorum müzakerelere.

Kapanma Saati: 12.37

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.02

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 23'üncü Birleşimin İkinci Oturumu açıyorum.

Sayın Şahin, buyurun lütfen.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Bütçedeki Komisyon görüşmelerimizin sonuna geldik, hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii ki bugün genel siyasi bir değerlendirme yapacağım. Bugün, maalesef, Türkiye'de siyasi iklim değişikliğinin bir faturasını ödemek zorunda kalıyoruz. Yapıcı eleştiriler sunmaya çalışacağım. Bu görüşmelerde milletimizin huzur bulacağı bir bütçeyi konuşmak ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sizinle bir keyif kahvesi içmek isterdik ama maalesef, milletimizin acı bir reçeteyle muhatap olduğunu gördüğümüzde acı bir kahveyi de zül görüyoruz.

Emekli, sabit gelirliler, dar gelirliler ve asgari ücretli vatandaşlarımızın üzerinden maalesef silindir gibi geçen bir yılı geride bırakıyoruz. Kurumlarımızın bütçeleri büyürken vatandaşlarımızın bütçesinin giderek daraldığını görüyoruz. Bugün Türkiye ekonomisinin üçüncü çeyrek büyüme verileri açıklandı. Türkiye'nin yüzde 2,1 büyüme kaydettiği görülüyor. Makroekonomik verileri incelediğimizde farklı bir Türkiye var ama vatandaşın cebindeki verilerine baktığımızda bambaşka bir ülke görüyoruz. Ülkenin bir bölümünde peri masallarındaki gibi bir hayat yaşanırken -"AVM'ler dolu" kavramı buradan çıkıyor, tırnak içinde- bir yanda ise "Okulda oğluma tost veremiyorum." diye esnaf gezisinde bizzat gördüğümüz ağlayan babalar ve "Torunuma köfte alamıyorum." diye boynu bükülen babaanneler. Bakın, 2024 itibarıyla 14,8 milyon kişi düzenli yardıma muhtaç hâle gelmiş. Sosyal yardımı artırmayı bir başarı olarak görmemeliyiz, azaltmanın bir başarı olduğunu görmeliyiz diye düşünüyorum.

2024 yılının ilk yarısında kredi kartı borçları sebebiyle icraya düşen kişi sayısı 1 milyon 63 bin 379, ilk yarısı için konuşuyorum. Avrupa'nın en büyük adalet sarayı olarak Çağlayan Adliyesi 2012 yılında açılmıştı. Çağlayan Adliyesine son yıllarda bir ek hizmet binası açıldı. AK PARTİ'li arkadaşlar bunun açılışını yapmadılar ama... Niye açıldı? İcra daireleri yetmediği için açıldı Sayın Bakanım. Sosyal bir yıkım, maalesef, göz göre göre yaşıyoruz. Genel bütçede faiz giderleri için toplamda 1 trilyon 950 milyar gibi bir kalem görünüyor. Bakın, bu tutar birçok bakanlığın, en başta Millî Eğitim Bakanlığının, Millî Savunma Bakanlığının -sayıldı burada- bütçelerinden daha yüksek. Şimdi sormak istiyorum: Faize ödenen bu miktarla kaç okul, kaç havaalanı, kaç organize sanayi bölgesi yapabiliriz? Kaç vatandaşımızın istihdamına çare bulabiliriz? Kaç üniversitemize araştırma fonu aktarabiliriz? Kaç şehir hastanesi yapabiliriz? Uzatabiliriz bunu. Bununla ilgili bazı bakanlarımız EYT'nin ve Maraş depreminin yük olduğundan bahsettiler. Elbetteki bu bir yük kalemidir ancak -depresi, EYT'li vatandaşlarımızı yük olarak görüyoruz- bu faiz rakamları da yük değil midir? Dışişleri Bakanım, Millî Savunma Bakanım üçüncü dünya savaşı ihtimaline dikkat çektiler. Yani biz bu kalemlerle kaç tane TCG ANADOLU uçak gemisi yapabiliriz, savunma sanayimize daha neler aktarabiliriz?

Büyümeden bahsediliyor bütçede. Evet, bir yandan büyüyoruz ama maalesef, istihdamla, yatırımla büyümüyoruz; borçlanarak büyüyoruz, daha doğrusu borcumuz büyüyor, biz ise ha bire faiz ödemek zorunda kalıyoruz. Yatırım durmuş, istihdam durmuş, KOBİ'lerimiz, esnafımız can çekişiyor.

Bakın, yılların lokomotifi tekstil sektörü kan ağlıyor. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, iki hafta önce Merter'de tekstilcileri ziyaret ettim. Büyük firmalar ülkeyi terk etmeye başlamış, siparişler eskisi gibi değil her gün bir firma tabela indiriyor. Ben Merter'i arkadaşlarımızın da ziyaret etmesini özellikle öneriyorum tabloyu görme açısından. Bizim için çok önemli bir sektör maalesef çıkmazda; işvereni ayrı dertli, işçisi ayrı dertli.

"İşçi" demişken, şu anda asgari ücret tartışmalarının şafağındayız. Kelli felli ekonomistler başladılar "İşçiye hedef enflasyona göre zam vermeliyiz." demeye. Vatandaşın cebinin enflasyonu zaten TÜİK'in enflasyonunun çok üzerindeyken biz nasıl olacak da sabit gelirlili vatandaşa bunun çok altında bir rakamı reva göreceğiz? Yani burada vatandaşın içinde bulunduğu tabloya dikkat çekmeye çalışıyoruz biz. Yani "Allah aşkına, bir asgari ücretlinin yiyeceği ekmek mi veya çocuğuna alacağı bir kıyafet mi artırıyor bu enflasyonu?" diye sormadan edemiyoruz. Biz bu insanların hangi şartlar altında yaşadığını düşünüyoruz? Esasında bu Komisyondaki görevli arkadaşların şöyle bir hafta, iki hafta bir asgari ücretlinin evinde ya da bir emeklinin evinde kalması sanırım bir öneri olarak da sunulabilir diye düşünüyorum tabloyu görme açısından. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanımızın meşhur çay, simit hesabı aklımıza geliyor. Asgari ücretli şu anda sadece simit yiyebiliyor zaten bu hesaba göre. E, kirası var, mutfağı var, faturası var, çocuğunun okul masrafı var, var yani var da var. Bütün bunları düşündüğümüzde Çağlayan ek hizmet binasının neden açıldığı sorusu da önümüze çıkıyor diye düşünüyorum. Bu tabloda asgari ücretin insan onuruna yakışır bir rakam olması önem arz etmektedir.

Peki, emekliler... Emeklilerimizin, maalesef, ruhuna el Fatiha diyoruz. Emeklimiz simit bile yiyemiyor bu hesaba göre. Değerli Başkanlarım, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım; bir insan 12.500 lirayla nasıl geçenebilir? Bu sorunun cevabı önemli. Ya, buradaki bürokrat arkadaşlarımız hesaplasın, yazsın çizsin, makul bir şey bulsunlar, bizim önümüze... Yani "Benim emeklim işini bilir." diyemeyiz. Bu tabloda, maalesef, geçinmek mümkün değil 12.500 lira rakamla.

Bakın, yıllar önce paradan 6 sıfır atmakla övünen bir iktidar vardı, haklıydı; hukuk devleti olmakla övünen bir iktidar vardı, sonuna kadar haklıydı; ekonominin evrensel ilkelerini uygulamakla övünen, istikrarla, büyümekle övünen bir iktidar vardı, haklıydı; demokrasiyle, şeffaflıkla övünen bir iktidar vardı, haklıydı; vesayetlere kafa tutmakla, hesap sormakla, hatta yok etmekle övünen bir iktidar vardı, sonuna kadar haklıydı ama üzümlere görüyorum ki biz artık o iktidarı göremiyoruz. "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." diyen bir iktidar vardı, bu felsefeyi parti programının merkezine koyan bir iktidar vardı; maalesef, şimdi devleti önceleyen bir iktidar var karşımızda. Ben şimdi şunu söylemek istiyorum: Yukarıda övündüğünüz hasletlerin yerini tam tersi uygulamalar aldığında -işte, iklim değişikliği dediğim şey bu- ortaya çıkan enflasyon yüzünden, maalesef, bugün fiyatlara 1 sıfır daha eklendi. Peki, bizim gelirlerimiz ne oldu? Banka hesabına para geldiğinde borçları ödemedi önce o meblağı gördüğümüz birkaç saniye var ya, işte o rakama göre söylüyorum: Gelirlerimiz neredeyse yok oldu. Acilen müdahale edilmezse, doğru politikalar ortaya konulamazsa korkarım ki başka sıfırlar da eklemek zorunda kalacağız.

Şimdi, şapkayı önümüze koyup düşünme vaktidir. Biz çok söyledik, demek istemiyorum ama hakikaten çok söyledik Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ben ve benim gibi kalbi bu ülke için atan samimi kardeşlerimiz, kardeşleriniz çok söyledi. Samimi olarak uyardık, "Bu ekonomi politikası doğru sonuç vermez." dedik. "Aklınıza ihtiyacımız yok." cevaplarını aldık. "Ekonomi bir bilimdir, kurallarına göre hareket edilmezse sonu iyi olmaz." dedik. Bizi faiz lobisi olmakla suçladılar. Geldiğimiz noktada ise bugün dünyanın en yüksek faiz veren ülkeleri arasındayız. Umuyorum, listenin 1'inci sırasındaki Zimbabve'yi de geçme başarısını göstermeyiz.

Samimi eleştiriler geldikçe -bunların hepsi samimi, yapıcı eleştirilerdi aslında- hep mazideki başarılarla atıfta bulunuldu. "Biz mega projelerin iktidarıyız." denildi, elhak doğrudur. AK PARTİ bu ülkede mega projeler yapmıştır, büyük işler yapmıştır ama bugün ise karşımızda mega bir faiz borcu vardır, mega bir kamu borcu vardır. İşte, eleştirdiğimiz nokta, Türkiye'nin o büyük hikâyeden geldiği bu noktadır. Biz kamuda şatafattan, lüksten tasarruf edelim, israf etmeyelim derken yani ülkemizi gerçekten samimi bir şekilde dert edinirken Tarım Bakanlığında eski Bakan ile yeni Bakanın Audi A8 Long kavgasını gördü bu gözler maalesef. Tüm samimiyetle soruyorum: Neden bizi dinlemediniz? Hadi bizi dinlemediniz -bu sözüm de AK PARTİ sıralarındaki arkadaşlarımızı- içinizden bir babayiğit çıkıp da "Sayın Cumhurbaşkanım, yanlış yapıyoruz." diye neden itiraz edemediniz? Bunu da sormak istiyorum. Yani değer miydi emeklimizi bu hâle düşürmeye; işçimizi, esnafımızı, memurumuzu bu hâle düşürmeye? Değer miydi gençlerimizin hayallerini söndürmeye? Değer miydi vatanlarında paşalar gibi yaşamak varken gençlerimizi, yetişmiş insan kaynağımızı el kapılarına muhtaç etmeye?

Bakın, bu iktidarın yedi sekiz yıl öncesinden bahsediyorum. Bir memur maaşıyla 1 ev alınabiliyordu yani planlamayla 1 ev, 1 araba alınabiliyordu; bir aylık maaşı kastetmiyorum. Yani bir memur, maaşıyla eve, arabaya girebiliyordu ama bugün geldiğimiz noktada, şimdi, 4 kişilik bir ailenin tamamı asgari ücretli çalışsa yoksulluk sınırına ancak yetiştirebiliyor. Soruyorum: Değer miydi vatandaşımızı insan onuruna yakışmayan bu tabloya mahkûm etmeye?

Bakın, biz sizin, ekonomi ekibinin samimi gayretlerine şahidiz, bu çabalara şahidiz. Ancak kayıtdışı ekonomiyi bitirmek için, para politikasını yönetmek için, ekonomiyi Sayın Şimşek'in de deyimiyle rasyonel bir zeminde tutmak için çok uğraşıyorsunuz, bunu görüyoruz ancak kayıtdışı ekonomi sadece küçük esnafı denetleyerek olmaz, büyük küçük demeden herkes bu denetime tabi olmalı, özellikle de kamuya iş yapanlar bu hesabı daha detaylı vermeli. Bu krizi sadece gariban vatandaşın sırtına vergi yükleyerek çözmek düşüncesi de doğru değildir. Para politikası da sadece yüksek faizle yönetilemez.

Ben sahada olmaya gayret gösteren bir milletvekiliyim. Eşim, dostum, çevrem, herkes maalesef kan ağlıyor. Ekonomi - az önce de ifade ettim- durma noktasında, etrafımda duyduğum tek söz: "Kimsede para yok, herkesin parası faizde." Kamuda

tasarruf ve en önemlisi yapısal reformlar mutlaka ama mutlaka hayata geçirilmeli, kamuda tasarruf konusunda gerçekçi bir politikaya ihtiyacımız var. Az olan az, çok olan çok tasarruf etmeli.

Evet, ekonomik tablonun vahameti maalesef sosyal hayatta da farklı krizleri beraberinde getiriyor. Maalesef, bu tabloda sosyal bir patlamanın eşiğine gelmiş durumdayız. Toplumsal bir cinnet ülkeyi esir almış durumda. Ülkenin dört bir yanında şiddet, cinayet olayları duyuyoruz. Sokakta yaşanan en ufak bir tartışma bir yol kavgasına, bir park kavgasına, bir sınav kavgasına, bir alacak kavgasına, ocakları söndüren bir trajediye dönüşebiliyor maalesef. Borç batağına düşen vatandaş, kendisine çıkış yolu bulamayan vatandaş çareyi daha büyük bir çözümsüzlükte arayabiliyor.

Bir başka sosyal sorunumuz sanal kumar ve bahis; bu, artık bir millî güvenlik meselesidir. Evet, her cep telefonu bir kumarhaneye dönüşmüş durumda yani her vatandaşımızın cebinde artık bir kumarhane geziyor maalesef. Oyun görüntüsü altında küçücük çocuklar büyük bir tehlikeye atılıyor. Ne yazık ki sosyal medya platformlarında on-line reklamlar cirit atıyor ve buna bir müdahale gelmiyor. Bakın, şu reklamlar, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, sosyal medyada o kadar rahat geziyor ki yani buna acil ve sert önlemler alınmalıdır. Bir ülkenin geleceğinden bahsediyoruz. Eğer devlet bir sertlik gösterecekse bu tehlikelere karşı sertlik göstermelidir diye düşünüyorum.

Bahis demişken, bakın, az önce bütçeden bahsettik, şu anda en küçük bir gelire dahi ihtiyaç varken neden spor müsabakalarına dayalı müşterek bahislerde vergi oranları yüzde 10'dan yüzde 5'e indirildi? Neden birilerinin vatandaşların bağımlılığı üzerinden para kazanmalarına göz yumuluyor? Neden emekliden, asgari ücretliden, memurdan esirgenen, şans oyunu simsarlarına veriliyor? Sonra, vatandaş neden devletinden ümidini kesiyor? Neden gençler yabancı ülkelere gitmek istiyor? Neden insanlar çözümlü kolay para kazanma heveslerinde arıyor? Ya, bu sorular art arda geliyor. Eğer biz vatandaş kumardan koruyamazsak çetelerden kim koruyacak?

Türkiye'nin son yıllarda sadece fiyat enflasyonu yok, bir de çete enflasyonu var. Her sektörün ayrı bir çetesi oluşmuş. Yenidoğan çetesi, bahis çetesi, organ çetesi, tapu çetesi; çoğalıp gidiyor. Çeteleşme konusunda öyle uzmanlık alanları çıktı ki normal silahlı çeteler yanında sönük kalıyor. Bir de buradaki çeteler yetmiyor gibi yurt dışından çete liderleri de Türkiye'yi tercih ediyor. Haberlerde bir gün "Sırp uyuşturucu baronu yakalandı." bir gün "Hollandalı silah baronu yakalandı." derken kamu düzenimizin zedelediğini, parça parça dağıldığını üzülerek görüyoruz. "Neden?" sorusunun cevabı işte burada: Bozulan kamu düzeni. Oysa mafyayı bitiren bir iktidar, kamu düzenini sağlayan bir iktidar vardı geçtiğimiz dönemlerde.

Toparlarsak Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, bu faiz bütçesiyle, yanlış politikaların sonucu ortaya çıkan enflasyonist ekonomi modeliyle sadece para kaybetmiyoruz, ekonomik kriz yaşamıyoruz, toplumsal ahlakımızı kaybediyoruz, adalet kurumumuzu kaybediyoruz, toplumsal barışı kaybediyoruz, kamu düzenini kaybediyoruz; kısacası, bir nesli ve ülkemizin geleceğini kaybediyoruz.

Acilen yapmamız gereken şeyler var. Mesele iklim meselesi, konuyu oraya bağlayacağım. İhtiyacımız olan şey, böyle bir tabloda Türkiye'de yeni bir iklim tesis etmektir. Esasında, daha önce var olan iklimi yeniden Türkiye'ye getirebilmektir. Daha önce var olan iklim neyle olmuştu Türkiye'de esasında? Adaletle, liyakatle, şeffaf bir kamu düzeniyle. Şimdi, bizim ihtiyacımız olan şey; sadece ekonomiyi verilerle yönetemiyoruz, sıkı bir para politikasıyla yönetemiyoruz, bu iklimle de desteklemek zorundayız. Dolayısıyla, bizim ihtiyacımız olan şey, adaletli bir düzen, liyakatli bir sistem, şeffaf bir devlet, toplumsal barış, tam demokrasi ve eksiksiz kamu düzeni.

Bir hukukçu olarak üzülerek söylüyorum ki bugün Türkiye'nin en önemli sorunu adalet sorunu. Az önce size bir yıllık konuşmalarımızı içeren bir kitabımızı takdim ettim, en çok "adalet" vurgusu yapmışım Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım. Sosyal medyada bir anket yayınladım, bayağı da 6.125 kişi tercihte bulunmuş. "Türkiye'nin en önemli sorunu nedir?" diye sordum, yüzde 75 "adalet" demiş. Yani şu anda toplumda adaletle olan bir güven sorunu var. Burada da ekonomiyle bağlantılı olarak şunu söyleyebilirim: Sayın Cemil Çiçek'in bir sözünü birkaç kere vurguladım Mecliste, yine vurgulayayım; Sayın Cemil Çiçek geçtiğimiz yıllarda bir televizyon programında şöyle bir ifade kullandı, çok değerli bir devlet adamıdır, sevdiğim, saydığım birisidir: "Ben Adalet Bakanlığına yabancı bir yatırımcı Türkiye'ye geldiğinde ilk uğradığı mekânlardan biri Adalet Bakanlığıydı." Neden? Çünkü yatırımcı hukuka bakar, hukuk varsa gelir, hukuk güvenliği varsa gelir, yatırımcıyı yoksa tutamazsınız. Yani gelmediği gibi var olanı da tutamıyoruz. Hukuk güvenliği böyle bir şey. Yani, bizim, Türkiye'de, adaletin gerçekten devletin temeli olduğu bir sistemi inşa edebilmemiz lazım. Yani adalet konusunda -dün Adalet Bakanlığında da konuştuk- bir yargı reformuna ve ciddi kitlesel mağduriyetleri çözen bir adalet reformuna ihtiyacımız var.

Liyakatli bir sistem dedik yani kamuda esas alınması gereken şey liyakatli bir sistemin tesis edilmesi. Onun için, ben, mülakat konusuna çok sık dikkat çektim, geçen sene siz geldiğinizde de dikkat çektim. Kanun teklifi verdim kamuda mülakatın kaldırılması için, bu kanun teklifi reddedildi, sağ olsun, AK PARTİ'li arkadaşların oylarıyla reddedildi. Yani isteğimiz şu: Ya, ben kamuya birini alırsam, bir mahkemeye hâkim, savcı alırsam bana ne AK PARTİ'li mi, Gelecek Partili mi; bir tek şeye bakmam lazım, liyakatli mi ve adil karar verecek mi yani işini doğru yapacak mı. Bakmamız gereken şey bu olmalı ama maalesef, kamuda bu liyakat konusunda kaybettiğimiz için de biz ekonomide bu sorunları yaşıyoruz. Geçtiğimiz dönemlerde piyasalar için... Piyasanın başında, hazinenin başında kimin oturduğu çok önemlidir. Onun için, ben sizin gibi, Mehmet Şimşek gibi isimlerin -evet, eleştiriyoruz ama- bu isimlerin piyasaya güven vermesi de önemli bir şey. Geçtiğimiz yıllarda biz bu tür şeylerin faturasını da ödedik maalesef, bu açıdan da liyakatli bir sistem önemlidir.

Şeffaf bir devlet vurgusu yaptım yani TÜİK verileri ile vatandaşın verilerinin, diğer kurumların verilerinin uyuşmadığı bir tabloda maalesef şeffaflıktan da bahsetmiyoruz ve vatandaşın da devlete olan güven ilkesi maalesef zedeleniyor.

Toplumsal barışa dikkat çektim. Türkiye'nin önemli sorunları var, kucaklaşması gereken kitleler var devletin. Biz maalesef devletin hep o çatık kaşlı baba rolünü tercih etmeye çalışıyoruz son dönemlerde, devletin bir de ana rolü vardır. Devlet Ana kitabından hareketle, devletin bir de ana rolü vardır; kucaklayan, merhamet eden, saran rolü de vardır. Dolayısıyla, Türkiye'de bazı kitlelerle kucaklaşmak şarttır. Son dönemde Sayın Bahçeli'nin açıklamalarıyla yürütülen bir süreç var, biz bunu önemsiyoruz. Türkiye'de sorunların çözümü adına ortaya konulacak siyasi iradelere destek verilmesi gerektiğini de düşünüyoruz. Sadece terör örgütü liderinin Mecliste konuşulması konusunu bir mübalağa sanatı olarak gördüm, onu da ifade edeyim ama onun haricinde ortaya konulan çözüm iradesini değerli buluyoruz, bu çözüm iradesine de sahip çıkılması gerektiğini ifade ediyorum. Sembolik olması adına da bununla ilgili de bir kanun teklifi verdim. Nevruz Bayramı Türkistan'dan Anadolu'ya, Mezopotamya'dan Rumeli'ye kadar hepimizin ortak sevincidir, ortak kültürüdür. Nevruz Bayramı'nın millî bayram ilan edilmesi için de bir kanun teklifi verdim. Bu henüz reddedilmedi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım yani bunu bir kucaklaşmaya, kardeşliğe vesile olması adına inşallah Meclise getireceğiz, onu da ifade etmiş olayım.

Yine, kucaklaşma adına bir başka kitle Türkiye'de KHK mağdurları. Önemli bir kitle, aileleriyle birlikte milyonlarca insanı ilgilendiren bir kitle. Buradaki temel kriterimiz bizim suçlu ile suçsuzun ayrılmasıdır. Elbette suç işleyenler var ama bir de masum olanlar var, mahkemelerin "Suçsuzdur." dediği kişiler var. Bunların kesinlikle görevlerine iade edilmesi şarttır. Bunun yanında da yargılmalarda adil olmayan kararlar, hukuki temeli olmayan kriterlerden verilen hukuksuz kararlar var. Bu konuda da devletin bir kucaklaşmaya, insanımıza el uzatmaya ihtiyacı olduğunu ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen, iki dakika ekliyorum.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Son olarak, tam demokrasi ve eksiksiz kamu düzeni dedik. Kamu düzeninin nasıl bozulduğunu az önce ifade ettim. Kamu düzeninin bozulmasının sonuçlarının sokaklarda nasıl yaşandığına örnekler verdim. Burada tabii ki kamu düzeninin tesis edilmesi önemlidir. Tam demokrasi Türkiye'nin geleceği açısından, iklimi yeniden şekillendirme açısından önemlidir. Bu konuda da son dönemde tartışılan bir konuya dikkat çekerek kapatmak istiyorum: Kayyum uygulaması. Kayyum uygulamasının millî iradeye ve hukuk devleti ilkesine ben zarar verdiğini düşünüyorum ama oradaki terör dengesini de koruma gerekliliğine de inanıyorum. Bu anlamda biz bir kanun teklifi verdik Saadet Partisi olarak. Bu kanun teklifinde kayyum uygulamasına sebep olan 2016'daki KHK'yle gelen maddenin kaldırılmasını öngördük, onun haricinde de bir belediye başkanının görevden alınmasının mahkeme kararına dayandırılması gerektiğini ifade ettik. Yani bir belediye başkanı mahkeme kararı olmadan görevden alınmamalı, görevden alınıyorsa da yerine yine millî iradenin tecelli ettiği bir belediye meclis üyesi seçilmeli, kanun teklifimiz bunu ifade ediyor.

Evet, bu konuya da dikkat çektikten sonra, Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, 2025 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Umarım bu gayretler Türkiye'de -az önceki ifade ettiğim- adalet için, liyakat için, tam şeffaf bir devlet için, toplumsal barış için, eksiksiz demokrasi ve kamu düzeni için yeni bir iklimi inşa etmemize vesile olur diyorum.

Bu duygularla herkesi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Bütçe müzakere süreci boyunca Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik olarak dile getirilen bildik ezberler ve ithamlar bugün de tekrarlanmıştır. Normalde girmeyecektim, ben de yeni sistem konusunda bazı bilgileri paylaşacağım.

Bakınız, 1946-2018, çok partili parlamenter sistem döneminde, yetmiş iki yılda 51 hükümet görev yapmış; bunlardan 17'si koalisyon hükümeti, 6'sı azınlık hükümeti, 3'ü darbe hükümeti, 2'si geçici hükümettir. Koalisyon hükümetlerinin ortalama ömrü yaklaşık bir yıl düzeyindedir. Böylesi kısa süreli hükümetlerle büyük atılımların gerçekleştirilmesi, muasır medeniyet seviyesini aşma hedefine ulaşılması mümkün müdür? Parlamenter sistemde birtakım iç ve dış vesayet odaklarının tasarımıyla nasıl hükümetler kurulduğunu ve nasıl düşürüldüğünü Türk milleti defalarca yaşamıştır. Kısa ömürlü hükümetler, hükümet kurma aşamasındaki anlaşmazlıklar, koalisyon partileri arasındaki kutuplaşmalar milletimizi sürekli hayal kırıklığına uğratmıştır. Siyasal istikrarsızlıklar Türkiye'yi ekonomik ve sosyal yönden de olumsuz etkilemiş, hatta demokrasi dışı müdahalelere zemin hazırlamıştır, Türk milleti darbelerin çok acı ve ağır faturalarına katlanmak durumunda kalmıştır. Darbeler her defasında Türkiye'yi tarihin gerisine itmiş, o yıllarımızı kaybettirmiştir. 15 Temmuz darbe girişimi parlamenter sistemin iflasını belgelemiş, Türkiye yeni bir yönetim reformuna acilen ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaç da demokratik ve adil bir çerçevede millî iradenin takdir ve teveccühüyle karşılanmıştır. Böylelikle hükümet tartışmaları, hükümet buhranları bitmiş, koalisyon dönemi sona ermiş, karar süreçlerindeki tikanlıklar aşılmıştır. Siyasi, ekonomik ve demokratik istikrarın yolu açılmış, bürokrasiyi azaltan, yetki karmaşalarını gideren, hızlı işleyen, çabuk karar alan, sorunların çözümüne ve Türkiye'nin gelişmesine odaklı bir yönetim yapısı tesis edilmiştir.

Yeni sisteme yönelik eleştiriler, genel olarak parlamenter sistem bakış açısıyla yapılan değerlendirmelerden kaynaklanmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde kuvvetler birliği olduğu söylenmektedir. Acaba kuvvetler birliği derken Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri mi kastediliyor? Bunlar birdir ve gururumuzdur. Yasama, yürütme ve yargı organlarının kendi içinde daha güçlü ve daha bağımsız şekilde çalıştığı bir yapıya kavuşması Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ana hedeflerindedir. Kuvvetler birliği aslında parlamenter sistemde söz konusudur, zira yürütme, yasama organının içinden çıkmaktadır, yürütmeyi elinde bulunduran siyasi güç Parlamente'ye da mutlak hâkim olmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ise katı kuvvetler ayrılığına dayanmakta, yürütmeyi de yasamayı da millet seçmektedir. Milleti esas alan bir sistem kuşku yok ki daha demokratiktir. Meclis, yeni sistemin 7'nci bütçesini yaptığı hâlde hâlâ bütçe hakkının devredildiği söylenebilmektedir. Komisyon bir aydır neyi görüşüyor; acaba çay partisi mi yapıyor, altın günü için mi toplanıyor? Açık ve net görüleceği üzere Meclis bütçe hakkını kullanmakta, bütçe kanun teklifleri Meclis tarafından görüşülüp karara bağlanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik bir eleştiri de egemenliğin tek kişiye verildiği, Cumhurbaşkanlığı kararname yoluyla yasama yetkisinin elinden alındığı yönündedir. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Türk milleti 16 Nisan 2017 tarihinde yeni hükümet sistemine verdiği desteği gerek 2018 gerekse 2023 seçimlerinde tekrar tekrar yinemiştir. Alçı operasyonlarına kanmamış ve güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisine itibar etmemiştir. Milletini tanımayan, millete tepeden bakan ve milleti bir şeyden anlamaz sanan anlayıştan uzaklaşılmalı, milletimize güvenilmeli, millî iradeye saygı duyulmalıdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sahibinin aziz milletimiz olduğu ve Cumhurbaşkanımızın arkasında millî iradenin çoğunluğunun kararının bulunduğu asla unutulmamalıdır.

Dünyada başkanlık sistemlerinde rutin olarak uygulandığı üzere, tek kişi yürütme yetkisine sahip olmakta ve yürütme alanıyla ilgili kararname çıkarabilmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde de Cumhurbaşkanı yürütme alanında düzenleme yapma yetkisine sahiptir ancak kararname yetkisi sınırsız ve yasama yetkisini ihlal eden bir yetki değildir. Anayasa'da açık bir şekilde yer alan bu yetkinin çerçevesini, sınırlarını ve hukuki normlar içindeki yerini okuma yazma bilenler dahi okuyup anlayabilirler.

Ülkemizde demokrasinin olmadığı, Meclisin etkisizleştiği, yargının tarafsız ve bağımsız olmadığı yönünde algı operasyonu yapılmakta; otoriter sistem, ucube sistem gibi ithamlarda bulunulmaktadır. Parlamenter sistemde yargı denetimine tabi olmayan Cumhurbaşkanının her türlü eylem ve işlemleri yeni sistemle birlikte yargı denetimine tabi hâle gelmiştir. Parlamenter sistemdeki sınırsız yetkili ve sorumsuz Cumhurbaşkanı yerine her türlü iş ve işlemleriyle ilgili sorumlu, hem yasama hem yargı denetimine tabi hem de millete karşı hesap veren bir Cumhurbaşkanlığı makamı oluşturulmuştur.

CAVİT ARI (Antalya) - Nerde bu?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Yargının tarafsızlığı da anayasal hükme bağlanmış, yargıda birlik amacıyla sivil-asker ayırımına son verilmiş, Anayasa Mahkemesinin asker kökenli 2 üyeliği kaldırılmış, askerî mahkemeler kapatılmış, sıkıyönetim kaldırılmıştır. Böylelikle demokratikleşme yönünde de önemli adımlar atılmıştır.

Bakınız, 2007 yılında Meclis yüzde 65 oy çoğunluğuyla Cumhurbaşkanı seçtiğinde bu karar Anayasa Mahkemesine götürülüp iptal ettirilmiş, bu ülkeye 367 hukuk garabeti yaşatılmıştı. O gece 27 Nisan e-muhırası verilmiş ve birileri de bu bildiriye destek vermişti. Yine, 2008 yılında Meclis başörtüsü yasağını kaldırmak için yüzde 75 oy çoğunluğuyla Anayasa değişikliği yaptığında "411 el kaosa kalktı." diye manşetler atılmış ve bu yasa da Anayasa Mahkemesine götürülüp iptal ettirilmişti. Acaba bu mudur özlenen demokrasi anlayışı? Bu mudur Meclisin etkinliği? Bu mudur millî iradeye saygı? Bu mudur aranan adalet, yargı tarafsızlığı? Yüksek yargı mensupları 28 Şubatçıların ayağına gidip brifing alırken yargı tarafsız ve bağımsız; ülkücülerini değil kendi parti örgütlerine verilen isimleri hâkim yaparsan yargı tarafsız ve bağımsız ama yüksek yargı Cumhurbaşkanıyla bir araya gelirse yargı tarafsız ve bağımsız değil. Öyle mi? Bu nasıl anlayıştır? Türk milleti bunları unutmamıştır, unutmayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ekonomisi 2023 yılında küresel düzeyde zayıf dış talep koşullarına, jeopolitik gerilimlere ve Şubat ayında yaşanan büyük deprem felaketine rağmen yüzde 5,1 oranında büyüyerek güçlü bir performans sergilemiş, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülke ortalamalarının üzerinde bir büyüme sağlamıştır. Türkiye ekonomisi 2024 yılı ilk çeyreğinde yüzde 5,7, ikinci çeyreğinde yüzde 2,5, üçüncü çeyreğinde bugün açıklanan verilere göre yüzde 2,1 büyümüştür. Daha önce de ifade ettiğim üzere 2024 yılı ikinci çeyreğinden itibaren ekonomide yavaşlama söz konusudur. Sanayi sektörü 2024 yılı ilk çeyrekte yüzde 4,2 oranında büyürken ikinci çeyrekte yüzde 1,8, üçüncü çeyrekte ise yüzde 2,2 oranında daralmıştır. 2024 yılı birinci çeyrekte yüzde 10,2 artan makine ve teçhizat yatırımları, ikinci çeyrekte yüzde 5,4, üçüncü çeyrekte ise yüzde 8,6 oranında daralmıştır. Sanayi üretimi Eylül ayı itibarıyla yıllık yüzde 2,4 azalmakla birlikte bir önceki aya göre yüzde 1,6 artmıştır. Nisan ayından itibaren düşüş eğilimi gösteren imalat sanayisi Satın Alma Yöneticileri Endeksi Ekim ayında yine eşik değerinin altında kalmakla birlikte bir önceki aya göre 1,5 puan artışla 45,8'e yükselmiş, göstergelerdeki düşüşler bir önceki aya kıyasla hafiflemiştir. Mevsimsellikten arındırılmış imalat sanayi kapasite kullanım oranı Kasım ayında bir önceki aya göre binde 4 puan artışla yüzde 75,6 olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi bir önceki aya göre Ekim ayında 3 puan artarak 102,2, Kasım ayında 1,2 puan artarak 103,4 olmuştur. Böylece dört ay sonra Ekim ve Kasım aylarında 100'ün üzerine çıkılarak iyimser görünüm tarafına geçilmiş, reel kesim güveninde yedi ayın en yüksek seviyesi görülmüştür. Son üç aya yönelik değerlendirmelerde üretim hacminde artış bildirilenler lehine olan seyrin güçlendiği, ihracat sipariş miktarında azalış bildirilenler lehine olan seyrin ise zayıfladığı gözlenmektedir. Bu durum, sanayi sektörünün dördüncü çeyrekte toparlanacağına yönelik umut vermektedir. Bununla birlikte, sanayicilerimizin üretimini sürdürebilmesi ve artırabilmesi için özellikle KOBİ kredi koşullarının iyileştirilmesi, finansmana erişim için

düşük faizli ve uzun vadeli krediyle verimliliği artırıcı teşviklerin devreye girmesi, ihracatı destekleyici politikalara daha fazla öncelik verilmesi gerekli görülmektedir.

Ayrıca, tarıma dört elle sarılmış, tarımda sanayileşmiş ve tarım ürünleri ihraç eden ülkelerin gelecekte söz sahibi olacağı görüşündeyiz. Yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır.

Bilindiği üzere, 2023 yılı Mayıs ayında politika değişikliğine gidilerek fiyat istikrarını sağlamak için sıkı para politikası uygulamasına geçilmiştir. Ekonomi programı kararlı bir şekilde uygulanmakta, makro finansal göstergeler belirgin bir şekilde iyileşmektedir. Program döneminde ülkemizin risk primi azalmış, kredi notu artmış, görünümü pozitif dönmüş, gri listeden çıkarılmış, dış kaynak girişleri artmış, cari açık düşmüş, istihdam artmış, Merkez Bankası rezervi yükselmiştir. 2024 yılı üçüncü çeyreğine dair mevsim etkilerinden arındırılmış iş gücü istatistiklerine göre istihdam yıllık 944 bin kişi artarak 32 milyon 734 bine yükselmiş, iş gücüne katılma oranı 1 puan yükselerek yüzde 54,3'e çıkmış, işsizlik oranı da 0,5 puan düşerek yüzde 8,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Beş yıl öncesine yani 2019 yılı üçüncü çeyreğine göre çalışma çağındaki nüfus artışı yıllık, ortalama 877 binen istihdam artışı yıllık, ortalama 959 bin düzeyindedir. İş gücüne katılma oranı bu dönemde 1,5 puan artışla yüzde 54,3'e kadar yükselmiştir. Bu dönemde yaşanan pandeminin ve Şubat 2023 depremlerinin olumsuz etkisine ve erken emeklilik düzenlemesine rağmen çalışma çağındaki nüfus artışından daha fazla istihdam artışı sağlanmış, iş gücüne katılma payı artmış, işsizlik oranı ise azalmıştır.

Ihracat, bu yılın ocak-ekim döneminde yüzde 3,1 artarken ithalat yüzde 7,2 azalmıştır. Ekim ayı itibarıyla yıllık ihracatımız yüzde 3,1 artışla 262 milyar doları aşmış, yıllık ithalatımız ise yüzde 7,4 azalışla 340 milyar dolar düzeyine inmiştir. Dış ticaret açığı, bu yılın ocak-ekim döneminde yüzde 30,1 oranında 28,4 milyar dolar, yıllık ise yüzde 31 oranında 35 milyar dolar azalmıştır. Cari işlemler açığı, ocak-eylül döneminde yüzde 85,4 oranında 30,9 milyar dolar azalmış, eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış cari işlemler açığı ise yüzde 79,4 oranında 37,3 milyar dolar azalarak 9,7 milyar dolara gerilemiştir.

En temel sorunumuz olan enflasyon, 2023 yılında yıllık yüzde 64,77 oranında gerçekleşmiş, mayıs ayında yüzde 75,45 seviyesine kadar çıkmış ve bugün itibarıyla yüzde 48 düzeyine gerilemiştir. Enflasyonla mücadele kararlılıkla sürdürülmektedir. Fiyat istikrarı mutlaka sağlanacaktır. Fiyat istikrarıyla kalıcı refahın sağlanacağına inanıyoruz. Merkezî yönetim bütçe açığı 2024 yılı Ocak-Ekim döneminde 1 trilyon 260 milyar dolar olmuştur. Bütçe açığında önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 107,3 artış olmakla birlikte, 2024 yılı başlangıç bütçesinde GSYH'ye oranla yüzde 6,4 olması öngörülen bütçe açığının yıl sonunda 4,9 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi olarak ülkemizin yatırım alanında cazibe merkezi hâline getirilmesi için yapılan çalışmaları ve başlatılan yatırım seferberliğini destekliyoruz. Bu kapsamda, Türkiye'nin yüksek teknoloji üretiminde küresel bir merkez olmasını hedefleyen HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı'nı çok önemli görüyoruz. Uluslararası doğrudan yatırımların ülkemize daha fazla çekilebilmesi için her bakımdan öngörülebilir, istikrarlı ve güvenilir bir ortam oluşturulmasını savunuyoruz. Ekonomide bağımsızlığı, teknoloji yoğun ve katma değeri yüksek yerli ve millî üretimi artırmayı amaçlayan Millî Teknoloji Hamlesi, Türk milletinin refah ve istikrar içinde yaşaması için başlatılmış en hayati girişimlerden biridir. Türkiye, Millî Teknoloji Hamlesi'yle bugün ileri teknolojileri kendi imkân ve kabiliyetleriyle geliştirip üretebilen bir noktaya ulaşmıştır. Şüphesiz teknolojik gelişmeyi, yenilikçiliği, verimliliği ve istihdamı esas alan üretim ekonomisi yaygınlaştırılmalı, Türkiye dışı açık ve rekabetçi bir yapı içerisinde dünya ekonomisiyle bütünleşerek bölgesel ve küresel gelişmelerin önde gelen belirleyicileri arasında yer almalıdır.

Yerli ve millî üretim potansiyelinin tümüyle harekete geçirilmesi, savunma sanayisindeki dev atılımların daha da güçlendirilmesi, enerjide yerli katkının daha da artırılması, savunma sanayisinde yakalanan ileri teknolojinin başka alanlarda da elde edilmesi hedeflenmelidir. Türkiye, millî enerji atılımıyla, kurulu enerji gücünde 114 bin megavattı aşmıştır; kurulu gücümüzün yerlilik oranı yüzde 70, yenilenebilir enerji oranı ise yüzde 60 seviyesindedir. Türkiye toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa'da 5'inci dünya da ise 11'inci konumdadır. Türkiye güneş paneli üretiminde yüzde 75, rüzgâr türbini üretiminde yüzde 70'lik yerleşme oranına ulaşmıştır. Türkiye, arz kaynaklarını da hızla çeşitlendirmektedir. Enerjide bütün yollar Türkiye'ye çıkmaktadır. Türkiye enerjinin merkezi ve ticaret üssü olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Türk savunma sanayisi, Türkiye'nin küresel güç vizyonu doğrultusunda inşa edilmektedir. Hamdolsun, Türk mühendisleri tarafından tasarlanıp imal edilen yerli ve millî uçak, helikopter, İHA, SİHA, gemi, denizaltı ve zırhlı araçlar ile füze ve silah sistemleri artık ülkemizde üretilmektedir. KAAAN, HÜRJET, KIZILELMA, Akıncı, GÖKBAY, ATAK, ALTAY, TCG ANADOLU gibi tüm havacılık, uzay ve savunma sanayi ürünlerimiz milletimizin göğsünü kabartmaktadır. Türkiye'nin savunma sanayisinde şampiyonlar liginde yer almasından gurur duyuyoruz.

Millî teknoloji ve millî enerji atılımıyla gerçekleştirdiğimiz yerli ve millî üretimlerden ve keşfettiğimiz doğal gaz, petrol ve madenlerden sağlanan kaynaklar makroekonomik istikrara ve sürdürülebilir yüksek büyümeye ve elbette milletimizin refahına yansacaktır.

Konya'nın bir savunma sanayisi üssü olması yönünde de önemli bir potansiyeli bulunmaktadır. Konya, savunma sanayisinde stratejik ve rekabetçi bir güce ulaştırılmalıdır. Bu çerçevede, Beyşehir Silah İhtisas Organize Sanayi Bölgesi projesi uygulamaya mutlaka konulmalıdır. "Tam bağımsız, güçlü Türkiye" ülküsüyle millî teknoloji hamlesi yolculuğuna devam eden TEKNOFEST festivali gençlerimize "Biz de yapıp başarabiliriz." kültürünü ve öz güvenini aşılamakta, geleceğe umutla bakmalarını

ve hayallerini gerçekleştirmelerini sağlamaktadır. Savunma, havacılık ve uzay alanlarında teknoloji endüstri bölgesine sahip ve savunma sanayisi üssü olma yolunda ilerleyen Selçuklu'nun başkenti, ilim ve irfan yuvası Konya'da TEKNOFEST festivali düzenlenmelidir. Bu konuda Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza ve Savunma Sanayii Başkanımıza Konya'nın beklentisini bir kez daha iletmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu kesiminde etkili bir insan kaynağı geliştirme politikası uygulanması ve kamu personel sisteminde mesleki yeterliliği, performansı esas alan bir düzenlemeye gidilmesi önem taşımaktadır. Kamuda aynı yerlerde ve hizmetlerde aynı işi yapmalarına rağmen statülerinin farklı olması nedeniyle çalışanlar arasında idari, mali ve sosyal haklar yönünden farklılıklar bulunması, çalışanların motivasyonunu ve çalışma barışını olumsuz etkilemektedir. Kamuda ehliyeti ve liyakati esas alacak, statü ve istihdam karmaşasını giderecek, ücret adaletini sağlayacak, topluma kaliteli hizmet sunan, değişen koşullara uyum yeteneği yüksek ve daha verimli bir kamu personel sistemi oluşturulması gerekmektedir.

Asgari ücret, tarihî bir reformla 2022 yılından itibaren vergi dışı bırakılmış ve tüm çalışanların asgari ücret kadar gelirene vergi istisnası getirilmiştir. Net asgari ücret 2023 yılında yüzde 107,3 oranında artışla 11.402 liraya, 2024 yılında da yüzde 49,1 oranında artışla 17.002 liraya yükselmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kalaycı, iki dakika ekliyorum.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Milliyetçi Hareket Partisi olarak 2025 yılına dair asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartlarının göz önünde bulundurulması, net asgari ücretin açlık sınırının üzerine çıkarılması ve asgari ücretliye büyükşehirlerde ulaşım ve barınma desteği verilmesi görüşünderiz.

Kamu çalışanlarının aylıkları 2023 yılında ortalama yüzde 129, 2024 yılında yüzde 78,07 oranında yükselmiştir. Toplu sözleşmeyle belirlenen artışlara 2023 yılında ve 2024 yılı Ocak ayında ayrıca refah payı verilmiştir. 2025 yılındaki artışlara da ilave refah payı verilmesi uygun olacaktır. 5510 sayılı Kanun'un 55'inci maddesi, bu kanuna göre bağlanan gelir ve aylıkların her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere bir önceki altı aylık döneme göre TÜFE değişim oranı kadar artırılarak belirlenmesini öngörmektedir. Yine burada da SSK ve BAĞ-KUR emeklilerimize yapılacak bu artışa ilave olarak 2025 yılında ilave refah payı verilmesi görüşünderiz.

Bu vesileyle, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kurumlarımızın bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın İsmail Güneş'e söz veriyorum.

Sayın Güneş, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, çok değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız, çok değerli kamu kurumlarımızın değerli temsilcileri, milletvekillerimiz ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada tabii, Cumhurbaşkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Yatırım Ofisi Başkanlığı, Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı, Finans Ofisi Başkanlığı ve İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığına ait 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 yılı merkezi yönetim kesin hesabının görüşmelerini yapıyoruz. Bu bütçemizin, bu kurumlarımıza hayırlı uğurlu olmasını dilerim.

Tabii, 2018 yılında biz yeni bir yönetim sistemine, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtik. Her ne kadar tabii ki geçmiş yıllara göre çok eleştirilmese de dâhi bu Cumhurbaşkanlığı sistemi muhalefet tarafından çok ciddi şekilde eleştirilmekteydi. Hatta bizim de anlamadığımız, güçlendirilmiş parlamenter sistemine dönüş talepleri vardı ama son yıllarda ben görüyorum ki bunu dillendiren pek fazla kimse kalmadı.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Biz varız efendim! Biz varız, biz! Güçlendirilmiş parlamenter sistemi savunuyoruz! Sisteminiz çürüdüğü için, memleketi çürüttüğünüz için biz savunuyoruz! Parlamenter demokratik sistemin savunucusu biziz!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - O zaman şöyle anlatayım: Şimdi, dünyadaki yönetim şekillerine baktığımız zaman tabii, monarşi vardır; işte, krallıklar ve padişahlıklar olmak üzere. Diğer taraftan, oligarşi vardır; işte, soyluların, oligarkların, aristokratların yönettiği bir yönetim şekli. Yine teokrazi, dine dair... Bir de cumhuriyet şekli vardır, cumhuriyet yönetim şekli. Tabii ki cumhuriyet yönetim şekli halk tarafından yöneticilerin seçilmesi yöntemi olduğu için daha demokratik bir yöntemdir. Osmanlı İmparatorluğu padişahlıkla uzun yıllar yönetilmiş, bu monarşiye eğer zayıf bir meclis de ilave edilirse buna "meşrutî monarşi" denilmektedir ve son dönemlerde de Birinci Meşrutiyet ve İkinci Meşrutiyet ilan edildikten sonra da bu yöntemle yönetilmiştir.

Tabii ki ülke yöneticilerinin belirlenmesindeki yöntemler mutlaka çok önemli olmasına rağmen yöneticilerin kabiliyet ve uygulamaları da çok önemlidir. Bizim için en antidemokratik görülen monarşi sisteminde bile bazen yöneticiler kabiliyetli olduğu

zaman çok iyi demokratik bir yönetim çıkabildiği gibi, bazen en iyi sistemlerde bile kötü kullanıcıların elinde maalesef, kötü uygulamalara maruz kalınmaktadır diye ben düşünürüm.

Tabii ki mükemmel sistem var mıdır? "Mükemmel sistem yoktur, az zararlı sistem vardır." diye bir söz vardır. Ülkemizde, 29 Ekim 1923'te cumhuriyetin ilan edilmesiyle beraber mutlak monarşiden cumhuriyet rejimine geçilmiş olmasına rağmen maalesef, 1947 yılına kadar eski alışkanlıklar sürdürülmüş ve seçimler formaliteden öteye geçememiştir. Halk tarafından seçilen kişilerin ülkeyi nasıl yönettiğine dair net bir sistem yoktur yani diyelim ki cumhuriyetle halkı yönetecek sistemi seçtikten sonra bunun uygulayıcı sistemi olarak da işte, bir Meclis hükümeti sistemi, kuvvetler birliğinin olduğu sistem bir de kuvvetler ayrılığının olduğu parlamenter sistem, yarı başkanlık sistemi ve başkanlık sistemi vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk açıldığından cumhuriyetin ilanına kadar Meclis hükümeti sistemi ülkemizde uygulanmış, daha sonra da parlamenter sisteme geçilmiştir. Tabii ki parlamenter sistemin iyi yönleri de vardır, mutlaka kötü yönleri de vardır ama parlamenter sistemde bir parti Türkiye Büyük Millet Meclisi sayısının yüzde 50'sinden fazlasını aldığı dönemlerde Türkiye'de istikrar olmuştur, büyüme olmuştur, gelişme olmuştur. Bu dönemlere baktığımız zaman 1950 ila 1960 yılları arasındaki rahmetli Adnan Menderes döneminde görüyoruz. Yine, 1963 ila 1967 yılları arasında rahmetli Süleyman Demirel dönemlerini görüyoruz. Yine, 1983 ila 1989 rahmetli...

AHMET TUNCA Y ÖZKAN (İzmir) - 70'leri atladınız mı, Erbakan ile Ecevit'in Kıbrıs'ta neler yaptığını?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Uzun süreli, tek parti hükümetlerinden bahsediyorum ben.

1983 ila 1989 yıllarındaki rahmetli Özal hükümetleri döneminde ve AK PARTİ hükümetleri döneminde önemli yatırımlar, önemli gelişmeler olmuştur fakat tek bir partinin yüzde 50'den fazlasını alamadığı, azınlığa düştüğü durumlarda koalisyon hükümetleri kurulmuş ve bu koalisyon hükümetleri de gerçekten, örneğin, 1950'den...

AHMET TUNCA Y ÖZKAN (İzmir) - Şu anda da koalisyon var, MHP'yle koalisyon yapıyorsunuz. Kötü mü oluyor yani?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Koalisyon hükümetleri...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Almanya'da hep koalisyon var.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Onlarda düzgün muhalefet vardı, muhalefetleri düzgündü onların.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şu an koalisyon var mı, yok mu? Var.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Tabii ki parlamenter sistem biraz kültür sistemi, biraz da uzlaşma gerektiren bir sistemdir. Örneğin, 1950'den günümüze kadar ülkemizde 49 hükümet kurulmuşken aynı dönemde İngiltere'de 15, Almanya'da 24 hükümet kurulmuştur. Koalisyon hükümetlerinin en büyük dezavantajları, ömrünün kısa olmasıyla siyasi istikrar önemli derece bozulmakta, uzun süreli politikalar hayata geçirilememektedir, hükümetler kendilerini asla güvende hissetmemektedir. Koalisyon hükümetleri dışarıdan müdahalelere açık olup her an hükümetin düşme tehlikesi mevcuttur. Nitekim, bunun en yakın örneğini 1977 sonlarına doğru, o dönemde Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Millî Selamet Partisinde olan II. Milliyetçi Cephe Hükümeti vardı; rahmetli Ecevit İstanbul Florya'da Güneş Moteli'nde, orada 11 milletvekiliyle pazarlık yapar, onların 10'unu ikna eder ve 31 Aralık 1977'de gensoruyla hükümet düşürülür ve ondan sonra da Bülent Ecevit Hükümeti kurulur fakat onun kurduğu Hükümet de 5 Ocak 1978'de kurulur ve 10 milletvekilinin hepsini bakan yapmak zorunda kalır ve 12 Kasım 1979'da da tekrar Hükümet sona erer.

Yine, son günlerde, mesela -parlamenter sistemde koalisyon olduğu dönemde yani sadece bizim ülkemizde istikrarsızlık değil bu- Almanya'da da geçtiğimiz günlerde oradaki ortaklardan bir partinin çekilmesiyle beraber seçime gitmek zorunda kalmışlardır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi koalisyon yok mu Allah aşkına? Koalisyon yok mu şu anda?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen, karşılıklı konuşmaya dönmeyin bu, hatibi dinleyelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Şimdi, tabii ki ülkemizde yönetimde birtakım sıkıntılar vardır. Özellikle 60 darbesinden sonra Cumhurbaşkanları Meclis tarafından seçilmeye devam etmiştir ve 1989 yılında rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal Cumhurbaşkanlığı seçilene kadar 1960 ila 1989 yılları arasında seçilen Cumhurbaşkanları askeriyeden generaller olmuştur ve -millet tarafından seçilen- millî iradenin vesayet altında tutulmasına sebep olmuş, millî iradenin tam yansıyamamasına neden olmuşlardır.

Yine, aynı şekilde, 2007 yılında yaşadığımız, adaletsiz ve hukuksuz olarak Meclisin Cumhurbaşkanını seçmesi engellenmiş, 367 garabetinin yaşanmasından sonra yapılan Anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir hâle gelmiştir. Hem Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmiş olması hem de Başbakanın halk tarafından seçilmiş olması iki başlılığa neden olmuş ve dolayısıyla ikisi de halk tarafından seçildiği için sistem işlemez hâle gelmiştir. Nitekim, 2017 yılında yapılan referandum sonucunda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiş ve o günden bugüne biz, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yönetilmekteyiz.

Tabii ki arkadaşlar "Eskiden parlamenter sistemde gensoru vardı ve dolayısıyla biz hükümeti düşürebiliyorduk." diyecekler ama geçmiş tarihe baktığımız zaman zaten bir hükümetin kurulabilmesi için Meclisin çoğunluğunu elde etmesi lazım. Meclisin çoğunluğu elde edince de gensoruyla düşürülmesi mümkün değildir. Bunun tarihî örneğine baktığımız zaman ancak 2 tane örneği var: Bir tanesi, işte, biraz önce bahsettiğim, 1977'de -Ecevit'in gensoruyla- 10 milletvekilinin karşı tarafa geçirilmesi neticesinde olan bir gensoruyla hükümetin düşürülmesi var; bir de, yine, aynı şekilde, 1998 yılında Mesut Yılmaz'ın azınlık hükümetinin düşürülmesi var. Dolayısıyla da gensoruyla hükümeti düşürme hikâyeden başka bir şey değil. Dolayısıyla burada parlamenter sistemin aksaklıklarını ortadan kaldırmak ve uzun süreli istikrarlı politikaları hayata geçirmek ve daha etkin, proaktif politikaları hayata geçirmek için Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildi, Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir hâle geldi. Bu sistemin mutlaka

eksiklikleri, aksaklıkları var ama beş yıl boyunca seçim olmaması ve seçilen kişinin Parlamento tarafından güvenoyu gibi sebeplerle düşürülebilmesi ve dolayısıyla Parlamento erken seçim kararı aldığı zaman Parlatentonun kendisinin de seçime gidecek olması nedeniyle daha istikrarlı bir hükümet sistemine biz kavuştuk. Burada bir eksiklik var, biz bu eksikliği geçen de gördük: İşte "Cumhurbaşkanı tarafından atanır." diyor ama kaç Cumhurbaşkanı Yardımcısı atanacağı yazılmamış ve dolayısıyla da çok büyük eksiklik. Biz gördük ki geçen seçimlerde işte, muhalefet, elinden gelse 20-30 Cumhurbaşkanı Yardımcısı atayacak... Bu bir eksiklik, mutlaka bunun sayısının belirtilmesi lazım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - O acziyetten, acziyetten!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Burada Cumhurbaşkanı Yardımcısının da seçimlere katılması doğru değil çünkü Cumhurbaşkanı'nın daha aktif olması lazım, performansında düşüklük gördüğünde Cumhurbaşkanı Yardımcılarını da değiştirebilmesi lazım, seçimle gelirse bunu yapması mümkün değildir.

Tabii, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildikten sonra gerçekten 1 Genel Sekreterlik, 4 Ofis, 8 Başkanlık, 9 adet Politikalar Kurulu kurarak daha etkin bir yönetim tarzı ortaya koyulmuştur.

Burada, tabii ki, bizden önceki arkadaşlar "Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtiğimiz için ekonomide bozulmalar oldu, kötü yönetim oldu." gibi bazı doğru olmayan isnatlarda bulundular. Bunları kabul etmemiz mümkün değildir. Bu, tamamen konjonktürden kaynaklanan sebeplere bağlıdır. İşte, bizim AK PARTİ iktidarlarında da Sayın Cumhurbaşkanımız Başbakanı, bu dönemde de Cumhurbaşkanı; dolayısıyla politikalarda bir değişiklik yok, konjonktürel değişiklikler var.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Enflasyon çok iyi olmuş o zaman, yirmi iki yıldır yönetiyorsunuz ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Şimdi, 1994 ile 2003 yılları arasında ortalama 2,8 büyürken 2004 ile 2013 yılları arasında 5,9 büyümüşüz, 2014 ile 2023 arasında yine 4,9 büyümüşüz.

Yine, aynı şekilde, bütçe açığının fazlalığından bahsettiler; doğrudur ama mesela 2023 yılında 5,4 bütçe açığının 3,6'sı depreme bağlıdır, depremi olmamış sayamayız, yok sayamayız. Depreme harcadığımız para aşağı yukarı 2023 ve 2024 yılları arasında kümülatif olarak 2,6 trilyon TL'dir; bu, az bir para değildir. Dolayısıyla bu yönden baktığınız zaman eğer bu deprem olayı olmasaydı, Covid süreci olmasaydı, savaşlar olmasaydı bu bütçe açığının bizim 2003 ile 2022 yılları arasında gayrisafi millî hasılaya oranları 2,4...

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, "O olmasaydı, bu olmasaydı..." Ne olacaktı? Hiçbir şey olmasa zaten herkes yönetir.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - ...2023 yılında 5,2; 2024 yılında 6,4 öngörülürken 4,9 olmasını tahmin etmekteyiz.

CAVİT ARI (Antalya) - "O olmasa, bu olmasa..." Hani "Millî Eğitim olmasa okulları ben de yönetirim." der gibi!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer anlamlarda, ekonomik anlamda baktığınız zaman gerçekten Türkiye'de son yıllarda yaşanan ekonomideki bozulmaları kısa sürede düzelterek biz arkadaşlar.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Stagflasyon var ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Neye itiraz ediyorsunuz?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Stagflasyon var ya! Yanlış ya, baştan sona yanlış!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Allah Allah!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dolayısıyla göreceksiniz ki AK PARTİ aynı şekilde iktidar olmaya devam edecektir.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - "Stagflasyon yok." desin. Ayıp ya, vallahi ayıp!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Arkadaşlar, niye rahatsız oluyorsunuz? Niye rahatsız oluyorsunuz yani?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Susturamayacaksınız İsmail Ağabey'i, susturamayacaksınız!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Ya, rahatsız olmuyorum, yanlış söylüyorsunuz! Doğruyu söyle, tamam.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Vekilim, siz de beş dakika söz aldığınızda düzeltin lütfen.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Sayın Başkanım, Mecliste muhalefetin varlığı bu karşılıklı diyaloglarla olur. Saygı ve sevgi içerisinde bu diyalogların hiçbir zararı yoktur.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Benim zamanım gidiyor Başkanım, benim zamanım gidiyor.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Tek seslilik varsa, tek başına konuşacaklarsa o zaman tamam, konuşsunlar!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ama zamanı gidiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Buna da "karşılıklı diyalog" diyor ha!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Zaten bu insicam sırasında oluyor ama...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Milletvekili, size sıra geldiği zaman istediğiniz fikirlerinizi söylersiniz.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Efendim, stagflasyon geçerli, yanlış söylüyorsunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yanlış söylemiyorum ben, yanlış söylemedim.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Orada ekonomiyi yöneten kişi var, Cumhurbaşkanı Yardımcısı...

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ona "sataşma" deniyor, "diyalog" denmiyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sizin konuşmanızda da böyle yapılırsa olur mu öyle şey?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Yapılıns efendim, ben memnun olurum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Şimdi, arkadaşlar, mesela, bu Cumhurbaşkanlığı sistemindeki başkanlıklardan bir tanesi de Savunma Sanayii Başkanlığıdır. Diğer alanlarda da pek çok işler yapmışız ama bu savunma sanayisinde yaptığımız çalışmalar gerçekten de takdire şayandır. Savunma Sanayii Başkanlığı Türkiye'nin ulusal savunma endüstrimizi güçlendirme, aynı zamanda askerî sistem ve teknolojilerin tedarik süreçlerini yönetme amacıyla kurulan sivil bir devlet yapısı olarak 1985 yılında kurulmuştur. Savunma sanayisi, bir ülkenin savunma gücünü artırarak, ulusal güvenliğini sağlamak için gerekli silah ve ekipmanlarını tasarlayarak üreten ve tedarik eden endüstriyel bir sektördür. Bu sanayi askerî uçaklar, gemiler, silahlar, roketler, füzeler, iletişim ekipmanları ve diğer savunma sistemlerini kapsar. 2001 yılında Türkiye'nin savunma sanayisinde harcadığı para 72 milyar dolarken, bu, gayrisafi millî hasılanın 3,6'sına tekabül ederken, 2002'de bu oran 3,8'lere çıkmışken bu oranın 2023 yılında 17 milyar dolara yükselmesine rağmen gayrisafi millî hasıla içindeki oranı yüzde 1,5'lara düşmüştür. Dolayısıyla Türk savunma sanayisinin millîleşme süreci pek çok askerî teknolojinin yurt içinde üretilmesine olanak tanıyarak dışa bağımlılığı azalttı. Özellikle insansız hava araçları, İHA'lar, SİHA'lar, zırhlı kara araçları, millî gemiler, füzeler ve radar sistemleri gibi birçok stratejik ürün artık yeterli kaynaklardan üretiliyor. Bu projelerin başını Bayraktar TB2, Bayraktar Akıncı, ANKA, AKSUNGUR gibi İHA ve SİHA projeleri çekti. Bunlar mühimmat, füze, silah sistemleri, millî gemiler ve askerî kara araçlarıyla desteklendi, birçok kritik alt sistem yerleştirildi. Dolayısıyla son günlerde gerçekten de bu Bayraktar TB3'ün ANADOLU gemisine iniş yapmış olması bizim millî gururumuzdur. Bu olaydan dolayı ben gerçekten Savunma Başkanlığını, Cumhurbaşkanlığımızı ve tüm ekiplerini canıgönülden takdir ediyorum, her birine teşekkür ederim.

Diğer taraftan, arkadaşlar, bir diğer şey, burada tabii ki konuştuğumuz şeylerden bir tanesi de İletişim Başkanlığına bağlı CİMER. Eskiden vatandaşların ne Başbakan'a ne Cumhurbaşkanına ulaşması diye bir sistem yoktu, ilindeki müdürüne bile ulaşırsa öpsün başına koysundu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Vardı, vardı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yoktu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz bilmiyorsunuz, Başbakanlığa bağlı BİMER vardı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Onu da biz kurduk, işte, Sayın Cumhurbaşkanımız 1994 yılında Belediye Başkanı olduktan sonra Beyaz Masa'yı kurdu, arkasından da Başbakan olduktan sonra BİMER'i kurdu, siz de onu hatırlıyorsunuz, teşekkür ederiz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Dünya değişti, değiştiği için onun da değişmesi gerekiyordu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Değişti...

Arkasından da CİMER'i kurdu ve bugün kentte olsun, şehirde olsun ve dolayısıyla kırsal alanda olsun tüm vatandaşlarımız CİMER vasıtasıyla Cumhurbaşkanlığımıza ulaşabilmektedir.

CAVİT ARI (Antalya) - Cumhurbaşkanını kendisi mi bakıyor bu mesajlara?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Allah'tan korkun, Urfa'da elektrik yok.

CAVİT ARI (Antalya) - Cumhurbaşkanının kendisine mi ulaşıyorlar, anlamadım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Tabii, burada diğer bir söylenen, doğru olmayan ifadelerden bir tanesi de Cumhurbaşkanlığımızın bütçesi olan 16 milyar 900 küsur milyon TL'nin sanki hepsini Cumhurbaşkanımız kullanıyormuş gibi bir algı oluşturması. Dolayısıyla bu bütçenin önemli bir kısmı, yüzde 50'si zaten başka kaynaklara, özellikle de barışı destekleme faaliyetlerine, acil destek giderlerine, Cumhurbaşkanlığına bağlı ofislerin hazine yardımı için diğer kurum ve kuruluşlara aktardığı paralardan oluşmaktadır. İşte, tüm bu kümülatif bütçeyi bölüyorlar yıla, ondan sonra, bölüyorlar saate, bölüyorlar dakikaya "İşte, Cumhurbaşkanlığı saatte bu kadar para harcıyor, bakın millet." diye milleti kandırıyorlar.

Dolayısıyla burada özellikle Cumhurbaşkanlığımızda bulunan kütüphane de pek çok vatandaşımıza, günde 4 bin vatandaşımıza hizmet verilmekte; oraya gelen öğrencilerimizin aynı zamanda yemek yemesi de sağlamaktadır.

Burada, tabii, Diyanet İşleri Başkanlığımızın 143 bin personeli var ve 130 milyar bütçesi var ve çok uzun yıllardır Diyanet İşleri Başkanlığımızın bütçesinin genel bütçe içindeki payı hep yüzde 1'in altlarında kalmıştır. Bu dönemde de aynı şekilde yüzde 0,98 oranındadır. Burada, tabii ki 143 bin personeli olan Diyanet İşleri Başkanlığımıza ben şunu öneriyorum: Diyelim ki burada 16 bin cami boştur ve 11 bininde kadro vardır ve burada dağılımda bir dengesizlik vardır ve personelden ziyade mutlaka dağılımı tekrar gözetmek lazım. Diyanet İşleri Başkanlığının Atama Yönetmeliği'ni tekrar değiştirmek lazım ve bir imam herhangi bir camiye gittiği zaman oradan kendi isteği olmadığı müddetçe alınması mümkün değildir ve bazı köy camilerimizde de imamlarımız yoktur.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - İmamlar memur değil mi?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer bir şey de -çok kısa bir sürem kaldı- kendi ilimle ilgili, tabii ki Uşak'la ilgili bir şeyi dile getirmek istiyorum. Bizim Uşak ilimizde tek bir eğitim ve araştırma hastanesi vardır ve normalde 100 bin kişiye düşen yatak sayısı bakımından bakıldığı zaman, Uşak, yatak sayısı bakımından Türkiye'nin ortalamasında görünmektedir ama Uşak ilimize bağlı olmayan Çivril gibi, diğer taraftan Dumlupınar gibi, Gediz gibi, Simav gibi, Kula gibi, Selendi gibi pek çok ilçeden, etrafımızdaki ilçelerden hastalar Uşak'a gelmektedir ve tek bir hastane olması hasebiyle sağlıkta bazı sıkıntılar çekmekteyiz. Mutlaka ikinci basamak bir hastanenin, 250 yataklı bir hastanenin yapılmasının bu sorunları çözeceğini dile getiriyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Bey, iki dakika ek süre veriyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Burada, tabii ki diğer taraftan, 250 yataklı Uşak Devlet Hastanesi haricinde yine Banaz'da depremden önce depreme dayanıksızlık nedeniyle yıkılan Banaz Hükümet Konağı'nın, aynı zamanda yine o Hükümet Konağı içinde bulunan adliye binamızın yine Banaz ve Eşme'de yapılması için Sayın Cumhurbaşkanımızdan ve Strateji ve Bütçe Başkanlığımızdan hassaten destek istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, 2025 yılı bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, görevinizde muvaffakiyetler diliyorum, yolunuz açık olsun diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Güneş, teşekkür ederim.

Böylece, gruplar adına konuşmaları tamamlamış olduk.

Şimdi, sözü Komisyon üyesi arkadaşlara vereceğim.

Sayın Temürçi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun bir ricası var, 2 arkadaşları uçağa yetişeceği için, müsaade ederseniz, beşer dakika onlara söz vereceğiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Başkanım, bir şeyi unuttum.

Başkanım, arkadaş şöyle söylemişti: "Siz bütçeleri 6 kat artırdınız, asgari ücreti artırmadınız." Asgari ücreti 7 kat artırmışız, not olarak düşereyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu konuda laf atsana!

BAŞKAN ORHAN ERDEM - Önce Burhanettin Bulat'a söz veriyoruz.

Buyurun.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Çok teşekkür ediyorum.

Size, Divana reddedemeyeceğiniz bir teklifte mi bulunsam diye düşünüyordum da... Veli Ağbaba'nın süresinden bir beş dakika alsak mı?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Olur, çok iyi olur!

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Hepiniz memnun kalırsınız değil mi!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Olur, komple alın!

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz, saygılar sunuyorum.

Türkiye'nin marka değerini yükseltmek üzere bir İletişim Başkanlığı kuruldu ve bu, sistemin en önemli göstergelerinden biri ama geldiğimiz noktada bırakın itibarı basın özgürlüğüne, demokrasiye âdeta itibar suikastı yapan bir kurum hâline döndü. İletişim Başkanlığının temel hedefi saraya hizmet ve muhalif gazetecileri infaz kurumu hâline geldi ki bunu da devlet imkânlarıyla yapıyor, en kötüsü de o yani bu kurum Adalet ve Kalkınma Partisinin bir parçası hâlinde olsa, oradan bu işlevi yapsa anlaşılabilir ancak burada İletişim Başkanlığının Türkiye açısından en kötü tarafı kaynaklarının devlet imkânları tarafından sağlanıyor olması ve bu yeni medya düzeninde de âdeta sarayın bir propaganda başkanlığı hâline döndü. Burada İletişim Başkanının muhalefet dili itibarıyla hoşuna gitmeyen tüm kesimler; bunun içerisinde sosyal medya fenomenleri olabilir, bunun içerisinde basın, bunun içerisinde televizyon kuruluşları temsilcileri, gazeteciler olabilir ki bunlar son dönemde, geçmiş dönem FETÖ örneklerinde olduğu gibi sabahın köründe evlerinden alınarak ve aynı anda da savcılık ve hâkim işlemleri yapılarak bu kişilere gözaltı işlemleri yapıldı. Burada gördüğümüz şu: Bu yeni medya düzeninin getirdiği düzende, Türkiye'de, bu ülkede basın özgürlüğünün sınırı Erdoğan ve iktidarına dokunduğun noktada bitiyor; eğer bu sınırı geçiyorsanız ne özgürlük ne basın özgürlüğü ne de gazeteci güvenliği kalıyor ve hatta, son dönemde, geçen haftaydı galiba, iktidarın ortağı el yükseltti, Meclis kürsüsünden başta Halk TV olmak üzere medya kuruluşlarını, gazetecileri isim vererek tehdit etti. Bu da Türkiye'de çok rastlanırlı bir durum değil ve yine partili Cumhurbaşkanlığı sisteminin bir göstergesi bu da. Yine Fatih Altaylı'ya, İsmail Saymaz'a halkı yanlış yönlendirdiği iddiasıyla soruşturma açıldı ki açılan soruşturmalara baktığımızda, son bir senede 40'a yakın gazeteciye soruşturma açılmış, içerisinde 10 gazeteci gözaltına alınmış, 4 gazeteci de tutuklanmıştır; gazetecilerle ilgili 102 dava, yargılama dosyaları devam ediyor ve gazetecilere kırk yedi yıl üzerinden bir hapis cezası yine bu bir yıl içerisinde verilmiş durumda. Yani, bu ülkede artık kulis bilgisi yazmak ya da iktidarı eleştirmek mümkün değil hâle geldi.

Tabii, burada dert doğru habercilik değil, burada bir korku iklimi yaratmak ve aba altından sopa göstermek ve bazen de bu yasal düzenlemeler üzerinden de yapılabilir; işte, geçen dönem dezenformasyon yasası çıktı, burada amaç yalan yanlış bilgileri engellemektir ama bir baktık ki bu Dezenformasyonla Mücadele Merkezinin kendisi âdeta bir dezenformasyon merkezi oldu. İşte, burada bir örnek: RTÜK bir bilgi doğrulama mesajı yayınladı, buradaki mesajda RTÜK, Halk TV'ye mimik cezası vermediğini ifade ediyor ama gazetelere çıkan, kamuoyuna çıkan yansıma RTÜK'ün Halk TV'ye ekrandaki bir mimik hareketinden dolayı ceza verdiğine dairdi, inkâr eden, yani doğru bilgi aktarmayan bir duyuru yapmıştı ama RTÜK'ün kararına baktığımızda "Sunucunun da gülerken destekler nitelikte bir tavır sergilemesinin sorumlu yayıncılık anlayışıyla bağdaşmadığı" yazıyor yani burada kendisi kendi yazısında bile bunu itiraf edebiliyor. Bu, İletişim Başkanlığının içinde bulunduğu durum.

Bir de TRT var, muhalefete kör bir TRT, aynı şekilde yine kamu kaynaklarını kullanan bir TRT. Bu TRT' de yani belediye başkanlarımızın hizmetlerini yayınlamayı boş verin, Genel Başkanımızın yayınlarını boş verin, aksine, sürekli kötüleyen, sürekli kara propaganda yapan bir kurum hâlinde, şu anda A Haber'den farklı değil TRT'nin durumu. Bir de bunun seçim dönemi vardı, seçim

dönemine başladığımızda, 1 Ocak ve 20 Şubat arasında AK PARTİ ve Cumhurbaşkanına ayrılan süre TRT'de 1.945 dakika ve peki bize ayrılan süre, Genel Başkanımız Özgür Özel ve partimize ayrılan süre sadece 25 dakika.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURHANETTİN BULUT (Adana) - 1 dakika süre daha istiyorum, toparlayacağım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yok, bu beş dakikalarda..

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Cümlemleri bitireyim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Siz cümlemleri bitirin hemen yani öyle bir usulümüz yok.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Tamam, cümlemleri bitireyim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun, bitirin siz hemen.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Bu 25 dakikadan vazgeçtik biz de paramızla TRT'ye seçim döneminde, 31 Mart öncesi reklam teklifinde bulunduk. Yani kamu kuruluşunun özelliği nedir? Kurumunu büyütmek, geliştirmek ve tarafsız olmak ki bu tarafsızlık da Anayasa'ya bağlı bir hakla verilmiş durumda, TRT'nin tarafsızlığı Anayasa'da ve kendi kanunlarında var.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bulut, lütfen tamamlayalım.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Biz bir siyasi parti olarak reklam amacıyla başvurduğumuzda, TRT, kendi sorumluluğunu inkâr eden bir mail attı bize...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bulut, böyle bir usulümüz yok ama.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Hazır Cumhurbaşkanı Yardımcısı bulmuşken...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Elden verin evrakı.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - ... mart ayı içerisinde herhangi bir müsait vaktinin olmadığını ifade etti. Bu, RTÜK açısından, TRT kurumu açısından, siyasi kanunlar açısından bir suçtur.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bulut, lütfen...

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Kendisine iletteceğim bunu.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Peki.

Sayın Tuncay Özkan, buyurun.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Efendim, teşekkür ederim.

Siz şampiyonsunuz arkadaşlar, 1'inci yaptınız Türkiye'yi, muhteşemsiniz! Enflasyonda 1'inciyiz, gıda enflasyonunda 1'inciyiz, stagflasyon yaşıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Daha önce böyle bir konuşma yapıldı.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Nasıl konuşacağımı senden mi öğreneceğim!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aynı metni elinize vermişler, döndürüp duruyorsunuz.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Arkadaşlarınız stagflasyonu bilmediği için doğru noktalara gitmiyor, nurlu ufuklara gidiyor! Cumhurbaşkanı "Oligarşik bürokrasinin belini kırdım." diyor, ben "Kahrolsun oligarşi!" diye bağırdım da Cevdet Bey açıklama yapıyor; çalışanı. Hiçbirinin vicdanınızın sesini dile getiremezsiniz, doğruları söyleyemezsiniz! Ey memurlar, söylemediğiniz sürece, sustuğunuz sürece bu zulüm bu ülkenin tepesinden gitmeyecek; gitmeyecek. 2002 yılında aldığınız Türkiye'de doların şampiyonu olduk; maşallah, kutlarımız sizi(!) Sokakta bulunamıyorsunuz, girsenize bir pazara; lahananın 100 liraya satıldığı, karnabaharın tek dalınının 20 lira olduğu bir Türkiye'den bahsediyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aynı metni duymuştum burada.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Duymadın, sen, nereden duyacaksın? Sen kendinden başka kimi dinliyorsun?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ellerimize yazıp veriyorlar, hepiniz...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Boşver sen onları, pazara git, pazara; pazara git Orhan, pazara git!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çalışın, gidin çalışın; aynı cümleler...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Ben dersimi çalışırım, Türkiye'yi senden öğrenecek değilim.

Merkez Bankasının Başkan Yardımcısının Londra'da bankerlerle yaptığı pazarlıklar bu ülkenin geleceğini karartacak pazarlıklardır.

Anayasa Mahkemesi sizin için iyi bir karar verdiğinde muhteşem mahkeme, 367 kararı verdiğinde faşist mahkeme. Aynı mahkeme kapatma davasında sizi kapatmadı, eleştiren kimse var mı? Kurumlar ayrılığını, kuvvetler ayrılığını yok ettiniz; sonuç budur.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz de öylesiniz; işinize geldiğinde bağımsız yargı, işinize gelmediğinde AKP yargısı!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Seni dikkate almıyorum Orhan.

Tek sesli, kendi sesinde boğulan, kendi görüşünde boğulan, başka hiçbir görüşe değer vermeyen, sadece kendini dinleyen bir karanlığın içine düştünüz. Sizi bu tünelden ancak erken seçim çıkarır, derhâl erken seçime gidin. Madem çok güçlüsünüz, madem şampiyonsunuz...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz gidin hadi, hadi siz gidin!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Kararı seninle birlikte vereceğiz; gel, at bir imza, at bir imza! Gitmeyen şerefsiz! At bir imza, hadi at bir imza.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz gidin hadi, gücünüz varsa gidin!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Boş ver sen!

Türkiye'yi dışarıya pazarlamaktan, Türkiye'yi içeride içine düştüğü darboğazdan çıkaracak tek şey erken seçimdir.

Cevdet Bey, çok iyi insansınız, her dönemde sizi tercih ediyorlar; bilgilisiniz, muhteşemsiniz ama Türkiye'yi bu karanlıktan çıkarmaya yetmiyorsunuz, sizi değiştirmek lazım, Türkiye'yi sizden kurtarmak lazım! Türkiye'yi bugün çürümüş olan, çürüdüğü için düşecek olan bu sistemden, Cumhurbaşkanlığı sisteminden kurtarmak lazım; başka çaresi yoktur.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yüzde 60'la geliyordunuz, ne oldu?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Gel o zaman erken seçime, hodri meydan! Boş konuşma! At imzayı, at imzayı, nerdesin? At imzayı, at!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aynı yerdesin, aynı!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Korkak korkak konuşma! İktidarın eteği altında saklanma, çık meydana! Er meydanı orada, hadi gel! Seçilmezsem...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Boş versene sen!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yegin, lütfen..

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Bak, bak; ben diyorum ki Cumhuriyet Halk Partisi iktidar olmazsa ben siyaseti bırakacağım. Var mısın, var mısın?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz daha bir sene önce seçimden çıktık, sen ne konuşuyorsun ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Dur, dur, dur!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Gel sokağa, gel sokağa; katakulliyi bırak gel sokağa. Bu lafların bir anlamı yok.

Güvenlik bürokrasisi açısından Türkiye'nin geleceğini çok büyük bir darboğaza bırakacak çok enteresan bir süreçten geçiyoruz. Allah ordumuza zeval vermesin, Allah Türkiye'yi bu felaketlerden korusun. Attığınız adımların sonuçlarını iyi değerlendirdiğinizi, simülasyonlarınızı iyi yaptığınızı umuyorum. Dünyada bir tane güç yok, başka şeyler de var ve NATO'daki kararlılığı uygun tarttığınızı düşünüyorum ve eğer bunlarda bir yanılığın olursa Allah bu memleketi korusun; yanılma payınız olmamalıdır.

Enflasyonu siz bu hâle getirdiniz, yolsuzluğu siz bu hâle getirdiniz. "Cezaevleri 300 bin kişiyi aştı." diyorsunuz. Niye aştı? Ahlaksızlıkta şampiyonlar yarattınız, Türk insanının ahlakını bozdunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yolsuzluğun kitabını yazdınız, kitabını!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Enflasyon, zaten bu toplumun ahlakını yiyen bir hastalıktır, siz bu hastalığın sebebisiniz.

Teslim aldığınız hiçbir ekonomik veriyi bugün sağlıklı, çalışır, düzenli bir hâlde tutamıyorsunuz; sürdürülebilirliğiniz yoktur. Sizin erken seçime gitme zamanınız gelmiştir! Türkiye'de halktan korkularak siyaset yapılmaz. Çıkin meydana, gelin meydana "Hodri meydan!" diyelim, "Erken seçim." diyelim, altına imza atalım; haydi bakalım, görelim boyumuzun bir ölçüsünü.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Millet size boyunuzun ölçüsünü yirmi senedir veriyor, yirmi senedir; hâlâ alamadınız, hâlâ!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Böyle yapma! Böyle konuşma olmaz; yapma!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Bütün bu süreçleri yönetemediğiniz için içine düştüğümüz darboğazdan Türkiye'yi ancak erken seçim kurtarır.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Halkımız her seçimde boyunuzun ölçüsünü veriyor, ders alamadınız, ders!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Bak, bak; o beğenmediğin koalisyonlar dönemi var ya, 74'te bize Kıbrıs'ı kazandırdı. Boş konuşma, boş konuşma!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - MHP'yle koalisyon içindesin; itirazın mı var, MHP'yle koalisyona itirazın mı var? Neye itiraz ediyorsun, neye itiraz ediyorsun?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Boş versene sen!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Senin yaşın kadar benim burada gazeteciliğim var, boş ver sen!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Boş versene sen ya!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Özkan teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyon üyesi arkadaşlarımız...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yirmi yıldır girdiğiniz her seçimden boyunuzun ölçüsünü...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Aldın ya! İşte en son, aldın ya!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Sen kazandın, milletin başı göğe erdi! Sen kazandın, bittik be! Sen kazandın bittik!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Boyunuzun ölçüsünü aldınız ama ders alamadınız, ders!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yegin, lütfen... Sayın Özkan...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Her toplumun kendi mücadelesinde senin gibi yanılığlar burada oturur, sonra giderler, adları unutulur. Bir yanılığın sen, bir yanılığın sen!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kardeşim, milletin kararı başımızın gözümüzün üstüne.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Elbette ki başımın üstüne, onun için burada oturuyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yirmi küsur yıldır millet böyle karar veriyor.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Sen yanılığın, görürsün sen!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yegin, böyle bir usulümüz yok ama...

Lütfen arkadaşlar, konuşmalara geçemiyoruz.

Burada Sayın Özkan'ın da bir tahriki var, dedi ki: "Demokraside laf atmak normal." ama insicamı bozuyor; yani böyle de bir şey olmamalı.

Sayın Selim Temurci,

kusura bakmayın, sizi geciktirdik.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak şimdi adama bir tane laf atılacak mı burada?

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Atabilirsiniz, problem yok.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Adaletin yok, vicdanın yok, bilgin yok; hiçbir şeye katlanamıyorsun. Yirmi iki yıldır ülkeyi yönetiyorsun bir tane muhalif sese katlanamıyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bağırmaıyla olmuyor bu iş!

AHMET KILIÇ (Bursa) - Sende bir şey yok!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Saboteyi görüyor musunuz?

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Başkanım, zamanımdan alınıyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yegin...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - İşte bu kadarsın! Kuzey Kore'nin de süpersonik füzesi var, neyle övündüğünün farkında mısın? Demokrasiyi yok ettiniz; işte bu kadar!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Özkan, lütfen ama...

Sürenizi tekrar açıyorum Sayın Temurci.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya Tuncay Bey, sen biraz önce demedin mi "karşılıklı diyalog" diye!

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Orhan kardeşim, bir dakika bir durun ya!

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyelerimiz, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli bürokrat arkadaşlar, basınımızın kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Cumhurbaşkanı Yardımcımıza sunumu için teşekkür ediyorum; inşallah, 2025 yılı için konulan hedefler gerçekleştirilmiş olur. Gerek Mustafa Bey gerek İsmail Bey, Milliyetçi Hareket Partisinden ve AK PARTİ'deki arkadaşlarımız ki muhalefet de, bu tarafta da oldu bir sistem tartışması içine girildi. Ben bundan kaçmayacağım ama ben öncelikle bütçe konuştuğumuz için 2023 Haziranından başlayarak mevcut ekonomi yönetiminin Enflasyonla Mücadele Programı'nın nerelerde başarılı olduğunu, nerelerde sıkıntı olduğunu hızlıca söyleyeceğim.

Önce, şununla başlayalım: Ben bu programın iki temel ayağı olduğunu düşünüyorum ve tabii, ayakları fazlaştırabiliriz ama bir cari açığın önlenmesi meselemiz vardı çünkü cari açığı önlediğimizde, düşürdüğümüzde Türkiye'nin daha az döviz ihtiyacı olacaktı ve daha az döviz ihtiyacı demek, döviz kurundaki enflasyon geçişkenliğini düşürüp Türkiye'de enflasyonun da düşmesine sebebiyet verecek, dışarıya daha az para gönderecektik ve bunu yapabilmek için de birinci şartımız; üretim, yatırım ekonomisine, istihdam ekonomisine dönmekti.

Şimdi, tabloya baktığımızda cari açık 50 milyar dolarlardan alınıp işte 10-11 milyar dolarlara doğru çekildi, gayrisafi millî hasılanın neredeyse yüzde 1'lerine geldi; dolayısıyla, burada bir başarı var, teşekkür ederiz ama burada teşekkür ederken bunun sürdürülebilir olması çok önemli çünkü biz biliyoruz ki ekonomide bir durgunluk yaşandığı zaman, büyümede sıkıntılar olduğu zaman cari açığımız düşüyor. Bu, genel olarak Türkiye'de ve dünyada da böyledir, bütün OECD ülke raporlarında da bunu görüyoruz. Dolayısıyla, bunun sürdürülebilir olması için o üretim, yatırım, istihdam ve ihracat meselesinin önümüzdeki dönemde çok daha fazla üzerinde durulması lazım.

İkinci bir mesele: Merkez Bankası rezervlerimizin yani 54 milyar dolar eksilerden alınıp şu anda bunun artılara taşınmış olması bir başarıdır. Ülkenin kredi notunun düşürülüyor olması yani CDS'imiz 800'lerden 300'lerin altına indi -şu an 260 civarlarında herhâlde- bunlar çok güzel gelişmelerdir ve bence en önemli gelişmelerden bir tanesi de Türkiye'nin gri listeden çıkarılmasıdır yani ülkenin yüzünü kızartan bu sıkıntıdan kurtulunmuş olması takdire şayandır.

Şimdi, bu tarafa baktığımız zaman elbette olumlu şeyleri söyleyelim ama acaba vatandaş tarafında durum nedir, durum nicedir diye baktığımızda, bizim en önemli meselemiz enflasyondur. Enflasyonu kontrol etmeden, onu yönetmeyi becermeden, hayat pahalılığını aşağı çekmeden milletimizin yüzünü güldüremeyeceğimizi biliyoruz. Peki, Haziran 2023'ten itibaren -bakın,

rasyonel olmayan bir dönem olarak özellikle 2018-2022'yi kabul ettiğim için öncesini söyleyemiyorum- yaklaşık yüzde 38 enflasyonla yeni ekonomi yönetimi devraldı. Peki, o devraldığı zaman biz 2024 ve 2026 OVP'sini hazırladığımızda hatırlayın, ilk OVP'de biz enflasyona yüzde 33 hedef koyduk, daha sonra Merkez Bankamızın da raporlarıyla birlikte bu enflasyon hedeflemesi 36-42 bandına çekildi ve şimdi bu yıl sonu 44 gibi, 45 gibi -inşallah daha fazla olmaz- bunu bitireceğiz. Bakın, bırakın 44'ü, 45'i elbette 38'le alıp şu anda yıl sonu 44'le bitirmek, Merkez Bankasının yüzde 46'ya kadar bandı çıkartmış olması, 33'le başladığımız bir şeyi, bandı eğer 46'ya, 44'e kadar çekersek yaklaşık yüzde 12-13 farklı olur. Bakın, bugün gelişmekte olan, yükselen piyasalarda enflasyon oranları işte, yüzde 6 ila 9 arası değişiyor yani onların yıllık enflasyonu bizim sapmamızdan daha küçük ve gıda enflasyonuna, barınmayla ilgili yaşadığımız büyük soruna zaten girecek vaktim yok. Dolayısıyla, şimdi nereye geldik? 2025 ve 2027 OVP'si geldi; OVP açıklandı, neredeyse bir ay sonra biz burada bütçe konuşmaya başladık ve Merkez Bankasının raporunu gördük ve o raporda gördüğümüzün neredeyse yüzde 48 fazlası, yani bizim 2025 yılı yüzde 17,5 enflasyon hedefimiz vardı, bir geldi bize yüzde 21 ve 26 da üst bant konulmuş.

Şimdi, böyle bakıldığında Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, yani bir buçuk yıl sonra 38'den alıp 44'le bitirmek, iki OVP arasında yüzde 48,5'luk bir fark ortaya çıkmış olması, açık söyleyeyim, enflasyonla mücadele programı gerektiği gibi işlememiştir, eksiklikler olmuştur. Burada çok büyük bir başarısızlık vardır ve bu başarısızlığın aslında en büyük göstergesi de enflasyon yüksek çıktığında bu ülkede gelir adaletinin düzeldiği hiçbir dönem olmamıştır.

Bakın, 2018'de On Birinci Kalkınma Planı'mızı hazırladık, siz bunları çok iyi biliyorsunuz, orada bazı hedefler koyduk şu gelir adaletini, şu Gini katsayısını düzeltme adına. Koyduğumuz hedefleri 2023'te gerçekleştiremedik, dedik ki: Önümüzdeki dönem yapacağız. Bakın, 2023 ve 2024'le ilgili bütün verilere bakın, uluslararası raporlara bakın; Türkiye, gelir adaletsizliğinde kendi bulunduğu ligde en fazla adaletsizliğin arttığı ülkeler arasında, dolayısıyla burada problemler var.

İflas ve icralardan bahsedildi; şu anda, bir önceki yıllarla beraber devreden dosyalara baktığımızda 39 milyona gelmişiz; bu, dehşet bir rakam. Şimdi, dolayısıyla sanayide, imalat sanayisinde meydana gelen düşüş -bugünkü raporlara siz de baktınız muhtemelen- yani şunu söylemek istiyorum: Para politikası ayağında bazı şeyler iyi gidebilir ama maliye politikasında ki siz bunu sürekli söylerseniz; tasarruf, şu bu falan, zamanım kalırsa ona da girerim ama şunu tespit etmek lazım: Bu program millete iyi gelmemiştir, emekliye iyi gelmemiştir, esnafa iyi gelmemiştir ve sorunlar vardır. Dolayısıyla, bu önümüzdeki dönem eğer yatırım iklimi iyileştirilemez ve Türkiye, üretim, yatırım ve istihdamda ayağa kalkamazsa bakın, Türkiye çok daha başka bir problem yaşamaya başlar, bazı şeyler ki söylemeye dilim elvermiyor.

Şimdi, tabii, böyle bakıldığında, buradan şuraya gelmek istiyorum: Sistem, sistemler kutsal metinler değildir; parlamenter sistemde de artılar, eksiler olur, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde de olur. Ben iki yıl başkanlık sistemleri üzerine üniversitede ders anlattım. Türkiye'deki bütün merkez sağ siyasetçiler, buna rahmetli Türkeş de dâhildir, rahmetli Süleyman Demirel, rahmetli Erbakan Hocamız, merkez sağda istikrar için bu bir talepti bizim için ama arkadaşlar, Allah rızası için, ya şu soruyu soralım: Ya, bu sistemin öyle büyük eksikleri var ki Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bakın, çok net bir şey söyleyeceğim: Güneş sistemine benziyordu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemimiz; kurullar var, ofisler var, başkanlıklar var, çok değerli arkadaşlarımız var, ya bu ülkeye hizmet etmiş, hizmet edeceğine inandığım Külliye'de çok değerli arkadaşlarımız var ve benim söylediğim onların şahsına değil, ben devletimi, milletimi ki hepimiz öyle yapmak zorundayız ve sadece bugünü değil, otuz sene sonrayı veya elli sene, yüz sene sonrayı düşünerek hareket etmek zorundayız. Bakın, bu ülke bugün paralel ki biraz geri alayım onu, "paralel" demeyeyim. Bu ülkenin bugün 3 kabineye hatta 2 kabineye bakacak bir ekonomik gücü yoktur yani şimdi düşünüyorum, Yatırım Ofisi var ve Hazine ve Maliye Bakanlığı var, 4 tane ofisimiz var işte, hepsini saymayayım. Bunların bakanlıklarla entegre edilmesi lazım; bu başkanlıklar, bu ofisler, bu kadar büyük bir yapı olmaz, bir insana da bu kadar büyük bir yük yüklenmez. Dolayısıyla bir şeylerin mutlaka düzelmesi lazım ve ben burada açık söyleyeyim: Şu anda sadece muhalefet değil, iktidardaki arkadaşlardan da Cumhur İttifakı'ndaki arkadaşlarımızdan bunu duymak bizi memnun ediyor, sistem rehabilite edilebilir. Bakın, ben asla şunu söyleyemiyorum: Milletlin oylarıyla seçilmiş birine ben "tek adam" demiyorum ama sistem şuraya geldi, bakın, ne olur, özellikle AK PARTİ'li arkadaşlar bu söylediğimi not etsinler. Yarın bu ülkede hiç istemediğiniz bir siyasi partiden biri bu ülkede Cumhurbaşkanı seçilebilir ve sormanız gereken soru şudur: Bugün Sayın Cumhurbaşkanımızın kullandığı bütün yetkileri o partiden gelecek kişinin kullanmasından memnun olur musunuz? Arkadaşlar bakın, ne olur sadece bugünkü siyasi rekabetimiz içinde bunu düşünmeyin, devletin hafızasını yok eden bir sistemle karşı karşıyayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Toparlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Son bir dakika.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Bugün şu müsteşarlıklar da dâhil bütün bu meseleleri bizim yeniden masaya yatırmamız gerekiyor.

İletişim Başkanlığıyla ilgili çok söylendi yani 6,1 milyar hep söylendiği için söyleyeceğim. İletişim Başkanlığı olabilir ama bugün AK PARTİ'nin çok iyi bir Tanıtım Medya Başkanlığı var, Cumhurbaşkanımızın sözcüsü var, var da var. Ya, şu soru önemlidir yani biz "Savaş tehlikesi kapıda" deyip Millî Savunma Bakanlığının bütçesinden oransal olarak söylüyorum, artış hızı olarak söylüyorum yüzde 20 daha fazla İletişim Başkanlığının bütçesini arttırsak; bu doğru bir şey olmaz. Onun için önümüzdeki dönem burada da yapmamız gereken şeyler olduğunu düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Son olarak da Türkiye'de bu sistemin eksikleri varsa bunu gerçekleştirecek olanlar da sadece bir parti değil, Türkiye'nin kendisidir. İnşallah, önümüzdeki dönem bu sistem revizyonunu da, bu rehabilitasyonu da yapabiliriz yoksa bu hazırlamış olduğumuz bütün bütçeler, bütün hazırlıklar daha farklı bir şekilde toplumda tezahür ederse zaten milletin talebi olarak bu ortaya çıkar. Tekrar bütçeniz hayırlara vesile olsun ve 2025 yılı inşallah, yatırımlar, çalışmalar ülke için, millet için hayırlı olsun diyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Cevdet Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerinden başlayacağım; bu yıl ayrılan 16 milyar 928 milyonluk bir bütçe, geçen yıl 12 milyar 283 milyondur yani yüzde 37'lik bir artış söz konusu ve mal ve hizmet alım giderleri bütçenin büyük bir bölümünü kapsıyor, yüzde 58,22'sini ve o da 9 milyar 857 milyon.

Şimdi, 2023 yılı kesin hesabını incelediğimizde bazı hususları burada sizlerle paylaşmak istiyorum. Taahhütler grubu hesabında hava taşıtlarıyla ilgili, motorlu hava taşıtlarıyla ilgili 2023 yılı içinde 3 milyar 581 milyonluk bir giriş var, yani bu 2022 yılı sonunda 1 milyar 58 milyonmuş Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Enflasyon muhasebesinden dolayı kaydı artışlar oldu; yeniden bir alım değil, enflasyon muhasebesinden dolayı kaydı artışlar.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bir kısmında evet, yeniden değerlemeyle ilgili olduğunu söyleyebilirsiniz ama oranları dikkate aldığımızda yine de giriş var gibi görünüyor; açıklarsanız netlik kazanmış olur diye düşünüyorum çünkü yeniden değerlendirme oranı geçmiş yıllara tekabül uygulanamıyor, sadece o yıl sonundaki girişlerle ilgili uygulanabiliyor, üzerinden yıllar geçtiği zaman... Onun için artışın tamamını da açıklamıyor gibi geliyor ama paylaşırsanız biz de öğrenmiş oluruz tabii ki.

Yine burada dikkatimi çeken bir husus da su ve deniz taşıtlarıyla ilgili bir alım olmuş 2023 yılı içerisinde, burada 2 milyon 776 binlik bir alım var -hiç yokmuş kayıtlarda daha önce- tekne alınmış, 2 milyon 776 bin TL'lik ve bir de 2 milyon 2 bin TL'lik de bot alımı var. Bunu da özellikle buradan ifade etmiş olayım.

Yine, baktığımız zaman, otomobil alımıyla ilgili 262 milyonluk bir otomobil alımı var, 42 milyonluk bir yolcu taşıma araçları alımı var, 61 milyonluk arazi taşıt alımı var yani taşıtlar grubu hakikaten çok yüksek bir rakama ulaşmış ve buna mukabil de tabii doğal olarak da lastik harcamaları da artmış, bu taşıtlarla ilgili 12 milyon 683 bin liralık lastik alımı olmuş ve yakıt harcamaları da artmış, yakıtla ilgili de yani sıvı yakıt olarak 2,9 milyonluk bir yakıt kullanımı söz konusu olmuş. Giderin fazla olduğu bir kalem de Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Koruma Dairesi Başkanlığı. Cumhurbaşkanlığı koruma giderleriyle ilgili resmî rakam açıklamaları var, o rakamları sizinle paylaşmak istiyorum: 2018 yılındaki 122 milyon olan koruma gideri şu an 2025 yılı bütçesinde 2,8 milyar yani daha doğrusu 2 milyar 872 milyonu buluyor. Hesapladık, bu yedi yılda yüzde 2,237'lik bir artış söz konusu; hakikaten bu da koruma gideri olarak çok ciddi bir rakam. Şöyle bir kıyaslama yapacak olursak, burada bu bütçeyle aylık 19.152 kişinin emekli maaşı ödenebilir, yine 14.085 asgari ücretlinin de aylık ücreti ödenebilir.

Şimdi Türkiye Varlık Fonuyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Türkiye Varlık Fonunda ülkemizin çok önemli kurumları var. Özellikle de Varlık Fonu bünyesine girdikten sonra bazı kurumlarımızda zararların arttığını görüyoruz ve usul ve mevzuata aykırı hareketler de görüyoruz. Şimdi, örnek verecek olursak, daha önce ben Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesindeki konuşmamda da ifade ettim, Türkiye Varlık Fonu bünyesinde olan kamu bankalarına ciddi sermaye destekleri söz konusu oluyor. Geçtiğimiz yıllarda 55,511; 2024 yılı için de ciddi rakamlar veriliyor. Türkiye Varlık Fonu bu kurumları bu kadar desteklerken maalesef kamu bankaları tasarruf tedbirlerine uygun hareket etmiyor, harcamalara devam ediyor, merkez dışı harcamalarına, etkinliklerine devam ediyor. Yine, bu bankalarda yönetici olan, yönetim kurulu üyesi olan kişilerin kendi kurdukları şirketlere Bankalar Kanunu'na aykırı olarak kredi kullandırılmaları söz konusu oluyor. Şimdi, çiftçiyi desteklemesi gereken banka çiftçiyi desteklemiyor ama kendi yönetiminde bulunan kişinin kurduğu şirkete on günde ciddi tutarlar artırıp teşvikle beraber de -ciddi teşvikler de almışlar, işte 7 milyon 322 bin lira gibi- faaliyetlere devam ediyorlar. Bir taraftan da tabii görev zararlarıyla ilgili BOTAŞ'ın zararları dikkat çekici boyutta. 388 milyarlık borcu ya silinmiş ya da vergi borcuna mahsup edilmiş. Bu tip tutarlar maalesef bu kurumların zararlarını arttırarak devam ediyor. Hem tasarruf tedbirlerine uyma açısından hem bunların kârlılığını arttırma açısından ciddi önlemler almamız gerekiyor.

Ben Karabük Milletvekiliyim Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım, KARDEMİR'in yüzde 4,42'si, galiba yüzde 4'ün biraz üzerindeki kısmı da Türkiye Varlık Fonuna ait. Mesela, KARDEMİR yıllardır kâr eder, son yönetimle beraber üçüncü çeyrekte 2,8 milyar TL zarar etti, bu gidişle yıl sonunda 4 milyar gibi bir zarara ulaşacak ve baktığımız kadarıyla da kurum içerisinde liyakatli, kaliteli kişiler olduğu hâlde, bazı daire başkanlıklarına oradan atama yapılmayıp dışarıdan atanıyor. Kimin ne iş yaptığını da tam sağlıklı olarak bilemiyoruz. Çoklu maaş uygulaması maalesef devam ediyor. Bununla ilgili sınırlama geldi, burada torba yasada asıl görevinin haricinde ikinci bir işte sınırlama yani 98 bin TL'yle ilgili bir sınırlama getirildi. Ama buradaki sıkıntı şu: Şimdi, kamunun yüzde 50'sinden daha az hissesi olan yerlerde bir denetim söz konusu değil. Yani bir bakan yardımcısı, bakan yardımcılığı görevinden ücretini alıp bir bankanın yönetim kurulunda da olabilir; örneğin, bu kişi kamunun yüzde 50'sinden daha az hissesi olan bir kurumda, A.Ş.'de tekrar yönetim kurulu üyesi olsa, oradan da maaş olabilir.

Ben şimdi buradan sormak istiyorum: Hem Türkiye Varlık Fonu yöneticilerine hem de genel olarak bu tip kamu kurumlarının yüzde 50'sinden daha az hissesi olan yerlerde çalışan, çoklu maaşı olanlar -birden fazla diyoruz, şimdi ikiden fazla maaşı olan- var mı; bunların gideri ne kadardır, bizlerle paylaşırsanız mutlu olacağız.

Yine, bir konu da Türkiye Varlık Fonu TÜRK TELEKOM'un yüzde 55'lik hissesini geri aldığına 11 bankadan 1 milyar 581 milyon dolarlık bir kredi kullandı; maalesef, o özelleştirme kapsamında hatalı bir uygulamaydı, geri almak zorunda kaldı, kamu doğru da yaptı, devlet geri aldı, Türkiye Varlık Fonu bünyesine girdi fakat bu krediyi kullanırken ciddi kur farkı giderleri ve faiz giderleri oldu. Sırf bu yüzden 53 milyarlık bir yüke Türkiye Varlık Fonunun katlanması zaruri hâle geldi.

Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili bir şey söyleyeceğim. Geçen yılki bütçesi 91 milyardı, bu sene 130 milyara tekabül etti, çıktı; buradaki artış yüzdesi yüzde 41, bir sürü bakanlık bütçesinden daha fazla. Biz de Diyanet İşlerinin güçlü olmasını mutlaka istiyoruz ama baktığımız zaman da dikkatimi çeken bir husus, burada, örneğin, Ticaret Bakanlığının bütçesinden daha fazla, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yani bunların bütçesinden daha fazla bir rakam. Bir de Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinden fazla oranda da artıyor; Millî Eğitim Bakanlığının bütçesi yüzde 32 artarken Diyanet Vakfında yüzde 41 oranında bir artış söz konusu olmuş.

Burada da bir Sayıştay raporu dikkatimi çekti. Sayıştayın bir tespiti var, o tespiti de özellikle paylaşmak istiyorum sizinle. 120 milyonluk bağış rakamıyla ilgili bir tenkit olmuş; burada bu harcamanın, bu bağışın nerelere yapıldığıyla ilgili sıkıntı olmuş, Sayıştay sadece 21 milyon olarak belirtmiş; buradaki paranın detaylarıyla ilgili bir bilginiz var mı? Eğer bir talimat vererseniz detaylar da çıkar çünkü Sayıştay raporuna da girmiş bir konu.

İletişim Başkanlığıyla ilgili geldiğim zaman da İletişim Başkanlığının bütçesi yüzde 49 oranında artmış bir önceki yıla göre yani 4 milyar 126 milyondan 6 milyar 155 milyona çıkıyor. Burada dikkat çekici bir husus, özellikle ocak-ekim döneminde 2024 için 4 milyar 344 milyonluk bir harcama var; en çok harcamanın yapıldığı ay yerel yönetim seçimlerinin yapıldığı mart ayı; 913 milyonluk bir harcama, sıçrama olmuş, ciddi harcama olmuş. Aynı harcama milletvekili seçimlerinde de söz konusuydu, hafızam beni yanıltmıyorsa 280 milyonluk bir tek kalem harcaması vardı o seçim döneminde de. Yani bu da şunu akla getiriyor: Acaba seçim dönemlerinde İletişim Başkanlığı bütçesinin önemli bir kısmını bu seçimle ilgili kullanıyor mu diye; bunu yapmaması gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

CEVDET AKAY (Karabük) - Şunu şöyle toparlayabilirim: Yani bütçenin hakikaten önemli bir faiz gideri var, 1 trilyon 950 milyar; bu çok önemli, bütçe açık veriyor 1 trilyon 931 milyar. Bu bütçenin borç, anapara, faiz ve kur sarmalına girdiğini özellikle bir kez daha ifade etmek istiyorum. 1 trilyon 722 milyar iç ve dış borç kur farkı gideri var 2023'ten 2024'e devreden. Bu da o zamanki toplam borcun -6,7 trilyon, şimdi çok daha yüksek, 9 trilyonlar ve üzerine doğru çıktı- yüzde 25'ine tekabül ediyor. Ülke olarak buna bir önlem almamız gerektiğini özellikle ifade ediyorum. Net borçlanma hasılatı yaratıp faizi ödeyip, anaparayı ödeyip aşağı doğru borcu çekmemiz lazım. Üretimi, istihdamı, ihracatı artırmamız lazım çünkü etrafımızda savaşın yayılmasıyla, iç ve dış şoklarla, L tipi resesyonla stagflasyonu uzun süre yaşayabiliriz.

Bu konuların dikkate alınmasını rica ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Akay, teşekkür ederim.

Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyığıt, buyurun.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞIT (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli üyeler, basın emekçileri, salonda emek veren herkes; her birinizi saygıyla selamlıyorum.

2025 yılı merkezî bütçesi tam kırk üç gün önce Meclise sunuldu, bizler de bir aydır burada bütçeyi tartışıyoruz, eleştirilerimizi sunuyoruz. Bu yıl bizler DEM Parti olarak Eş Genel Başkanlarımızın düzeyinde toplumun her kesimiyle bir araya geldik, halkların ihtiyaçlarına göre de temel mottomuzu "ekmek ve adalet bütçesi" olarak belirledik. Şimdi, burada engelliler, emekçiler, kadınlar, çocuklar, eğitimciler ve cezaevleriyle ilgili birçok konuda öneriler de sunduk ama maalesef, sarayda hazırlanan bütçede tek bir taşı dahi yerinden oynatamadık. "Bütçe hakkı" dedik, bu hakkın demokrasinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade ettik her defasında fakat muhalefetimiz her seferinde AKP iktidarının ördüğü duvarlara çarptı. Belki bütçede bir cümleyi dahi değiştiremedik ama söylediklerimizin siyaseten ve devlet bürokrasisi içerisinde dikkate alınmasını umuyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı.

Şimdi, Türkiye'de 2018 yılından itibaren Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildi. Sistemin özüne baktığımızda, kuvvetler ayrılığının sembolik hâle getirilerek sarayın ana yönetim merkezi olması yatıyor. Zaten ülkede bir merkezleşme hâkimdi ama bu sistemle birlikte tüm erkler bir araya getirilerek daha katı bir merkezleşmeye gidildi maalesef. Bunun en olumsuz sonuçlarından bir tanesi de toplumun Meclis üzerinden bütçe sürecine katılımının ortadan kaldırılması oldu.

Mevcut sistem sadece erklerde merkezleşmedi, basında da tekelleşme üzerinden bir merkezleşme yaratılmış durumda maalesef. Bu amaçla da İletişim Başkanlığı çok kritik bir misyonla kuruldu çünkü inşa edilen sistemin bir propaganda aracına ihtiyacı vardı, bilginin kontrol edilmesi ve yönetilmesi gerekiyordu bu açıdan. Her ne kadar kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüteceği ve dezenformasyonla mücadele edeceği belirtilse de İletişim Başkanlığı farklı bir rol üstlendi bu süreçte. Böylece muhalif ve Kürt

medyasına yönelik uygulamalar, sosyal medyada trol tartışmaları ve basın emekçilerinin maruz kaldığı baskılar da maalesef beraberinde geldi.

Şimdi, İletişim Başkanlığı rutin işlerinin yanında muhalefete karşı da bir algı operasyonu merkezine dönüştürüldü. Kamuoyu algısını tamamıyla iktidar lehine yönetmeye çalıştığı da herkesin malumu zaten. Bunu 2023 genel seçimlerinde ve 2024 yerel seçim dönemlerinde artan harcamalardan da çok rahat bir şekilde anlayabiliyoruz çünkü Mayıs 2023'te yapılan harcama bir önceki ayın 2 katına çıkmış durumda. Yine, Mart 2024'te yapılan harcama bir önceki aya göre 3 kat artmış durumda. Bazı harcamalar örtülü bir şekilde yürütülüyor olmalı ki Sayıştay raporlarında herhangi bir bulgu yok, bir bulguyla karşılaşmıyoruz. Başkanlığı ilgilendiren çoklu maaş, çift maaş ve bu maaşlara astronomik zamlar mevzuu da kamuoyunda çokça tartışıldı.

Şimdi, değerli hazırun, eleştiri, haber alma ve bunu yayma çağdaş toplumlarda önemli özgürlük kriteri olarak karşımıza çıkıyor. Bugün "darbe eseri" dediğimiz Anayasa bile "Basın hürdür, sansür edilemez." diyor. Türkiye'de hiçbir zaman gerçek anlamda bir basın özgürlüğü olmadı, ona hepimiz şahidiz ama siyaset kurumunun devletin sopasıyla bu denli basına saldırdığı bir dönem de maalesef görülmedi.

Şimdi, bu ülkede asıl tehdit kurumlar çürüdüğünde değil, otoriterlik arttığına da değil, basın özgür olmadığına başlıyor. AKP iktidarları yirmi iki yılda kamunun imkânlarını ve sermayenin gücünü kullanarak bağımsız yayıncılığı rekabet edemez hâle getirdi. Bugün onlarca televizyon ve gazetenin aynı manşetle çıktığı bir dönemi hep birlikte yaşıyoruz. Basın-yayın canlı bir alan Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, malzemesi de sözdür; engellendikçe bir su gibi akıp çatlağını da bulabilen bir mecra ayrıca.

Bugün "sosyal medya" denilen bir fenomen var. Siyasi iktidar ilk başlarda bunu çok ciddiye almıyordu ama yeni nesil bir haberleşme etkileşim hâline geldiğini fark eder etmez buna da müdahalede geç kalmadı. Bugün sosyal medyada gençler özgür değil. Tüm dünyada 2012-2020 yılları arasında önceki adıyla Twitter'a iletilen toplam engelleme, çıkarma talebi 181.689 olarak karşımıza çıkıyor, Türkiye 49.525'le dünyada 2'nci sırada yerini almış durumda.

Tabii, AKP, yasakçı sicilini temizlemeyi aklından dahi geçirmiş değil hatta sansür yasasıyla bir müdahale sopası yarattı, bunun adını da "dezenformasyonla mücadele" olarak koydu. Ama kime göre dezenformasyon Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Bir muhalif partiye veya gruba yönelik dezenformasyona müdahale edildiğini biz şimdiye kadar görmedik, şahit olmadık.

Dicle Fırat Gazeteciler Derneğine göre sadece 2023 yılında en az 26 gazeteci gözaltına alınırken kayıtlara geçen vaka sayısı 29 olarak görülüyor. Onlarca gazetecinin hâlen cezaevinde olduğu zaten raporlarla mevcut. 2024'ün ilk dokuz ayında 89 gazeteci hâkim karşısına çıkmış durumda. Bugün, Türkiye, Sınır Tanımayan Gazetecilerin yayınladığı Basın Özgürlüğü Endeksi'nde de 180 ülke içerisinde maalesef 158'inci sırada yerini almış görünüyor. Şimdi, bunun müsebbibi de icra makamı olarak karşımıza çıkıyor.

Diğer bir konu Basın İlan Kurumu... Eğer resmî ilanların dağıtımında adil bir performans ortaya konulabilseydi halkın da haber alma hakkı daha kaliteli bir noktaya getirilebilirdi ama Basın İlan Kurumu da İletişim Başkanlığı bünyesine alınarak maalesef tekelleştirildi. Bugün Basın İlan Kurumunun dağıttığı reklam ve ilanların tutarının yüzde 80'e yakınının iktidar yanlısı medyaya gittiği belirtiliyor. Muhalif çizgideki gazetelere uygulanan resmî ilan cezaları yüzlerce günle ifade ediliyor. Bakın, Evrensel gazetesinin resmî ilan ve reklam alma hakkı 2019'dan beri gasbedilmiş durumda. Yine, karar vermeniz gerekiyor bu noktada yani Basın İlan Kurumu bir infaz kurumu mu yoksa bir gasp kurumu mu; bunu ortaya koymak gerekiyor.

Basın İlan Kurumu yüzünden yerel medya da kan açılıyor çünkü akredite medya korunurken bağımsız yayıncılık yapan gazeteler ve internet haber siteleri maalesef sahihsiz bırakıldı. Van'dan -kendi seçim bölgem- bir örnek vereceğim. İlan almak için şartları yerine getirebilen gazete sayısı 2'yi geçmiyor çünkü Basın İlan Kurumu, desteklemek için değil, âdeta desteklememek için şartlar getirmiş durumda. Belli sayıda tıklanma sayısı isteniyor, bölgeye göre değişse de 3-4 sigortalı çalışan şartı mevcut. Yine, yerel basın emekçileri Basın İlan Kurumuna kaydolma şartlarını karşılayamadıkları için ticaret odası benzeri kurumlardan da ilan ve reklam alamadıklarını belirtiyorlar. İstenilen şartları yerel basın karşılayamıyor, bunun için de başvuru yapamıyorlar. Yerel basına yönelik şartları düzeltmeyi düşünüyor musunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Bunu sormak istiyoruz.

Yine, Kürtler varsa eğer bu Kürtlerin bir coğrafyası da vardır. Kürtçe varsa elbette kendilerine özgü bir basın-yayın da vardır. Kürt basını ilk Kürtçe gazete olan Kürdistan'ın 22 Nisan 1898 yılında Kahire'de Mikdad Midhat Bedirhan tarafından çıkarılmasından beri hakikat mücadelesi yürütüyor, hakikatin peşinde. 1900'lerin başından günümüze kadar Roji Kurd'ten Hawar'a, Ronahi'den Welat'a, Azadiya Welat'tan Xwebûn ve Ajansa Welat'a birçok gazete ve dergi basıldı, büyük bedellerle de olsa bir özgür basın geleneği oluşturuldu ama iktidarlar özgür basını sevmeyi sevmediler. Bunun nedeni de hakikatin onları fazlasıyla rahatsız edici olmasıydı. Bu sebeple, geçmişte Musa Anter ve onunla dayanışma içinde olanların yargılandığı 49'lar davasından Özgür Gündem gazetesiyle dayanışmak amacıyla nöbetçi genel yayın yönetmeni olan gazetecilerin yargılanmasına kadar baskılar hiçbir zaman iktidarlar tarafından eksik edilmedi. 1990'lı yıllarda Özgür Ülke gazetesi devleti yönetenlerin onayıyla bombalandı, AKP iktidarı da hakikatin peşini bırakmayan, Kürt meselesini odağına alan Kürt basın geleneğini sevmeyi. Kürt basınının kilometre taşlarından olan Özgür Gündem ve Azadiya Welat gazeteleri KHK'lerle AKP döneminde kapatıldı, basın emekçileri dava dosyalarını, mahkeme duruşmalarını takip etmekten artık haber takibi yapamaz hâle getirildi. 2011 yılında bir günde 35 Kürt gazetecinin gözaltına alındığı günlere şahit olduk. Yine, benzer şeyleri 2022 ile 2023 yılları arasında gördük. Üç gün önce de 9 gazeteci, yazar, şair gözaltına alındı. Bu insanların elinde sadece kalem var; kaleme karşı yargı sopasını gösteren iktidar ancak acizlik içerisinde olabilir. Burada

iktidar erbaplarının gözden kaçırdığı bir nokta var. Şimdi, Apê Musalardan Nagihan Akarsellere yılmayan bu mücadele geleneği asla boyun eğmedi, bundan sonra da boyun eğmeyecektir çünkü gazetecilik suç değildir Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı.

Sonuç itibarıyla, İletişim Başkanlığı, sarayın ve AKP'nin imajından sorumlu bir kurum olarak karşımıza çıkıyor. Bu sebeple, bağımsız davranmasını beklemek abesle iştiğal etmektir. Sansür yasası da bunun bir aparatı olarak karşınıza çıkmakta maalesef.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ORHAN ERDEM - Buyurun, tamamlayın.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Bununla yetinmeyip etki ajanlığı tarzı girişimlerde bulunmak basın özgürlüğü ve ifade hürriyetine de son darbeyi vurmaktır. Bu sebeple, siyasi iktidar toplumu baskılayan ve fikir özgürlüğünü ortadan kaldıran uygulamalara derhâl son vermelidir diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ORHAN ERDEM - Sayın Sayyigit, teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Erdem, Sayın Bakırlıoğlu, Sayın Baki Ersoy olarak devam edeceğiz.

Sayın Mustafa Erdem, buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonundaki 2025 bütçe çalışmalarımızın sonuna geldik. Yaklaşık üç hafta boyunca 2025 yılı için sunulan bütçeyi tartıştık, eleştirilerimizi ve önerilerimizi sunduk. Burada katkı koyan tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Bugün de Cumhurbaşkanlığı bütçesini konuşacağız ancak şunu da belirtmek istiyorum: Biz burada bakanlık bütçelerini konuşurken sadece sayıları konuşmuyoruz, 2025 yılı boyunca vatandaşın toplanan vergilerle oluşturulacak bütçeyi nasıl ve ne yönde kullanacağımızı da konuşuyoruz. Bu süreçte, bu ülkede gencinden yaşlısına, işsizden çalışanına, kadından erkeğine tüm vatandaşlarımızın taleplerini, ihtiyaçlarını dile getirdik fakat başlangıçta hazırlanıp önümüze sunulan bütçede tek bir değişiklik yapılmadı. Bu, demokrasi değil, bu yaklaşım adil de değil. Siz, inatla bu ülkede yaşayan insanların taleplerini duymamaya devam etmek istiyorsunuz ama kaçırdığınız bir şey var, vatandaş da bunu maalesef görüyor.

Değerli arkadaşlar, 2025 yılı bütçesinde bütçe giderlerinin 14 trilyon 731 milyar lira, bütçe gelirlerinin ise 12 trilyon 800 milyar lira olduğu görülüyor. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yaklaşık yüzde 3,1 olduğunu görüyoruz. 2025 yılı için toplam vergi gelirleri 11,1 trilyon olarak göze çarpıyor, toplam bütçe gelirlerinin yüzde 87'si vergi gelirlerinden oluşuyor. Bu demek oluyor ki yüksek enflasyon ve hayat pahalılığı sorunu 2025'te de vatandaşın en büyük derdi olacak. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirindeki payı yüzde 70 seviyelerinde. Tüketim üzerinden alınan vergiler toplumun dar gelirli kesimlerini daha fazla etkileyecek. Bütçeye en büyük katkı sağlayan, doğrudan vergi kalemi olan ve büyük bölümü ücretliden alınan gelir vergisinin vergi gelirleri içindeki payı yüzde 19.

Öte yandan, 2025 bütçesinde "vergi harcaması" adı altında büyük bölümü sermaye lehine olmak üzere toplamda 3 trilyon liranın üzerinde bir gelirden de vazgeçildiğini görüyoruz. Bütçenin 1 trilyon 950 milyar lirası faiz ödemelerine ayrılmış, bu rakam 1 trilyon 930 milyar liralık bütçe açığıyla birlikte düşünüldüğünde, kamusal hizmetlerde kaynak sıkıntısı yaşanacağı ortada. IMF politikalarına göre hazırlanmış olan bu bütçede asgari ücretli, memur, emekli, öğrenci, kadın yok yani değerli arkadaşlar, bu bütçede halk yok; bu bütçe, halkın bütçesi değil maalesef.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı bütçesi 16 milyar 928 milyon, yüzde 37 artış yapılmış. Saraya 2025 yılında 5'i makam aracı olmak üzere toplam 20 tane de araç alınacak. Araçlar için bütçe teklifinde vergi hariç toplam 16 milyon 940 bin lira ödenek ayrıldı ancak Hazine ve Maliye Bakanlığı bu rakamları artırmaya yetkili olacak. Hani, tasarruf tedbirleri ne oldu? Şatafata tasarruf yok mu Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, bunu da sizden duymak isteriz.

Yine, bütçede en fazla ödenek 9 milyar 850 milyon lirayla mal ve hizmet alım giderlerine ayrılmış. Bütçenin 2 milyar 370 milyon lirası ticari transferlere, 1 milyar 753 milyon lirası sermaye giderlerine ayrılmış. Asgari ücretli 17 bin TL'yle hayatta kalmaya çalışırken bu paralar nereye harcanacak biliyor muyuz biz, maalesef bilmiyoruz. Sayıştay raporlarına göre, Cumhurbaşkanlığına 2023 yılı için 7 milyar 277 milyon 291 TL ödenek tahsis edildi. Yıl içerisinde yapılan eklemeye toplam bütçe 8 milyar 477 milyon 645 bin 900 TL'ye çıkarıldı. 2023 mal ve hizmet alım gideri ne kadar? 4 milyar 672 milyon civarı.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu kadar mal alınmış, bu kadar personel maaşı ödenmiş; biz biliyor muyuz ne alındı, ne kadar alındı? Hayır. Sayıştay raporlarına bakıyoruz, yine hiçbir şey yok. Sarayın kaç koruması var? Bilmiyoruz. Kaç para ödeniyor? Onu da bilmiyoruz, Sayıştay da bir şey bilmiyor çünkü Cumhurbaşkanlığına bağlı başkanlıklar da dâhil her şey eksiksiz yapılmış Sayıştaya göre. Böyle bir durum kabul edilemez; bu bütçe nasıl harcandıysa, nerelere harcandıysa şeffaf bir şekilde ilan edilmelidir, denetlenmelidir.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, Cumhurbaşkanlığının "örtülü ödenek" adı verilen harcama yetkisi var. Sözde, bunu, yasa gereği, kişisel harcamaları ve seçim için kullanamıyor, biraz önce Cevdet Vekilim de bahsetti. Burada çok dikkat çekici bir durum var. Cumhurbaşkanlığının örtülü ödenek harcaması 2024 yılının Şubat ayında rekor kırmış. 2023 yılının Şubat ayında 370,3 milyon TL olan örtülü ödenek harcaması, 2024 yılının Şubat ayında 1 milyar 897 milyon TL'ye yükselmiş. 2024 yılı Şubat ayı örtülü ödenek

harcamalarının 2023 yılı aynı ayına göre yaklaşık 5 kat artması normal mi? Bizce değil. Peki, buradan kayıtlara geçsin diye soruyorum: Bu artışın sebebi mayıs ayındaki seçimler olabilir mi? Halkın parasının nasıl harcadığına cevap istiyoruz Değerli Başkanım.

Yine, başkanlığını Fahrettin Altun'un yaptığı bir başkanlığımız var, İletişim Başkanlığı. Görevi ne bu Başkanlığın? Kamu algısı yönetmek için trol ordusu çalıştırmak. Bakıyoruz, 2019'da 344 milyon 531 bin TL olan bütçesi 2024 yılında 4,1 milyar TL'ye çıkmış. 2024 yılı için temsil ve tanıtma ödeneği 656 milyon 410 bin olan Başkanlık, yılın ilk yarısında bu ödeneği aşarak 849 milyon 596 bin TL harcamış. Yine, tesadüfe bakın ki 2024 yılının ilk yarısında ne var? Yerel seçimler. Bu Başkanlığın 2025 bütçesi 6 milyar 155 milyon lira olarak belirleniyor.

Değerli arkadaşlar, bütçesi katlanarak artan Başkanlığın personel sayısı da her yıl artıyor: 2022'de 943 kişi, 2023'te 1.404 kişi, 2024'te 1.656 kişi -ocak eylül arası- bu sayılar ilginç bir biçimde seçim dönemlerine göre artıp azalıyor. 25 katlı bir binası var. Mevcut binaya sığmıyorlar. 2024 itibarıyla hizmet binalarının fiziki kapasitelerinin artırılması için 145 milyon TL ödenek ayrılıyor. Bu Başkanlığın bu ülkeye kattığı değer ne arkadaşlar, bu paralar nereye gidiyor, kime hizmet ediyor; bunun da açıklanmasını istiyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığı... Bizde başkanlıklar biter mi değerli arkadaşlarımız? Bizim de bir Diyanet İşleri Başkanlığımız var, Başkan Ali Erbaş. Diyanet İşleri Başkanlığı boyunca 7 kıta, 100'ün üzerinde ülke gezen ancak hiç AnıtKabir'e gitmeyen Ali Erbaş, Atatürk'ü ağzına almayan, almaktan korkan Ali Erbaş.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Diyanet İşlerinin bütçesi 2025'te 130,1 milyar TL. Enerji ve Tabii Kaynaklar, Kültür ve Turizm, Sanayi ve Teknoloji, Dışişleri, Ticaret Bakanlıklarının böyle bir bütçeleri yok. Şimdi, bu nasıl bir anlayış arkadaşlar? Saydığım bakanlıklara bakın... Din hizmetleri ve yaygın din eğitimine 127 milyar 269 milyon ayrılmış. Diyanetin mal ve hizmet satın alma bütçesi 3 milyar 885 milyon TL. Bu miktar 126 üniversitenin 78'inin 2024 yılı bütçesinin üzerinde. El insaf diyorum. Biz bu ülkeyi nasıl kalkındıracağız arkadaşlar? Dua ederek mi? Hazine ve Maliye Bakanının verilerine göre, Diyanet ocak-ekim döneminde toplam 83 milyar 50 milyon 277 bin TL harcamış. Bu Başkanlık tasarruf tedbirlerinden sanırım muaf. Diyanet İşleri Başkanı âdeta derebeyi olmuş, "Ben niye şatafat içinde yaşamayayım?" diyor. Ne Audi araba sevdası bitiyor ne yurt dışı gezileri. Erbaş, eşini, kızını, damadını, yanındaki heyetleri toplayıp yurt dışı geziler düzenliyor, özel umre ziyaretleri yapıyor. Ocak 2023-Haziran 2024 dönemini kapsayan bir buçuk yılda Diyanetin yalnızca yeme, içme ve konaklama masrafları, değerli arkadaşlar, 516,4 milyon. Yine, Diyanet, ülke genelinde 20 adet dinî ihtisas merkezi ve çok sayıda salonu bulunurken beş yıldızlı otelde Filistin katliamını kınama toplantıları yapıyor.

Değerli arkadaşlar, hepsini söylersek yine zaman yetmeyecek. Sözlerimi tamamlarken, Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, bizimle gece gündüz mesai yapan Meclis Bütçe Başkanlığı personeli ile bütçede görev yapan Meclis personeline bir iyileştirme yapılması çok anlamlı olacaktır diye düşünüyorum, çok özverili çalışmalar yaptılar; bunu takdirlerinizle sunuyorum.

Bu düşüncelerle, 2025 bütçesinin tekrar ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyor, katkı sunan herkese teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Erdem, teşekkür ederim.

Sayın Bakırloğlu, buyurun

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, bugünkü konuşmamda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerinde durmak istiyorum. Bu nedenle, sistem değişikliğinin gerçekleştiği 2018 ile bugünü mukayese etmekte amacım ancak rakamlara, endekslere baktığım zaman, esas bozulmanın -evet, 2018'den bu zamana kadar ciddi bir bozulma var ama- 2014 tarihinden itibaren olduğunu gördüm. Mesela, Demokrasi Endeksi'ne baktım. Evet, 2018'den bugüne bozulma var ancak esas bozulma 2014'te başlamış. 2013 yılında skorumuz 5,6'yımsı yani Türkiye gene "hibrit demokrasi" olarak değerlendiriliyormuş ancak demokratik ülke kategorisi sınırına çok yakınmış; 6'yı geçtiği takdirde, bu endekse göre demokratik ülke olarak değerlendiriliyor. Ancak bugünkü skorumuza bakıyoruz, 4,3 yani tam sınırdayız, biraz daha düştüğü zaman otoriter rejimlerden bir tanesi olacağız. Yani burada çok ciddi bir savrulma var, çok ciddi bir bozulma var.

Kişi başına millî gelire baktığımız zaman, IMF'e göre, 2013'te dünyada 60'ıncı sıradaymışız kişi başına millî gelir sıralamasında ve dünya ortalamasının üzerindeymişiz o gün için. 2022 yılında sıralamamız 78'inciliğe düşmüş, bugün 69'uncu sıradayız ve ortalamanın altındayız.

Yoksulluk Algı Endeksi'ne bakıyorsunuz, gerçekten felaket. 2013 yılında 53'üncü sıradaymışız, 2018'de 78'inciliğe düşmüşüz. 2018 yılından beri milletvekiliyim, yeni sistemle milletvekili oldum ve ben bu veriyi hemen hemen her bütçede ortaya koyuyorum ve bakıyorum ki artık "Herhâlde daha düşmez." diye düşünüyorum ama her sene daha fazla düştüğünü görmekteyim. 2023 yılına geldiğimizde puanımız 34, sıralamamız ise 115'incilik yani 53'üncülükten 115'inciliğe kadar gelmişiz.

Küresel Organize Suç Endeksi, 2013'te 35'inci sıradaymışız, 2018'e geldiğimizde 22'nciliğe tırmanmışız, sene 2023 sıralamamız 14. Türkiye Küresel Organize Suç Endeksi'nde yüksek riskli ülkelerden bir tanesi; ortalığı çeteler kaplamış, hatta öyle ki suç literatürüne "yenidoğan çetesi" diye yeni bir çete türü daha kazandırmışız.

Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne baktığımızda, 2013'te 78'inci sıradaymışız, 2018'de 101'inci sıraya düşmüşüz, "Daha da düşmez, daha da bozulmaz." demişiz ancak yıl 2024, Türkiye 117'nci sırada.

Bakın, her şeyde bir bozulma var. Gini Endeksi'ne, gelir dağılımına bakıyorsunuz, 2014'te 0,391; 2018'de 0,408; bugün için 0,420 yani gelir dağılımında bozulma var. Emeklinin gayrisafı yurt içi hasıladan aldığı pay yıl içerisinde azalmış. Asgari ücretlilerin gelirinde dolar bazında 2013'le kıyaslandığı zaman ciddi bozulma var. Gıda enflasyonunda OECD ülkeleri arasında 1'inciyiz, enerji enflasyonunda 1'inciyiz, enflasyonda 1'inciyiz yani ciddi bozulmalar var.

Uluslararası doğrudan yatırımlara bakıyorsunuz, sunumunuzda var, diyorsunuz ki "Yıllık ortalama yatırım 1 milyar dolardan 13 milyar dolara yükselmiş, küresel doğrudan yatırımlardan aldığımız pay yüzde 1'e çıkmış." 2028 yılında da hedefiniz yüzde 1,5.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; 2028 yılında koyduğunuz hedefi esasında biz 2007-2015 yılları arasında zaten yakalamıştık yani o tarihlerde Türkiye dünyada en fazla doğrudan yabancı yatırım alan ilk 20 ülke arasında bir cazibe merkezidi, bugün geldiğimiz yere baktığınız zaman bir gerileme.

Yani bir de şunu fark ettim bu çalışmam esnasında: 2028 hedefleri, 2027 hedefleri... Bizim tüm bu ileriye doğru hedeflerimiz, 2013 yılında bulunduğumuz yerden daha geride yani hedefleri bizim 2013 yılında bulunduğumuz yer. 2028'deki hedefimiz, 2013'teki hedefimizle aynı, aynı yeri hedefliyoruz; bir geriye gidiş var baktığınız zaman. O zaman sormak lazım yani ne oldu da bu 2014 yılında biz bu kadar bozulduk?

2014 yılında ne oldu? Bakıyorsunuz, Sayın Recep Tayyip Erdoğan Cumhurbaşkanı seçildi. Esasında, biz o seçimden sonra hibrit bir rejime geçtik. Seçilmiş başbakanların istifaya zorlandığı, yerine düşük profilli başbakanların atıldığı bir dönemdi, parlamenter sistemi askıya almıştık, başkanlık sistemine de adım atmıştık. Bu sistem bizi çok bozdu Sayın Cumhurbaşkanım, bayağı bozdu yani öyle böyle değil, inanılmaz bozdu, bozdu, bozdu, bozdu, bir yerden sonra bozmaz diye bekledik ama baktık, daha da bozdu, "Daha fazla bozulmaz." dedik, daha da bozdu, çok bozdu; buradan da sanatçımız Feyyaz Yiğit'i analım istedim.

Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na kaynak yaratmak için yeni vergiler içeren bir torba kanun getirmiştiniz, daha sonra geri çekildi ama önümüzdeki günlerde gelecek herhâlde değişikliklerle. Bu torbada neler vardı? 100 bin lira limitli kredi kartı sahiplerinden 750 lira vergi alınacaktı, gayrimenkul alım satımlarında alandan satandan 750'er lira vergi alınacaktı, tapudaki her türlü işlemde 375 lira, sıfır araç satışlarından 3 bin, ikinci el araç tescillerinden 1.500 lira alınacaktı, motosikletlerde de motorlu taşıtlar vergisi kapsamı genişletilecekti. Önümüzdeki günlerde gelecek.

"Bu neden geldi?" diye sorduğumuz zaman şöyle iddialar vardı: Savunma sanayisi firmalarına son dönemlerde -çünkü siz de sunumunuzda belirtiyorsunuz, çok proje var- ödemelerde zorlandığı, ödemelerin aksatıldığı, bu yüzden bu Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na kaynak arayışına girdiğiniz söyleniyordu. Hâl böyleyken ben burada bulunan Savunma Sanayii Başkanımıza bir soru sormak istiyorum. Sayın Başkanım, 11/11/2024 tarihinde özel uçak kiralayarak Katar'a gittiniz mi? Sayın Başkanım, özel VatanJet havayollarına ait bu özel yolcu uçağını sık sık kullandığınız iddia ediliyor, bu doğru mudur? Bu seyahatlerin ödemesini kim yapmaktadır? Ödemeyi HAVELSAN, ROKETSAN, ASELSAN gibi savunma sanayisi şirketlerimizin yaptığı doğru mudur?

Bir de şuna değinmek istiyorum: Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na -biliyorsunuz- gelir ve kurumlar vergisi tahsilatının yüzde 6'sı, motorlu taşıtlar vergisi tahsilatının yüzde 20'si, veraset ve intikal vergisi tahsilatının da yüzde 25'i aktarılmakta ve bu oranların aktarılması ve azaltılması Cumhurbaşkanının yetkisinde bildiğim kadarıyla. Şimdi, önümüzdeki süreçte de gene böyle bir vergi paketiyle karşı karşıya geleceğiz. Yani biz iddia ediyoruz, "Ülkedeki vergi yükü artıyor." diyoruz biz ama siz onu inkâr ediyorsunuz, "Hayır, artmıyor." diyorsunuz, öyle bir beyanatınız da var, "Böyle bir algı yanlış." diyorsunuz. Hâlbuki kurumlar vergisini yüzde 20'den 25'e çıkarmışız, 25 olanı 30'a çıkarmışız, ÖTV oranlarını, KDV oranlarını artırmışız ve bunun üzerine bir tane de böyle sepet getiriyoruz. Yani sonuç itibarıyla vergi yükü artıyor Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım.

Ben şunu öneriyorum, şöyle olması daha doğru olur: Madem Cumhurbaşkanımızın böyle bir yetkisi var yani bu transferi ve savunma sanayimizin de kaynağa ihtiyacı varsa -ki "Var." diyorsunuz- bunun bütçe içerisinde bu oranların artırılarak yapılmasının daha doğru olacağını, başka yerlerden tasarruf edilmesinin gerektiğini düşünüyorum ve bu sayede de vergi yükünün azaltılacağını düşünmekteyim.

Savunma Bakanımız geçtiğimiz günlerde buraya geldi, bütçesini sundu. Bütçe görüşmelerinde şöyle bir ifade bulundu F-35'lerle ilgili: "Amerikalılar bizim beşinci nesil KAAAN uçağımızı yapabildiğimizi ve uçtuğunu da gördükten sonra fikirleri değişti, F-35 verebileceklerini ifade etti." Böyle bir ifadesi vardı ancak hemen bir gün sonra Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığından yapılan bir açıklamada tavırlarında herhangi bir değişiklik olmadığı, aynı şekilde devam ettiğinden bahsediyor. Bu doğru mudur? Yani burada ciddi bir çelişki vardır ve bu durum bize bir zafiyet doğuracak mıdır Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım?

Bir de bu beşinci nesil KAAAN uçağı ilk ne zaman göreve başlayacak? Bu soru çok kritik bir soru. Yani kısa bir zaman içerisinde mi başlayacak? Eğer kısa bir zaman içerisinde hizmete başlatabileceksek bu millî uçağımızı, o zaman F-35 konusundaki ısrarımız nedir?

Bir de şunu sormak lazım: Yani İsrail ile Amerika Birleşik Devletlerinin iş birliği hepimizin malumu, bugün el ele vermişler, Orta Doğu'yu kana buluyorlar ve bu ilişki ortadayken -İsrail'in de bize saldırma ihtimali olduğundan bahsediliyor, Cumhurbaşkanını tarafından dile getirildi bu- hâl böyleyken Amerika Birleşik Devletlerinin bize F-35 vermesini beklemek ne kadar akılcı diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Başkanım, sıralamayı okuyabilir misiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi, Sayın Baki Ersoy'a söz vereceğim, sonra İYİ Parti Grubunun bir ricası oldu, Yasin Bey'e beş dakika, sonra Heval Bozdağ olarak devam edeceğiz.

Sayın Baki Ersoy, buyurun.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, çok kıymetli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısının sunumu, devletimizin hedeflerine ulaşmada izlediği politikaların önemini bir kez daha göstermiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı hızlı karar alma mekanizmaları sayesinde stratejik hedeflerimize emin adımlarla ilerliyoruz. Dijital dönüşümden savunma sanayisine, ekonomik kalkınmadan uluslararası yatırımlara kadar geniş bir alanda elde edilen başarılar bu çalışmaların sonuçlarını ortaya koymaktadır. Dijital dönüşüm noktasında Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin Dijital Türkiye vizyonu çerçevesinde yaptığı çalışmalar çağın gerekliliklerine uygun bir altyapı oluşturmamızı sağlamıştır. 66 milyondan fazla kullanıcıya hizmet veren e-Devlet Kapısı vatandaşlarımızın kamu hizmetlerine erişiminde devrim niteliğindedir. Türkiye'nin Avrupa Komisyonu E-Devlet Kıyaslama Raporu'nda 10'uncu sıraya yerleşmesi bu başarının uluslararası bir ölçekte tescilidir.

Savunma sanayimizdeki ilerlemeler yerli ve millî üretime dayalı güçlü bir altyapı oluşturduğumuzu göstermektedir. İHA ve SİHA teknolojilerimiz dünyanın önde gelen savunma sistemleri arasında yer almakta, savunma ihracatında 11'inci sıraya yükselmemiz bu alandaki başarılarımızı taçlandırmaktadır. Adını Sayın Genel Başkanımız, Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Beyefendinin vermiş olduğu Millî Muharip Uçağımız KAAAN, HÜRJET ve GÖKBAY gibi projelerimizle havacılık alanında da öncülüğümüzü sürdürüyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisinin 270 milyar doları aşan uluslararası doğrudan yatırımları ülkemize kazandırmış olması, ekonomimizin uluslararası yatırımcılar için güvenli bir liman hâline geldiğinin kanıtıdır. Bu yatırımların özellikle AR-GE, ihracat ve istihdam üzerindeki etkileri sürdürülebilir kalkınmamıza büyük katkı sağlamaktadır.

Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin gençlere yönelik staj programları ve eğitim projeleri ülkemizin gelecekteki insan kaynağı potansiyelini geliştirmek açısından önemlidir.

Diyanet İşleri Başkanlığımızın manevi rehberlik faaliyetleri ve uluslararası platformdaki çalışmaları, ülkemizin değerlerini koruma ve yayma açısından kritik bir misyon üstlenmektedir. Tam da bu gelişmeler ışığında inanıyorum ki Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda inşallah, tüm kurum ve kuruluşlarımızla birlikte önümüzdeki yüzyıla Türkiye olarak dünyada damga vuracağız.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, konuşmamın bu bölümünde iki konuyu dile getirmek istiyorum: İlk olarak bakanlık müfettişleri ve merkez kariyer uzmanlarının özlük hakları meselesine değinmek istiyorum. Devletimiz için denetim, inceleme ve teftiş görevlerini yürüten bu meslek gruplarının mensupları bir süredir özlük haklarının iyileştirilmesini beklemektedirler. Bu durum, motivasyon kaybı ve istifalarla sonuçlanmaktadır. Örneğin, sadece vergi müfettişleri arasında son üç yılda 900'den fazla istifa yaşanmıştır. Bu meslek grupları kamu yönetiminin denetim ayağında kritik bir role sahiptir. Dolayısıyla, özlük haklarının iyileştirilmesi yönünde bir düzenlemenin önümüzdeki dönemde kanun teklifleri arasında yer alması, hem devletimiz hem de sektör çalışanları açısından faydalı olacaktır diye düşünüyorum.

İkinci olarak da seçim bölgemden bir konuya değinmek istiyorum Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı. Kayseri'nin en önemli ekonomik aktörlerinden biri, bugün TMSF'ye bağlı olan Erciyes Anadolu Holdingin başarılarına değinmek istiyorum. 15 Temmuz hain darbe girişiminin ardından Boydak Holdingden devralınan bu yapının, liyakatli bir yönetimle nasıl bir başarı hikâyesine dönüştüğüne hep birlikte tanık olduk. Bunu, aslında, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, şunun için dile getiriyorum: İlk devralındığında Kayseri'de, seçim bölgemde, acaba bu çok önemli olan şirketler grubunun nasıl yönetileceğiyle ilgili kendi içimizde endişeler yaşamaktaydık ancak o günden bugüne baktığımızda, rakamlara baktığımızda -kaldı ki Kayseri sanayisi için çok önemli bir yer teşkil ediyor- 2016 yılından bugüne kadar holdingin cirosu yüzde 750 büyüyerek 56 milyar liraya, faaliyet kârı ise yüzde 1.080 artarak 7,7 milyar liraya ulaşmıştır. İhracatın 395 milyon dolardan 571 milyon dolara yükselmesi, ithalatın ise 430 milyon dolardan 241 milyon dolara düşmesi holdingin doğru yönetimle ne denli büyük bir başarı elde ettiğini göstermektedir. Holding, toplamda 12.500 çalışanıyla Kayseri ve bölgenin en önemli istihdam kapılarından bir tanesi hâline gelmiştir ve bunun yanında mevcut çalışanların, emekçilerimizin mağdur edilmeyerek haklarının korunması ve üzerine konmasını da çok önemseyişimizi bölgemiz açısından belirtmek istiyorum. Bunun yanında, holding TMSF'ye geçtikten sonra bünyesindeki şirketlerinde yurt içinde 400 yeni bayi açılmış ve sayısı 1.800 olmuş, yurt dışında ise açılan 100 yeni bayilikle birlikte toplam sayı 400'e ulaşmıştır. Bunları biz hakikaten bölgemizdeki bir milletvekili olarak takdir ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, memnuniyetimizi dile getirmek istiyorum.

Aynı zamanda, sadece ekonomik başarılarıyla değil, sosyal sorumluluk projeleriyle de örnek teşkil etmektedir. Özellikle deprem felaketleri sırasında kurulan aşevleri, köy okullarına kazandırılan kütüphaneler, 110 okula teslim edilen beceri atölyeleri ve Kayseri Polis Özel Harekât binasının baştan sona yenilenmesi, bu çalışmaların sadece ekonomik değil toplumsal fayda odaklı olduğunu da göstermektedir. Kayseri'de ve yurt dışında açılan yeni bayiler ihracata ve yerel ekonomiye katkı sağlarken enerji yatırımlarıyla elde edilen başarılar da dikkat çekicidir. Örneğin, 2019'da başlanılan yenilenebilir enerji yatırımları 2021'de tamamlanmış ve kısa sürede 320 milyon dolarlık yatırımla 478 milyon dolara satılmış ve Hazineye çok ciddi bir katkı sağlamıştır.

Son olarak, Erciyes Anadolu Holdingin şehrimize en büyük marka değeri olan Kayserispor'a sağladığı sponsorluklar ve stadyuma verdiği destekler sosyal alandaki katkıların başka bir boyutudur. Holding son yedi yılda Kayserispor'a Hes Kablo, Bellona Mobilya ve Mondihome gibi isim sponsorlukları, RHG Enerji'yle stadyuma isim sponsoru, İstikbal Mobilya'yla da forma göğüs sponsoru olmuştur. Hem ekonomik hem sosyal manada fayda sağlayan bu tarz projelerin ülkemizin kalkınmasında örnek alınması gerektiğine inanıyorum ve bu liyakatli yönetimlerinden dolayı, başta TMSF Başkanımız Fatin Rüştü Karakaş olmak üzere CEO'muz Sayın Alpaslan Bakı Ertekin Beyefendiye ve tüm emekçi kardeşlerimize bu manada şehrimiz adına teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu duygu ve düşüncelerle başta sizler olmak üzere Cumhurbaşkanlığımızın tüm bürokratlarına emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Bütçe boyunca bizlere hizmet eden tüm emekçi kardeşlerime, basın mensuplarımıza, katkı sunan herkese çok teşekkür ediyorum.

2025 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersoy, teşekkür ederim.

Sayın Yasin Öztürk...

Süreniz beş dakika.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bütçemiz tam 16 milyar 928 milyon 146 bin lira. Bu rakam, sadece bir bütçenin değil aynı zamanda AK PARTİ iktidarının lüks, israf ve milletten kopuk yönetim anlayışının bir özeti, hatta itirafıdır. Ne yazık ki sarayın ışıkları parladıkça milletin gözlerindeki umut ışığı sönüyor. Milyonlarca insanımız asgari ücretle açlık sınırı altında geçinmeye çalışırken, gençler iş bulamıyorken, borç içinde yüzüyorsen Cumhurbaşkanının yani AK PARTİ'nin yönetim sarayı kendisi için milyarlarca liralık bütçe istiyor. Bu para nereye harcanacak? Lüks araçlarda mı, israf kokan protokol organizasyonlarında mı, yoksa yurt dışı gezilerinde mi? Türkiye'nin dört bir yanında insanlarımız kara kışı nasıl geçireceğini düşünürken bu bütçe teklifi AK PARTİ'nin gerçek yüzünü bir kez daha ortaya koyuyor. Yirmi iki yıldır bu iktidarın lüks ve şatafat tutkusuna defalarca tanıklık ettik. Saraylara harcanan milyarlar, lüks araç filoları, uçaklar, yazlık-kışık köşkler, koruma orduları... "Bu millet yıllarca bu saray kaç odalı, günlük maliyeti nedir, bu kadar lükse neden ihtiyaç var?" diye sordu, soruların bir kısmı cevapsız kaldı, itirazlar duymazdan gelindi. Bizler sorduk "Millet açken, işsizken gözlerinin içine baka baka lüks içinde yaşamamız doğru mu?" diye aldığımız cevap ise "İtibardan tasarruf olmaz." oldu. Bu sözün arkasına sığınarak, devlet yönetimi milletin taleplerinden uzak, israf ve lükse bezenmiş bir saray rejimine dönüştü.

Arkadaşlar, soruyorum sizlere: Bu milletin itibarı sarayların büyüklüğüyle mi ya da uçak sayısı ile ölçülüyor? Unutulmamalıdır ki bir milletin gerçek itibarı, vatandaşlarının refah seviyesiyle ölçülür. Eğer insanlar evine ekmek götüremiyorsa, faturalarını ödeyemiyorsa siz saraylarda otursanız ne olur, uçaklarla gezseniz ne olur?

Bugün burada eleştirdiğimiz sadece bir kurumun bütçesi değil, aynı zamanda bu bütçenin temsil ettiği zihniyettir. Bu zihniyet kendi sarayında refah içinde yaşarken vatandaşlarını açlığa mahkûm eden zihniyettir. Bu zihniyet kendi yanlışlarını asla kabul etmeyen, kimseyi dinlemeyen zihniyettir. AK PARTİ iktidarının artık milletle hiçbir bağı kalmamıştır. Sokağa çıkıp marketlere girin, pazarlara gidin, insanlar size neler söylüyor, kulaklarınızı açın, dinleyin. İnsanlar artık "Çocuklarımızı süt alamıyoruz." diyorlar, "Et zaten hayal oldu." diyorlar ama siz bu insanların dertlerini bırakın çözmeyi, seslerini duymuyorsunuz bile çünkü saraylarınızın duvarları o kadar kalın ki milletin sesi size ulaşmıyor. Bu bütçede israfın izleri o kadar açık ki kamuda tasarruf çağrıları yapılırken Cumhurbaşkanının bütçesi her yıl katbekat daha da büyüyor. Nerede tasarruf? Kamu kaynakları bir avuç insanın lüksü için harcanıyor, vatandaşın eline ise yokluktan başka hiçbir şey geçmiyor. Soruyorum sizlere: Cumhurbaşkanının bu kadar büyük bir bütçeye neden ihtiyacı var? Bu para nerede kullanılacak? Millete hesap vermek zorundasınız çünkü bu para milletin alın terinden geçiyor. Bugün Türkiye'nin dört bir yanında insanlar ısınmak için battaniyeye sarılırken, insanlar temel ihtiyaçlarını karşılayamazken sizin bu lüks harcamalarınıza nasıl tahammül edebiliriz, birisi çıkıp söylesin lütfen. Türkiye'nin ekonomik gerçekler ortadadır; enflasyon almış başını gitmiş, insanlar temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorlanıyor ama siz bu ekonomik tabloya rağmen lüks ve israf içinde yaşamaya devam ediyorsunuz. Milletten sürekli fedakârlık istiyorsunuz, fedakârlık bekliyorsunuz, "Tasarruf edin." diyorsunuz ama tasarrufu önce kendi harcamalarınızda yapmanız gerektiğini bile görmüyorsunuz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu bütçe teklifi adaletsiz bir düzenin sembolüdür. Bu bütçe milletten ne kadar koptuğunuzun, lükse ve israfa ne kadar düşkün olduğunuzun açık bir kanıtıdır. Türk milleti sizden adalet ve hesap verebilirlik bekliyor. Buradan iktidara sesleniyorum: Bugün size bu bütçeyi buraya getirme yetkisi veren millet yarın sizi bu bütçenin hesabını vermek zorunda bırakır. Milletimizin israfı bitirecek, adaleti sağlayacak bir yönetime acil olarak ihtiyacı vardır.

Unutmayın ki Türk milletinin sabrı sınırsız değildir diyor, Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, son olarak, uhdenizde bulunan Ziraat Bankası mücbir sebeplerle işten ayrılan çalışanlarına hak ettiklerini verme noktasında farklı bir kimliğe bürünüyor. Yıllarca bankaya emek vermiş, alın teri dökmüş insanlar aile birleşimi ya da sağlık sorunları nedeniyle işten ayrıldıklarında haklarını almak için mahkemelerde sürdürülüyor. Bankanın avukatları sürekli mazeretler sunarak davaları yıllarca uzatıyor, mahkemenin istediği evraklar eksik gönderiliyor, süreçler uzun yıllara yayılıyor ama konu ismi şaibelere karışmış kişilere gelince onları sessiz sedasız emekli edip maaşa bağlıyorsunuz, hırsızlığı ödüllendirip emeği cezalandırıyorsunuz. Bu nasıl bir anlayıştır? Ziraat Bankası çiftçiye kredi verirken kırk dereden su getiriyor, teminatlar istiyor, yüksek faizle borçlandırıyor ama konu şaibeli işlere karışanlara gelince...

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:43

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Heval Bozdağ, buyurun lütfen.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, değerli misafirler, değerli Komisyon üyeleri, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tasarruf tedbirleri günlerindeyiz. Vergiler halkın sırtında ağır bir yük, toplumun alım gücü azalmış ve ücretler, maaşlar hiç olmadığı kadar düşük seviyede. Asgari ücret, emekli maaşları enflasyona ezdirildi ama bunun yanında, hiç kesinti yapılmayan güvenlik ve silahlanma harcamaları ise artarak devam ediyor. Hatta bu savunma sanayisi bütçesi için gereğinde, ödeneğin yetersiz kalması durumunda Cumhurbaşkanına ödenek ekleme yetkisi bile verildi. Yine, Savunma Bakanının bütçe sunumundan -anladığımız- F-16'dan F-35'e ve Eurofighter'lara uzanan bir ticaret antlaşması yapıldı ve silah alımına devam edildiği de görülüyor. Sayın Bakan, adına "savunma" desek de bu kavram hiç de masum bir kavram değil, aslında silah ve savaş ifade ediyor. "Savunma sanayisi" yerine "silah sanayisi" ve "Savunma Bakanlığı" yerine aslında "savaş bakanlığı" demek durumu daha gerçekçi olarak ifade eder. Bugün silah ticareti yapan, silah üreten ve satan, bununla da övünen bir ülke olduk. Oysa buraya yapılan yatırımlar daha insani ve istihdam sağlayıcı, aynı zamanda da etik ve ekonomik büyümeye katkı yapacak alanlara yapılabilirdi. Silah sanayisinde bir rant alanı doğduğu çok aşikâr ve bu rant alanından belli çıkar odakları en az paylaşımlı olarak doğrudan gelir elde ediyorlar ve bu durum ne ülkenin büyümesine ne işsizlik sorununa bir katkı sunuyor. 2023 yılında silah ihracatı 5,5 milyar dolara ulaşmış durumda. 2019-2023 döneminde Türkiye dünyanın en büyük 25 silah ihracatçısı arasında 11'inci sıraya yükselmiş durumda; SIPRI raporlarına da yansdı. Türkiye en fazla silahı yüzde 15'le Birleşik Arap Emirlikleri'ne, yüzde 13'le Katar'a, yüzde 11'le Pakistan'a sattı, Sahra Altı Afrika'ya da yüzde 6,3'le en çok silah satan ülke, Bahreyn, Bangladeş ise en çok silahı Türkiye'den alan ülkeler.

Önce şu tespiti yapmak lazım: Silahı üretmek aynı zamanda pazarını da bulmak demek. Bu da ancak dünyada var olan savaş politikalarına yan olmak ya da doğrudan çatışma ve savaş süreçlerine müdahil olmakla mümkün ve tabii ki bunun bedelini savaşanlar, halklar açlıkla, yoksullukla ve ölümlerle ödüyorlar. Bir başarı hikâyesi olarak görülen silah sanayisindeki gelişmeler aslında küçük bir azınlığın cebini dolduruyor. Her ne kadar iktidar bu alanı inşaat sektörüne paralel ekonomik büyüme için lokomotif bir sektör olarak görse de teknolojiyi üretmeyen bir ülke olarak, dışa bağımlı bir sanayi olarak açığa çıkıyor ve bir yandan da sermayenin silah sanayisine yatırımı teşvik ediyor. Ben geçen yıl bir konuşmamda 2 binin üzerinde bir sektörün dâhil olduğunu söylemişim; siz de sunumunuzda belirttiniz, bu sayının 3.500'e kadar ulaştığı, çok hızlı, çok iştah açıcı bir sektör olduğu ortada. Savunma sanayisi projeleri de çok hızlı büyümüş ve 1.132'ye kadar yükselmiş. Ama bu sektörde, sizin, Başkanlığınız altında, savunma projelerini yönetmek, özel sektörle iş birliği yapmak ve ihracatı artırmak gibi bir görev üstlendiğinizi unutmamak lazım. Burada bir sorumluluk var ve burada bu sorumluluğun itirafı da var.

Şimdi, Türkiye savaş sahnesinin kapılarını aralamaya çalışıyor. Bu durumda silah üretecek, satacak ve buraya yapılan yatırımın getirisi için de pazar arayışına girecek. Büyüklük arttıkça, artık savaş politikalarını teşvik eden bir durum açıktan kendini dayatacak. O yüzden, bu sanayinin, katliamlardan sorumlu savaş çığırkanlığı yapan ülkelerin ligi olduğunu unutmamak gerekiyor. Bakınız, basit bir örnek vereyim: İsrail'in Gazze'de Filistin halkına karşı uyguladığı katliam ortada. Hepimiz savaşın ve katliamların karşısında bir tutum alıyoruz ama çıkar ilişkileri, ticaret politikalarınız tutumumuzdaki samimiyeti de ortaya koymalı. Filistin'deki katliama karşı diplomatik faaliyetler yürütülürken insani yardım ve sağlık diplomasisi sağlanmaya çalışılırken 22 Ekimde SAHA EXPO'da, İsrail'e silah satan şirketlerin ürünleri pazarlanabiliyordu. Bir önceki konuşmamda da söylemişim, bu firmalara baktığımız zaman, İtalyan menşeli Leonardo şirketi İsrail'e hava ve deniz kuvvetleri silah ve uçaklar konusunda satışlar yapıyor; yine, Fransız savunma ve mühendislik şirketi Thales, aynı zamanda Birleşik Krallık merkezli BAE Systems F-15, F-16, F-35'lerin bazı parçalarını satıyor. Birçok firma var bu ligde. Bu durumun hiçbir izahatı kabul edilemez.

Savunma Sanayi Başkanlığı en fazla ihracat gerçekleştiren şirketleri saydı. Bunlardan açık ara önde olan Baykar; 5,5 milyar dolarlık ihracatın yüzde 30'una tekabül eden 1,7 milyar dolarlık kısmı Baykar tarafından gerçekleştirilmiş ve iktidarınıza yakın bir isim olduğunu hepimiz biliyoruz. İhracatın 1,7 milyar dolarını, bir önceki yıla oranla yüzde 52 oranında artışla tek başına Baykar firması karşılamış.

Şimdi silah ihracatının yapıldığı ülkelere baktığımızda: Pakistan Demokrasi Endeksi sürekli gerileyen bir ülke. Yine, Katar, ülke nüfusunun çoğunluğu göçmen. seçme ve seçilme hakları bile yok. Somali; Etiyopya ile Somali arasında savaş var, Somali ve Etiyopya savaşan ülkeler ve bu savaş zaten yoksul olan halkları iyice açlık ve sefaletle sürüklemiş.

(Uğultular)

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Sayın Başkan, gerçekten dağıldı artık dikkatim, teşekkür ediyorum(!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kusura bakmayın.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Yani telefon konuşmaları, sizin önünüze geldi direkt Veli Ağbaba, sonrasında devam etti.

Kendimi böyle çok tuttum, son gün ama gerçekten dağıttınız yani sonunda başardınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bozdağ...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Ben önemli şeylerden bahsettiğimi düşünüyorum ve bunun... Bakın, söylemeyeceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, yok, Sayın Bozdağ, lütfen devam edin.

ERHAN USTA (Samsun) - Bizim açımızdan da kusura bakmayın.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Kabul etmiyorum bunu.

CAVİT ARI (Antalya) - Baştan alalım Sayın Bozdağ.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, ilave süre vereceğim size, kusura bakmayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Benden de verin, haklı Sayın Bozdağ.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Zamana ihtiyacım vardı, peki, teşekkür ederim; iki dakika alacağım.

CAVİT ARI (Antalya) - Baştan alalım hiç yaşanmamış gibi.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, silah ihracatının yapıldığı ülkelere baktığımızda:

PakistanDemokrasi Endeksi sürekli gerileyen bir ülke. Katar, ülke nüfusu çoğunluğu göçmenlerden oluşuyor, seçme ve seçilme hakları bile yok. Somali ve Etiyopya savaştan ülkeler, iç savaş var ve zaten bu durumdan muzdarip halklar var orada, iyice açlık ve sefaletle sürüklenmiş durumdadır. Niye Etiyopya'yı örnek olarak veriyorum? Etiyopya'yla 2021 yılında bir savaş ticareti, savunma sanayisi alanında bir anlaşma imzalanmış, hatta Baykar Genel Müdürü Haluk Bayraktar'a bir onur madalyası bile verilmiş Etiyopya tarafından ve bu, ilk defa bir ülkede yabancı birine verilen madalya olarak gündem oldu. Şimdi, Etiyopya'nın 2019 yılındaki savaş harcamalarına baktığımız zaman bunun 0,54 milyarda olduğunu görüyoruz ama 2021 ile 2023 arasında, bu anlaşmadan sonra 1,23 milyar dolar kadar bir harcama yapmış Etiyopya. Çok zengin bir ülke olmadığı hepimiz çok iyi biliyoruz, yoksullukla boğuşan bir ülke. Bakın, asıl önemli olan da ne orada? Orada söz konusu harcamanın radikal şekilde artmasının nedeni, merkezi Hükümet ile Tigray Halk Kurtuluş Cephesi güçleri arasında iki yıl süren savaş; Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, 2020 yılının sonlarında başlayan savaş 2023 yılında sona erdiğinde, çatışmalar nedeniyle, bakınız, iki yılda 600 bin kişinin yaşamını yitirdiği, milyonlarca kişinin de yerinden göç ettiği tahmin ediliyor. Şimdi, kim bu Tigray, niye Tigray'a karşı savaştı ve neden böyle bir harcamaya girdi diye baktığınızda, aslında burada "Tigray Halk Kurtuluş Cephesi" diye bir örgütün, Tigray halkının -böyle bir halk- kendi kendini yönetmekle ilgili, kendi kaderini tayin hakkıyla ilgili mücadele eden Marksist kökenli bir devrimci hareket olduğu görülüyor. 2021 yılında, bakınız -antlaşmaların yapıldığı dönemler- bu örgüt terörist örgüt olarak ilan ediliyor ve 2023 yılında Etiyopya bu örgütün bu sefer terörist olmadığına karar veriyor ve şimdi Etiyopya'nın kuzey bölgesiyle ilgili Tigray halkı kendi hükümetini kuracak, böyle bir anlaşma yapılmış. Yani kısacası ,savaş sanayisine yatırım savaş politikalarına yatırım anlamına gelir ve bedelini doğanın, canlılığın, halkların açlıkla, yoksullukla, ölümlerle ödemiş insanı ve ekolojik felaketlere yol açar ve bu konuyu bu şekilde değerlendirmek ve böyle yaklaşmak daha anlamlıdır, önemlidir, gereklidir.

Bir başka konu da Varlık Fonu. Şimdi, Türkiye Varlık Fonu, biliyorsunuz, Cumhurbaşkanlığına bağlı, gerçek anlamda denetlenmiyor, zararı da gerçek anlamda araştırılmıyor, Sayıştay denetimine tabi değil. Son olarak 12 şirket daha Varlık Fonuna devredildi, büyüyen bir yapısı var. Devredilen son sektörlere baktığımız zaman, içerisinde altın madenleri var, yanı sıra çok sayıda arama ve işletme ruhsatı alan şirketler de var. Şimdi, Türkiye Varlık Fonu ve içindeki kuruluşlar birçok alanda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bozdağ, buyurun, iki dakika daha veriyorum.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler.

Şimdi, bu Varlık Fonu fazlasıyla özerk Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve kamu kaynaklarıyla aslında kamu dışında bir yapı olması isteniyor -tırnak içinde- bir millî değer, bir millî servet ama Cumhurbaşkanına bağlı ve Cumhurbaşkanlığı'nın da sürekli harcamalarının arttığını biliyoruz, bütçesi büyüyen bir yapı, aynı zamanda yöneticilerin özellikle Fona bağlı şirketlerden büyük miktarlarda ihaleler aldığı ve bu şekilde de kamuoyu gündemine geldiğini biliyoruz bu Varlık Fonunun. Mesela, Fuat Tosyalı Fonun yöneticisi olduğu hâlde, Fona bağlı şirketlerden aldığı ihalelerin toplamı 860 milyon lirayı bulmuş. Bakınız, yöneticisi olmasına rağmen Fona bağlı kamu şirketleriyle ticari ilişkiler kuruyor ve şirketlerden milyarlarca liralık ihaleler alabiliyor. Halkın yararına bir şey yok burada ve bu, özel muafiyet alanı yaratılan yandaş sermayeye aynı zamanda bir servet transferi anlamına geliyor. Kamusal faydası olmayan bir Varlık Fonu ve kapatılması gerekir bu Fonun diye düşünüyoruz. Bakınız, en son devredilen 12 şirkete baktığımız zaman, bunlar yer altı kaynaklarının çıkarılması ve işletilmesi faaliyetini yürüten şirketler; enerji ve madencilik faaliyeti şirketleri aynı zamanda bunlar. Neden önemli? Zaten altın madenciliğini biliyorsunuz, bu şirketler ihya edilen şirketler arasındaydılar, devlete bir şey kalmıyordu bu şirketlerden, bununla ilgili olarak Maden Mühendisleri Odası eski Başkanının bir açıklaması var, diyor ki: "Kanunen yüzde 5 ile 18 arasında bir miktar devlet hakkı olarak alınması gerekirken dahi, teşviklerle bu yüzde 1'lere kadar düşürülüyor." Yani zaten denetlenmeyen, iltimas geçilen bir alan Varlık Fonu altında daha da denetimsiz bir duruma gelmiş görünüyor. Şimdi, bu şirketlerin aynı zamanda bir özelliği de..

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Son dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Normal uygulamayı biliyorsunuz Sayın Bozdağ. Ben sizin motivasyonunuzu bozduğum için ilave bir dakika da öyle verdim, bizim hatamızdan...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Stratejik madenlerin aynı zamanda bu şirketlerin içinde olduğu Varlık Fonuna aktarılarak özellikle enerji sektörü açısından, silah sanayisi açısından ileride değerlendirileceğiyle, Varlık Fonuna bağlı olduğu için de ileride bu

şirketlerin herhangi bir yandaş kuruma devredilmesiyle ilgili önünde bir engel olmadığıyla ilgili bir kaygımız var, bunu da size söyleyeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Bugün yaşamadığımız bir şey yaşadık. Biz burada tabii, bazen sert bazen yumuşak eleştiriler yapıyoruz, AK PARTİ vekilleriyle bazen sataşırız birbirimize, sonra sayın bakanlar bize cevap veriyor. Bugün ilginç bir şey yaşadık, ben siz konuştuktan sonra bir söz alarak "Siz buradasınız, sayın başkanlar burada, sağ olsunlar, gelmişler, bütçeyi sunuyorlar ama örneğin, İletişim Başkanı nerede, Diyanet İşleri Başkanı nerede?" diye sordum. O soruyu sorduktan yaklaşık on, on beş dakika sonra bir büyük saldırı başladı. Bakın, bir büyük saldırı başladı, bunu size göstereyim. Bakın, şunlar hep aynı tip "tweet"ler...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bahse girerim kendi yaptırmıştır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, benim öyle yeteneğim olsa... Allah aşkına şuna bakın, hep aynı tip "tweet"ler. Şimdi, aynı hesaptan, takipçi sayıları aynı, kuruluşları aynı, aynı tip "tweet"ler atıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kaç paraya yaptırdın onları?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın şuna, burada İletişim Başkanlığı -İletişim Başkanlığı demek doğru değil- trol başkanlığı benimle ilgili böyle binlerce "tweet" atmış, binlerce. İçeriğinde bir tane doğru cümle olsa... Hatta birazcık belgesele de dönüştürmüşler.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bütün maaşı bunlara veriyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yani bunu Sayın Plan ve Bütçe Başkanına da şikâyet ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Son gün amacına ulaştın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir cevap varsa vekiller burada yani siz kendinizi ifade edemiyor musunuz trollere başvuruyorsunuz Orhan bey? Kendinizi ifade edemiyor musunuz? Trollere...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kaç para verdin?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın, bunu Sayın Başkana vereceğim.

Bakın, değerli arkadaşlar, ben vallahi hiç bunlardan korkmam yani trollere korkan troller gibi olsun. Bir milim geri adım atarsam, bir kelime eksik söylersem, bir milim eğilirsem namussuzum, alçağım. Ben hiç kimseye teslim olmam. Böyle bir şey olur mu ya! Yani devletin vergisiyle kurulan trol başkanlığı milletvekilleri hakkında trollük yapıyor. Ya da geçtiğimiz dönem -yine tekrar edeyim- Kemal Kılıçdaroğlu'yla ilgili, biliyorsunuz, Kandil'le ilgili montaj videolar ortaya çıktı. Montaj videolar ortaya çıktı mı? Çıktı. Kim yaptı? İletişim Başkanlığı yaptı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yok artık!

VELİ AĞBABA (Malatya) - İletişim Başkanlığı yaptı.

Peki, şimdi, geçtiğimiz günlerde Sayın Bahçeli "Öcalan ile DEM görüşsün." dedi, önce Öcalan'ı Meclise çağırdı. Sayın Erdoğan ne dedi? "Kandil silahları gömecekse Kandil'in önünü açacağız." dedi. Şimdi, burada çok video çıkacak, Kandil'le ilgili sizde çok video çıkacak, onu ben size söyleyeyim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aç, bir izlet o açıklamayı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - "Kandil'in önünü açacağız." diye bir şey var mı ya! "Kandil'in önünü açacağız." sözü iftira...

ORHAN YEGİN (Ankara) - O açıklamayı aç, bir izlet, yok öyle bir açıklama.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Dinle, sen de dinle.

Bak, ne diyor? "Kandil silahları teslim etsin." demiyor "Gömsün." diyor yani bunu söylemek istiyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, benim süremden süre verin, açsın izletsin. Cumhurbaşkanının öyle bir açıklaması yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, sözlerimin başında Sayın Mehmet Muş'a bir teşekkür edecektim, koltukta daha uzun oturduğu için zaman zaman biraz sertleşse de ya da biraz antidemokratikleşse de genel olarak Plan ve Bütçe Komisyonunun yönetiminden dolayı teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Daha iki sene olmadı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biraz daha teşekkür edersem seni görevden alırlar, ben sana söyleyeyim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, siz bizim bölgeyi çok iyi biliyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Biz onu tekrar bakan yaptırmaya çalışıyoruz, siz görevden aldırıyorsunuz Sayın Ağbaba.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, ben biraz daha översem ayağınızı kaydıracağım onun.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, bizim Samsun için ihtiyacımız var ona.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Cumhurbaşkanı Yardımcısı görüyor bunları, görüyorsunuz yani acayip bir kitlem var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Malatya'yı biliyor, kendisi hemşehrimiz, eski Bingöl milletvekilimiz. Şimdi, mücbir sebep diye sadece bizim Malatya'nın değil depremi yaşayan illerin büyük bir problem var, maalesef

yarın bitiyor. İnşaatlar devam ediyor, hayat normale dönmüş değil. Siz Erciş depreminde Bakandınız, o zaman hatırlarsanız Van depreminde beş yıl Van'a mücbir sebep ilan edildi, beş yıl sürdü. Biz depremden dolayı hâlâ normalleşebilmiş değiliz; sık sık bölgeye geliyorsunuz, Malatya'ya da geliyorsunuz hâlâ esnaflarımız konteynerde hizmet vermeye çalışıyor, hâlâ hayat normale dönebilmiş değil, büyük fabrikalar Malatya'dan taşınmaya çalışıyor hem kalifiye eleman hem çeşitli problemlerden, barınmadan dolayı ama mücbir sebep sona eriyor. Esnaflar, bütün bölgenin esnaf odaları, ticaret odaları, muhasebeciler odası, herkes bas bas bağıriyor "Lütfen mücbir sebebi uzatın." diyor. Yani eğer siz mücbir sebebi uzatmaz iseniz son toprağı da atmış olacaksınız, onu söylemek istiyorum. Geçtiğimiz günlerde Hazine ve Maliye Bakanına söyledik, Malatyalılar ya da Adıyamanlılar, Hataylılar, Maraşlılar bu vergi borçları silinsin diye beklerken maalesef mücbir sebep yarın bitiyor. Bu konuda lütfen, sizden rica ediyoruz, Malatyalılar adına rica ediyoruz, bu konunun bir daha değerlendirilmesini istiyoruz.

Ayrıca, siz yokken gıyabınızda bir teşekkür etmişim, bir de yüzünüze edeyim. Bu İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezinde bir karaciğer enstitüsü yapıldı, sizin büyük gayretlerinizle yapıldı ve bu, sadece Malatya için değil insanlık için büyük bir kazanç oldu. Tekrar etmekte fayda var, belki bilmeyen arkadaşlarımız bilir, bakın, dünyada ilk kez altılı ve yedili çapraz nakil yapıldı. Bunun dünyada örneği yok. Onun için hem size teşekkür ederim hem de orada görev yapan herkesi tebrik etmek istiyorum.

Bu teşekkürden sonra bir iki de talebimiz var sizden. Bu İnönü Üniversitemize ve Turgut Özal Üniversitemize sizden destek istiyoruz. Sayın Strateji ve Bütçe Başkanımız arada yardımcı oluyor ama daha fazla yardımlarınızı bekliyoruz sizden de. Teşekkür ediyorum.

Şimdi, biraz önce Sayın Güneş konuşurken "Tehlikeli koalisyon yok." dedi. Bakın, koalisyon eskiden seçimden sonra kuruluyordu, şimdi, bu sistemle koalisyon seçimden önce kuruluyor. Şimdi, MHP'yle koalisyonunuz, Büyük Birlikle koalisyonunuz ya da şimdi -ayrılmak üzere veya ayrıldı bilmiyorum- Yeniden Refahla bir koalisyon kurdunuz seçimden önce ya da en büyük stratejistiniz, en büyük fikir ideoloğunuz Doğu Perinçek'le, Vatan Partisiyle ittifaksınız şu anda siz. Yani bazen "28 Şubat" falan diyorsunuz ya, onu da unutmayın, tamam. DSP'yle ittifaksınız şu anda. Yani dolayısıyla koalisyon başta kuruluyor.

ERHAN USTA (Samsun) - HÜDA PAR var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - HÜDA PAR var.

CAVİT ARI (Antalya) - HÜDA PAR var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - HÜDA PAR'ı unuttuk, tabii. Bu HÜDA PAR var ya, HÜDA PAR, hani Gaffar Okkan'dan dolayı hatırlarsınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin kiminle olduğunuz belli değil. Masanın üstündekiler ayrı, altındakiler ayrı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz kendinize bakın, kimlerle ittifak yaptınız?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet, onlara bir bakın. Dolayısıyla koalisyon eskiden seçimden sonra yapılıyordu, şimdi seçimden önce koalisyon kuruluyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama yönetilemiyordu önceden.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, bu sistem gelirken ben de milletvekiliydim, bu sistem gelirken bizim eleştirimiz şuydu: Kim olursa olsun bu sistemin başında, ismi Recep Tayyip Erdoğan olur, başka bir isim olur; bu sistemin Türkiye'yi refaha ulaştırması mümkün değildir diyorduk ve maalesef bu iddiamızda yanılmadığımızı gördük. Tek adamlıkla ya da bu tür başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin zenginleşmediğini görürsünüz. Dünyadaki en yoksul ülkeler ya tek adam sistemiyle yönetiliyor ya da buna benzer rejimlerle yönetiliyor. Gelişmiş ülkelere bakın, Amerika biliyorsunuz, güçler ayrılığının çok iyi uygulandığı bir ülke; Norveç'e bakın, İsveç'e bakın, Danimarka'ya bakın, Almanya'ya bakın, Fransa'ya bakın, bunların tamamında demokrasi var. Demek ki demokrasi ekonomik refahı da...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bizde de demokrasi var. Seçimle geliyoruz yani.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O tartışılır, birazdan geleceğim. Demokrasi var mı, yok mu, onu tartışacağız.

Yani başta kim olursa olsun bu sistemde ülkenin büyümesi mümkün gözüküyor.

Ne diyordu Sayın Erdoğan? "Verin yetkiyi, görün etkiyi." diyordu, hakikaten doğru söylüyordu. 24 Haziran 2018'de çeyrek altın 315 lirayken 28 Mayıs seçimlerinde 2.808 lira, bugün 4.988 lira. Dolar o tarihte 4,6 lirayken bugün 34,6 lira; euro 5,4, bugün 36,55; mazot 5,65, bugün 44,75. 2018'de faiz oranı 17,75 iken bugün faiz oranı yüzde 50; enflasyon yüzde 15 iken bugün yüzde 48.

Şimdi, bu tek adam sisteminin ne zararları var? Örneğin, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız burada Plan ve Bütçe Başkanlığıydı, ben de buradaydım, o gün bir Sanayi Komisyonu toplantısı vardı -orada Sayın Elitaş olabilir, tam hatırlamıyorum- bir sevinç oldu burada, karşılıklı sıralarda. "Hayırdır, bir şey mi oldu? Yine gaz, petrol falan mı bulduk?" dedik. "Yok, kur korumalı mevduat sistemini hayata geçirdik." dediler. O kur korumalı mevduat sistemi akşam üzeri hayata geçti. İkinci gün, siz bilirsiniz, bizim Malatya'da Şire Pazarı var, Şire Pazarında davul zurna çaldılar, halay çektiler dolar 18'den 12'ye düştü diye. Ama şimdi pişmanlar "Elimiz kırılsaydı o davulu çalacağımıza." diyorlar. Kur korumalı mevduat sistemi geldi ve ülkenin başına bela oldu. Sonra ne oldu? Sayın Mehmet Şimşek Bakan oldu tekrar. Ne dedi? "Reel ekonomiye geçiyoruz." Yani kur korumalı mevduat terk edildi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Rasyonel.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Pardon, "Rasyonel ekonomiye geçiyoruz." dedi ya da bakın S-400'lerin alınması, Sayın Savunma Sanayii Başkanımız burada, Türkiye'nin başına bela oldu. Bakın, Türkiye'de birçok özel kuruluş F-35'ten dolayı işletmeler, fabrikalar açtı -ben birçoğumu da yakinen biliyorum- şimdi onların hepsi, bu S-400 aldığımız için, Amerika iptal etti bu F-35

anlaşmasını ve birçok işletmemiz maalesef kapanmak durumunda, iflas etmek durumunda kaldı. Ya da düşürülen Rus uçağını hatırlarsanız, bakın düşürülen Rus uçağı maalesef o da Türkiye'nin başına çok büyük belalar açtı. Tabii, bu tek adamlık sistemi şeyi de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Rabia mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz rabia'yı unuttunuz ama Başkanım, sizin için varsa yoksa Sisi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bir dakika ekliyorum.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya da işte bu dış ilişkiler, bir gün Suudi Prese "katil" diyorsunuz, ikinci gün havaalanında davul zurnayla karşılıyorsunuz. Ya da Sisi, Mursi meselesi; Birleşik Arap Emirlikleri meselesi; İsrail, Herzog, Netanyahu meselesi geliyor.

Maalesef dünya demokrasi sıralamasında 162 ülke arasında 102'nci, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 142 ülke arasında 117'nci, Siyasi İstikrar Endeksi'nde 194 ülkeden 170'inci sırada yer alıyor. Basın özgürlüğü sırasında 180 ülke arasında 158'inci sırada bulunuyor. Şeffaflık Örgütü tarafından Yolsuzluk Algı Endeksi'nde Türkiye 180 ülke arasında 115'inci sırada bulunuyor. Dolayısıyla başkanlık sisteminin bize iyi gelmediğini görüyoruz. İşsizliğimiz artmış, yoksulluğumuz artmış, belki Türkiye tarihinin en yakıcı yoksulluğunu hep beraber yaşıyoruz. Yani sadece işsizler, yoksullar değil, maalesef 20 milyon insanımız sosyal yardımlarla geçimini sağlıyor, devlet yardım etmezse ölecek. Günlük 19 lirayla yaşamlarını sürdürmeye çalışan önemli bir kesim var.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun, Sayın Ağbaba'ya teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Komisyonumuza hoş geldiniz. Önceki dönem Komisyon Başkanımız olarak sizi burada görmekten memnun olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili yapılan eleştirilerin hepsine ben de aynen iştirak ediyorum ve yine koalisyonla ilgili düşüncelere de katılıyorum ve biraz önce Sayın Veli Ağbaba Başkanımızın ifade ettiği gibi bu ülkede sayenizde artık seçimlerden sonra değil, seçim öncesi kurulan koalisyonların olduğunu ve ilk defa seçim dönemlerinde 4'ü, 5'li, 6'lı hatta bizim 6'lı masayı yerden yere vurup eleştirenler işte "6'lı masa mı olur?" diyenler seçim sürecine 7'li, 8'li birliklerle koalisyonlarla girdi; ülke sayenizde ilk defa bunu da gördü.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, öncelikle Antalya'yla ilgili bir sorun var, onu sizlere hemen ifade etmek istiyorum. Biraz önce Kaş ilçemizden aradılar, 2/B'yle ilgili müracaat yapan vatandaşlarımızdan -öncelikle Türkiye açısından söylüyorum- zamanında müracaat edemeyenler ya da müracaat edip de parasını yatıramayanlara 2/B'yle ilgili yeniden bir ek süre verilmesini talep ediyoruz. Bu, genel bir talebimiz. Ancak Kaş ilçemizle ilgili de şöyle bir durum var: Zamanında müracaat yapıp parasını da yatıran yani devlete herhangi bir borcu kalmayan çok sayıda vatandaşımıza tapuları verilmiyor. Tapularının verilmeme sebebinin de işte "Yeniden rakamlarını, rayiç bedellerini değerlendireceğiz." gibi bazı ifadelerde bulunmuşlar. Herhâlde tapu işlemlerinde harç oranlarının yeniden belirlenmesiyle ilgili olabilir mi? Çünkü vatandaş borcunu ödemiş, geri kalan ilçelerde böyle bir sorun yok ancak Kaş'ta böyle bir konu yaşanıyor. Eğer talimat verirsiniz Kaş ilçemizde 2/B'yle ilgili ödemelerini yaptığı hâlde yaklaşık iki yıldır tapusunu alamayan vatandaşlarımızın tapularına kavuşmalarına sağlamış oluruz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu konuda bir talimatınıza ihtiyaç var.

Şimdi, size şöyle devam etmek istiyorum. "Kumar hem oynatan hem de oynayan için maddi ve manevi bir tükeniştir. Öyleyse nice ocaklar söndüren, nice yuvalar dağıtan, nice felaketlere sebep olan kumar belasından uzak duralım. İsmi ne olursa olsun, gerçek hayatta ya da dijital mecralarda oynansın, yasal olsun olmasın, kumarın her çeşidi haramdır zira her yasal olan helal değildir." Bu cümleler bugünkü Diyanet İşlerinin cuma vaazından alınmış cümlelerdir, sizler de cumaya gittiyseniz bu vaazı dinlemişsinizdir. "Bütün şans oyunları, yılbaşı, özel gün ve haftalar vesilesiyle çekilen Piyango, Kazı Kazan ve Şans Topu gibi oyunlar kumardır, haramdır. Dijital mecralarda oynanan bütün bahis oyunları, Toto, Loto, İddaa gibi dinen meşru olmayan oyunların hepsi kumardır, haramdır." Diyanet İşleri bugün bu konuyu işlemiş. Burada Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı da var, Diyanetin bütçesiyle ilgili eleştiriler yapıldı, ben de iştirak ediyorum yani bu ülkede gerçekten önemli kaynaklar Diyanet İşleri Başkanlığına hem direkt hem de diğer Bakanlıklar yoluyla gerçekten aktarılıyor ve 4 yaşından itibaren çocuklarımızın maalesef beyinleri yıkıyor. Şimdi, Diyanet İşleri, devletin Diyanet İşleri Başkanlığı bir taraftan bunu söylüyor ama bir taraftan da yine, devletin Milli Piyango İdaresi aracılığıyla siz, Diyanete göre, haram bir iş yapıyorsunuz Sayın Başkanım. Yani Diyanete göre haram mı yapacağız yoksa diğer kuruma göre bu faaliyetleri sürdüreceğiz miyiz? Aranızda bir karar verin yani siz dinen devlet olarak harama karışmış vaziyettesiniz. Şimdi, ben size dinen harama karışmış, Diyanet İşlerine göre harama karışmış olmanızdan yola çıkarak şunu da söyleyeyim: Bakın, Diyanet İşleri bunları saymış ama biraz eksik saymış. Sayısal Loto, On Numara, Şans Topu, Serbest Vuruş, Kazı Kazan, Hemen Kazan... Sayın Başkan, bakın, bir Kazı Kazan'ın 50 TL'den, 100 TL'den, 200, TL'den ve 500 TL'den satıldığını ben daha yakın tarihte Milli Piyango Genel Müdürü bu salondayken de anlattım ve gösterdim de. Bir Kazı Kazan'ın 500 TL olduğu bir ülkedeyiz ve Milli Piyangoyu da özelleştirdiniz ve birileri bu Milli Piyangonun bir taraftan da kaymağını sayenizde yiyor; hem bir taraftan kaymak yeniyor, bir taraftan vatandaşımız kumara itilmiş vaziyette. Yani öyle ki işte, güzel isimleri var, Süper Altın, Hemen Kazan, Çifte Şans, Kral Tacı, işte, Hızlı Oyna Hızlı Kazan, Bonkör Cüzdan, Süper Basket; maşallah yani ne güzel isimleri var ama devlet eliyle

bunlar bir taraftan oynanırken devletin kontrol etmediği yasa dışı bahis ve kumara maalesef geçit veriyorsunuz. Aslında yani bir taraftan da bunlarla daha yoğun bir şekilde mücadele edilip yasa dışı bahis ve kumarın hatta bazen resmî, işte, televizyonda, maç yayınlarında, statlarda bile reklam verebilen bu yasa dışı bahis ve kumar üzerine de gidilmesi lazım yoksa bu ülkede çok sayıda ocaklar sönüyor Sayın Başkanım.

Şimdi, iktidarla ilgili çok sayıda eleştirilerimiz var yani bu bütçe görüşmeleri sürecinde hep yaptık ama en temel eleştiriyi şöyle söyleyeyim: Bakın, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, çok ayrımcılık yapan, vatandaşlar arasında siyaseten ayrımcılık yapan, "benden olmayan yaşamasın" anlayışını taşıyan bir iktidarsınız; bunu söylüyorum ve açıkça söylüyorum. Bakın, belediyeleri, son seçimde 411 belediyeyi Cumhuriyet Halk Partisi kazandı ve yine, muhalefete ait belediyeler de kazandı ve AKP'li belediyelerin kendi dönemlerinde ödemediği vergi borçları, SGK borçları seçimden sonra aklınıza geldi ve Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden kestiniz. Siz "Belediyeleri, belediye başkanlarını, Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri cezalandırdım." zannediyorsunuz ama aslında oradaki vatandaşları cezalandırıyorsunuz çünkü yeni kestiğiniz bu borçlar nedeniyle, hizmet alması gereken vatandaşların hizmetini önlemiş oluyorsunuz. Bu şekilde devam ederken, yetmedi, hızınızı alamadınız, efendim, hatta Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin bu başarılarını hâlâ hazmedemediniz; şimdi, 26 Kasım 2024 tarihinde yeni bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıktı ve burada, daha önce sadece belediyelerin ve belediyelerin direkt bağlı kuruluşların borçlarını kaynaktan yani İller Bankasından gönderilen paralardan keserken şimdi artık şirketlerin de borçlarında, aynı şekilde, kaynaktan kesim yöntemine geçiliyor.

Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım; bakın, bu kadar intikamcı duygularla hareket etmeyin. Buralarda bu borçların çoğunluğu -tekrar söylüyorum- yine AKP'li belediyelerden kalan borçlar. Şimdi, bizim belediyelerimiz bir taraftan belediyeyi yönetmek, hizmet vermek, personelin maaşını ödemek, bir taraftan da şehrine hizmet etmek için uğraşırken... Geçmişten kalan borçları belediyelerden aldınız, hadi, tamam; yahu, şimdi, bu çıkardığınız kararnameyle şirketlerdeki borçlar için de -önceden kalan borçlar- kaynaktan kesim yöntemi getirildi. Bakın, hukuka uygun değil. Öncelikle, şirketin borcu şirketi ilgilendirir, belediyeyi direkt ilgilendirmez; öncelikle hukuken doğru değil, ayrıca vicdanen doğru değil, Anayasa'daki "eşitlik" ilkesine de uygun değil. Dolayısıyla, bu uygulamaları sürdürdüğünüz müddetçe -ben size söyleyeyim- toplum vicdanında yara almaya devam ediyorsunuz. Ayrımcı davranışınızı artık halk, vatandaş doğru görmüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, mikrofon kesildi, bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Tamam Başkanım.

Sizi eşit davranmaya davet ediyorum. Her fırsatta muhalefet belediyelerini, başta Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri cezalandırmaya çalışmaktan vazgeçin ve özellikle yargı üzerinden, efendim, her fırsatta atadığınız kayyumlarla da belediyeler üzerindeki etkilerinizden vazgeçin; yoksa zaten halk size gereğini ilk seçimde yapacaktır diyorum.

Yeterli olmayan bütçenizin, faize giden çoğunluk taşıyan bütçenizin, daha neredeyse yüzde 20'ye yakın bütçe açığıyla başlayan bütçenizin, inşallah, memleketimize bir faydası olur diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Faruk Aksu konuşacaktır.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sunumunuz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Komisyonadaki müzakerelerin son gününde bir kez daha 2025 yılı bütçesinin ve Cumhurbaşkanlığı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Konuşmama başlarken, öncelikle, burada sisteme ilişkin birçok eleştiri getirildi ancak peşinen şunu ifade edeyim ki bu eleştiriler hem gerçeklerden hem de bilimsellikten uzak olan eleştirilerdir. Yürütmeye iki başlılığı, kısa ömürlü hükümetleri, milletvekili transferleriyle oluşan hükümet krizlerini, siyasi istikrarsızlıkları, temsilde adaletsizlikleri, yüzde 30 oyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde yüzde 60 temsil adaletsizliklerini, buna bağlı kaos ve kargaşayı, muhtıraları, darbeleri unuttunuz. Türkiye'yi hedeflerinden uzaklaştırdı bu tür süreçler. Şimdi "Eskiye döneceğim." diye Türkiye'yi yeniden karanlık dehlizlere sokmak isteyenlere fırsat vermenin âlemi yok diye düşünüyoruz. Gerçi, sizler veya bunu savunanlar da mahcup bir ifadeyle "Eskiye tam olarak dönmeyeceğiz." diyorlar çünkü eskinin bu tür sıkıntılarını onlar da biliyorlar; onun için de yine bilimsellikten uzak bazı öneriler getiriyorlar. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, hem parlamenter sistemin arızalarını hem de dünyada uygulanan başkanlık sistemlerinin uygulamadan kaynaklanan bazı sorunlarını dikkate alarak rasyonelleştirilmiş ve bize özgü oluşturulmuş bir sistemdir. Daha demokratiktir kuşkusuz, doğrudan demokrasiyi esas alır. Yüzde 52 oy alıp Cumhurbaşkanını seçen halkın seçtiği kişiye "tek adam" demek doğru değildir, demokratik hiç değildir, antidemokratiktir. Dolayısıyla biz diyoruz ki aziz Türk milletinin iradesiyle geçirilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle siyasi ve toplumsal uzlaşma ön plana çıkmış, demokrasimiz daha güçlenmiş, cumhur ile cumhuriyet kucaklaşmış ve Türkiye'nin önü açılmıştır. Millî iradenin doğrudan tecelli ve temerküz ettiği Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yasama,

yürütme ve yargı arasında sağlam bir denge ve denetim mekanizması tesis edilmiş, böylece Türkiye Büyük Millet Meclisi daha etkin ve güçlü bir yapıya kavuşmuştur. Yönetimde sağlanan istikrar küresel sıkıntıların aşılmasında önemli rol oynamıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uygulama dönemi birçok önemli icraat ve atılımın hayalden gerçeğe dönüşmesine sahne olmuştur. İnançımız odur ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi Türkiye Cumhuriyeti'ni Türk ve Türkiye Yüzyılı'na hazırlayacak yönetim yapısıdır. Kuşkusuz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ve Cumhurbaşkanlığıyla sağlanan siyasi istikrar ekonomik istikrarın da teminatı olmaktadır.

Değerli milletvekilleri, dünyada yeni düzen arayışlarının sürdüğü bir ortamda Türkiye bir kutupbaşı olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda siyasi, ekonomik ve diplomatik önemli atılımlar da yapılmaktadır. Türkiye'nin attığı adımların manipülasyonlara açık hâle gelmemesi için kamuoyuna Türkiye'nin tezlerinin en doğru ve hızlı şekilde anlatılması, lobi faaliyetlerinin desteklenmesi, dezenformasyona karşı koyma yahut proaktif olarak bilgilendirme adına güçlü bir kapasitenin tesisi zorunlu bulunmaktadır. Kalkınma planında da belirtildiği gibi daha hızlı, kaliteli ve güvenilir kamu hizmeti sunulması, sunulan hizmetlerin anlaşılır biçimde duyurulması ile vatandaşlarla çift yönlü iletişim kurularak, katılımcı demokrasi anlayışının geliştirilmesinde İletişim Başkanlığına büyük görev düşmektedir. Bu yönüyle, İletişim Başkanlığı demokrasisiyle, ekonomisiyle yükselen Türkiye'nin görünen yüzü olacaktır. O sebeple, mevzuat dâhil varsa eksikliklerinin giderilmesi suretiyle amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlanmalıdır. Kamu hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin şekilde sunulması, eğitim-istihdam bağlantısının sağlanmasının yanında, istihdamın nitelikli hâle getirilmesini de gerektirmektedir. Bu durum, beşerî sermayemizin güçlendirilmesi için faaliyet yürüten İnsan Kaynakları Ofisinin önemini daha da artırmaktadır. Küresel rekabette başarılı olabilmek diğer şartlarla birlikte uygun insan gücü istihdamını da gerekli kılmaktadır ve Türkiye bu ihtiyacı karşılamak durumundadır. Yaklaşık 5 milyon kamu görevlisinin yürüttüğü hizmet, taşıdığı sorumluluk ve hitap ettiği kitle dikkate alındığında toplumsal hayattaki etki alanları ve önemleri daha iyi anlaşılacaktır. Bu nedenle, Türkiye'nin güncel önemli ihtiyaçlarından biri kamu istihdamını düzenleyen normlarda değişiklik yapmak, personel rejimini bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak reforme etmektir. Kamu hizmet sunumunda etkinliği sağlayacak temel unsur uygun teşkilatlanmadan sonra nitelikli ve yeterli insan gücünün temini ile kamu çalışanlarının hukuki ve mali statülerinin kabul edilebilir ve uygulanabilir bir şekilde tanzim edilmesidir. İnsan Kaynakları Ofisiyle birlikte İdari İşler Başkanlığımızın ve Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün bu konuda öncülük etmesinin gerektiğini düşünüyoruz. Münferit girişimler yerine, personel rejiminin bütüncül bir anlayışla ele alınmak suretiyle bu yasama döneminde kapsamlı bir düzenlemeye tabi tutulmasının yararlı olacağını, bu şekilde zaruri bir ihtiyacı karşılanacağını değerlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, dijitalleşme son yıllarda küresel ekonomilerin ve toplumların yapısını köklü bir şekilde dönüştürmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi de dijitalleşme stratejilerini geliştirmek, dijital bağımsızlık ve siber güvenliği sağlamak, ayrıca yapay zekâ ve büyük veri teknolojilerinden daha etkin yararlanmak gibi hedeflerle hareket etmektedir. Dünya genelinde ülkeler dijital egemenlik, veri egemenliği, dijital bağımsızlık, dijital dayanıklılık konularında daha katı politikalar geliştirme yönünde ilerlemektedir. Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Yönetmeliği gibi düzenlemeleri bireylerin ve şirketlerin verilerinin korunmasına odaklanırken, ABD ve Çin gibi büyük ekonomiler veri merkezlerini yerelleştirme ve stratejik sektörlerde dijital bağımsızlık sağlama konusunda ciddi adımlar atmaktadır. Türkiye de Dijital Dönüşüm Ofisinin liderliğinde, millî teknoloji hamlesi kapsamında, kritik altyapıların güvenliğini artırmaya ve yerli teknolojileri geliştirmeye öncelik vermektedir. Bugünün dijital dönüşümü de kendi içinde günümüzün çığır açan teknolojileri olan yapay zekâ, büyük veri, kuantum, bulut ve benzeri akımların tamamından beslenmektedir. Yapay zekâ teknolojileri sağlık, tarım, eğitim ve savunma gibi pek çok sektörde çığır açmaya devam etmektedir. Türkiye ulusal yapay zekâ stratejisiyle bu yarışta aktif bir rol üstlenmekte, özellikle savunma sanayisi ve kamu hizmetlerinde yapay zekâ uygulamalarını geliştirmektedir.

Öte yandan, dijital dönüşümün etkilediği alanlardan biri olan ekonomide özellikle fintek çözümleri, blok zincir tabanlı uygulamalar ve kripto paralarla büyümeye devam etmektedir. Avrupa dijital avro projeleri üzerinde çalışırken, Çin dijital yuanıyla küresel pazarda yeni bir norm yaratmaya çalışmaktadır. Türkiye ise dijital Türk lirası projesi ve blok zinciri tabanlı teknolojilerle bölgesel bir lider olmayı hedeflemektedir.

Artan dijitalleşme siber tehditlerin de artmasına neden olmaktadır. Devletler ve özel sektör siber saldırılara karşı daha güçlü savunma mekanizmaları geliştirmektedir. Türkiye'nin bu alandaki en önemli çalışmaları arasında siber güvenlik ekosistemini bir araya getirmek, kamu için yeni siber güvenlik stratejisi, siber olgunluğun yükseltilmesi ve bu alandaki yerli yazılım ve donanımların kullanımı yer almaktadır. Sunumunuzda kurulacağına işaret ettiğiniz Siber Güvenlik Başkanlığı bu anlamda kuşkusuz önemli işlev görecektir.

Değerli milletvekilleri, yönetimin planlama teşkilatlanma, yöneltme ve eş güdümlü birlikte temel fonksiyonlarından biri de denetimdir. Türkiye'de denetim ve denetim sistemi son yıllarda en çok tartışılan konulardan biridir. Fiyat hareketlerindeki kontrolsüz artış, perakende ticaretindeki istikrarsızlık, gıda güvenliği, kadına ve çocuğa yönelik şiddet ve istismar, kaçakçılık, kayıt dışı ekonomi, sağlık sistemindeki aksaklıklar gibi birçok güncel konu denetimle ilişkilendirilmekte ve bu yönde bir zaaf olduğuna ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda, mevzuat, insan gücü, teknoloji, çalışanların mali ve sosyal hakları, işleyiş ve benzerlerine ilişkin eksiklikler giderilerek kamu hizmet sunumunun etkinliğinin yanı sıra...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu, bir dakika ekledim.

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - ...kamu düzeninin, toplumsal huzur ve refahın sağlanmasına da önemli etkisi olan denetimde etkin bir kurumsal kapasite oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda, 26 Kasım 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 2024/14 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nin olumlu bir adım olduğunu, konunun geleceği için umut verici bulduğumuzu, Devlet Denetleme Kurulunun eş güdümünde önemli işler yapılabileceğini de vurgulamak isterim.

Bu düşüncelerle Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kurum bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal, buyurun

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepimizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, Diyanet İşleri Başkanlığında Pendik'te Uluçınar Camisi'nde İmam Halil Konakçı; sosyal medyada aynen bana şöyle söylüyor: "Mahmut Tanal isimli başıboş, PKK'lı ortaklarından öğrenmiş, imanla uzaktan yakından alakası olmayan başıboş Tanal..." şeklinde devam ediyor, hakaret ediyor, küfrediyor. Şikâyet ediyoruz. Diyanet İşlerinin verdiği cevap: "Efendim, bunu siz yargıya taşımışsınız, biz bunun sonucunu bekliyoruz." Yani Diyanet, bu 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na bugüne kadar tabi olan her kişi... Her sosyal medya bir basın açıklamasıdır. Yani nereden geldi bu kadar? Yani bu ilerde hakikaten Diyanetin de başına bela olacak, Türkiye'nin başına bela olacak, gelişigüzel, dini kullanarak, bulunduğu mevkiyi kullanarak hem dinî değerlerimizle oynayan bir personeliniz. Sizden istirham ediyorum. Yani kimin imanlı olup olmadığını bu mu biliyor? Diyanet niye bir işlem yapmıyor? Bu, birinci sorum.

İkinci konu, benim sizden istirhamım: Biraz önce MİT Müsteşarlığının Yardımcısı buradaydı, kendisine şunu söyledim, dedim ki: "Suriye'nin bayrağı kaç yıldızlı?" Baktılar kendileri; Değerli Başkanım, Suriye'nin bayrağı 2 yıldızlı, Özgür Suriye Ordusunun bayrağı 3 yıldızlı. Ben Şanlıurfa ili Milletvekiliyim; Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesinde, bizim sınırlarımız içerisinde, hatta 30 kilometre içeri girmişiz, orada Özgür Suriye Ordusunun 3 yıldızlı bayrağı asılı; resimler, hepsi burada bende. Şimdi, peki, Değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, biz Özgür Suriye Ordusunun bayrağını oraya, o sınırlardan biz geçerek kabul etmekle, biz böyle bir devlet mi kabul ettik? Devletler hukukunu gayet rahat hukuk fakültesinde öğrendik ve çok iyi biliyorum. Yani bizim o bayrağı kabul etmemiz öyle bir devleti tanıma anlamına geliyor. Sizden istirham ediyorum. Yani eğer böyle bir devletin varlığı varsa, böyle bir tanımımız varsa Türkiye Büyük Millet Meclisi niye bundan habersiz? Bunların aydınlığa kavuşmasında fayda var.

Şimdi, gelelim sizin... Evet, Kıbrıs'la ilgili yatırımları yaptınız; bunlara kesinlikle karşı değiliz, iyi yapmışız, iyi ki yapmışız ama buna ilave olarak yani Kıbrıs'taki Mesarya Ovası'na sulama iletim hattını götürürken, benim Şanlıurfa ilimin Bozova ilçesi, Hilvan ilçesi, Siverek ilçesi, Viranşehir ilçesi, Halfeti ilçesine niye bu hizmeti götürmüyorsunuz? "Önce can sonra canan." demezler mi? Yine aynı şekilde yani burada, efendim, Kıbrıs'la ilgili bu yatırımları yapmamız -oraya yapılacak olan sulama birliği açısından demişsiniz- güzel. Peki, GAP projesinin bitmesiyle Güneydoğu'ya komple bir yatırım gelmeyecek mi? Aynı şekilde, yine "Kuzey Kıbrıs sağlık, eğitim ve sulama"yı demişsiniz. Peki, Şanlıurfa'nın eğitimi? Şu anda sınırlarımız -Değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, bölgenin insanısız, bölgeyi, biliyorsunuz- 50-60 kişiden aşağı değil, hastanelerimiz yetersiz, eğitim kurumlarımız yetersiz, sulama birliği yetersiz. Yani, biz sizin Kıbrıs'a uygulamış olduğunuz hukuku Şanlıurfa'da istiyoruz, Kıbrıs hukukunu biz istiyoruz Şanlıurfa'da yani onlara yaptığınız yatırımlar neyse aynısını istiyoruz. demişsiniz ki: "Efendim, bölgesel kalkınma ve eşitsizlik açısından Kıbrıs'a eğer yatırım yapılırsa buradaki eşitsizlik gider." Peki, Şanlıurfa'ya da yatırımı yapın da Şanlıurfa'nın GAP projesini bitirin de yani buradaki bölgesel eşitsizliklerimiz de bitsin.

Ben, sizin hazırlamış olduğunuz projede, efendim, mevsimlik tarım işçileriyle ilgili... Şanlıurfa'nın kaderi mi; 81 ilimiz var, 73 ilimize Şanlıurfa'dan mevsimlik tarım işçisi gönderiyoruz. Sizden istirham ediyoruz; bunların bitmesini istiyoruz.

Düşünce ve ifade özgürlüğü açısından... Genel Başkanımız bugün cezaevinde tutuklu bulunan Ahmet Özer Bey'i ziyarete gitti, ziyaret sonrasında yapılan açıklamadan sonra hemen soruşturma başlatıldı. Sizden istirham ediyorum. Siz yasaklara karşı olarak geldiniz, bu yasaklarla iktidar gidecek gerçekten. Doğru bir hadise değil. Düşünce ve ifade özgürlüğüne sonuna kadar tahammül etmek lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bitiriyorum Başkanım, çok özür dilerim.

Ve son cümle şu: değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı siz bu bölgenin insanısınız. Şimdi, bölgede herkese gidiyorsunuz, ziyarete gidiyorsunuz, taziyesine gidiyorsunuz ve bu taziyelere gitmek, vesaire, insani bir şey; taziyeye yaşıyana yapıyor, ölüye değil ki. Şimdi, Leyla Zana kararı var; 9 teröristin cenazesine gidiyor, beraat kararı veriliyor. Aynı şekilde, Osman Baydemir kararı var; o da teröristin cenazesini ambulansla taşıyor, yine beraat kararı var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayalım Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bitiriyorum Başkanım, özür diliyorum.

Değerli Cumhurbaşkanlığı Vekilim, siz de gittiniz bazı cenazelere, ismini şu anda söylemek istemiyorum. Peki, siz gidince bir şey olmuyor da biz gidince "terörist" oluyoruz. Sizden istirham ediyorum; biz bölgede...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağ olun. Sayın Yegin bekliyor. Sayın Tanal bitti. Anlaşılmıştır konu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakın, siz de gittiniz, biliyorum, bende listesi var. Sizden istihdam ediyorum; eğer hukukun birliği olursa, hukukun üstünlüğü olursa demokrasi, adalet tecelli olur. Bizim merakımız budur.

Söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Dünya otoriter rejimlerin güçlendiği sıra dışı bir dönem geçiriyor. Bir kez gücü eline geçirdiklerinde devletin sağladığı imkânlarla devletin kurumlarını pervasızca aşındırmaya başlıyor. Devlet malını ganimet bilen talancılar, otoriter rejimler bozuk düzenlerini sürdürülebilmek için toplumu açlığa, yoksulluğa, dışlanmışlığa itiyor; böyle bir yönetim geliştiriyor. Milleti birbirine düşürüyor, millete korku salıyor, güvenlik endişesini, açlığın, yoksulluğun üzerine şal yapıyor. Ülkemizde de uzun süredir bu otoriter rejimlerin ucube bir sürümü var." dedi, Sayın Türel, konuşmacınız konuşmasına başlarken. Ucube bir muhalefetin dil ve tarzını üretti, o ucube muhalefetin parti sözcüsüydü kendisi...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ya, cevap vermeyin lütfen, kendi konuşmanızı...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yok, yok vereceğiz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ben de cevap vereceğim çünkü.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Her gün televizyonlara çıkıp hakaret ve iftira saçıyor, kapının önüne kondu. Şimdi, on dakika bu Komisyona gelip bir söz bulabildi, onu da çer çöp ve çamurlu satırlara soktu, gitti. Adam aynı, hiçbir ders almamış. Bak, bir ifade daha kullandı "Gizlide gebe kalan aşikârede doğurur." Hele lafa bak, benzetmeye bak! Evet, masanın üstünde sayınız o kadardı, altında bu kadardı. 5+2'leri, 6+1'li masalar kurdunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sizinki daha fazlaydı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kumpas masası, şantaj masası oldunuz. Yüzde 49,5'la ilk turda umutlarınız çökünce size sövenlerin eline düştünüz.

CAVİT ARI (Antalya) - Bizimki resmî olarak açıklanmış, protokole bağlanmış... Sizinki gibi gizli saklı değildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, lütfen... Hepinizin söz hakkı var.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gizli protokoller ettiniz; Bakanlıklar, teşkilatlar verdiniz, ne oldu? Kaybettiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - 6'ya çok dediniz, 7'ye, 8'e çıktınız; ne konuşuyorsunuz hala?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ari, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gizli ve sinsi bir ömür sürmeyi umuyordunuz, aşikâr defnoldunuz, tamam? Laflarınıza dikkat edin. Siyaseten bitmiş biri acaba alanda ne diyor, bir bakayım dedim. Bugün tarihinde ilk defa rezervleri 160 milyar dolara çıkmış bir Merkez Bankasının "Rezervleri azalıyor." diyor; orada da bir şey yok; geçtik onu, gitti.

Şimdi, eleştiri olur, olacaktır; muhalefet iktidarı takdir etmek zorunda değil ama yalanlanmış bir şeyi gelip burada Meclis tutanağına bir daha sokmak doğru değil.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruyu siz söyleyin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Adamın bir tanesi gitmiş yat mı, tekne mi, neyse almış, Van Gölü'nde onu yüzdürüyor, gelmiş bizim, orada, devletimizin yaptırdığı Ahlat Külliyesi'nin oraya da kendince "Güzel bir manzara buldum." dercesine bir fotoğraf çekilmiş, yayınlanmış. Ya, bu burada "Cumhurbaşkanının yatı" diye bir daha bir daha anlatılıyor; yapmayın lütfen.

Bak, saygı zorla olan bir şey değil, saygı karşılıklı ilişkide ve diyalogda söylenenlerin bastığı taban, zemin ve onun durduğu sağlamlıkla da artan, artırılan bir şey. Bu şekilde konuşmak doğru değil arkadaşlar. Yani şuraya bir bakın ya, Allah aşkına şu sayılara bir bakın, bir okuyun, burada neler yazıyor, açın bir okuyun. Bunlardan birini bırak yapmayı, hayal edebilseydiniz eğer ağzına alıp söyleyenin tüm belediyelerinizce heykelini dikerdiniz. Yeni rant alanınız olan konserlerin yanında...

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, Turizm Bakanı açıklayabildi mi? Ne konserinden bahsediyorsun sen ya?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Dinle!

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...hem yeni rant sektörünüz olan heykelciliği büyütür, onunla büyür hem de övünecek bir figür üretmiş olurdunuz arkadaşlar, tamam?

CAVİT ARI (Antalya) - Ne konserinden bahsediyorsun? Turizm Bakanına sorduk, burada ağzını açamadı, cevap veremedi.

EJDER AÇIKKAPI (Elazığ) - "Yirmide 1" dedi.

CAVİT ARI (Antalya) - Cevap veremedi ya! Rakam söyleyecek, rakam!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bize gelip burada ağır laflar etmeyin, bize ağır laflar etmeyin.

CAVİT ARI (Antalya) - Öyle sallamak yok. Kültür Yolu Festivali'ne kaç para harcadığını sen anlat kardeşim! Turizm Bakanına sorduk burada...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, şu bütçe buraya gelmiş, ne diyorlar? "Borç azalmış ama hâlâ yüksek." "Yatırımlar çok artmış evet ama şu eksik." "Evet, cari açık azalmış ama kapanmamış."

CAVİT ARI (Antalya) - Ayıp ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ne ayıbı ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Ne hâlâ konser?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sükûneti tesis edelim.

CAVİT ARI (Antalya) - Konsere karşısın, kültüre karşısın; her şeye karşısın ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Evet, ödenen ilaç sayısı 3 bine yakınmış, bugün 8 bin olmuş, doğru ama hepsini ödemiyorsunuz."

CAVİT ARI (Antalya) - Kültür Yolu Festivali'ne devlet olarak kaç para harcadınız kardeşim, siz önce onun hesabını verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Ha, biz karşı da değiliz, harcayabilir, ayrı mesele...

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Evet, yenilenebilir enerjide dünyada ilk sıralara gelmişiz ama hâlâ enerji ithal ediyoruz." "Evet, borcumuz azalmış ama bitmemiş, hâlâ borçluyuz." diyorlar. Bunu kim diyor, bunları kim diyor? Bunları, belediyeyi devraldığında 210 milyon olan SGK borcunu beş yılın sonunda 8,8 milyara getiren belediyeleri olan Ankara, İstanbul ve neredeyse hepsi SGK borçlarını ödeyemezken sanatçılara 100 milyonluk, konserlere milyarlık ödemeler yapan belediyelerin sahipleri...

CAVİT ARI (Antalya) - Hepsi yalan ve iftira!

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...yeni bir rant düzeni kuranlar burada bize söylüyor; yapmayın bunu arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Hepsi yalan ve iftira! Hepsi yalan! Kendi döneminizden kalanları açıklayamadınız burada.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, bakın, yalanlanmış bilgi diyoruz...

CAVİT ARI (Antalya) - Kendi döneminizden kalanları açıklayamadınız burada. Yalan ve iftira hepsi!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Filistin Ticaret Bakanı "Yapmayın, Allah aşkına böyle söylemeyin, böyle söylemeniz İsrail'in tezlerine, menfaatlerine yarıyor." diyeferyat ediyor Türkiye'nin muhalefetine...

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, siz kendi belediyenizden kalan borcu kestiniz ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...hâlâ burada diyorlar ki: "Türkiye İsrail'le ticareti kesmedi, arkadan dolanarak yapıyor." Hâlâ burada bize "3 trilyon sermayenin borcunu sildiniz, sermaye yandaşı iktidar." diyorsunuz. Arkadaşlar, daha önce de söyledik bu 3 trilyonun 853 milyarı ücretlerden, asgari ücretten ve diğer ücretlerden artık vazgeçilen vergi miktarından gelen bir borç, vergi affı veyahut da vergiden vazgeçiş, 200 milyar tarımsal faaliyetlerin teşviki için vergiden vazgeçiş, 147 milyar AR-GE ve yenilikçi tasarım teşvikinden dolayı vazgeçiş; 260 milyar sağlık, sosyal amaçlarla engelli, yaşlı, emekli, şehit ve dul yetimleri için vergiden vazgeçiş. Ya, ne olursunuz yapmayın ya! Saygı karşılıklı muhataplıkla oluşacak ve artırılacak bir şey, bu şekilde olmaz. Şimdi, bilmiyorsunuz; tamam, bilgiyi arar öğrenir insan; aramıyorsunuz, getiriyoruz, önünüze koyuyoruz, yok. Kimi insan nasihatle öğrenir, nasihat ediyoruz, yine yok. Kimisi kötekle öğrenir, yahu millet girdiğiniz her seçimde vuruyor köteği, gene yok. İflah olmayacaksınız, anlaşılıyor arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Son seçimde düştüğünüz hâli biliyorsunuz değil mi? Cumhuriyet Halk Partisi 1'inci parti. Kaybettiğiniz belediyelerin intikamının peşinde koşuyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, yapmayın diyoruz, etmeyin diyoruz, her şeye yan gözle, kem gözle bakıp alay ediyorsunuz. Gaz bulduk diyoruz, "O hava gazı." diyorsunuz. Togg'u yaptık, "Siz onun boyasını ancak yaparsınız." diyorsunuz. KAAN diyoruz, "Kâğıttan uçaklarla bizi kandırma." diyorsunuz. Fırat Kalkanı diyoruz, "kâğıttan kaplan" diyorsunuz. Barış Pınarı diyoruz, "Amerika izin verir de görürüm." diyorsunuz. Zeytin Dalı diyoruz, "işgalci devlet" diyorsunuz. Arkadaşlar, her şeyi karıştırıyorsunuz birbirine. Hükûmete karşı olmakla, Hükûmete vurmakla devletin, milletin, hepimizin olan değerlerin karşısında olanların, düşman olanların safında durmak arasındaki o ince dengeyi koruyamıyorsunuz arkadaşlar, probleminiz bu. O ahlaki mizan bozuluyor. Muhalefet olmayı kayıtsız şartsız, kuralsız ve istisnasız bir dille iktidara ve onun ürettiği her şeye, milletin olan her şeye, devletin olan her şeye, hepimizin olan her şeye saldırmaktan ibaret bir boyuta taşıyorsunuz; olmuyor arkadaşlar. Ya, bir vakit durdum, empati yapayım dedim, kendimi sizin yerinize koydum, vallahi utandım, empatiyi bıraktım, yapmıyorum empati falan.

Şimdi, değerli arkadaşlar, çok laf söylüyorsunuz, çok söz söylüyorsunuz. Biz elbette iktidarın yaptıklarını anlatmaya meyilliyiz, siz de elbette iktidarın eksiklerini anlatmaya meyilli olacaksınız. İktidara vuracaksınız, muhalefet olmanın doğasıdır, vurmalsınız da ama tekrar söylüyorum: İktidara vuracağız diye hepimizin olana, iktidara vuracağız, küçük düşüreceğiz diye devleti küçük düşürmeye... Bizim karşı çıktığımız şey bu, anlayamadığımız bu, yoksa Sayın Türelî şeker gibi adam, Sayın Akay'a çok saygı duyuyorum, çok renk katıyor Komisyona. Hani, Veli Ağbaba için bir şey demiyorum, şimdi ona güzel cümleler kuramam ama Sayın Erdem gerçekten renk katıyor Komisyona, hepiniz güzel insanlarsınız, bakıyorum şöyle.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Gıyabımda konuşma!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, Sayın Sayyığit yani bazen etnik sosu abartsa da...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Etnik sos ne?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bazen konuşmalarında etnik sosu artırarak hazırladığı şişleri böyle batırmaya çalışsa da yine üslubunu muhafaza ederek gidiyor.

Sayın Oluç'a bakıyorum, geçen sene burada onun yerinde başka biri oturuyordu; sermaye sınıfı, proletarya sınıfı arasında her şeyi döndürüp duruyordu, "Bir asansör kazası bile bugün Kürt meselesinden dolayıdır." diye değişik bir kavramsallaştırma ve örnekler veriyordu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen bizim hocamız mısın?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Oluç geldi, evet, tezlerine katılmadığım çok yer var, tezlerinin karşısında durduğum çok şey var ama kendisini saygınca dinlettirmeyi de başarabiliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizim hocamız mı Sayın Başkan, Sayın Muş?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen bizim hocamız mısın?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Karne mi dağıtıyorun Orhan Bey?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yok yok, bugün son konuşmam, bütçeyi bitiriyoruz. Bugün bütçenin son günü, bir daha söz alamayacağım, o yüzden bir değerlendirmemi yapayım dedim. Sayın Kalaycı, Sayın İsmail Ağabey konuşurken resmen böyle tarih dersi verdiler, yönetim dersi verdiler, siyaset sosyolojisi dersi verdiler, ders veriyorlar zannettim, sonra baktım, sizin verdiğiniz açıklar üzerinden de bir şeyler konuşmaya başladılar, içimden dedim ki: "Ya, İsmail Ağabey, Mustafa Ağabey; kafalarına kafalarına vuruyorsunuz, yapmayın." Gerçekten üzüldüm sizin adınıza da empati yapınca, korkunç bir durumda olduğumuzu söyleyebilirim.

İşin özü burada... Toparlayalım, dakikamız bitti.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biraz yüz olsa sen de alınacaksın da şambrel lastiğine dönmüş yüzün.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, muhalefetin ve iktidarın durduğu yerler elbette farklıdır, baktığı yerler elbette farklıdır, devlet hepimizin devletidir, varlığı hepimizin varlığıdır, bölünmez bütünlüğü hepimizin geleceğidir. Bu ülkeye düşmanlık eden herkes hepimizin ortak değerlerine, ortağına saldırmaktadır...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yegin, bir dakika veriyorum, toparlayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ülkeye niye düşman olalım ya?

ORHAN YEGİN (Ankara) - O ince çizgiyi kaçırmamanızı hassaten tavsiye ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz hâlâ kendinizi devlet sanıyorsunuz kardeşim, siz bir siyasi partisiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aşağı yukarı bir aydır burada hep beraberiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Devlet senin babanın malı mı?

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Bu otoritesizlikle sizden daha fazla zarar veren yok bu ülkeye.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hemen hemen bir aydır burada hep beraberiz; kırdığım, incittiğim arkadaşlar olduysa kendi nam ve hesabıma özür dilerim.

CAVİT ARI (Antalya) - Dileme kardeşim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sürçülisan ettiyse hoş görün.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir de helallik al.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Maksudımız hep beraber güzeli, memleket, millet için iyi olanı ortaya koymak, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

3 konuşmacımız kaldı; Sayın Türel, Sayın Oluç ve Sayın Kılıç.

Sayın Türel, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, şimdi, ben de aslında sistem eleştirisi yapacağım. Bakın, ortada "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" denen ucube bir sistem var, tekrar şey yapıyorum, bu sistem ucube bir sistem; birazdan anlatacağım niye ucube bir sistem olduğunu. Bu ucube sistemi sahiplenmeyin, bu sistem sürdürülebilir değil. Bakın, daha üzerinden beş yıl geçti, yürümüyor bu sistem.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kim demiş?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yürümüyor, Anayasa değişikliğinin hepsinin altında bu var. Bu sistemin yürümediğini görüyoruz biz.

Şimdi, Orhan Bey, sen öyle şeyler söyledin ki yani karşılıklı olarak resmen burada bir konuşmacının cümlelerini alarak... Bunlar yakışmıyor, yapma böyle, bunlar yakışmıyor

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çok ağır konuştu, direkt bizi hedef alarak konuştu.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Hayır, bak, herkes, her milletvekili burada kendi konuşmasını yapar. Yani burada "Bir milletvekili şunu dedi, bunu dedi." Onunla ilgili bir şeyleri söylemek son derece yakışsız, böyle yapma, hayır. "belediyeler, vergi harcaması" diyorsun...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hiç de bile.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bir dakika, ya, dur, ben senin sözünü kesmedim.

"Vergi harcaması" diyorsun, 3 trilyonu anlatıyorsun. Yahu, kardeşim, Onuncu Plan, On Birinci Plan, On İkinci Plan, OVP, hepsinde ne yazıyor biliyor musun? "vergi harcamalarının etkinlik açısından, verimlilik açısından gözden geçirilip daraltılması" yazıyor çünkü bu sistem içinde zamanında konuşmuş şeylerin etkinliğine ilişkin ölçülmüş bir şey yok, ölçme yok ve hâlâ bir şey yok ortada. 3 trilyon geldi önümüze, bunun bir kısmı belki gerekli olabilir ama bunun büyük bir kısmı da gerekli değil, 2 trilyon bütçe açığı

veriyorsun sen; bunları konuŖacakŖsın. Ülkenin kaynaklarını 2 Ŗekilde kullanacağız, doğru ve yerinde. Doğru kullanımından kastımız, hiçbir usulsüzlüğe, hırsızlığa, yolsuzluğa mahal vermeden kullanılmasıdır. Yerinde kullanılması, zaten kıt olan kaynaklarımızın - çünkü her sene dıŖarıdan dıŖ tasarruf alıyoruz, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı da bilir yani cari açık veriyoruz- yerinde olan yatırımlara, ülkenin ihtiyacı olan yatırımlara, önceliklere yatırılmasıdır. Böyle değil ne yazık ki, kamu-özel iş birliği böyle değil, kur korumalı mevduat sistemi böyle değil.

Belediyelerin konser harcaması... Bir kere, bakın, Ŗunu kabul edin: Bakın, bu ülkede merkezî hükümet ve yerel hükümet birbirinin tamamlayıcısı ve yerel yönetimler üzerinde zaten merkezî hükümetin vesayet yetkisi var arkadaşlar. Hepsini Sayıştay denetiminden tutun, İçişleri Bakanlığı mülkiye müfettişlerinin hepsinin denetimine tabi, varsa bir Ŗey zaten konuŖulur. Sanki sizin belediyeleriniz çok iyi, her Ŗey mükemmelmiş gibi bizim belediyelerimizin üzerine çamur atarak siyaset yapılmaz. Bakın, doğru değil bu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çamur atmıyoruz, veri onlar.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yirmi iki yıldır Ŗey yapıyor yani ortada bir parti devleti var arkadaşlar, bakın, parti ve devletin iç içe geçtiği bir yapı var, bunlar doğru Ŗeyler değil. Bu yüzden burada biz Ŗunu söylüyoruz... Biz her zaman söyledik, biz, tabii ki muhalefet partisi olarak Ŗu andaki konumuzun itibarıyla eleştiriyoruz ama yapıcı eleştiriyoruz, hep ne olması gerektiğini de söylüyoruz, neden karşı çıktığımızı söylüyoruz.

Şimdi, bakın, muhalefet Ŗerhi yazacağız. Geçen sene yazdık, 485 sayfa bütçeye, 156 sayfa kesin hesap kanun teklifine muhalefet Ŗerhi yazdık, nelerin yanlış olduğunu söyledik. Bunların dikkate alınmasını isteriz.

Diğer taraftan, Ŗimdi Cumhurbaşkanlığı bütçesini görüŖüyoruz. Bakın, 14 kuruma ait 30'u aşkın bütçe, kesin hesap kanunu teklifi ve Sayıştay denetim raporu var. Bu kadar kısa sürede bu kadar bütçeyi, dokümanı, bu kadar kurumu görüŖmek mümkün değil yani burası herhangi bir kurum olsa... Yani bir bakanlık geldiği zaman onların da bağlı, ilgili kuruluŖları oluyor ama bünyede 8 kurul veya başkanlık, 9 politika kurulu, 5 ofis var, bağdanişmanlar, danişmanlar, Savunma Sanayii Başkanlığı, Diyanet İşleri, TMSF, Millî Saraylar İdaresi...

Sormak istiyorum: TMSF'nin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun Cumhurbaşkanlığıyla iliŖkisi ne? Niye burada? Neden burada? Savunma Sanayii Başkanlığının burada yeri ne, Cumhurbaşkanlığında; Millî Savunmada olması gerekmiyor mu? TMSF'nin Hazine ve Maliye Bakanlığında olması gerekmiyor mu? Nasıl bir Cumhurbaşkanlığı sistemi bu; her Ŗeyi toplamışsınız, bakanlıklara âdetâ bir paralel bakanlık gibi bir Ŗey oluşmuş. Geçmiş dönemlerde böyle değildi; ya ilgili bakanlığın içindedir ya da bir devlet bakanlığı kurulur, o devlet bakanlığı eliyle yürütülürdü; böyledir bu iş. Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı TBMM'nin... Diyanet İşleri Başkanlığı eskiden bir bakan eliyle, devlet bakanı eliyle yönetilirdi. Yani, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, ortada acayip bir durum var, devasa bir Ŗey var. Biz bugün hepsini nasıl görüŖeceđiz, bu belli değil.

Buradan geleyim bütçe hakkına. 1215'te Magna Carta'yla baŖlayan bir süreç. Önce kralın vergi yetkilerinin İngiltere'de kısıtlanması, arkadan harcamaların denetim altına alınması ve son aşamada da parlamentoların kurularak ikisinin birlikte birleŖtiđi bir hak var, önemli bir hak. Ne diyor? "Vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeŖit ve miktarını belirleme, onaylama ve bütçe harcamalarının sonuçlarını denetleme hakkı." Yani, Ŗimdi sormak istiyorum: Parlamento olarak bütçe hakkının gereğini yerine getirebiliyor muyuz? Ne kadar yerine getiriyoruz? Hâlâ kesin hesap komisyonu yok. Bir kesin hesap komisyonu kurulsun diyoruz. Bakın, dünyanın birçok ülkesinde ayrı bir komisyon var, bütçe uygulama sonuçları kesin hesap komisyonunda görüŖülüyor. Ben Ŗuna karşı değilim: Anayasa'ya göre bütçe ile kesin hesap birlikte görüŖülüyor, gene birlikte görüŖülür ama komisyon kurulur, komisyon öncesinde çalışır, raporunu verir, bir raporu Plan ve Bütçe Komisyonuna gelir, ondan sonra biz gereğini yaparız. Yani, Ŗimdi, biz bütçeyi mi görüŖeceđiz, kesin hesap kanununu mu görüŖeceđiz, Sayıştay raporlarını mı görüŖeceđiz? Yani böyle bir görüŖme sistematiği yok. Biz bütçeyi layıkıyla görüŖmüyoruz. Hesap verilebilirlik ilkesi işlemiyor, kâğıt üzerinde kalmış.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, 2017 referandumunu sonrası, 2018 yılında yeni geçilen bir sistem. Değerli milletvekilleri, bu sistemin gerekçesi yok. Bakın, parlamenter sisteme iliŖkin en büyük eleŖtiri Ŗudur: "Koalisyonların varlığı karar alma süreçlerini yavaŖlatıyor ve sistemi istikrarsızlaŖtırıyor." İyi ama bu çıktığı zaman, 2017 referandumunu, on beş yıldır siz tek parti olarak zaten ülkeyi yönetiyordunuz; ne istediniz de yapmadınız da böyle bir sisteme geçtiniz? Çünkü buradaki Ŗey açık ve net, belli; Recep Tayyip Erdoğan'a göre, hani dıŖarıda gidip ölçünüze göre terzide elbise diktirmek gibi bir Ŗey yapıldı, hükümet sistemi değişikliği yapıldı.

Dünyada uygulanan 3 tane sistem var değerli milletvekilleri, parlamenter sistem, başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemi. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bunların hiçbirinin içine girmiyor çünkü başkanlık sisteminde -ki en çok Amerika'da uygulanıyor, Latin Amerika ülkelerinde "başkancı sistem" deyip otoriter sistemlere ya da totaliter sistemlere gidiyor- sert kuvvetler ayrılığı var. Yasama ve yürütme, seçim usulleri, seçim zamanları, işlevleri, birbirleri üzerindeki denge ve denetim mekanizmalarıyla bir işleyen sistem var ama o sistem, bir biçimde, Amerika'nın ilk kurulduğu zaman -İngiltere- 13 tane eyaletin bir araya gelerek oluşturduğu bir sistemden üremiş. Burada hükümet sistemleri dıŖında her ülkenin kendine özgü koŖulu var. Bakın, 4 tane kriter var.

1) Tarihsel ve toplumsal koŖullar. Tarihsel koŖullar, 1876'dan beri yaklaşık yüz elli yıldan beri parlamenter sistemde Türkiye'de Ŗekillenmiştir. Meclis Hükümeti dönemi bir zorunluluktur çünkü aynı zamanda İstanbul da vardı, İstanbul Hükümeti. Orada bütün Meclis yetkileri toplamıştı, sonrasında da 1924 Anayasası'yla bir çeŖit parlamenter sisteme geçilmiştir. Darbe dönemleri olduktan sonra bile hep parlamenter sisteme geçilmiştir. Türkiye'nin sistemi parlamenter sistemdir. Türkiye'nin başkanlık sistemine

ilişkin bir deneyimi yok. Bazen cumhurbaşkanları, başkanlar karizmalarından, kendi kişiliklerinden kaynaklanan nedenlerle yetkileri daha çok kullanmışlardır belki ama sonuç itibarıyla parlamenter sistem içinde şekillenen bir yapı var.

2) Siyasi ve ideolojik yelpazenin genişliği. Bakın, Amerika'da 2 tane parti var; bir de arada zengin biri çıkıyor, gidiyor, para harcıyor, orada aday oluyor. Türkiye'de öyle değil; siyasi yelpazeye baktığımız zaman, şu anda bile yani o barajlar olmamış olsa belki 10-15 tane siyasi parti Meclise girecek. Sosyal demokrat, sosyalist, liberal, muhafazakâr, milliyetçi her anlamda siyasi yelpazenin her yerinde siyasi partiler var. Böyle bir yapının içinde başkanlık sistemi işlemez, bu sistem işlemez.

3) Siyasi parti yapıları. Siyasi parti yapıları disiplinli parti yapılarıdır Türkiye'de. Amerika'da öyle değil, "bay partizan" dediğimiz cumhuriyetçiler demokratlarla birlikte oy kullanır ya da tersi olur başkan bir taraftadır, kongrede çoğunluk bir taraftadır. Türkiye'deki parti yapısı bizim partilerimizde, bütün partilerin hepsinde disiplinlidir; herhangi bir biçimde partinin ilkelerine, kurallarına, tüzüğüne, yönetmeliğine uymadığınız zaman o partiden ihraca kadar giden bir süreçtir.

4) Siyasi kültür. Türkiye'nin siyasi kültürü baktığımız zaman çok uzlaşmacı olmayan, daha çok çatışmacı bir siyasi kültürdür. Bütün bunların hepsinin ortada şekillendirdiği bir yapı var. Bu yapı, bu yeni geçilen sistemle birlikte bir biçimde bir zorunlulukla getirildi ama işlemez sistem.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim.

Bu Anayasa değişikliğinin altında da aslında bunlar yatıyor yani yeniden ne yapalım, sistemi nasıl revize edebiliriz ki bu sistem işlesin gibi. Bakın, yasama, yürütme, yargı arasındaki güçler ayrılığı yok. Türkiye'de Cumhurbaşkanı aynı zamanda bir siyasi partinin Genel Başkanı. Şimdi, Cumhurbaşkanına hakaretten davalar açılıyor, bir baktım diğer önceki Cumhurbaşkanlarının açtığı dava sayılarına, hepsi son derece düşük rakamlar ama bu sistemde çok. Neden? Çünkü Cumhurbaşkanı aynı zamanda bir siyasi partinin Genel Başkanı; çıkıyor, Genel Başkan sıfatıyla konuşuyor, ona cevap verdiğinizde Cumhurbaşkanına hakarete giriyor. Böyle ucube bir sistem olur mu? Yasama ve yürütme iç içe girmiş, yüksek yargı organlarının hepsini aynı şekilde Cumhurbaşkanı atıyor, Cumhurbaşkanlığı kararname var, bürokratların görev süresi belirlenmiş; TÜİK Başkanı dört yıl görev yapar, Merkez Bankası Başkanı dört yıl. Öyle mi? Değil. Biz biliyoruz yani işte, yılda bir... Yani yaklaşık son altı yılda herhâlde 6'ncı TÜİK Başkanı görevde ya da Merkez Bankası Başkanı görevde. Eskiden üçlü kararname sistemi vardı. Üçlü kararname sisteminde ilgili bakan önerir, Başbakan olur verir, Cumhurbaşkanı onaylardı. Eskiden Bakanlar Kurulu vardı, Bakanlar Kurulu bir araya gelirdi, herhangi bir kanun tasarısı, bir karar geleceği zaman hepsi bir biçimde uzlaşarak gelirdi. Aynı zamanda bir uzlaşma kültürünün, parlamenter sistemin ortaya çıkardığı bir şeydi. Şimdi bakanlar öyle değil, bakanlar seçimle gelmiyor, Cumhurbaşkanı onları atıyor, doğal olarak seçilmedikleri için, aynı zamanda Cumhurbaşkanı atadığı için bütün sorumlulukları Cumhurbaşkanına. Şimdi bu sistem Türkiye'ye uygun bir sistem değil, dünyaya uygun bir sistem de değil. Bu sistemle Türkiye bir yere gidemez, defalarca söylüyoruz bunu.

Son olarak şunları söyleyeyim: Ülkede her şey tozpembemiş gibi konuşmayın. Ülkede Türkiye Cumhuriyeti'nin belki en büyük bölüşüm şoku yaşanıyor. TÜİK'in rakamlarına gidin bakın gelir dağılımı bozukluğuna, yüzde 20'lik dilimler, yüzde 10'luk dilim, yüzde 5'lik dilimlere bakın; en yüksek yüzde 5'lik gelir gurubuna sahip ile en düşük yüzde 5'lik arasındaki fark 26 kat. Arkadaşlar, gelir dağılımı bozulmuş, yoksulluk artıyor, asgari ücret açlık sınırının altında, ekonomi yavaşladı. Bugün, işte, üst üste 2 çeyrekte negatif olması demek teknik olarak resesyon demek, ekonomi literatüründe böyledir. Yani bu işler iyi gitmiyor, kötü gidiyor; biz bunları söylüyoruz, eleştirimizi yapıyoruz, uyarı görevimizi yapıyoruz. "Biz yaptık, oldu." "Her şey iyi." "Rezerv arttı..." Rezervin tek başına artması bir şey değil; rezerv yıllarca da swapları dışarıda tuttuğumuzda eksi 50-60 milyar dolarlar seviyesindeydi. Bu modelde yüksek tutarsanız, faizi yüksek tutarsanız doğal olarak dışarıdan para girişi olur, para girişi olduğu için de rezerviniz artar. Bu bir şey değil ki.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, tamamlayın lütfen.

Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bitireceğim, tamamlayacağım.

Elinizdeki bir varlığa yükümlülükle beraber bakacaksınız, rezervlerinizin kısa vadeli borçları karşılama oranına bakacaksınız, kaç aylık ithalatı karşılıyor ona bakacaksınız. Cari işlemler açığında ne yaptık da bir şey değişti Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı? Yazık, siz de plancısınız, ben de plancıyım; yıllarca bunu söylemedik mi? Türkiye'nin üretim ve ihracat yapısı ara mali ithalatına bağımlı ve bu bağımlılık devam ediyor. Şu anda cari işlemler açığının göreceli olarak biraz açılmış, azalmış olması bir şey değiştirmiyor. Bu yapıyı değiştirmediklerimiz sürece, bu ekonomik modeli, buradan bir yere gidemeyiz. Şimdi, bütün var olan bu krizin sorumluluğunu genel ücretlerde gören, enflasyonun nedenini ücretler olarak gören bir anlayışla bir yere gidemeyiz. Bakın, ücret tabii ki bir maliyet unsurudur ama ücret kadar önemli olan, orada dışarıdan eğer ham madde ve ara mali ithal ediyorsanız döviz kurudur; para kullanıyorsanız, kredi kullanıyorsanız faiz oranlarıdır, enerji kullanıyorsanız enerji maliyetleridir. Bunların hepsinin bir biçimde enflasyonda payı var. Yani "Ücretleri artırmayalım, ücret-fiyat sarmalına girmeyelim." Bakın, ücret-fiyat şeyinde fiyat aslında ücreti şey yapar, fiyatlar bu kadar yükselirse insanların reel geliri azalır, doğal olarak insanlar o taleplerini ortaya koyarlar. Sadece böyle ücretin üzerinden bir enflasyon değil kâr itkili... Bakın, son dönemde baktığımız zaman bütün kuruluşlara, Türkiye'nin temel büyük kuruluşlarına, İSO 500'e bakın, kârların anormal arttığını görüyoruz, kâr itkili bir enflasyondan konuşuluyor, buna ilişkin makaleler

var. Korkut Boratav'ından birçok kişiye kadar yazdığı şeyler bunlar, tartışılıyor kamuoyunda. Yani siz bunlara kulağınızı mı kapatıyorsunuz? Yani sonuç itibarıyla bunları izlediğinizi, doğal olarak akademik dünyada...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlıyorum, son cümlelerim.

Yani bürokrasi tabii önemli bunun içinde ama akademik dünya var, akademik dünyada kimler ne diyor, bunlara bakın derim. Bunlara bakacağız. Yani bugün Türkiye'nin ekonomisi kötü gidiyor, büyüme yavaşlıyor, işsizlik oranları artıyor. İşsizliğe sadece o dar tanımlı işsizlik değil, geniş tanımlı işsizlik açısından baktığımız zaman -ki öyle bakmamız gerekir- sıkıntı var. Ekonomik dengeler bozuldu. Size geçen, ilk sunuşta da söylemişim, kalkınma planı ile OVP'nin arasındaki ilişki koptu. 2027 yılındaki OVP hedefine bakıyorum, 2028 yılındaki kalkınma planı hedefine bakıyorum, hiçbirinin birbiriyle ilgisi yok. Tamam, anlıyorum, belli varsayımlar altında hazırlıyoruz onu ama onların da bir ulaşılabilirliğinin olması lazım. Biz o ulaşılabilirliği ortaya koyamazsak piyasaya, ekonomideki karar alıcılara nasıl doğru sinyalleri vereceğiz?

Bakın, bugün yapılması gereken, Türkiye'nin iyi yönetilmesidir, liyakattir, adalettir. Günlerdir, burada her gün bütçede konuşuyoruz. Burada Türkiye'nin çok ciddi sorunları var; çeteleri konuşuyoruz, her tarafta mafyalaşmayı konuşuyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlıyorum.

Yenidoğan çetesini konuşuyoruz, hayatını kaybeden çocuklarımızı konuşuyoruz. Kadın cinayetleri, çocuk istismarı; bunlar var. Bu sorunları gidermek zorundayız. Yani hepimiz bu ülkenin geleceğinin iyi olmasını istiyoruz.

Ve son olarak şunu söyleyeyim: Yoksulluk öyle bir şey ki kuşaktan kuşağa geçen bir şey. Bugün yoksul bir ailenin çocuğunun o yoksulluğu ortadan kaldırılabileceği çok zor, fırsat eşitliği de bozuldu. Bakın, Türkiye'de baktığımız zaman, en yoksul aile çocukları devlet imkânlarıyla okuyarak, azimleriyle, çalışkanlıklarıyla en tepeye kadar çıkmıştır; bugün artık bunlar zor. Gelecek kuşakları da düşünmek zorundayız. Kuşaklar arası bütçeleme yaklaşımı var. Sadece bugünü değil, bugün topladığımız vergi ve harcamalar değil, yarına ilişkin bunların ne getireceğini, bu sistemi de bu mevcut yapının içine koymamız gerekiyor diyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Görüşmelere 18.00'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.49

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.07

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

---- 0 ----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 23'üncü Birleşimin Üçüncü Oturumu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Kılıç, buyurun lütfen.

AHMET KILIÇ (Bursa) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, çok değerli Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, değerli bürokratlarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim "Başarı gayrete aşıktır." derler. AK PARTİ olarak biz de yirmi iki yıldır yaptığımız hizmet ve eser siyaseti neticesinde milletimizden her zaman desteği aldık ve milletimizin destekleriyle 23'üncü bütçemizi gerçekleştiriyoruz. Bunların içerisinde hastaneler yaptık, okullar yaptık, köprüler yaptık, yollar yaptık, Marmararaylar, Avrasya tünelleri, barajlar, üniversiteler, millî savunma sistemleri ve daha niceleri var. Burada, tüm bu eser ve hizmetlerin gerçekleştirilmiş olmasındaki en büyük etken büyük bir zihniyet devriminin başarılmasıdır. Türkiye, aslında bu zihniyet devrimiyle hem vesayet odaklarını ortadan kaldırmış hem de milletimizle ve özellikle gençlerimizle de muazzam bir öz güven inşasını gerçekleştirmiştir.

Cumhur İttifakı dönemi, her alanda büyük reformların yapıldığı ve milletin iradesinin en güçlü şekilde tecelli ettiği bir dönemin adıdır. Tabii ki hükümet sistemine, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik eleştiriler oldu, ben de birtakım değerlendirmelerde bulunmak istiyorum bu hususla alakalı. Sadece 1983'ten 2002'ye dek geçen on dokuz yılda 13 tane hükümet kuruldu, hükümetlerin ortalama görev süresi bir buçuk yıldır, kurulan koalisyonlar peşi sıra bozulurken Türkiye Büyük Millet Meclisi beş yılı doldurmadan seçimleri yenilemek durumunda kaldı. Nitekim, geçmişte de akliselim ve sağduyu sahibi pek çok siyasetçimiz ve devlet adamımız parlamenter sistemin uygulamalarından ve sürekli kriz üretmesinden milletimiz huzurunda devamlı şikâyetle bulunmuşlardır, şikâyetçi olmuşlardır. Yine, 2007 yılına geldiğimizde, söz konusu istikrarsızlık bir noktada zirve yapmıştır aslında. "Eşi başörtülü bir Cumhurbaşkanı istemiyoruz." başlıklı bir siyasi kampanyayla başlayan süreç 367 kararıyla siyasal sistemi krize

sürüklemiş ve bir Cumhurbaşkanlığı seçimi daha tarihte örnekleri çokça yaşandığı gibi kamusal yaşamı istikrarsızlaştırmıştır. Bizler AK PARTİ kadroları olarak aldığımız kararlar Cumhurbaşkanını halkın seçmesini sağlamış ve bir daha Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin krizin değil demokrasinin ve halk iradesinin bir parçası olmasını sağlamış bulunuyoruz.

Bugün, tabii, Parlamentoda, Meclisimizde yüzde 99 oranında bir temsiliyet var. Demin ifade edildi "Pek çok siyasi parti giremedi, temsil edilmiyor." denildi ama Türkiye tarihinin en büyük temsil oranı şu anda Parlamentoumuzdadır.

Yine, ekonomik olarak parlamenter sistemle yönetilen ülkelerin gelişmişliklerinden bahsetti bazı vekillerimiz ama şunu söyleyelim: Yanlış bir benzetme oldu bu. Şu anda ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin çoğu Sanayi Devrimi'ni yaşayan ülkelerdir ve Sanayi Devrimi'ndeki başarılarıyla şu anki ekonomik kazanımlarını elde etmişlerdir. Hiçbir şekilde parlamenter sistemin veyahut da diğer sistemlerin elbette ki etkileri vardır ama direkt etkisi olduğunu söyleyemeyiz. Bugün Çin'in ekonomik kalkınmasında sisteminin çok büyük etkisinin olduğunu söyleyebiliyor musunuz demokratik anlamda? Bunu da bir kez daha ben huzurlarınızda ifade etmek isterim.

Evet, bu sistemde şeffaf bir şekilde seçim öncesinde vatandaşa diyoruz ki: "Biz şununla, şununla, şununla ittifak yapıyoruz." Bakın, geçtiğimiz seçimlerde vatandaş direkt siyasi partiye oy veriyordu ama belki aynı vatandaş o siyasi partinin bir başka partiyeye koalisyon kurmasını istemiyordu, bunla alakalı tercihleri de vardı ama bu sistemde tamamen şeffaf bir şekilde bunu da getiriyoruz. Bunu da eleştiren arkadaşlarımız olmuştu ama baktığımızda tam manasıyla böyle de bir gerçeklik var.

Yirmi iki yıllık iktidarımızda ulaşımda yaptığımız devasa yatırımlar Türkiye'yi bir ulaşım ve lojistik merkezi hâline döndürmüştür. Bu noktada yüksek hızlı tren projelerimizin de son 2025 yılı bütçemizde, Ulaştırma Bakanlığı bütçesi içinde çok ciddi manada pay aldığını görüyoruz, bundan dolayı da mutluluk duyuyoruz. Tabii ki dünyanın en büyük hava limanları ülkemizde, milletimizin emrinde. Havacılık alanında yapılan yatırımlarla Türkiye dünyanın önemli havacılık merkezleri arasında şu anda yer alıyor ve ulaşım projelerinde devrim niteliğinde yapılan işlerle doğusuyla, batısıyla, kuzeyiyle, güneyiyle ülkemiz birbirine bağlandı ve bu projeler neticesinde ekonomi güçlendirildi, ulaşım kolaylaştırıldı aynı zamanda çevre dostu çözümlerle trafik sorunları da ortadan kaldırılmış oldu.

Yine, yaptığımız reformlarla yerli üretim, sanayi devrimi ve ihracat artışı ekonominin temel yapı taşlarını oluşturuyor. Yerli savunma sanayisinin gelişmesi, ASELSAN, ROKETSAN, TUSAŞ gibi savunma sanayisi devlerinin yükselmesi Türkiye'nin sadece güvenliğini sağlamakla kalmıyor, dışa bağımlılığını da ortadan kaldırmış oluyor. Bugün Türkiye kendi SİHA'larını, İHA'larını, helikopterlerini, gemilerini ve pek çok aracını üretebilen bir ülke konumunda. Bu da Türkiye'nin bölgesindeki istikrarsızlıklara, farklı noktalarda yaşanan çatışmalarda kendi kendine yetebilen bir ülke olarak kimseye bağlı kalmadan süreç yönetiminde daha etkin ve etkili olmasını sağlıyor.

Ben 2025 yılı bütçemizin tüm toplum kesimlerinin düşünceleri ele alınarak hazırlandığına inanıyorum. Bu noktada bütçe konusunda bakanlıklarımızın yaptığı detaylı sunumlar oldu ve uzun bir zaman burada tartıştık, pek çok arkadaşımız katkı koydu, katkı koymaya gayret gösterdi. Ben bu vesileyle tekrardan bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, stajla alakalı Cumhurbaşkanlığımızın yürüttüğü çok güzel bir sistem var ama bazı öğrenci kardeşlerimiz buraya başvuru sürelerini kaçırdıktan sonra daha sonraki süreçlerde süreç yönetmede zorlanıyorlar. Bunlarla alakalı birazcık daha bir anlamda yapacağımız birtakım çalışmalar olursa iyi olur.

Yine, Diyanet İşleri Başkanlığımız ve bağlı kuruluşlarımızın da bütçelerini görüşüyoruz. Tabii ki Diyanet İşleri Başkanlığımız bence Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasına yönelik daha iyi çalışmaları ortaya inşallah bu dönemde koymaya çalışacaktır. Çünkü dünyadaki tüm düşünce sistemleri elbette öyle ya da böyle çökecektir ama Kur'an-ı Kerim'in düşüncesi, felsefesi yüzyıllar boyunca ilelebet insanlığın kurtuluşu için, aydınlığı için ışık verecektir. Ben bu noktada da bu çalışmaların daha aktif bir şekilde ele alınmasını bir kez daha diliyorum.

Bütçemiz hayırlı uğurlu olsun diyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Oluç, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Kısaca birkaç şey söylemek istiyorum ben de. Şimdi, bu bütçe üzerine, Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerine çok konuşulabilir "Şurası fazla, burası az." vesaire denebilir fakat ben genel olarak baktığımda buradaki rakamları ve bu dağılımı konuşmaktan daha çok sistemin kendisini konuşulması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu kadar merkezî bir sistem yaratıldığı zaman bunun bütçesinin ucuz olması mümkün değil. Yani dünyanın neresine gidip bunu yaparsanız pahalı bir bütçeyle karşı karşıya kalırsınız. Dolayısıyla, içindeki meblağları tartışmak, oranları tartışmak yerine sistemin kendisini konuşmanın daha faydalı olduğu kanaatindeyim. Yani bu kadar merkezîleşmiş bir iktidarın, bir iktidar odağının bütçesinin daha az masraflı olmasını düşünmek mümkün değil.

Şimdi, dolayısıyla, biraz bunun üzerine birkaç şey söylemek istiyorum. Yani "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" adı verilen sistemdeki merkezîleşme anlayışında bir sorun var, asimetrik bir yapı çıkardı ortaya. Yani Türkiye açısından baktığımızda çeşitli kurumlar açısından değerlendirdiğimizde, yargı, yürütme, yasama açısından değerlendirdiğimizde ortada asimetrik bir yapının olduğunu görüyoruz. Bu asimetrik yapı sorunlu bir yapı aslında. Bunun sizler de farkındasınız. Yani "Bu sistemi revize etmek gerekir."

derken Sayın Erdoğan aslında asimetrik olduğunun farkında olarak bunu söylüyor. Yani bütün gücü, imkânları bir yere toplama anlayışı sorunlu. Yani bu İngilizlerin "absolute power" dedikleri "mutlak iktidar" anlayışında bir sorun var ve maalesef Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi aslında mutlak iktidar anlayışını ortaya çıkarmış vaziyette. Bunun biraz tartışılması gerekiyor. Ben buna ilişkin birkaç şey söylemek istiyorum.

Bu sistemin, hani siz "revizyon" diyorsunuz yani irrasyonel yanları da var. Bu sistemin demokratikleşmeye ihtiyacı var, esas sorun buradan kaynaklanıyor. Türkiye'nin demokratikleşmeye ihtiyacı var esas itibarıyla. Şimdi, hangi sistem olursa olsun bizim yaklaşımımızı söylemeye çalışacağım birinci olarak. Bizim yaklaşımımız şu: Başkanlık sistemi dünyanın başka yerlerinde yok mu? Var. İşte en gelişmiş olanını Amerika'da görüyoruz. Demokratik bir başkanlık sistemi, demokrasi yanı önemli, kuvvetler ayrılığını görüyoruz, denge denetleme mekanizmalarını görüyoruz. Önemli olan, başkanlık sisteminin olmasından daha önemlisi, bunun demokratik olması toplum ve ülke açısından baktığımızda. Aynı şeyi yarı başkanlık sistemi için de söyleyebiliriz. İşte, en bilinen modeli Fransa modelidir. Orada da kuvvetler ayrılığı, denge denetleme mekanizmaları açısından baktığımızda benzer durumu görüyoruz. Orada da yarı başkanlık sistemi ama demokratik bir yarı başkanlık sistemi. Dolayısıyla, önemli olan hangi sistem olacaksa -tabii ki parlamenter demokrasi açısından da aynı şey geçerli- bizim için önemli olan yanı bunun demokratik olması. "Demokratik olması." derken de birkaç özzerklığe değinmek istiyorum. Bir, katılımcı yanının işemesi, müzakereci bir anlayışa dayanıyor olması ve tabii ki kuvvetler ayrılığının işliyor olması, tabii ki denge denetleme mekanizmalarının işliyor olması ve hukukun üstünlüğünün var olması; esas mesele bu. Şimdi, bunlar olduğu zaman, bu saydıklarım olduğu zaman bu sistemin başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemi ya da parlamenter demokrasi olmasından artık bir önemi kalmıyor toplım açısından baktığımızda. Şimdi, buradaki sorun bu esas, burada tartışmamız gereken meselenin bu olduğunu doğrusu düşünüyorum.

Şimdi, bütün dünya da bir eğilim var yani bu yeni de çıkmadı ortaya yani 20'nci yüzyılın son çeyreğinde gelişmeye başladı, sonra, işte, 21'inci yüzyılda da görüyoruz bunu. O da birtakım, yani her şeyi merkeze toplamak, merkezileştirmek yerine, merkezdeki bazı yetkilerin yerele devredilerek yerellerin güçlendirilmesi anlayışından söz ediyorum. Bu önemli bir şey. Neden önemli? Yani birincisi, yerellerin, yerel yönetimlerin demokratikleşmesi ve güçlenmesi anlamına geliyor. Yerel demokrasinin, yerinden demokrasinin, yerinden yönetimin güçlenmesi anlamına geliyor. Bu, aynı zamanda katılımın artması ve yerelde de müzakere imkânlarının ve mekanizmalarının gelişmesi anlamına geliyor. Bizde ise bu eğilim tam tersine işlemiş vaziyette. Hâlbuki Türkiye gibi büyük bir coğrafi yapıda -yani yüz ölçümünü olarak söylüyorum- her şeyin merkezde çözülmesi aslında çok irrasyonel bir sonuç ortaya çıkarıyor. Hem pahalı bir sonuç ortaya çıkarıyor hem de irrasyonel bir sonuç ortaya çıkarıyor, demokratik olmayan bir sonuç ortaya çıkarıyor. Hâlbuki bu kadar büyük bir coğrafi yapıda olması gereken, tabii ki bazı yetkilerin merkezde olması gerekir ama bazı yetkilerin de -bunların hangisi olması gerektiği elbette ki tartışılabilir- yerele devredilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi anlamında önem taşıyor. Dolayısıyla, bugün Türkiye'deki eğer sistemi sizin deyimimizle revize etmek, bizim deyimimizle demokratikleştirmek meselesini konuşacaksak -ki konuşulması gerekiyor- o zaman bütün bunların hepsinin ele alınıp değerlendirilmesinde fayda olduğunu doğrusu düşünüyorum.

Şimdi, demokratikleşme deyince, tabii, Orhan Bey diyecek "Yine etnik sos kattınız işin içine." Sataşmayacağım Orhan Bey. Evet, demokratikleşme deyince kaçınılmaz olarak Türkiye'nin tarihsel, toplumsal bir sorunu var: Kürt sorunu ve bu Kürt sorununun demokratikleşmeyle biz iç içe geçtiğini düşünüyorum. Yani Türkiye demokratikleşirse Kürt sorunu çözülür, çözümü doğrultusunda adımlar atar, Kürt sorununun çözümü doğrultusunda adımlar atıldığı ölçüde Türkiye demokratikleşir. Yani bu birbirinin içine geçmiş içkin olan konular ve birbirini besleyen konular. Dolayısıyla, demokratikleşme dediğimiz zaman bizim aklımızın önemli bir yerinde Kürt sorunu barışçı ve demokratik bir çözümün gerçekleşmesi yer alıyor tabii.

Şimdi, geçmişine baktığımızda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Kürt sorunu yerel bir sorun gibiydi ağırlıklı olarak fakat bugün artık yerel bir sorun olmaktan da çıktı. Yani Türkiye sınırları içindeki bir sorun olmanın ötesinde bölgesel bir sorun hâline geldi, hatta daha ileri gitti, küresel güçlerin de içine dâhil olduğu bir süreç durumuna geldi. Dolayısıyla, bunun hem yerel hem de bölgesel çözümlerinin gerçekleşmesi, yaratılması gerekiyor.

Bu ne demek oluyor? Baktığımızda, Türkiye sınırları açısından baktığımızda yerel çözüm açısından, biraz evvel sözünü ettiğim işte demokratikleşme, yerel demokrasinin gelişmesi gibi konuları tartışarak adımların atılması gerekiyor. Elbette ki Kürt halkının özgün birtakım taleplerinin değerlendirilmesi, ana dili vesaire gibi, ana dilinde eğitim gibi taleplerinin konuşulması, değerlendirilmesi gerekiyor. Buna benzer kültürel haklar açısından, kimlik hakları açısından atılması gereken adımlar var; bu, işin bir yanı. Fakat bir bölgesel çözüme de ihtiyaç var. Bu neden önemli?

Şimdi, vaktim tabii yeterli değil fakat biraz bu bütçe tartışmalarında bunu değerlendirdik, hem Dışişleri Bakanlığında hem diğer bakanlıklarda da konuştuk, özellikle Dışişlerinde konuştuk. Orta Doğu'da çok önemli bir döneme girildi yani bu dönem, çok büyük riskleri de barındıran bir dönem, tehditleri de barındıran bir dönem ama çok önemli imkânları da içeren bir dönem. Dolayısıyla, Kürt sorununun bölgesel çözümü açısından meseleye bakmak kaçınılmaz bir şey hâline geldi artık. Bunu, kastettiğimi zamanım çok yetmeyeceği için detaylı bir şekilde açamayacağım ama Genel Kuruldaki tartışmalarda da bunu elbette ki konuşacağız. Bu bölgesel çözüm açısından baktığımızda, Türkiye'nin bölgede önemli bir yeri olduğunu biz düşünüyorum, sizler de bunu düşünüyorsunuz kaçınılmaz olarak. O da şu: Bölgedeki Kürt halkı açısından bakarsak İran, Irak, Suriye, hangi parçasını değerlendirirsek değerlendirelim, Türkiye'nin her zaman yeri başkadır. Dikkatin buraya doğru döndüğü, bütün parçalar açısından, orada yaşayan halklar açısından hem ekonomik, ticari gelişmişliği, kültürel durumu açısından böyle bir özelliği vardır. Şimdi, Türkiye, aslında

bölgede güçlü bir model ülke olmak istiyorsa, bunu yapmanın yolu, esas itibarıyla demokrasi açısından, hukukun üstünlüğü açısından model bir ülke hâline gelmesi. Şimdi, burada işte bölgesel çözüm de gündeme geliyor. Yani Kürt sorununda bölgesel adımlar atılacaksa eğer o zaman Türkiye'nin bu konudaki kendi iç sorunlarını da çözerek bu model ülke olma adımını atması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen Sayın Oluç.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Burada da kilit bir mesele var. Bu kilit mesele, aslında, bizim şimdi icat ettiğimiz bir mesele değil, tarihsel bir yanı var bu kilit meselenin yani hem cumhuriyet öncesine de baktığımızda, Cumhuriyet Dönemi'ne de baktığımızda bunu görüyoruz. Buradaki kilit mesele, bölgesel olarak baktığımızda, sadece Türkiye açısından değil, Türk-Kürt ittifakının kurulup kurulamayacağı meselesidir, kilit mesele bizce bu. Eğer Türkiye attığı adımlarla, geliştireceği politikalarla, alacağı önlemlerle, demokratikleşmesiyle bir Türk-Kürt ittifakının zeminini güçlendirirse, bu sadece Türkiye sınırları açısından değil, baktığımızda bütün kürdistan coğrafyasını da kapsayan bir şekilde yani diğer Irak, İran, Suriye'yi de kapsayan bir biçimde ve Orta Doğu'da çok önemli adımlar atılmasının mümkün hâle gelebileceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla, böyle bir dönemde tabii ki yeni bir anayasa tartışması, tabii ki yeni bir toplumsal sözleşmenin yaratılması, tabii ki demokratikleşme ve bununla birlikte hem Türkiye'nin içindeki hem de bölgedeki Kürt sorununun çözümü doğrultusunda adım atma çok belirleyici bir noktaya geldi. Dedim, tarihsel fırsattır; bu tarihsel fırsatı, bu momenti, bu konjonktürü heba etmemek ve kaçırmamak gerekiyor çünkü gerçekten Orta Doğu'da, sadece Orta Doğu'da değil ama Orta Doğu bu aşamada dünyanın bu bölgesindeki en büyük paylaşım mücadelelerinin, savaşının gerçekleştiği yer olmak durumunda, şu anda öyle bir şey yaşıyoruz.

Sayın Başkan, toparlıyorum, son bir cümle, izin verirsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Böyle bir bölgede yapılması gereken ve gerçekten bu fırsatın kaçırılmaması gereken bir andayız. Hani "an" derken bunu bir haftada, iki haftada öyle çözelim diye söylemiyorum elbette ama bu bir süreçtir. Bunun ikliminin yaratılması, bu demokratik ve politik iklimin ortaya çıkması, bunun hem Türkiye sınırları açısından hem bölge açısından baktığımızda imkânlarının geliştirilmesi önem taşıyor. Yani ben bu Cumhurbaşkanlığı bütçesi vesilesiyle bu konuyu bir kez daha dile getirmek istedim çünkü bu kadar büyük tehlikelerin, savaş tehdidinin ve büyük bir çürümenin yaşandığı bir bölgede, aslında hepimiz açısından baktığımızda, bölgede yaşayan bütün halklar açısından baktığımızda böyle adımların atılması ve bu imkânın iyi değerlendirilmesi hepimiz için iyi olacaktır diye düşünüyorum. O açıdan, hani bir kilit kelime olarak, kavram olarak "Türk-Kürt ittifakı" üzerinde durmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece 2025 bütçesi üzerinde konuşacak olan Komisyon üyelerimizin söz talepleri bitti, daha yok. Dolayısıyla, şimdi de Komisyon üyesi...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Oylamaya mı geçiyoruz Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Geçiyoruz, geçiyoruz, sırada 25 kişi daha bekliyor.

Şimdi, grubu olmayan siyasi partilerden başlamak üzere Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız, sonrasında on beş dakika soru-cevap işlemi, atlayabiliriz dilerseniz soru-cevap işlemi kısmını çünkü bugün maddeler var, yaklaşık 20 tane de madde müzakere edeceğiz toplamda. Dolayısıyla, on beş dakika soru kısmını takdirlerinize sunuyorum.

Şimdi, ilk olarak DEVA Partisinden başlayacağız. Sayın İdris Şahin ve Sayın Mehmet Emin Ekmen, sonrasında Emek Partisi Sayın Sevdâ Karaca, sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizden Sayın Selcan Taşcı, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Okan Konuralp, Sayın Ednan Arslan, Sayın Mehmet Kamaç, Sayın Süreyya Öneş Derici, Sayın Uğur Bayraktutan, Sayın Oğuz Kaan Salıcı, Sayın Özgür Ceylan, Sayın Yavuz Aydın, Sayın Sevilay Çelenk, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın Hasan Öztürk, Sayın Aliye Timisi Ersever, Sayın Seyit Torun, Sayın Aşkın Genç, Sayın Eylem Ertuğ Ertuğrul, Sayın Tekin Bingöl, Sayın Tahsin Becan ve Sayın Nevroz Uysal şeklinde devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, lütfen, milletvekilleri bunu birbirlerine, buradaki sözcüler iletinler. Geçtikten sonra bir daha geri dönmüyoruz, biliyorsunuz, temel kuralımız. Onun için kimse sırasını kaçırmamasın.

Sayın Şahin, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Cumhurbaşkanlığının bütçesi konuşulurken sistemin adının ne olduğundan ziyade kuvvetler ayrılığı var mı, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı tam sağlanmış mı, insan haklarına saygılı mı, temel hak ve hürriyetleri koruyabiliyor mu, sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabiliyor mu; bunlara bakmamız lazım. Eğer bunları oluşturmuş tam manasıyla bir kuvvetler ayrılığı varsa sistemin adının ne olduğunun çok fazla bir önemi yok ama biz son dönemde kuvvetler ayrılığından ziyade kuvvetlerin tek elde toplandığını görüyoruz.

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Sayın Başkanım, 1758'de Montesquieu "Şu 3 kuvvet aynı kişinin veya önde gelenlerden, asilzadelerden yahut halktan oluşan aynı kurumun elinde toplanırsa her şey mahvolur." diyor Cevdet Bey; yasama, yürütme ve yargı. Geldiğimiz noktada ise toplum bilimciler diyor ki: "Bir kişiyi ikna etmek birbirini denetleyen yapıyı ikna etmekten çok daha kolay olacaktır." Bu da ülkemiz için son derece büyük bir tehlike hâline geldi çünkü dışarı, içerisi sadece bir kişiyi ikna etmek için çalışıyor, bunun dışında başka bir derdi yok.

Sayın Başkanım, özellikle sizin Başkanlığınızda olan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunu son derece önemsiyorum. Ancak iktidarlarınızda mahir olunan bir alan var; inşaat. İnşaatla mahir olduğunuz bir Hükümet olduğunuz için bu komisyonda Adalet, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Hazine ve Maliye, İçişleri, Millî Eğitim, Sağlık, bunlar var ama bir de Tarım ve Orman, Ticaret var, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıkları var. Allah aşkına, bağımlılıkla mücadele komisyonunda Tarım ve Orman, Ticaret Bakanlığının, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının ne işi var Değerli Başkanım? Bence bu kurula yine sizin uhdenizde olan Diyanet İşleri Başkanlığını mutlak surette almanız lazım. Niçin Diyanet İşleri Başkanlığını almanız lazım? Yirmi iki yılı aşkın süredir Ankara'da bir tek AMATEM var, Ankara'da. Ben Ankara Milletvekiliyim. Şu anda ülkemizde 90 bin cami var. 90 bin caminin yüzde 1'inin altında AMATEM benzeri bir yer açsak, Diyanet de bu işi üstlense ve vatandaştan bunun kaynağını temin etsek... Her hafta nasıl olsa sandık kuruluvar camilerin çıkışında.

İlk defa bugün oldukça anlamlı bir hutbe konusu işlendi ve Diyanet İşleri Başkanlığına bugüne dair teşekkür ediyoruz ama buradaki söylemleri aynı zamanda iktidarınızın da dikkate almasını istiyoruz. Cuma hutbesinde kumarın zararını anlattırıp kankanızın oynattığı kumarın vergisini düşürmek ikiyüzlülüğün daniskasıdır Sayın Başkanım. Eğer ortak değilseniz çekin fişi, bitirin işi. Kumarhanelerin 1990'lı yıllardan bu yana yasak olmasına rağmen -Hükümetin- dijital ortamda her bireyin cebine bir kumarhane taşındı. İşine geldiğinde sosyal medyayı anında yavaşlatan iktidar, yasa dışı oyun sitelerine karşı nedense çok şefkatli. İktidarın bu duruma sessiz kalması ikiyüzlülüğün daniskası. Her şeyin vergisini artırırken sanal kumarın vergisini düşürmek hangi mantıkla açıklanabilir? Cuma hutbesinde kumarın zararlarını anlattırıp kankanızın oynattığı kumarın vergisini düşürmek ayıptır. Yasal kumar oynatan bir medya kuruluşu iktidarın desteğiyle faaliyetlerini yürütüyor. Kumarda sürekli kazanan biri vardır; kumarı oynatan ve bu kişi iktidarın kankasıdır. Eğer bir çıkarınız yoksa bu işe neden göz yumuyorsunuz? Faiz konusunda "nas var" diyorsunuz. Peki, kumar için nas yok mu? Eğer samimiyseniz Instagram'ı kapattığınız gibi, sosyal medyayı yavaşlattığınız gibi bu belayı da tek bir hamlede defedin. Gençlerin ve ailelerin geleceğini tehlikeye atan bu uygulamalara karşı lütfen önlem alın, kalkın ve kendi ellerinizle yaydığınız bu pisliği temizleyin. Eğer sanal kumar siteleriyle bir çıkarınız yoksa gereğini yapın; aksi hâlde bu sessizlikte bir ortaklık aranır.

Değerli Başkanım, yine, bir diğer husus, burada gördüğüm İletişim Başkanlığının bütçesi 6 milyar 155 milyon, savunma sanayisinin ise 1 milyar 138 milyon. İktidarınız şu konuda çok mahir: Olgulardan ziyade algılarla ülkeyi yönettiğinizin en güzel ispatı; savunma sanayisinin 6 katı bütçeyi İletişim Başkanlığına veriyorsunuz. Ama şu an itibarıyla Savunma Başkanımız burada ama İletişim Başkanını burada milletin huzuruna getiremiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak siz millete hesap veriyorsunuz ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şahin...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - ...Cumhurbaşkanlığının bir kısım daire başkanları buraya gelmeye tenezzül etmiyor, milletin iradesine saygı göstermiyor; bu hususu da milletimizin takdirine sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, çok fazla milletvekili var, oylamalarımız çok fazla; süre konusunda lütfen dikkatli olalım.

Sayın Ekmen, buyurun lütfen.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve heyeti; Meclisimize hoş geldiniz. 2025 bütçesinin tüm kurumlarımız için olduğu gibi milletimiz ve devletimiz için de hayırlı olmasını dilerim.

Çok kısa bir süre -Sayın Başkan da ısrarla ek süre vermiyor- birkaç konuya hızlıca değinmek istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, İletişim Başkanlığına ilişkin veya bağlı olarak faaliyet gösteren Basın İlan Kurumunun yerel basına yönelik ilan ücretlerine ilişkin zammı geçen hafta sonu yüzde 32 olarak Genel Kurulunda konuşuldu. Değerleme oranının yüzde 44 olduğu bir dönemde, bunun, hiç olmazsa yüzde 44 oranıyla eşitlenmesi yerel basının önemli bir talebi çünkü yerel basın şu anda nefes alamayacak durumda, âdeta içecek bir suya ve alacak bir nefese muhtaç.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Mersin'in Pamukluk Barajı ile Akdeniz Sahil Yolu inşaatı ciddi bütçe desteğine ihtiyaç duyulan yerler. Size geçen yıl şunu söylemiştim: İzmir, Antalya ve Mersin'i yan yana koyun, yirmi iki yıllık dönemde bu 3 ile yapılan yatırımlara ayrılan bütçeleri oransal olarak karşılaştırın, Mersin'in ihmal edildiğini göreceksiniz. Pamukluk Barajı'na yapılacak her 1 lira, 10 lira olarak tarım ve ziraat alanında geri dönecektir; Akdeniz Sahil Yolu da hem lojistikte hem de turizmde çok önemli kazanımlarla buraya geri dönecektir Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız.

Bir de Ulaştırma Bakanlığını size şikâyet etmek istiyorum. Geçen yıl burada yapılan sunumda Yumurtalık ve Mersin için ana konteyner limanı 2024 projesinde yer alıyordu, 2025 bütçesinde ikisi de buharlaşmış. 100 kilometre arayla 2 ana konteyner limanı yapmanın mantıksızlığını biz anlatmaya çalışırken şimdi ikisi de kayıtlardan çıktı. Oysa özellikle Mersin Ana Konteyner Limanı kalkınma planlarında en az on beş yıldır yer bulan bir proje. Bu konuda da hassasiyetinizi biliyoruz ama Ulaştırma Bakanlığının bu dağınıklığını özellikle yatırım koordinasyonundan sorumlu göreviniz nedeniyle size sunmak istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Mayıs ayından bu yana Diyanet İşleri Başkanlığına sesimi duyurmaya çalışıyorum, muhtemelen duyuyorlar ama duymazlıktan geliyorlar. Bugün de burada Başkan Yardımcısı Profesör Doktor Sayın Huriye Martı Hoca Hanım varmış, hoş gelmişler diyelim; belki bu eleştirilerimin doğrudan muhatabı değil ama umut ediyorum ki tutanağı hiç eksiltmeden, aynen Sayın Ali Erbaş'a, Sayın Hac Hizmetleri Genel Müdürüne iletirler.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, ben 7 yaşından beri cumalara giden bir adamım. Kırk yıldır Diyaneti dinliyorum, bir kere onların beni dinlemesini istedim, buna da kulak kapattılar. Gerçekten böyle bir duyarsızlık, böyle bir müstağnilik, böyle bir layüsellik olamaz. Bu milletin bir vekili 35 adet soru hazırlayarak Diyanetin Hac Hizmetlerindeki tartışmalı konuları gündeme getiriyor; Mayıs ayından bu yana Genel Kurulda 2 konuşma yapmışım, 3 tane basın toplantısı yapmışım, 2 adet soru önergesi vermişim ama hiçbirine cevap yok. Diyanetin sayfasına girin, tuvalet onarımlarıyla ilgili olarak basın açıklaması var; Sayın Ali Erbaş'ın kelimeşehadeti okumasını bilmemesine ilişkin basın açıklaması var, ikametine ilişkin var; Sayın Hoca Hanımın çift maaş aldığı iddiasına ilişkin var ama bu iddialara ne Meclis yoluyla ne de kamuoyunda genel gündem yoluyla bir cevap verilmiyor. 2 basın açıklaması yapılmış; biri 13 Haziranda vizesiz Türk hacılarının Diyanet tarafından şikâyet edildiği iddialarına yönelik ama bir açıklama yok, bir suçlama var; bir de 23 Eylülde bir daha hac fiyatlarına ilişkin bir açıklama yapılmış, burada da Diyanetin pahalı hac hizmeti yürüttüğüne dair iddialara cevap verilmiş. Yine, dört başı mamur bir şey yok.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, 2014'ten beri Sayıştay, Diyanetin Hac Hizmetlerini denetlemiyor; Diyanet Vakfı denetlemiyor, Diyanet İşleri Başkanlığı denetlemiyor; eğer Devlet Denetleme Kurumu denetliyorsa kamuoyuna bir rapor yayınlamıyor.

Biz niçin buradaki hizmetlerin kalitesini, pahalılığını, diğer İslam ülkeleriyle karşılaştırılmasını ve özellikle bu yıl büyük soruna yol açan vizesiz hacıların oraya gitmesindeki kamu otoritesinin zafiyetlerini açık yüreklilikle konuşmuyoruz? Hep nasihat mi dinleyeceğiz Diyanetten? Bir kere de hakikatleri şeffaflıkla, açıklıkla dinleme hakkımız yok mudur?

Yirmi saniyem kaldı, sizden istirham ediyorum: Cumhurbaşkanlığının hacla ilgili yönetmeliğini masaya koyun, soru önergesi koyun, bu arkadaşlarla bu meseleleri sarahatle konuşun. Her yıl 100 bin hacı adayının ve milyonlarca hacca gitmek istediği hâlde gidemeyen kişilerin hakkı, hukuku var burada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Son olarak, geçen yılki vizesiz hac büyük kıyamete döndü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Lütfen, Dışişleri Bakanlığı bu konuda tedbir alsın, insanlar oralarda perişan olmasın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karaca, buyurun.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - En bahtsız konuşmacı, konuşurken yemek servisi yapılan adamdır.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Size denk geldi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne yapayım, birine denk gelecek değerli arkadaşlar. Ben ne yapabilirim yani?

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Zaten az konuşuyoruz.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Yine de Başkan, adaletli davrandığınıza şahidiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Allah sizin yolunuzu da Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın yolu gibi açık etsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben hazırım.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Ama işte bunu söylüyoruz; sizler bakanlıktan gelip burada komisyon başkanlıklarını yönettiniz ama Cumhurbaşkanlığının bürokratları milletin huzuruna gelmekten imtina ediyorlar. Bu kibir yıkacak bu iktidarı, göreceksiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız konuşmaların hepsini dinledi değerli arkadaşlar.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Sayın Başkanım, bugün kapanış olduğu için geçen yıl olduğu gibi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakikam daha gitti.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - ...bu bütçe döneminde de DEVA Partili konuşmacılara tanıdığınız esneklik için teşekkür ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Karaca...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, ben buraya Çayırhan termik ve maden işçilerinin yanından geliyorum. Eksi 5 derecede, günlerdir maden önünde gecelediler; dün beraber 17 kilometre yürüdük. Çayırhan işçileri konuşacak, onların aileleri konuşacak. Yıllardır size oy veriyorlar ama hayatlarını kararttığınız işçilere kulak vermediniz, benimle mesaj

gönderdiler, kulaklarınızı iyi açmanızı diliyorum. Aynı zamanda, sermaye için parsellediğiniz, yüzde 70'inden fazlasını maden için ruhsatlandırdığınız Kütahya, Artvin, Ordu, Eskişehir, Çanakkale, Balıkesir halkı da konuşacak.

Şimdi, burada sürekli ağzınızda "hız, istikrar, güç" deyip başınıza bela ettiğiniz Cumhurbaşkanlığı sisteminin övgüleri var. Biz biliyoruz ki bu hız, istikrar, güç sloganları, saraydaki tek adamın bir imzayla hızla el koyma, yer altı, yer üstü zenginliklerini birilerine hızlı transfer etme gücüyle donatmaktan başka hiçbir anlama gelmedi. Biz bugün madenlerde bunun en çarpıcı örneklerini yaşıyoruz.

Bakın, madenler kamudayken gayrisafi millî hasılanın yüzde 2'sini oluşturuyordu, özelleştirme belasıyla birlikte bu oran yüzde 1'e geriledi. TTK üretimi 2010'da 1,7 milyon tonluk üretim gerçekleştiriyormuş, 2023'te 780 binlere kadar indi; kamusal üretim düştü. İrili ufaklı sayısız maden ocağını, bir sürü maden patronunu başımıza bela ettiniz. Yıllardır değerli madenlerin çıkartılması ve madenlerin sanayide işlenmeden ham madde olarak satışını bir döviz kalemi olarak önümüze seriyorsunuz, ekonomiye ne kadar önemli katkılarda bulunduğunu söylüyorsunuz bunun; yirmi yıldır aynı hikâyeyi dinliyoruz. Altın ve gümüş madenlerinin işletilmesi, altın, gümüş üretilmesiyle kişi başına düşen gelirimizin artacağını, iktisadi olarak büyüyeceğimizi anlatıyorsunuz; yalan söylüyorsunuz. 500 ton altın üretildi bu memlekette, nerede toplumsal zenginlik? AKP geldiğinde 129 milyar olan dış borç 4 kat artmış durumda bugün. "Maden ihracatımızı 7 kat artırarak 2023 yılında 5,7 milyar dolara çıkardık." diyen Cumhurbaşkanına sizin aracılığıyla soruyoruz: Sömürge madencilikliğinin, bu memleketi peşkeş çekmenin bir sonucu olmasın o? Ortada ne kamu çıkarı ne ihtiyaca göre bir plan var; zenginliğin birilerinde kaldığı, talan ettirilmiş doğanın ve külfetin halka bırakıldığı bir süreçle karşı karşıyayız. Maşallah, saraya düşen var ama bu zenginlikten. Cumhurbaşkanına gelecek yıl için 17 milyon lira değerinde 20 araç alımı için ödenek ayrılmış; herhâlde talan ettirdiğiniz ülkede rahat rahat gezin diye bu sayıları artırıyorsunuz.

Cumhurbaşkanının peşkeş imzalarından biri Çayırhan enerji santralının özelleştirilmesi için atıldı. Milyarlarca liralık değer üreten, 800 konutluk lojmanı, kıymetli arazisi bulunan Çayırhan'ı bir imzayla birilerine peşkeş çekeceksiniz. Çayırhan yılda 10 milyon dolar kâr ediyor, santral tahminen en çok 2 milyar liraya satılacak. Sadece 800 lojmanın değeri 800 milyon lirayken, ek üniteleriyle birlikte 25 milyar liraya mal olmuşken siz bu satışla ne yapmak istiyorsunuz, burada halka açıklamak zorundasınız. Buradaki maden sahasında yılda 6 milyon ton kömür üretiliyor; termik santral de bugünkü değeriyle 3 milyar liralık elektrik üretiliyor. Bunca kârlılığına rağmen, bu kârlılık devlet hazinesine aktarılırken neden satmak istiyorsunuz, çıkıp açıklamak zorundasınız.

Özelleştirme ve yağma en vahşi biçimde sadece madencilikle sınırlı değil. Sizin iktidarınız döneminde petrokimyadan şeker fabrikalarına, enerjiden gıdaya, ulaştırmaya kadar pek çok alanda özelleştirme yapıldı, halk yoksullaştırıldı, açlığa düşürüldü. Hastanelere çeteler, eğitime tarikatlar yuvalandı. Emekçi halk, kendilerinin soygunundan oluşturulan bütçe aracılığıyla burada övündüğünüz havalimanlarına, köprülere, kara yollarına, tünellere, hastanelere haraç ödemek zorunda bırakılıyor. Çayırhan işçileri eksi 5 derecede günlerce direniyor. İhaleyi ertelediniz; işçinin mücadele gücünü kırmak, birliğini bozmak, halkın desteğini yok etmek istiyorsunuz. Ben buradan size değil, Çayırhan işçilerine sesleniyorum: Birlikte yürürken attığınız slogan -erteleme, kandırma- satışı iptal etti. Ben size söz verdim, burada söyleyeceğim dedim: Erteleme kararıyla işçileri kandırmayın, satışı iptal edin, özelleştirmelere bir son verin. Vurguncu sermayenin ve onun iktidarı AKP'nin "böl, parçala, yönet; sermayeye kurban et" oyununa işçiler gelmeyecek. Özelleştirmenin faturasını bu halk artık ödemek istemiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Taşçı, buyurun lütfen.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, bürokratlar, komisyon üyeleri; hepinizi selamlıyorum.

İletişim Başkanlığıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Konuşmanızda vardı, ülkemizin temel tezlerini uluslararası alanda savunmak için de çalıştığını söylediniz. Türkiye'ye dair hangi ithamdan vazgeçildi bu kuruluşun çalışmaları sayesinde, onu öğrenmek istiyorum. Bir dezenformasyonla mücadele vakası var biliyorsunuz İletişim Başkanlığı bünyesinde hem yerel hem ulusal basın üzerinde Demokles'in kılıcına dönen. "Toplum yanlış yönlendirilmesin." iddiasıyla bültenler yayınlanıyor düzenli olarak ama ben bu bültenlerde bugüne kadar bir defa bile muhalefeti hedef alan herhangi bir iftiranın, iddianın, çarpıtmanın yalanlandığını görmedim, göremedim. Tek taraflı bu yaklaşım da bir dezenformasyon değil midir aslında? Yani dezenforme ederek mi dezenformasyonla mücadele edilecek? Amaç eğer toplumun yanlış yönlendirilmesinin önlenmesiyse, bir sahte para, sahte dolar infiali yaşanıyor biliyorsunuz dünden beri, büyük bir panik hâli var, tam da bu merkezin ilgi alanına girmesi beklenen bir konu ama nedense bu paniği ortadan kaldıracak hiçbir açıklamaları olmadı. "Birileri İmralı'ya gidecek, sonrasında Öcalan Ankara'ya gelecek." diye yayın yapıyor, neredeyse gün, saat verilecek. Bu da aynı şekilde infiale yol açabilecek konu başlıklarından biri ama bununla ilgili de bu kuruluşun tık yok. Kurbağa ısıtma deneyi mi yapıyor, bunun için mi bu sessizlik, merak ediyoruz.

Öyle görünüyor ki etki ajanlığı meselesinin de koçbaşı kuruluşlarından biri olacak İletişim Başkanlığı. Etki ajanlığı müessesesinin varlığına, tahribat potansiyeline itiraz etmiyorum ben. Mesela, bir ülkenin emniyet teşkilatının, bir başka ülkenin istihbaratçılarının kendi ülkesinde yürütülen bir soruşturmanın sonraki evreleri hakkında bilgi vermesinin casusluk olduğunu biliyorum. PKK'nın siyasallaştırılması yahut Türk ordusunun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden çıkarılması için makbuz karşılığı yazılar yazmanın etki ajanlığı olduğunu biliyorum. Yabancı büyükelçilerle gizli yemeklerde jurnalcilik yapmanın, Atatürk, ordu, üniter devlet gibi tapuları yıkıcı -tırnak içinde- yayınlar yapmak üzere milyon dolarlık fonlar almanın çok örneği var böyle ama bütün bunlara bu iktidar döneminde göz yumulduğunu da biliyorum. Dolayısıyla, bir samimiyet testine ihtiyaç duyuyoruz bu konuda. Birilerinin bir totaliter, merkezî, tek parti yönetimi hayali olabilir. Buna heves edenlerin bilmesi gerekir; ne siz George Orwell'siniz ne de bizler sizin

distopyanızda korku, propaganda, beyin yıkama senaryolarında kullanılabilecek kurgu karakterleriz. Bu ülkenin her bir vatandaşının birer gerçek hayatı var ve o gerçek hayatlarda çekilen sefalet, yaşanan yoksulluk, uğranılan haksızlık, hukuksuzluklar o boyuttaki artık hiçbir sansür, hiçbir mânipülasyon onları ikna edemez gerçeğin gerçek olmadığına.

Bu ülkede, suç olan yolsuzluktur, suç olan istismardır, suç olan maddi menfaat için doktorların, hemşirelerin bebek katledebilmesidir, suç olan sokaklarımızın uluslararası çetelerin yolgeçen hanına dönmesidir; bunların tespiti ve duyurulması ise sadece gazeteciliktir.

2025 bütçe teklifinde temsil ve tanıtma giderlerinde İletişim Başkanlığına ayrılan pay 2023'te bu kaleme yapılan harcamanın 27'de biri. Bu, eğer tasarruf gerekliliğinin farkına varıldığındansa sevindirici ama hem 2023 hem 2024 yani aşırı harcama yapılan yıllar seçim yıllarına denk geliyor. Cumhurbaşkanlığı bütçesinin bir bölümü AK PARTİ Genel Başkanlığının kampanyasına harcandıysa bunu da bilmek istiyoruz. Şehit yakını ve gazilere 125 milyon 303 bin TL ayrılan bir bütçede İletişim Başkanlığı için ayrılan 6 milyar 155 milyonun bir kuruşunun bile şehitlerimizin, gazilerimizin hatırasını incitecek, bebek katilini akil adamlığa evirecek bir propaganda için kullanılması hâlinde Türk milletinin hakkını helal etmeyeceğini de önümüzdeki süreçle ilgili ben peşinen bildirmek istiyorum.

Strateji ve Bütçe Başkanlığından da ülkenin kanser başkenti hâline geldiği için, programınızda var zaten Tekirdağ'da bir onkoloji merkezi, onun tam teşekküllü bir hastane olarak öncelikli ele alınmasını ve yine deprem bölgesinden sonra en çok kamu binasının yıkıldığı il olmamız sebebiyle buradaki okul ve yurt yatırımlarının öncelikli ele alınmasını; yer altı su kaynaklarımız tükenmek üzere olduğu için de bu bölgeye dair baraj, gölet ve sulama, içme suyu projelerinin öncelikli ele alınmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri ve değerli bürokrat arkadaşlar, uğultuyu bitirmemiz gerekiyor. Ne kadar uğultu olursa o kadar çok yoruluyoruz ve hatiplerimiz de o kadar seslerini yükseltmek durumunda kalıyorlar kendilerini duyurabilmek için. Dolayısıyla, çok fazla konuşmacımız kalmadı.

Şimdi de Sayın Tamer Osmanağaoğlu'na söz vereceğim, Türkiye Yüzyılı bütçesi üzerindeki son konuşması...

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, basınımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Zengin birikimi, coğrafi konumu, sunduğu jeostratejik fırsatlarıyla dikkatleri üzerine toplayan ve yeri geldiğinde üzerinde hesaplar yapanlara karşı uğruna istiklal mücadelesi icra edilen ve hatta can alınıp can verilen bir milletin ve yurdun mensuplarıdır. Bu sebeptendir ki Türkiye'nin gittikçe ağırlaşan bir baskı altına girmesini bekleyenlerin, Türk milletini temsil ettiğini zanneden sözde münevver bir zümrenin düştüğü aşağılık psikolojisi hiç eksik olmamıştır. Ne mutlu ki Türk asrı ülküsünü küçümseyen, Türkiye Yüzyılı mefkûresini hakir gören, ruhi çöküntü içindeki bu kesimin Türk milletinin manevi kudretini sarsamadığı da ortadadır. Şükürler olsun ki olağanüstü şartlardan geçen, sergilediği olağanüstü mücadeleyle rüşdünü defalarca ispat eden Türk milleti bizatihi devletin kaderine ve geleceğine, egemen vasfıyla sahip çıkmasını bilmiştir.

Bu manada, cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına yönetim sistemindeki boşlukları dolduran bir sistemle, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle girilmesi ise bu sahiplenmenin en net göstergesidir. Vazgeçilmez bir yeminle muktedir ve istikrarlı politikalar icra eden bir yönetim sisteminin, hayatın olağan akışına aykırı gelişmelere karşı refleks vermesi de daha mümkün kılınmamıştır. Bu minvalde, görev ifa eden Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığımızın koordineli çalışmaları ortadadır. Dezenformasyon başta olmak üzere, kamuoyunu tahrik eden ve yanıltan kesimlerle mücadele eden İletişim Başkanlığımızın ulusal ve uluslararası düzeydeki çalışmaları ortadadır. Savunma Sanayii Başkanlığımızın devrim niteliğindeki çalışmaları sadece bizim değil, milletlerarası münasebetlerin de konusudur. Elbette, tüm bunlar bir rastlantı değildir.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade buyurdıkları gibi, Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uyum ve geniş imkânlarıyla, sorun yumağı hâline gelen, kriz üreten, demokrasimizi tehdit eden parlamenter sistemin prangalarından kurtulmuş ve ufku aydınlanmıştır. Bu başarı, milletimizin başarısıdır. Bu başarıya sahip çıkmak, kademe kademe geleceğe yürümek ve bu yürüyüşü gerçekleştirirken yurdumuza yönelmiş tehditleri kaynağında bertaraf edecek bir şuur ve siyasetle hareket etmek Türk milletinin, Gazi Meclisimizin en büyük beklentisidir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, coğrafyamız hiç olmadığı kadar sulh ve nizama susamıştır. Anadolu coğrafyasının dört bir yanı küresel etkileri hissedilen siyasi, ekonomik ve askerî gelişmelere sahne olmaktadır. Tüm bunlar yaşanırken, bu gelişmelerden Türkiye'nin etkilenmeyeceğini düşünmek elbette ki tarihî bir eksiklik olacaktır. Bir diğer yanlış bakış açısı ise, bu ateş çemberinden bir kıvılcımın Türkiye'yi ateşe dâhil edeceği ihtimalini yok saymak olacaktır.

Türk milletinin zorlu tecrübelerle edindiği yüksek idare kabiliyetinin ve hâkimiyet ananelerinin getirdiği hasletlerle Türk dünyasına ve tüm insanlığa umut olduğunu unutmamak, en büyük motivasyon kaynağımızdır. Anası ve babası terörist İsrail tarafından katledildiği hâlde ağlayarak feryat eden yavrumuzun kulağı Türkiye'den gelecek yüksek sestedir. Bombaların oluşturduğu enkazın altından mucizevi bir şekilde kurtulan 5 yaşındaki Halepli Ümran'ın gözü saadet dolu bir gelecek için Türkiye'ye bakmaktadır. Kerkük'te yanlış hesap peşinde olanların, Doğu Türkistan'da olup bitenlere karşı sessiz kalmamızı bekleyenlerin, Türk dünyasında

ve İslam coğrafyasında müstemleke imparatorluğu kurmak için Türkiye'nin sendelemesini bekleyenlerin gözü yine Türkiye'dedir. Umumi efkârın beklentisi gayet açıktır: Beklenen Türk ve Türkiye Yüzyılı'dır; beklenen, azametli Türk milleti, kudretli Türk devletidir diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, ben, tek tek saymadığım kurumların bütçelerinin Türkiye Cumhuriyeti devletine ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Hayırlı olsun.

Sayın Konuralp...

OKAN KONURALP (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, bütçe sunuş konuşmanızın Diyanet İşleri Başkanlığı bölümünde Başkanlıkla ilgili "Din istismarıyla mücadele etmek amacıyla faaliyet göstermek." değerlendirmesi yapmıştınız. Başkanlık da yani Diyanet İşleri Başkanlığı da geçtiğimiz günlerde benzer bir değerlendirmede bulundu: "Başkanlığımız, dinî değerler üzerinden insanları aldatarak menfaat sağlamaya yönelik bütün yapıları karşı mücadelesine kararlılıkla devam edecektir." demişti açıklamasında. Sizin ve bu Başkanlığın yaptığı bu değerlendirmelere elbette hiçbir itirazım yok, bütünüyle katılıyorum.

Fakat dinî değerler üzerinden insanları aldatarak menfaat sağlamaya yönelik bütün yapılarla mücadele edeceğini ifade eden Diyanet, örneğin Menzil'i nereye koyuyor? Menzil'de yaşanan post kavgasını, miras hukukunun ya da "kardeşler arasındaki anlaşmazlık" diyerek örneğin aile hukukunun konusu olarak mı kabul ediyor? Adamlar dinî değerler üzerinden sağladıkları zenginliği paylaşmıyor, post mücadelesine büründürülmüş kavgalarının tam ortasında "din" diyerek, "iman" diyerek, "tasavvuf" diyerek, "sofi" diyerek, "gavs" diyerek sağlanmış milyarlarca dolarlık malın mülkün paylaşım kavgası var, Diyanet susuyor.

Kendilerini müritlerine her derdin devası olarak gösteren bu miras kavgacıları nedense söz konusu malın mülkün paylaşımı olunca birbirlerine ağza alınmayacak sözlerle saldırıyorlar. Üstelik mal mülk kavgasını bile dinle perdeliyorlar. Kendi aralarında cemaat mahkemesi kurup birbirlerine hüküm tesis etmeye çalışıyorlar. Ama dediğim gibi Diyanet susuyor, tek ses çıkarmıyor.

Kusura bakmayın Sayın Başkan, sizi tenzih ederek söylüyorum, "din istismarıyla mücadele etmek amacıyla faaliyet göstermek" gibi süslü cümleler kuruyor ama peki nerede mücadele, neden konuşmuyorlar? Yani siz Menzil'de olanları ya da buradaki birçok arkadaş Menzil'de olanları bir din istismarı olarak görmüyor olabilirsiniz ancak bu Menzil'de yaşananlara atfen vurgulamak isterim ki -isteyen istediği gibi inanır, inanmaz, o kişinin kendi özgür iradesine bağlı ama- insanların inanç pratikleri üzerinden sağlanan her türden gücün, her türden servetin ve bu güce, bu servete bağlı iktidar ilişkilerinin, iktidar biçimlerinin hiç kimseye faydası yoktur; bireye de topluma da devlete de faydası yoktur. Diyanetin, bu konudaki, bu bağlamdaki sessizliğini kabul etmek mümkün değildir.

Sayın Başkanım, Sayın Yılmaz, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Sayın Martı da burada, dolayısıyla bu noktada bir başka konuya da değinmek istiyorum. Az önce Sayın Mahmut Tanal, kendisine yönelik doğrudan bir saldırının muhatabı olması vesilesiyle konuyu gündeme getirdi. Öncelikle, geçtiğimiz yıl yaptığım benzer bir değerlendirmeyi tekrara düşmeden yenileyerek başlamak isterim. Sayın Yılmaz, siz Tayyar Altıkulaç, Sait Yazıcıoğlu gibi eski Diyanet İşleri Başkanlarından parlamenter bakan çıkardınız, Diyanet gibi bir kurumu Ali Bardakoğlu gibi bir isme yönelttiniz ki Bardakoğlu'nun KURAMER'de yaptıkları ortada. Altıkulaç'tan, Yazıcıoğlu'ndan, Bardakoğlu'ndan geldiğiniz nokta Ali Erbaş seviyesidir; çok hazin bir tablo. Seviye bu olunca bizzat Diyanet mensubu kimi isimler bu ülkenin müftüsüne bile -tabirimi bağışlayın- racon kesiyor, Diyanetten ses çıkmıyor. Yalanlarının bini bir para. Örneğin, bu Halil Konakçı denen zat bu pervasızlığına, bu şımarıklığına, bu sığ dini birikimine aldırmaksızın önüne gelene saldırma gücünü nereden alıyor? Hiç rahatsız olmuyor musunuz? Ben biliyorum ki siz Mustafa Öztürk'ün, İsrail Balcı'nın, Mehmet Okuyan'ın, İlhami Güler'in, Sönmez Kutlu'nun arkadaşısınız; onların birçoğuyla oturup kalkmışsınız, sohbet ediyorsunuz, onların kitaplarının kütüphanenizde olduğunu biliyorum ama bu arkadaş, bu arkadaşta cisimleşmiş bu hâl, bu din dili, bu din üslubu sizi hiç rahatsız etmiyor mu Sayın Başkan? Bu sürdürülebilir bir şey mi? Üstelik, Diyanetin memuru olan bu zat, bu zatta cisimleşmiş bu kötücül dil hiç mi rahatsız etmiyor? Sayın Martı'yı da rahatsız etmiyor mu? Elinde "ehlisünnet" kavramı adı altında bir kılıca dönüşmüş bir şey var, ehlisünneti kendisi gibi yorumlamayanlara bile saldırıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OKAN KONURALP (Ankara) - Hemen toparlıyorum Sayın Başkan. Son cümlem, bir soruyla bitireyim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen. Teşekkür ederim.

OKAN KONURALP (Ankara) - MİT teşkilatının DAES'in yurt içindeki vatandaşlarımıza yönelik saldırılarını engellediğine yönelik ifadeler oldu. Kaç saldırıyı engellemiştir yurt içindeki gayrimüslim vatandaşlarımıza yönelik? Bununla ilgili veri paylaşırsanız sevinirim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sağ olun Sayın Konuralp.

Sayın Ednan Arslan, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Cumhurbaşkanını Yardımcım, değerli bürokratlar; öncelikle bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Yılmaz, ben, herkesin bildiğı ya da bilmediğı ya da birbirine karanlıkta göz kırptığı bir meseleyle ilgili konuşmak istiyorum, Tip 1 diyabetlilerin sorunlarıyla ilgili.

Şimdi, burada, güzel, günlerdir dinliyoruz, her gelen bakanlık kendince ülkenin nereye geldiğini izah etmeye çalışıyor; köprüler, yollar, otobanlar, bunlar güzel şeyler, anlatıyorlar ama Tip 1 diyabetli çocukların geldiğı nokta burası Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım: Bir iğne, bu bir iğnedir, buna basar çocuk, günde 12 sefer, 13 sefer parmağını deler, o kanı çıkarır, buradaki cihazla ölçer ve şekerini kontrol etmeye çalışır. Peki, bu çocuk 7 yaşındaki bir çocuksa, okula gidiyorsa ne yapacak? Orada kim delemek onun parmağını bununla? Avrupa Birliğı ülkelerinin tamamının teknolojik olarak desteklediğı, verdiğı, geri ödeme kapsamına aldığı sensörleri ve pompaları biz neden bu çocuklarımıza vermiyoruz, neden Tip 1 diyabetlilere vermiyoruz? Yani hangi çağdayız Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, hangi çağdayız? Yani şu yakışmıyor Türkiye Cumhuriyeti'ne artık, şunu atın, kaldırın, şu parmak delme işini kaldırın. Bakın, teknoloji burada; bir sensör, bir pompa. Sensörü takıyorsunuz çocuğunuzun koluna, telefonda bir yazılım var -bu sensör, bu pompa- bu sensörü koluna takıyorsunuz, pompayı da göbeğine takıyorsunuz; sensör aldığı veriyle çocuğa ya insülin veriyor ya insülini kesiyor yani hiperglisemi ya da hipoglisemi olmasını engelliyor. Bakın, şu ikisinin aylık masrafı şu an bir aile için aylık 20 bin lira. Bundan yüzde 10 KDV alıyorsunuz ya, yüzde 10 KDV alıyorsunuz. Devletimiz bundan KDV olmasa, pazarlığını yapsa şu ikisi aylık 10 bin lira. 25 bin 18 yaş altı çocuk var; 3 milyar lira. 3 milyar lirasını Tip 1 diyabetli çocuklara veremiyormuyuz Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım? Benim de Tip 1 diyabetli çocuğum var, ben imkânım olduğı için alabiliyorum, kontrol edebiliyorum çocuğumun diyabetini ama kontrol edemeyen ailelere ne yapacağız? Yani hipoglisemi geçirip de beyin hasarı kalan çocuklarımızın vebalini kim taşıyacak vicdanında? Buna hepimiz ortak değ il miyiz? Yani şunu verememenin, SGK'nin şunu ödeme listesine almamasının nedeni nedir; ben çok merak ediyorum. Bu çağda şunu yapamıyor olmak, 15 trilyonluk bir bütçede 3 milyarı Tip 1 diyabetli ailelere ayıramamak bence üstünde çok düşünülmesi gereken bir şey, hepimizin çok düşünmesi gerekiyor. Bazı şeyler duyuyoruz, hoşmuza da gidiyor, mutlu da oluyoruz; sadece şu sensörü -o da fiyatı en ucuz olanı anladığım kadariyle- SUT'a yani Sağlık Uygulama Tebliğı'ne koyacağınız söyleniyor. Bakın, bu tek başına yetmez Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, bu sensörü taktık koluna çocuğun, çocuk okulda; şekeri çıktı ya da düştü, kim gidip o çocuğa iğne yapacak ya da ona meyve suyu verecek okulda? Devlet okullarında böyle bir imkânımız var mı? Yok. Ne olacak peki? Veri aldık, biliyoruz, çocuğumuzun şekeri düştü, çocuğumuzun şekeri çıktı; ona müdahale edemedikten sonra bunun bir anlamı yok, sadece tek başına sensör vermenin bir kıymeti yok. Sensör ve pompa yapay pankreasdır, bu yapay pankreas Tip 1 diyabetlilerin hakkıdır ve bunu "ama"sız "fakat"sız herkese vermek zorundayız. Bu, bütçede yük yaratacak bir şey değ il. Utanırım bütçede bu iş için tasarruf yapıldığını duymaya, sizin de söylemeye utanacağınızı ben bilirim. Ne olursunuz, bir an önce bu pompa ve sensör işini çözelim. Sağlık Uygulama Tebliğı'nde pompalarla ilgili bir şey var, dört yıl için 22 bin lira, yıllık 5.500 lira. Yıllık 5.500 lira ya! Olacak şey değ il ya! Çok komik bir rakam, bir de o böyle eski tip bir şey yani kablolu, bunun kablosuz da var, bunlar kablosuz. Küçük çocuğunuz var, Tip 1 diyabet, denize girecek; siz kablolu cihazla nasıl sokacaksınız denize? Nasıl spor yaptıracaksınız o çocuğa? Nasıl sosyal yaşamın içinde tutacaksınız o çocuğu? Nasıl psikolojisini sağlam tutacaksınız o çocuğun? Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, ben sizin vicdanlı, merhametli bir insan olduğunuzu biliyorum. Bu iş için sizin Başkanlığınızda, sarayda toplanan bir heyette bir karar verileceğini biliyorum. Ne olursunuz, pompa ve sensörü ayırmadan; yıllık 3 milyar... İsteddiğiniz bürokratınızla bu konuyu tartışırız, konuşuruz, maliyet analizi yaparız. Farklı farklı rakamlar duyuyoruz, bunlar doğru değ ildir. Lütfen Tip 1 diyabetli çocuklara pompa ve sensörü verin diyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Mehmet Kamaç...

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Cumhurbaşkanımızın Değerli Yardımcısı ve değerli Cumhurbaşkanlığı bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı bütçesini tartışırken ben de doğrusu, Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili birkaç şeye vurgu yapmak istiyorum, geçen sene de bu konuya dair ben yine burada söz almıştım. Bazı böyle magazinsel şeylere hiç girmeyeceğim. Diyanet İşleri Başkanlığının geçen seneki bütçesinin 91 milyar lira olduğı, bu seneki bütçesinin ise 130 milyar lira olduğı zaten önümüzdeki sayfada görünüyor. Fakat Diyanetin yapısıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum, devlet ile Diyanet ama gerçekte din ile devlet arasında, din aleyhine, devlet lehine; tek yönlü, baskıcı, özgürlükleri kısıtlayan, yok sayan problemlerden bir tanesi de Diyanet İşleri Başkanlığıdır. Dini sisteme uyarlama, iktidarların emrine vermek için devletin bir aygıtı olarak kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı dine en büyük zararı veren kurum hâline gelmiştir. İslamın öz kaynaklarından beslenip saf ve duru hâliyle eylem ve söylemlerinde pratize etmeyen bir kurum, bir Diyanet teşkilatı tam da kuruluş amacına uygun bir tutum ortaya koyuyor. Kendi müfredatını hazırlayamayan, kendisine kadro yetiştiren imam-hatip liselerinin müfredatını Millî Eğitim Bakanlığına bırakan, ilahiyat fakültelerinin müfredatını YÖK'ün hazırladığı bir Diyanet İşleri Başkanlığının yetkin kadroya sahip olması ve sahih dinî anlayışı topluma taşıması mümkün değ ildir Sayın Başkan. Millî Eğitim Bakanlığının bile eğitim fakültelerinde yetişen kadroların yeterli eğitim almadıkları, yeterli görmediğı için kendi bünyesinde akademi kurmaya çalıştığı bir dönemde dinle ilgili, din eğitimiyle ilgili hem ilmi hem itikadi eğitim gerektiren konuyla ilgili sadece ilahiyat fakültelerinden yetişen kadrolarla bu işin sahih bir şekilde yürümesini

beklemek doğrusu saflık olur Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız. Şimdi, bu konuda, biz toplumun içerisindeyiz, çokça geziyoruz, çok da muhatap oluyoruz insanlarla, siz Diyanet teşkilatı içerisinde her gün bu topluma 5 vakit namaz kıldıran ama gerçek din anlayışının ateist olduğunu ifade eden kaç insan olduğunu hiç araştırdınız mı? Bu mesele sadece ilmi bir mesele değil, bu aynı zamanda itikadi bir meseledir. Eğer siz aynı inancı taşıyorsanız o toplumun, o Müslüman toplumun önünde namaz kılmanızın aslında sizin itikadınıza çok büyük zarar verdiğini bilmekte fayda var. Diyanetin bu yapısı mutlak surette değişmeli yani Diyanet özerk bir yapıya büründürülmeli. Diyanet, kendi müfredatını kendisi hazırlamalı, Diyanet teşkilatı içinde çalışan kadroların sadece ilmi yeterliliğinin olması yetmiyor, aynı zamanda itikadi boyutunun da açık ve şeffaf bir şekilde bilinmesi ve bunun toplumla paylaşılması gerekiyor Sayın Başkan. Şimdi, bunu yapmazsa ne diyor, İmamı Azam Ebu Hanife diyor ki: "Sultanın sofrasında oturan alimin fetvasına itibar edilmez." Sofra şu demek değildir: Biz biraz önce birlikte yemek yedik, birer dürüm yedik, bu sözle İmamı Azam şunu kast ediyor: Eğer siz alimi iktidarın emrine verirsiniz onun din söyleminden, onun fetvasından bir şey beklemeyin çünkü iktidara memur olmuş.

Buradan başka bir konuya geçeceğim. Diyanet İşleri teşkilatı dijital mecralarda 19 dilde "Din nedir?" başlığı altında yayın yapıyor. Sanırım burada bir dil unutulmuş yani 19 dil yazılmış orada, bir dil unutulmuş, bu da Kürtçe. 30 milyon Kürt'ün yaşadığı bu toplumda eğer siz Kürtçeyi orada ifade etmiyorsanız bence bunun mantıklı 3 açıklaması vardır. Ya Rum suresi 22'nci ayetinin bir yerinde "Kürtler hariç diye bir ibare yazıyordu orada ya "İslam nedir/" sorusunun cevabını Kürtler Diyanet işlerinden çok daha iyi biliyor ya da Diyanet İşleri Başkanlığı Kürtlerin varlığını inkâr ediyor, bu da Allah'ın değil, nerenin dili olduğunun takdirini de size bırakıyorum. Sadece tabii, mesele Kürtler değil; mesele, bu coğrafya, etnik ve inanç mozaiki olan bir ülkedir.

Dolayısıyla, Diyanet İşleri Başkanlığı diğer dillere ve mezheplere de hizmet sunmakla mükelleftir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Süreyya Öneş Derici, buyurun.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, saygıdeğer bürokratlar, milletvekilleri, basın mensupları; Muğla Milletvekili olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılındayız. Şeffaf, hesap verilebilir ve kaynakların etkin kullanımı ilkelerini benimseyen bir bütçe anlayışının hayata geçmesi gerektiğini düşünüyoruz hep birlikte ama konuştuğumuz bütçenin halkın ihtiyaçlarını karşılamak yerine füzuli harcamalar çerçevesinde tasarlanmış olduğunu söyleyebiliriz. Bütçe rakamlarına baktığımızda adaletli bir kaynak dağılımının sağlanmadığı, özellikle sosyal harcamalar -örneğin yüksek rakamlar barındıran temsil giderleri- kamu hizmetleri konusunda çok ciddi eksiklikler olduğunu görmekteyiz. Halkın esas gündemini biliyoruz. Emeklilere verilen 12.500 lirayla geçinmek imkânsız. Yıllarca alın teri döken, evlatlarını büyüten emekliler artık temel gıda maddelerine bile ulaşmakta zorlanıyor. Aynı şekilde, işçi sınıfının yüzde 57'sinin asgari ücretle çalışması Türkiye'nin Avrupa'daki birçok ülkeden çok daha kötü durumda olduğunu gösteriyor. Bugün Cumhurbaşkanlığı bütçesindeki artışlar kamuoyunda tartışma yaratacak boyutlara ulaştı. 2024 yılına göre yüzde 38 oranında bir artışla 16 milyar 928 milyon liraya çıkarılan bütçe Hükümetin tasarruf söylemleriyle çok büyük bir çelişki oluşturuyor. Hazine ve Maliye Bakanlığına verilen bütçe ödeneklerini artırma yetkisi harcamaların kontrolsüz bir şekilde büyümesi riskini ortaya koyuyor. Her sene Cumhurbaşkanlığına aktarılan bütçenin hızlı yükselişi yalnızca bizlerin değil, aynı zamanda tenceresi kaynamayan vatandaşın da dikkatini fazlasıyla çekmekte. Bu temsil harcamaları mevzusu artık son derece can sıkıcı bir hâl almaya başladı, zira refah düzeyimiz gitgide düşmekte. Enflasyonun altında ezilen vatandaş, ağır vergi yükü altında nefes alamazken bütçenin hiçbir yerinde bu sorunlara çözüm üretecek bir yaklaşım göremedik. Türkiye ekonomisi artan borç yükü ve bütçe açığıyla sürdürülebilir olmaktan hızla uzaklaşıyor.

Bakın, Muğla Milletvekili olarak size Muğla Planlama Ajansının bazı araştırma verilerinden bahsetmek istiyorum. Türkiye genelinde derinleşen ekonomik krizin Muğla'da da özellikle kadınlar ve yaşlılar üzerinde çok ağır etkiler yarattığını ortaya koyduk. Halkın yüzde 57,9'u mutfak harcamalarında kısıntıya gitmiş, yüzde 70,8'i yeni kıyafet alamaz hâle gelmiş, sosyal ve kültürel etkinlik harcamalarını azaltan veya tamamen kesenlerin oranı yüzde 70'i bulurken temel hijyen ürünleri ve ulaşım gibi insani ihtiyaçlarda da ciddi kısıntılar gözlemlenmiş. Bu tablo krizle mücadele politikalarının yetersiz olduğunu göstermekte ve acil çözüm üretilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bakınız, Muğla bir tarım, turizm ve kültür kentidir. Son dönemde tekrar Deştin'deki çimento fabrikası mevzusu gündeme geldi. 2006 yılından beri her fırsatta bunun doğaya geri dönüşü olmayacak şekilde zarar verdiği ispatlandı, mahkeme kararları var bu yönde fakat tekrar tekrar ÇED gündeme getiriliyor. Bakın, Muğla halkı doğaya bu kadar geri dönülmez zarar verecek bir çimento fabrikası yapılmasını istemiyor. Termik santraller Muğla'da, çimento fabrika girişimleri Muğla'da ve turizm cenneti olan ilimiz âdeta ısrarla yok edilmeye çalışılıyor, bunun nedenini anlamıyoruz.

Diğer taraftan, iklim değişikliği ve kuraklık gibi doğal nedenler sebebiyle biliyorsunuz çok ciddi su sıkıntısı problemimiz var. Bizler kendi yerel yönetim kaynaklarımızla çözmeye çalışıyoruz ancak Hükümet olarak üzerinize düşen kısmını yerine getirmenizi talep ediyoruz. Şöyle açıklayayım: Ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan bir il olan Muğla'nın bütçeden hak ettiği yatırımları alamadığını da üzülerek burada vurgulamak kaydıyla, Muğla'nın yarattığı katma değer bölgenin altyapı ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için daha adil bir şekilde geri dönmelerini talep ediyoruz. Şimdi Muğla'nın kanalizasyon projeleri için ve diğer

önelikli yatırımlar için ayrılan kaynaklar yetersiz kalıyor. Altyapı sorunları sebebiyle suyumuz boşa akıyor. Biz finansman bulduk; Muğla Büyükşehir Belediyesi, Fransız Kalkınma Ajansından 62,5 milyon euroluk, su sorununu çözecek şekilde bir fon aldı ve bu başvuru Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığında bekliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Ve siz Hükümetten tek imzanızla Muğla halkının bu sorununa çare olmanızı bekliyoruz ve bunu talep ediyoruz.

Sonuç olarak, 2025 bütçesinin milletimizin menfaatleri doğrultusunda kullanılmasını ümit ediyor, hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Derici.

Sayın Uğur Bayraktutan...

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, paramızda değer kaybının olması açısından ilginç bir örneği sizinle paylaşmak istiyorum. Tabii, paradaki değer için hep euro ile dolarla karşılaştırma yapıyoruz. Benim seçim bölgem Artvin de hemen sınıra yakın, Sarp Sınır Kapısı'nın olduğu bir güzel ilimiz. Biz Sarp Sınır Kapısı açıldıktan sonra... Gürcistan da bizim en sorunsuz komşularımızdan bir tanesi, hatta en sorunsuz komşumuz diyebiliriz. Daha önceden, 2006 yılında, çok değil, bundan on yedi, on sekiz sene önce Gürcistan'da 1 yurttaşımız para bozdururken 100 lira verdiği zaman 140 lara alıyordu. Bugün ise, aradan yıllar geçtikten sonra, 100 lira veriyoruz 7,86 lara alıyoruz Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, yani Türk lirasının -parasının- erimesinde bundan daha çarpıcı örnek olmaz. Bu konuda Sayın Nebati de dâhil birçok bakana sorular sordum ama ne yazık ki istikrarlı yanıtlar alamadık. Bunun sonucu ne oluyor? Bakın, daha önceden kapı açıldığı zaman Gürcistan yurttaşları genelde çay toplamaya ve fındık toplamaya ilişkin olarak bizim ülkemize geliyorlardı ve orada bir anlamda -ucuz iş gücü demeyelim ama- ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum nedeniyle, bizim paramızın da 2006 yılında onların parası karşısında değerli olması karşılığında çok ciddi bir şekilde iş gücü sağlıyorlardı yani daha doğrusu, fındık toplamada, çay toplamada Gürcü kardeşlerimizin çalışmalarından büyük oranda yararlanıyorduk. Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, tam tersine döndü bu iş; şu anda Allah'ın kulu o kapıdan bu tarafa gelmiyor. Ne yapıyoruz? Neyle karşılaşıyoruz? Onu da söyleyeyim. Gürcistan'ın biliyorsunuz -4 milyona yakın bir ülke nüfusu olan- 3 milyon 750 bin civarında nüfusu var. Gürcistan'da şu anda enflasyon yüzde 1 rakamlarında. Parlamenter sistemle yürütülen bir ülke. Bizim de çok sevdiğimiz bir komşumuz ama şu anda tam tersi oluyor. Şu aşamada Gürcistan'dan bizim tarafa doğru bir akın var ama şöyle bir akın var yani çalışmaya gelmiyorlar, çalışmanın dışında başka bir şeye geliyorlar. Neye geliyorlar? Türkiye'deki mal şeyleri... Paranın değer kazanması karşısında marketlerden müthiş bir alışveriş furçası var. Özellikle mesela oraya en yakın olan "Kemalpaşa" diye bir ilçemiz var. Kemalpaşa'nın nüfusu 6 bin. 6 bin nüfuslu bu ilçede -çok küçük bir nüfus olmasına rağmen- "uluslararası market" dediğimiz şu üç harflilerden her birinden dörder beşer tane var yani 6 bin nüfuslu bir ilçede 20 tane marketin olduğunu düşünün. O marketlerin önünde kuyruklar oluyor sabahın köründe. Gürcü kardeşlerimiz geliyorlar, paletlerle Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, normal torbalarla filan değil yani onu görmeden onu anlayamazsınız. Geliyorlar paletlerle, kuyruklara girerek belki kilolarca, belki yüzlerce kiloluk şeyleri alıyorlar, araçlarına dolduruyorlar ve götürüyorlar. Bunu biz... Tabii, Trakya'da da anlatıyorlar, Bulgaristan levası karşısında da böyle bir durum var ama, ben Artvin'de yaşadığım bu dramatik örneği sizinle paylaşmak istedim. Bir anlamda göç tersine dönüyor. Paranın bu şekildeki bir değer kaybını -bir kere daha söylüyorum- 100 lira verip de 140 lara alınan paranın karşısında bugün 100 lira verip de 8 lara alınan bir Türkiye tablosuyla karşı karşıyayız. Bu normal bir erime değil, erime olsa bunu başka türlü anlatırız. Düşündüm ki böyle bir şey nasıl olabilir diye, 4 milyon nüfuslu -küçük görmüyorum- bir ülke nasıl yıllar içerisinde parasının değerini istikrarlı bir şekilde artırabilir diye. Ülkenin yönetim sistemine baktığımız zaman, parlamenter sistemle yönetilen, kuvvetler ayrılığı ilkesinin gerçekten kendine özgü olarak uygulandığı, denge denetim mekanizmalarının, hukuk güvenliği ilkesinin olduğu bir ülke gerçeğiyle karşı karşıya. Gürcistan, AB üyeliği anlamında da çok ciddi birtakım destekler yaptı. Bunu neden sağlıyoruz? Bakın, en çarpıcı olması açısından; 2009 yılında yani ilk 200 lira çıktığı zaman Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, 200 liranın karşılığı 132 dolar, 2023'te 10 dolar, 2024'te 6 dolar. OECD ülkelerinde gıda enflasyonuna bakıyoruz Türkiye açısından nasıl bir tablo var diye, Türkiye yüzde 43,7'yle bir anlamda 1'inciliği elde sağlıyor. Türkiye'nin büyük ekonomiler arasındaki mutluluk sıralamasına bakıyoruz, sondan 3'üncü sırada; bizim geçtiğimiz bir Güney Kore var, bir de Hindistan var. Bu konuda, ekonomiyle alakalı tehlike çanlarının çaldığını göstermesi açısından bu dramatik örneği sizlerle paylaşmak istedim.

Paramızın pul olmaması için üzerinize düşeni yapmanızı istirham ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bayraktutan, teşekkür ederim.

Sayın Oğuz Kaan Salıcı, buyurun.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Savunma Sanayii Başkanı Sayın Haluk Görgün; mensubu olduğunuz Hayra Davet Vakfı ile birlikte Gaye Vakfının ve Erkam Vakfının savunma sanayimize nasıl kadro açtığını geçen sene sizin de içinde bulunduğunuz Genel Kurulda örnekleriyle göstermiştim.

Savunma sanayisi bizim göz bebeğimizdir. Bulduğumuz coğrafyada güçlü olmamız, teknolojiye üstünlük sağlamamız gerekir. Bunun yolu da savunma sanayisinde liyakatten şaşmamaktır. Sizin kurucusu olduğunuz vakıf gibi bazı vakıfların savunma sanayisinde örgütlenmesi ulusal güvenliğe tehdittir. Meselenin özü, o vakfın amaçlarının ne olduğunun ötesindedir. Herhangi bir sivil toplum örgütünden üyelerin, bir hemşehri derneğinden üyelerin, aynı okuldan mezun kişilerin bile savunma sanayimizde öbekleşmesi ulusal güvenliğimize tehdittir. Savunma sanayisinde ideolojik, siyasi ve kişisel hiçbir yuvalanma söz konusu olmamalıdır. Ben bu konuyu sahiplenmeye devam edeceğim.

Bugün yeni bir başlık açmak istiyorum. Sayın Görgün, geçtiğimiz ay AKP tarafından limiti en az 100 bin lira olan kredi kartı kullanıcılarından Savunma Sanayii Fonu için yıllık 750 lira katılma payı alınacağı yönünde kanun teklifi hazırlandı. Savunma sanayimizin vatandaşın 750 lirasına muhtaç duruma düştüğünü görünce önce inanmadım, sonra Sayın Mehmet Şimşek bu 750 lira için "Toplanan paranın tümü savunma sanayi için kullanılacak, Çelik Kubbe için kullanılacak." dedi. Şimdi, ülkemize hava savunma sistemi Çelik Kubbe yapılacaksa, savunma sanayimiz güçlenecekse milletin vergileri de bağışları da helal olsun. Burada devreye ASELSAN Genel Müdürlüğünüz ve Savunma Sanayii Başkanlığınız döneminde yarım kalan ve atıl kalan projeler devreye giriyor. Örneğin, 109 adet üretileceği duyurulan T70 genel maksat helikopterinin, ASELSAN'ın aviyonik ekipmanlarının tasarımını öngörülen sürede gerçekleştirememesinin sonucunda ortaya çıkan lisans sorunundan dolayı 38 adet üretilebildiği iddiaları doğru mudur?

Örneğin, HAVA SOJ Projesi, hava platformlarında uzaktan elektronik destek ve taarruz uçağı... ASELSAN bu projeyi 2018'de aldı. Düşmanın sinyal ve radar sistemini bozacak bir sistemden söz ediyoruz. Havadan "jammer" uygulaması için planlanan bu projenin ASELSAN'ın gerekli ekipmanları tamamlayamaması nedeniyle askıya alındığı iddiaları doğru mudur? Sayın Görgün, ASELSAN Genel Müdürü olduğunuz dönemde gemi ve hava savunma radarı projelerimizden, tanksavar arayıcı başlığı projelerimizden askıya alınan veya geciken var mı? ASELSAN Genel Müdürü ve Savunma Sanayii Başkanı olduğunuz dönemde yarım kalan projelere toplam kaç milyon dolar harcandı? Bu dönemlerde kaç proje öngörülen takvimi tutturamadı? Ayrıca, 2018'de Sayın Görgün'den önceki ASELSAN yönetimi ikincil halka arz başlatmıştı, buradan 500 milyon dolar civarında bir gelir elde edildi, bu para nereye harcandı da vatandaşın 750 lirasına muhtaç duruma düştü?

Şimdi, değerli arkadaşlar, savunma sanayisinde harekât bağımsızlığımızın gelişmesinden sadece gurur duyarız ancak Sayın Görgün'ün lüks seyahatlerini karşılayacak gücümüz de yok bizim. İki hafta önce 11 Kasım günü Katar'a Gulfstream G450 marka özel jetle uçtunuz Sayın Görgün; merak ettim, aynı özel jet için ben de fiyat teklifi aldım, fiyat teklifi burada. O özel jetin Katar'a kadar kiralama bedeli 72.500 dolar, kuru çevirince 2,5 milyon lira yapıyor. Her ay böyle bir seyahate çıksanız -ki çıkarsınız- yılda 30 milyon lira yapıyor. Yani siz tek başınıza en az 40 bin vatandaşın kredi kartı parasından kestirecek parayı özel lüksünüze ödüyorsunuz. Ayrıca, gittiğiniz yerlerde kendiniz için en lüks otelin en lüks odasında kalmayı talep ettiğiniz, sizinle beraber seyahat eden arkadaşlar için daha mütevazı oteller ayarladığınızı biliyoruz, bunu nasıl gerekçelendiriyorsunuz? Sizin yabancı mevkidaşlarınız, örneğin, Fransız, Alman, İngiliz mevkidaşlarınız da özel jetle mi seyahat ediyorlar? Biz, bu ülkelerden daha mı zenginiz? Daha zenginsek vatandaşın 750 lirasını niye istiyoruz? Siz tarifeli uçakla uçsanız Türk savunma sanayi ne kaybeder? Beraber gittiğiniz arkadaşlar gibi mütevazı otellerde kalsanız siz ne kaybedersiniz?

Değerli arkadaşlar, son olarak bir noktanın daha altını çizerek sözlerimi tamamlayacağım. Geçen gün burada Millî Savunma Bakanı Sayın Yaşar Güler dedi ki: "Sadece son üç yılda ASELSAN, TUSAŞ ROKETSAN, HAVELSAN'dan toplam 1.102 mühendisimiz yurt dışına gitti." Hiç düşünüyor musunuz acaba bu mühendislerimiz ne için yurt dışına gittiler; çocuklarının daha iyi bir eğitim almasını mı istediler, daha iyi koşullarda mı çalışmak istediler, özgürlük mü istediler? Hiç düşünüyor musunuz acaba "Kaç kişi 'Türkiye'de savunma sanayisinde yetkililer için ehli değil, siyasi kadrolaşma var, onların altında çalışmak istemiyorum.' diyerek gitti?" diye? Gitmelerini engellemek için neden gittiklerini anlamamız gerekir, hiç anlamak istediniz mi? Kendi imkânlarımızla yetiştiğimiz mühendislerimizi Batı ülkelerine neden kaptırıyoruz? Bırakın böyle bir araştırma yapmayı, siz savunma sanayisinde kadrolaşmaya dair başta sorduğum soruma bir yıldır yanıt bile vermiyorsunuz. Bence şapkayı önünüze koyup bir düşünseniz iyi edersiniz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aliye Timisi Ersever...

Sayın Ersever, buyurun lütfen.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli milletvekilleri ve basın mensupları; 2025 yılı bütçesi için öngörünüz 16 milyar 928 milyon yani 17 milyar. TÜİK'e göre 2024 yılı enflasyonu yüzde 48,58; Merkez Bankasının 2025 yılı için enflasyon beklentisi yüzde 21 olarak revize edildi, 2024 yılına göre bütçe artış oranı da yüzde 37,81. Buradan milyonlarca çalışan ve emekli adına sormak istiyorum: Asgari ücrete ve emekli maaşına ne kadar zam yapacaksınız? Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak 30 bin TL zammı duyurmuştuk, aynı zammı sizlerden de bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, hükümetler harcadıkları her kuruşun hesabını vatandaşa vermek zorundadır. AKP Hükümeti demokrasinin temel kurallarından biri olan bütçe hakkını da ihlal ediyor. Bir örnekle sizlerle paylaşmak istiyorum: 27 Temmuz 2023 ve 2 Eylül 2024 tarihlerinde, Cumhurbaşkanı Yardımcımız, size aynı konuda 2 soru önergesi verdim. Cumhurbaşkanlığı filosunda

bulunan uçak ve makam araçlarının sayısını sordum. Bu soruya "Hizmetin gerektirdiği sayıda." diye yanıt verdiniz. Hizmetin gerektirdiği sayı nedir? Bu yanıt milletvekillerinin denetim yetkisini yok saymaktır. Buradan tekrar soruyorum ve yanıt bekliyorum: 2020 ve 2024 yılları arasında, her yıl için ayrı ayrı olmak üzere, Cumhurbaşkanlığı filosunda bulunan uçak, makam ve hizmet aracı sayısı nedir? Cumhurbaşkanlığı filosunun araç sayısında bir artış söz konusu ise bu alımlar hangi yolla gerçekleşmiştir? Alımlar için Cumhurbaşkanlığı bütçesinden ne kadar harcama yapılmıştır?

Değerli milletvekilleri, toplumun tepkisine neden olan, duyarlı vatandaşlarımızın bize sürekli ilettiği bir konuyu daha paylaşmak istiyorum: Devasa bir bütçeye sahip olan Diyanet İşleri Başkanlığı millî ve dinî günlerde, cuma hutbelerinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün adını neden anmaz? Diyanet İşleri Başkanının geçim sıkıntısı çeken vatandaşlara "Pazara akşam gidin, daha ucuz olur." telkinlerini zaman zaman yaptığı biliyoruz. Kendisi burada olmadığı için sizin aracılığınızla soruyorum: Giderlerini devletin karşıladığı lüks konuttan çıkıp, lüks makam aracından inip hiç pazara gidiyor mu? O vatandaşların çilesini biliyor mu? Bizler semt pazarlarını biliriz, pazarcı esnafını da iyi tanırız; gitmek isterse kendisine mutlaka eşlik ederiz.

Bir soru da gene Diyanet İşleri Başkanlığına: ÇEDES gibi çağ dışı projelerle çağdaş, bilimsel, laik eğitimin üzerinden elini ne zaman çekecek?

Son olarak da belki Sayın Başkan, örneğin, cemevlerinin ibadethane statüsünün kabul edilerek bu statünün gerektirdiği tüm hakların tanınması yönünde bir adım sizin iktidar döneminizde sanıyorum atılmayacak. Örneğin, gerek kamu kaynaklarının ve gerekse kamu kadrolarının liyakat, adalet ve eşitlik ilkelerine göre dağılımının sağlanması konusunda Alevilere ve toplumun ötekileştirilen tüm kesimlerine yönelik ayrımcılığa devam edilecek. Pir Sultan'ın dediği gibi "Benim devam divana kalsın." dizelerinden mülhem, Alevilerin taleplerinin eksiksiz sağlanacağı yeni iktidar dönemi yakındır. Bu talepleri biz yerine getireceğiz.

Bu duygularla bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yavuz Aydın, buyurun.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı bütçesini ve bütçesinin milletimize yansımalarını değerlendirmek için söz almış bulunuyorum ancak bütçeyi tartışmadan önce bu bütçeyi şekillendiren siyasi rejimi ve onun milletimize yüklediği ağır ekonomik tabloyu ele almak zorundayız çünkü bugün ülkemiz bu rejimin yarattığı ekonomik enkazın altında ezilmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi yani tek adam rejimi vatandaşlarımıza hızlı karar alma ve güçlü yönetim vaatleriyle sunulmuştu ancak bugün görüyoruz ki bu sistem ne hızlı karar alabilmekte ne de milletimizin devasa sorunlarına çözüm üretebilmektedir. Aksine, içinde bulunduğumuz ekonomik kriz bu sistemin doğrudan bir sonucudur. Kaynaklar vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına değil sarayın savurganlığına yönlendirilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bugün, ülkemizde milyonlarca vatandaşımız geçim derdiyle boğuşmaktadır; çarşıda, pazarda fiyatlar cep yakmaktadır. Emekliler, asgari ücretliler ve gençler umutlarını kaybetmektedir çünkü AK PARTİ Hükümeti milletin gerçek sorunlarını çözmek yerine kendi lüks ve şatafatını koruma derdine düşmüştür, vatandaşlarımızın sırtına yüklenen vergilerle sarayda ihtişam içinde yaşarken vatandaşlarımız sofrasına ekme koyamaz hâle gelmiştir. Her fırsatta "Milletin hizmetkârıyız." diyenler bugün milletin sırtında büyük bir yük hâline gelmiştir. İsrarla sürdürülen bu yanlış politikalar vatandaşın umutlarını tüketirken sarayın ışıklarını daha da parlak tutmaktadır. Cumhurbaşkanlığı sarayında kullanılan her bir bardak halkın sofrasındaki ekmeekten eksilmektedir. Sarayın ışıkları sokaktaki vatandaşın elektriğine zam olarak dönmektedir. Sarayın pahalı araçlarından bir ordu oluşmuşken çiftçinin traktörüne mazot alamaması ülkenin ekonomik sıkıntılarının bir yansımasıdır. İşte, tek adam rejiminin özeti budur. Lüks ve şatafat saraya, yoksulluk ve çaresizlik halka düşmektedir. Bugün Cumhurbaşkanlığı bütçesine baktığımızda görüyoruz ki sarayın israfını finanse eden bu düzen, sosyal adaleti yok eden bir rejim hâline gelmiştir. Bugün Türkiye'de vatandaşlarımızın büyük bir kısmı temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaz hâle gelmiştir; gıda fiyatları artmış, enerji maliyetleri yükselmiş, gelir dağılımı adaletsizliği derinleşmiştir. Oysa biz İYİ Parti olarak başka bir Türkiye'nin mümkün olduğuna inanıyoruz. Adaletin, liyakatin ve şeffaflığın hâkim olduğu bir yönetim anlayışıyla bu ülkenin potansiyelini ortaya çıkarabiliriz. Vatandaşlarımızın vergileriyle oluşturulan bu bütçe vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Bunun için sarayın harcamaları denetlenebilir hâle gelmeli ve şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Bu bütçe, gençlerimize istihdam, emeklilerimize insanca bir yaşam, dar gelirli ailelere destek için kullanılmalıdır. Buradan Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına ve iktidar mensuplarına sesleniyorum: Vatandaşlarımız eziyet çekmeyi değil huzurlu ve adil bir geleceği hak etmektedir. Milletimiz ekonomide adaleti, yönetimde şeffaflığı ve kamu kaynaklarının etkin kullanımını bekliyor ancak ne yazık ki tek adam rejimi bu beklentilere yanıt vermekten âcizdir.

Cumhurbaşkanlığı bütçesini konuşurken bu sistemin halka maliyetini bir kez daha gözler önüne sermek zorundayız. Sarayın ışıkları altında yaşayanlar halkın karanlıkta kalmasına neden olmamalıdır. İsrafa son verilmeden vatandaşın refahı sağlanamaz. Biz İYİ Parti olarak milletimizin hakkını ve hukukunu savunmaya devam edeceğiz. Biliyoruz ki bu sistem sürdürülemez ve inanıyoruz ki vatandaşlarımız bu adaletsiz sistemi değiştirmek için gereken kararı verecektir. Çünkü israfın değil gerçek refahı hedefleyen bir yönetim anlayışının vatandaşlarımızı daha iyi bir geleceğe taşıyacağını belirtiyor, heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çelenk, buyurun lütfen.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben, sözlerime, Türkiye'nin dört bir yanında hakikat mücadelesi verenleri selamlayarak başlamak istiyorum çünkü hakikat her şeyin temelidir ve hakikat bu ülkede her an, her dakika saldırı altında.

Bu bağlamda da öncelikle İletişim Başkanlığı üzerine konuşmak istiyorum. İletişim Başkanı Sayın Altun da hakikat savaşı söz ediyor konuşmalarında. Türkiye Yüzyılı'nın bir iletişim yüzyılı olacağını ilan ediyor fakat ne yazık ki bugün bir hakikat savaşı varsa o da ana akım medyasına, yaygın medyasına etik dışı, ahlak ve hukuk dışı yollarla çökülmüş bir ülkede hakikatin İletişim Başkanlığına karşı verdiği savaştır. Evet, dünyanın birçok yerinde cumhurbaşkanlığının bir iletişim ofisi ya da başkanlığı olur ancak dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde bu ofis bütün bağlı ve ilişkili kurumlarıyla bir partinin propaganda aygıtı, propaganda birimi gibi çalışmaz, çalışamaz. İletişim Başkanlığının partizanlık yanında çok daha büyük açmazları da vardır. Örneğin, kurumun bir taşra teşkilatı var, bu teşkilatin 19 bölge müdürlüğü var ve bunlara o bölgeden diğer iller de bağlıdır. Kürt nüfusun yoğun olduğu coğrafyada kurumun iki Genel Müdürlüğü vardır, Diyarbakır ve Şanlıurfa Bölge Müdürlükleri ve bölgedeki diğer iller de buralara bağlıdır. Şimdi, görev ve sorumluluklarını "Kamu diplomasisini şeffaflık, doğruluk, güvenilirlik ekseninde sürdürerek yurttaşları ülke meseleleri, gelecek stratejileri ve benzeri konularda bilgilendirmek -kendi deyimimle- aydınlatmak" şeklinde tanımlayan bir kurumun bu bölgede "Önce yaya" "... (*)" diyen Kürtçe bir yazıya bile tahammülü olmadan bu illerde bu işi nasıl yapacağı da merak konusudur. Bölgede birçok ilin mahkûm edildiği, günde tek sefer düzeyindeki uçuşlarda İngilizce anons yaparken yolcu güvenliği adına olsun Kürtçe bir anons yapılmadığı hatırlanırsa bu nasıl bir iletişim yüzyılı olacaktır?

İletişim Başkanlığının kendi stratejik planında tanımlanan diğer bir yasal yükümlülüğü de şudur: "Yerli ve yabancı basın-yayın organlarının ve mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik düzenlemeleri yapmak ve gerekli tedbirleri almak." Nitekim bizim medyamız da başka ülkelerde o ülkelerin korunmasından yararlanır ve oralarda faaliyet gösterir. Ancak bizde bu yükümlülük akla hiç gelmediği gibi, yabancı basın kurumları ve çalışanları ancak hareket kabiliyetleri ve özgürlükleri sınırlandırılmak istendiğinde hatırlanır. Fahrettin Altun, Cumhurbaşkanı Erdoğan, RTÜK Başkanı sıklıkla bu medyayı da hedef alır, fon almayı espionaj faaliyetine eşitler. Oysa Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 22'nci maddede düzenlenen örgütlenme özgürlüğü, bu sözleşme bağlamında yazılan birçok Birleşmiş Milletler raporunda yurt içinde ve dışında finans kaynağı araştırmayı ve buna erişmeyi de bu örgütlenme kapasitesi çerçevesinde, bu kapasiteyi geliştirmeyi de bu örgütlenme çerçevesinde tanımlar. Ancak bu özgürlük de sadece AKP'ye ve yandaş kurum ve kuruluşlara, vakıf ve tarikatlara tanınan bir özgürlüktür. "Dışişleri Bakanlığına bağlı, kısaca "Ulusal Ajans" olarak bilinen ajansın dağılımını yönettiği Avrupa Birliği fonlarından en çok kim yararlanıyor?" diye bakarsanız başta TÜGVA ve TÜRGEV olmak üzere AKP'ye yakın vakıfların ve derneklerin en yüksek oranda bu fonlardan yararlandığını da görürsünüz. Bundan da öte, geçtiğimiz yıl muhalif yayın kuruluşlarına kestiği para cezalarıyla bütçesi ciddi miktarda fazla veren RTÜK gibi, bütçesini nereye harcadığını bilmediğimiz İletişim Başkanlığı da bu fonlardan bol bol yararlanmaktadır. Nitekim Ulusal Ajans 2024 Sayıştay Raporu'nda ilk 8'de 2'nci ve 3'üncü sırada İletişim Başkanlığının iki bölge müdürlüğünün, TÜGVA'nın, TÜRGEV'in, RTÜK'ün, Ensar Vakfının olduğunu görürsünüz. Fon alanlar bunlardır 10 binlerce euro ama onlar etkiye açık değildir. Küçük fonlarla, son kaynak olarak başvurdukları küçük fonlarla ayakta kalmaya çalışan bağımsız medyanın boğazına çökmektedir. Etki ajansı düzenlemesi bir gelmekte, bir gitmektedir.

Yerel medya kan açılıyor. Yerel medya da bu sorunlardan muaf değil. Türkiye'nin çok köklü bir yerel medya geleneği var. Yerel medya 1869'da Osmanlı'da başlıyor ve benim ilim Diyarbakır'da başlamıştır ilk 1869'da burada ve bugün Diyarbakır'da yine onlarca yerel medya var. Dijital düzenlemeler de yine yerel medya aleyhine işletiliyor. Çalışan sayısı zorunluluğu, "tık" sayısı sağlama zorunluluğu ve sürekli basın kartından yararlanma; bu mevzuat çerçevesindeki bütün işlemler sürekli bunların aleyhine işletiliyor.

Biliyorsunuz, sarı basın kartı turkuaz basın kartına dönüştürülmüştü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Sayın Başkan, cümlemi tamamlarsam...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Çelenk.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Herkes cümlesini tamamladı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun, burada çok hocamız var bizim.

Hocam, buyurun.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Ben söz hakkı istedim sadece, devam hakkı.

Bu yetki İletişim Başkanlığındadır. Bu yetki de son derece yandaş bir şekilde kullanılmakta, süresi dolan sürekli basın kartları uzatılmamakta ve verme adına değil vermeme adına işletilen bir yetki kullanılmaktadır.

Söylenecekler çok ama burada noktalıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Hasan Öztürkmen, buyurun efendim.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar; Cumhurbaşkanlığı 2025 yılı bütçe gerekçesinde kamu varlıklarını çok iyi satmakla iftihar ediyor, "2025'te de babalar gibi satmaya devam edeceğiz." diyor. Özelleştirmeler kapsamında bugüne kadar devlete ait kritik önemdeki 277 kuruluş satılmış. 1986-2024 arasındaki dönemde 150,9

milyar TL'lik özelleştirme yapılmış, bunların yüzde 95'i AKP iktidarı döneminde gerçekleşiyor. Artık, dünya ekonomilere devletin de aktör olarak girmesini konuşurken, pandemi döneminde millî üretimin değeri yeniden keşfedilirken AKP iktidarı liberal piyasacı ekonomi anlayışıyla devletin tüm sektörlerden çekilmesini temel ilke edinmiş durumda. Kamuya ait tek kurum bırakmadıkları için pandemi döneminde vatandaşa söz verdikleri maskeyi dahi dağıtamadılar, bu bile onlara ders olmadı. Cumhurbaşkanlığı 2025 yılı bütçe gerekçesinde özelleştirmelere tam gaz devam edileceği ifade ediyor. On İkinci Kalkınma Planı'nda özelleştirmelerin yeni ve alternatif modellerle sürdürüleceği, devletin stratejik alanlardan tamamen çekileceği ilan ediliyor; bunların başında da elektrik üretimi geliyor. AKP iktidarı 2008'de başlattığı elektrik özelleştirmeleriyle kamuya ait 11 termik santral ile 97 HES'i sattı. Böylece, yüzde 43 olan özel sektör payı özelleştirmeler sonrası yüzde 80'e yükseldi. Bu yılın temmuz ayında Dereiçi HES de özelleştirme kapsamına alındı. Ayrıca, 8 HES ve Bozcaada Rüzgâr Enerji Santrali'nin de satış çalışmaları sürüyor. AKP iktidarı elektrik iletimi alanında da kamunun en kıymetli işletmelerinden TEİAŞ'ın yani Türkiye Elektrik Üretim AŞ'nin satışında sona yaklaştı. Bugün elektrik dağıtım işi 21 ayrı özel şirket arasında paylaştırılmış durumda, TEİAŞ'ın özelleştirilmesiyle son darbe indirilecek. Vatandaşımız özelleştirmelerin acısını gelen yüksek elektrik faturalarıyla daha çok hissedecek.

AKP iktidarında, Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait 16 liman; TCDD'ye ait Mersin, Samsun, Bandırma, İskenderun ve Derince Limanları da satıldı. Sarayın 2025 bütçesi içerisinde satılmayı bekleyen limanlar ise şöyle sıralanıyor: Fenerbahçe Kalamış Yat Limanı, Çanakkale Gökçeada Kuzu Limanı, Tekirdağ Çeşmeli Liman Sahası. AKP iktidarı 2010'da otoyol ve köprüleri özelleştirme kapsamına almıştı, bu çerçevede 8 otoyol ve 2 köprü özelleştirildi. Yeni otoyol ve köprü özelleştirmelerinin de yapılacağı belirtiliyor.

Cumhuriyetin yarattığı önemli kurumlarımızdan Şeker Fabrikaları AKP döneminde tarumar edildi. Şimdi o fabrikalardan kalan kırıntılar da satılıyor. Özelleştirme kapsamında bulunan Türkiye Şeker Fabrikaları adına kayıtlı taşınmazların satışı için pazarlıklar bir hafta önce 21 Kasım'da yapıldı. Yeni dönemde Sümer Holdingden kalan varlıklar, ADÜAŞ ve Doğusan da satış listesinde.

Araç sahiplerinin en çok canını yakan işletmelerden biri periyodik araç muayenesi işidir. Özelleştirme yoluyla bu alanda tek yetkili yapılan TÜVTÜRK'ün belirlediği fahiş fiyatlar vatandaşları isyan ettiriyor. TÜVTÜRK 2027 yılına kadar araç işletme hakkına sahip. Bu tarihten sonra da araç muayene işleri özel şirketler tarafından yapılacak, vatandaş soyulmaya devam edecek.

Yedeminlik faaliyetleri bile 2025'te özelleştirilecek alanlar arasında. Kamuya ait 18 adet sosyal tesis şu anda özelleştirme kapsamında, bunların 3'ünün satışı tamamlandı, kalanların satışı için hazırlıklar sürüyor. Hazineye ait arsa ve arazilerin satışlarına da 2025 yılında hız verileceği belirtiliyor. En utanç verici olan ise Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının satışta olması, 400 bin dolara kimlik satmaya devam ediyoruz. Türkiye gibi ülkelerde devlet tarım gibi, sağlık gibi, eğitim gibi, enerji gibi stratejik alanlardan tamamen çekilemez ve çekilmemiştir; bu alanlardaki satışlar tafafisi zor sonuçlar yaratacaktır. Görülüyor ki 2025 yılında da vatandaşımız yine vergi yüklerinin altında ezilecek, daha fazla kemer sıkacak, ekonomik krizin faturasını yine milletimiz çekecek; üçlü beşli çeteler, büyük holdingler, yabancı ortaklı sermaye sahipleri ise kamu varlıklarının satışıyla semirtilecek.

Bütçemizin milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Hasan Öztürk... Yok.

Sayın Seyit Torun... Yok.

Sayın Aşkın Genç... Yok.

Sayın Eylem Ertuğrul... Yurt dışında, biliyorum. Yok.

Sayın Tekin Bingöl... Yok.

Sayın Tahsin Becan... yok.

Sayın Nevroz Uysal, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bilindiği üzere, Mecliste üzerine görüştüğümüz ve kabul edilecek bütçeye "Kamu kurumları kafalarına göre, paşa gönüllerine göre, istediği şekilde bir geceden sabaha kadar alınan kararlarla ihtiyaç duyulmayan şekilde harcamazlar." diyeceksiniz, "Harcamamalılar." diyeceğiz ama harcıyorsunuz. Meclisten talep ettiğiniz kaynak 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre planlanarak, izlenerek, denetlenerek harcanması gerekir. Bunun yöntemi ise yine aynı kanunda bahsedilen stratejik planlama ve performans esaslı program hazırlayarak gerçekleşir. Bu stratejik planlar bütçenin ne amaçla, nereye, ne kadar süre içinde ve ne kadar harcadığını gösterir. Performans göstergeleri ve geçmiş planların değerlendirmesi ise talep edilen ve ilgili kurumlara yollanan bütçenin gerçekten talep edilen amaçlarla ilgili harcanıp harcanmadığını izlememizi sağlar. Bu dokümanların nasıl olması gerektiğine ilişkin detaylarla ilgili yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak bize sunulan bütçe ne yönetmeliğe ne ilgili kanuna uygun değil.

Bakın, bir örnek de Millî Saraylar Başkanlığının 2024-2028 Stratejik Planı'ndan. Bir önceki plan döneminde sadece 2021 ve 2022 yılı performans verilerine kısmi olarak yer verilirken diğer yıllardaki performans bilgilerine, 2023 performans bilgilerine yer verilmemiştir. Sayın Yılmaz, bu yılların ve diğer meselelerdeki performans gerçekleştirme bilgilerini açıklayacak mısınız?

Yine, Millî Saraylar Başkanlığı altında çokça tartışılan, Cumhurbaşkanının kullandığı ya da kullanmadığı ya da kullanımına ayrılan saraylar meselesi ve bütçe içindeki yerine... "Tasarruf tedbirleri" adı altında vergilerle nefessiz bırakılan halk bir

tarafa, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde şahsın itibarı için yapılan harcamalara tasarruf tedbiri öngörülüyor. 2025 bütçesi içinde Meclisle neredeyse eş değer oranlarla bütçe alması öngörülen Cumhurbaşkanlığı bütçesinde "İtibardan tasarruf olmaz." anlayışı son hızla devam. Hani asli olan halk... Asli olan halkın yoksulluk, sefaletle boğuştuğu bir ortamda saraylar mı size bu itibarı sağlayacak? Kime, nasıl itibar sağlanacak? 86 milyon 275 bin TL gibi bir farkla artırdığınız bu rakamda emekliye, emekçiye, asgari ücretliye düşülen zam oranları kıyasından bile geçirmiyor. Cumhurbaşkanının 25 Ağustos'ta Bitlis'teki konuşmasında yokluk ve yoksullukların olduğu eski günleri de geride bıraktığını söylemişti. Sanırım, halkın yaşadığı yokluk ve yoksulluk bu sözleri çok çok geride bıraktı. Soruyorum size: Beştepe, Okluk ve Ahlat'taki sarayların maliyeti gerçekten ne? 2023 yılının sonuna kadar 275 milyon 362 bin TL olarak güncellediğiniz Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programındaki Okluk sarayının tam olarak proje tutarı ne şekilde sonuçlandı? Halkın rızasını yutan, günlük gideri milyonları bulan bu saray sevdasından ne zaman vazgeçilecek, vazgeçilecek mi? Bu, yazlık ve kışlık olarak kullanılan saraylarda ne kadar zaman geçiriyor Cumhurbaşkanlığı? Buralarda kaç kişi çalıştırılıp, kaç maaş ödeniyor? Millî Saraylar Başkanlığına bağlı bu sarayların kaç kısmı ya da tam olarak "ticari" adı altında kafe, düğün salonu şeklinde kullanılıyor ve bunların masrafları nereye gidiyor?

Yine, sizin Başkanlığınızı yaptığınız Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kuruluyla ilgili bir şey soracağım. Türkiye'de uluslararası, ulusal uyuşturucu baronlarının ele geçirilen uyuşturucu miktarlarına girmeden ülkenin içiyle ilgili bir şey soracağım. Bu Kurul tam olarak ne yapıyor? Nasıl bir ağ ve koordinasyon sağlıyor?

Şırnak'ta 2019'dan beri yılan hikâyesine dönen bir AMATEM'imiz var. Diyebilirsiniz ki: "Ülkenin genelinde 32 AMATEM var." Ancak burada utanması gereken bir idari yönetim olması gerekir. Şırnak, 540 bin nüfusu geçti. ÇEMATEM zaten yok. 200-300 kilometre ötede Diyarbakır'da sadece var. 2021'de sadece 65 bin kişi uyuşturucu bağımlılığı nedeniyle Bakanlığa yani Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına başvuru yapmış. 2019'da Şırnak Valiliği, İl Sağlık Müdürlüğü ve Cizre Belediyesi -daha doğrusu kayyum zamanında- ortak bir protokolle AMATEM açılması kararı vermişti. İlgililer belirlenmiş, Sağlık Bakanlığı Cizre Hastanesi bünyesinde 2019'un sonunda güya faaliyete geçmiş ancak önce Covid-19 gerekçesiyle kapalı tutulmuş, şu an itibarıyla görünürde AMATEM resmî kurumlarda ama gerçekte fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi olarak kullanılıyor. Şırnak, nüfusa göre uyuşturucu bağımlılığı en yüksek olan illerden bir tanesi ve uyuşturucu yaşı çok aşağıda. Bu AMATEM'le ilgili geçen Fahrettin Koca, 2023 itibarıyla söylemişti, sözü verildi ancak hâlen AMATEM açılmadı, hâlâ orada aynı kriz devam ediyor. Bu sorunu çözmenizi istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece sayın milletvekillerinin 2025 yılı bütçesi içerisindeki Komisyondaki konuşmaları bitmiştir.

Hayırlı olsun memlekete.

Soru kısmını yapalım mı yoksa direkt...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yapalım, soracak arkadaşlarımız var.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Yapalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam yapalım.

On beş dakika soru-cevap yapacağız.

Evet, sisteme giriş yapalım, öncelik sırasına göre söz vereceğiz.

Değerli milletvekilleri, öncelikle Komisyon üyelerinden Sayın Usta. Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Çok teşekkür ederim.

Çok kısa bir soru soracağım, önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, biliyorsunuz, kariyer uzmanlarımız var, denetim elemanları var; bunların maaşları gerçekten çok düştü, devlette insan tutamıyoruz. Dolayısıyla bunlarla ilgili kapsamlı bir çalışma gerekiyor. Yani kaliteli insanlarla çalışmak durumundayız çünkü pastayı büyütecek olan, ekonominin büyümesini sağlayacak, kalkınmasını sağlayacak olan nitelikli insanlar. Dolayısıyla buna ilişkin herhangi bir çalışma düşünüyor musunuz yani kariyer meslek uzmanları için ve denetim elemanları için?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Aslında Sayın Usta çok önemli bir noktaya değindi. Özellikle bu uzman, kariyer uzman, sınavla giren ve devletin özellikle yönetim kademesindeki bürokrasinin belkemiğini oluşturan bu meslek grubuyla ilgili hakikaten bir çalışma yapılması gerektiği kanaatindeyim ben de. Çünkü bu personellerin iyi şekilde kamuya kazandırılması, mevcutların da kamudan ayrılmasının önüne geçilmesi lazım. Bu noktada, Sayın Başkanım, biz Parlamento olarak her türlü desteği vermeye hazırız, sizden yeter ki öneri gelsin. Önümüzdeki hafta da bir teklifi müzakereye açacağız, o teklifte de biz gruplarla konuşup... Çünkü Sayın Türel de kariyer uzmanıdır, Sayın Usta da kariyer uzmanıdır, Sayın Aksu da kariyer uzmanıdır. Dolayısıyla hepsi bu mesleğin farkında. Çarşamba günü -arkadaşlarla bir konuştuk- bir teklifi gündem yapmayı düşünüyoruz. O zamana kadar çalışmayı getirirseniz biz burada gereken adımları atabiliriz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ben de kariyerden geliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, siz de. Sizi de saymayı unuttum, kusura bakmayın. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun lütfen. CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

2025 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçesinin (E) cetvelinde -9'uncu maddesi diyeyim artık, orada- bir ifade var Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığıyla ilgili, maddeyi bir okuyacağım, sonra da bir açıklama ve sorum olacak. "Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığına ait veya tahsisli her türlü taşınır ve taşınmazlara ilişkin talep ve ihtiyaçlar ile her türlü mal ve hizmet alımı ile yapım ve onarım işleri İdari İşler Başkanının talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşları ile sermayesinin yarından fazlası kamuya ait kuruluşlara yaptırılabilir. Cumhurbaşkanlığı hizmetlerinin aksamadan yürütülmesini sağlamak için gerektiğinde Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının tabi olduğu usul ve esaslara göre de yaptırılabilir." Şimdi, bu, mevcut Cumhurbaşkanlığı bütçesinin dışında bir ek imkân sağlıyor Cumhurbaşkanlığına. Bu tip kamu kurumlarından yararlanılan hizmet var mı, alınan mal ve hizmet var mı veyahut da tahsisli şeylerle ilgili? Bir açıklama yapılır, uygulamada nasıl oluyor öğrenebilirsek seviniriz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, Cumhurbaşkanlığında kaç danışman var, onu merak ediyoruz ve bunların maaşları nasıl, onu sormak istiyorum. Ayrıca, Politika Kurulları var. Bu politika kurullarındaki arkadaşlar maaş alıyor mu? Bir de bu politika kurulu üyelerine GBT yapıyor musunuz, onu merak ediyorum.

Bir de Cumhuriyet Halk Partisi 31 Mart Seçimlerinde biliyorsunuz, 1'inci parti oldu, Türkiye'nin 1'inci partisiyiz, şu anda hâlâ bütün anketlerde 1'inci parti olarak gözüküyoruz, inşallah sonuna kadar devam edecek. Bu belediye seçimlerini aldıktan sonra -daha önce uygulanmayan bir şey var- belediye şirketlerinden dün yayımlanan Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle borçlar kesilecek. Onu sormak istiyorum, bu yeni mi aklınıza geldi? Yine, bu belediyelerin payına kesinti artırılıyor, bunu da seçim sonuçlarından dolayı mı yapıyorsunuz, onu da merak ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, geçen ay Plan ve Bütçe Komisyonuna gelen bir kanun teklifinde birçok işlem ve harcamadan Savunma Sanayii Fonu'na katılma payı alınması söz konusuydu. Bizim itirazlarımız -muhalafet olarak- ve yoğun kamuoyu baskısı nedeniyle bu kanun teklifi geri çekildi. Böyle bir şeye neden ihtiyaç duyuluyor? Savunma sanayisinde bir sıkıntı mı var, para ihtiyacı mı var, nedir? Bizi bu konuda ayrıntılı bilgilendirirseniz seviniriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Uysal...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Diyanet İşlerine sormak istiyorum: Diyanet İşlerinin sitesinde "ölen Müslümanlara karşı görevler" başlığında bir belge var; ölüm, defin, taziye, kabir ziyaretleri tek tek yazılmakta. Kürtlerin cenaze işlemi, cenazeler kargo ve poşetlerle ailelerine gönderilirken Diyanet İşleri nerede? Ailelerden kaçırılan cenazeler Garzan Mezarlığı'nda iş makineleriyle yıkılıp Kilyos Mezarlığı'nda kaldırım altına gömülen cenazelerle ilgili neden sesiniz çıkmadı? Mezarlıklarda defin esnasında ve cenaze girişlerinde GBT yapıldığından haberdar mısınız? Taziyeye katılmak, dua etmek, Kur'an okumak suç mudur? Kürt kimliğini ölüsüyle, dirisiyle yok sayma politikaları dinî gerekçelerle devletin bu kadar müdahalesine açıkken Diyanet neye göre Müslümanlar arası eşitlik kuruyor; dinde ölümden sonra hüküm yoktur, bunun üzerinden nasıl bir siyaset yapar ve yapmaya devam eder? Yine, kürdistanda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Konuralp...

OKAN KONURALP (Ankara) - Kendisiyle ilgili, her habere açıklama yapan Diyanet, Riyad'da düzenlenen bir festivalde Kâbe dekorunun önünde dans edilmesine ilişkin neden sessiz kalmıştır? Üstelik, Diyanet eski Başkanı Mehmet Görmez de bu konuda bir açıklama yapmışken bu sessizliğin nedeni nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Sayın Çelenk...

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) - İletişim Başkanlığının 2024 yılı bütçesinin ne kadarı medya organlarına getirilen erişim engelleri ve sansür uygulamalarına ayrılmıştır? Çünkü bunların da bir maliyeti vardır, bunlar da bir işlem gerektirmektedir. Bu doğrultuda nasıl bir bütçe harcıyorsunuz, bunu merak ediyorum. Başkanlık ayrıca, bağımsız medyayı baskı altına almak yerine, özgür basını desteklemeyi ve halkın bilgiye erişimini güçlendirmeyi amaçlayan bir strateji geliştirecek midir?

Diğer bir sorum: Basın kartlarını yenilemek üzere ya da ilk kez almak üzere başvuran, çok sayıda bekleyen gazeteci var. Bunların, bu kartların partizanlık çerçevesinde dağıtılmasının önüne geçecek biçimde bir tedbiriniz var mıdır?

Son bir soru da Basın İlan Kurumunun çalışmasındaki partizanlıkla ilişkilidir; cezaları muhalif medyaya kesmek ama ilanları yandaşa dağıtmak gibi çok temel bir eşitsizliği sürdürmesi konusunda bir tasarrufunuz olacak mıdır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ersever...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Diyanet İşleri Başkanlığı için soruyorum... 2025'te Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü bütçesi kapsamında geçici süreli çalışanlar için 4 milyar 991 milyon 360 bin TL teklif ediliyor yani Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim hizmeti kapsamında bu sene ne için olduğu belli olmayan yüzlerce geçici personel alacakmış. Bunu ne amaçla yapıyorsunuz? Çünkü 2023 ve 2024'te böyle bir bütçe yok. Bunu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, geçen haftalarda buradan bir kanun geçti. Bu Trendyol'a, onun piyasada hâkim olmasını sağlayacak bir düzenleme yapıldı ve aslında ödemesi gereken lisans bedelini de 46 milyar lira civarında düşürecek bir düzenleme oldu burada. Bu kanun teklifinin de sahibi yok, savunan kimse de çıkmadı Mecliste ama geçti; böyle bir şey oluyor biliyorsunuz. Konuyu anlatabildim herhâlde. Yani, yıllık 46 milyar lira -2024 parasıyla söylüyorum- ilave gelir alacaktık, o gelirden mahrum olduk. Artı, bunun da daha ötesinde, bütün herkesi mağdur edecek; tüketiciyi de, tedarikçiyi de yerli, millî firmaları mağdur edecek şekilde büyümesinin önü açıldı. Bu kanun teklifinden haberiniz var mıydı? Hükümetinizin buna ilişkin politikası nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Son olarak da Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, üç konuya dair soru sormak ve dikkatinizi çekmek istiyorum. Türkiye'de maalesef, uyuşturucunun en yaygın olduğu illerden biri de Batman'dır... Batmanlı olunca sık sık karışıyor tabii; Türkiye'de uyuşturucunun en yaygın olduğu illerden biri de Mersin'dir; Batman da bundan muaf değildir ancak Mersinle ilgili Uyuşturucu ile Mücadele Eden Aileler Derneği Başkanı Sayın Kamuran Bilen'in çığlığını sizinle paylaşmak istiyorum: "AMATEM"ler yetersiz." Yani orada tedavi gören çocuklar için de yetersiz. Mutlaka bunun yaşam köyü konseptiyle desteklenmesi lazım. Acaba bugüne kadar yaşam köyü inşaatlarıyla ilgili olarak gerek iktidar gerek belediyeler aracılığıyla gündeminiz nasıl şekillendi? Bundan sonra bu yaşam köyleri hususunda ne düşünüyorsunuz? Yine, uyuşturucuyla mücadelede 2017 yılında Yeşilay ile İçişleri Bakanlığı arasında bir protokol imzalanıyor; Atık Sulardan Psikoaktif Maddelerin Tespit Edilmesi Projesi. 18 ilde proje başlatıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, başka soru soran yok, ilave bir dakikamız kaldı, Sayın Ekmen'e kullanıyorum.

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Daha otuz saniyeydi zaten Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

Mersin bu 18 ilin arasında. Kaç yeri aradım. Şimdi, atık sudan numune alınıyor, şu anda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ilgileniyor diye biliyorum. Sonuçlar bizimle paylaşılmıyor. Bunlar çok mu vahim olduğu için bizimle paylaşılmıyor? Bir gizlilik derecesi mi var? Eğer, bu atık sulardaki oranlar tespit edilirse, belki o şehirlerde duyarlılık artar, mücadele azmi artar. Bunların bizimle paylaşılmasını en azından Mersin adına rica ediyoruz, diğer iller için de takdirinize sunuyoruz.

Afete etkili illeri biliyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, afetten 600 kilometre ötedeki iller afete etkili iller kapsamında, örneğin, Batman ama Mersin 200 bin afetzede ağırlamasına rağmen bu kapsamda değil, bunun Mersin için önemi ne? Eğer bu kapsama alınırsa Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının 50 milyon euroluk kredisi hazır, hem de bedelsiz bir şekilde hazır ama bu kapsamında olmadığı için büyükşehir belediyesi bunu alamıyor. Sizden istirhamımız, Mersin'in afete etkili iller kapsamına alınmasıdır.

Son olarak istatistiklerle ve rakamlarla aranız iyi, geçen yıl söylemiştim, 2002'den 2022'ye kadar Hükümetin Türkiye'de en çok vergi ödeyen 6'ncı ili olarak Mersin'e yaptığı yatırımları kendisiyle emsal illerle karşılaştırdığınızda karşınıza çıkan tablo nedir? Bu tablo çıkarılmadıysa bunu çıkartıp bizimle paylaşabilir misiniz?

Teşekkür ederim.

Size de teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ekmen, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bitti...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitmedi.

Böylece, 2025 üzerindeki soruları da bitirdik yani kademe kademe gidiyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a söz vereceğim.

Buyurun Başkanım.

Sayın Yılmaz, süreniz otuz dakikadır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ve Sayıştay raporlarına ilişkin Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde sona yaklaşıyoruz.

Cumhurbaşkanlığı ana hizmet birimleri, bağlı, ilgili, ilişkili kurumlarının bugün bütçeleri, kesin hesapları ve Sayıştay raporları gündemimizdeydi.

2025 yılı Cumhurbaşkanlığı bütçesi ve bütçenin geneli üzerinde yapılan değerlendirmeleri, eleştirileri, yöneltilen soruları dikkatle dinledim; olabildiğince not almaya çalıştım, buradaki kurumlarımız da her biri eminim, kendi alanlarıyla ilgili notlarını almışlardır. Zaman elverdiği ölçüde bu eleştiri ve sorularınızı cevaplayacağım, kalanlarına ilişkin cevaplarımızı ise yazılı olarak iletteceğiz.

Bu vesileyle bir kez daha bütçe sürecinde yoğun mesai harcayan Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı, Divan üyeleri ve Komisyon üyeleri başta olmak üzere, katkı veren tüm milletvekillerine ve Komisyon çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tam yirmi iki yıldır aralıksız iktidarda olan AK PARTİ ve Cumhur İttifakı bugün görüştüğümüz 23'üncü bütçesiyle çiftçiden sanayiye, işçiden öğrenciye, yaşlısından gencine toplumun tüm kesimlerine hizmet etmeyi amaçlamaktadır. 23'üncü bütçeyi hazırlıyor olmak başlı başına bir istikrar göstergesidir. Ülkemizin aslında uzun dönemli bir yönetimle son derece büyük, önemli dönüşümleri yaşamasının da zeminini oluşturmaktadır. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı hız ve dinamizmle, istikrarla Türkiye Yüzyılı hedeflerimize kararlılıkla ilerlemeye devam edeceğiz. Göz bebeğimiz olan Türkiye Cumhuriyeti'ni hem yurt içinde hem uluslararası camiada daha güçlü bir konuma ulaştırmak için kararlılıkla çalışacağız.

Değerli arkadaşlar, şu hususu özellikle ifade etmek istiyorum; yıllarca milletvekilliği yaptım, bu Komisyonunda Başkanlık da yaptım, bu onuru da yaşadım. Şunu söylemek zorundayım isim zikretmeden: Bütün fikirlere saygılıyız, ifade hürriyeti son derece kıymetlidir; sadece demokrasi için değil, kalkınma için de, yenilik için de, girişim için de ifade hürriyeti olmazsa olmazdır. Herkes kendi fikrini ifade edecek, bizim hoşumuza gitsin, gitmesin; katılalım, katılmayalım; herkesin bunu ifade etme hakkı vardır, hürriyeti vardır ancak ifade hürriyetiyle birlikte usul ve üslubun da ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı içeriği uygun bir usul ve üslupla ifade ettiğiniz zaman bu çok daha insani, çok daha medeni bir tartışma ortamı oluşturabiliyor. Bazen çok köşeli ifadeler karşınızdakini bir insan olarak değil de farklı bir varlık gibi değerlendiren ifadeler de bence hiç kimseye bir fayda sağlamıyor, onları da takdirlerinize bırakıyorum. Ben o tür ifadelere cevap vermek istemiyorum.

Parlamento, bütçe süreci çok çok önemli. Bazı arkadaşlarımız altını çizdiler, parlamento kelimesi zaten sözden geliyor, söz söylenen yer demek, konuşulan yer demek. Yasama, denetim gibi temel işlevlerinin yanı sıra parlamentoların kuruluş amaçlarından biri bütçe. Dolayısıyla, varlık sebeplerinden biri olan bütçeyi burada hep birlikte müzakere ediyoruz. Buna katkıda bulunan herkese ben tekrar teşekkür ediyorum.

Bütçe vesilesiyle sadece bütçe konuşulmaz, bunu da biliyoruz, ülkenin her türlü sorunu bu vesileyle gündeme gelir, yerel meseleler, genel meseleler konuşulur. Bunu da ben gayet normal karşılıyorum. Bugün de en fazla üzerinde durulan konulardan bir tanesi Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusu oldu. Farklı görüşler ifade edildi, her zaman farklı görüşlere saygımız var, elbette herkesin bu konularda aynı düşünmesini bekleyemeyiz. Ben kendi bakış açımı paylaşmak istiyorum. Bazı arkadaşlarımız söylediler aslında, önemli olan sistemin demokratik olmasıdır. Demokratik sistemlerde farklı yönetim biçimleri her zaman mümkündür; başkanlık sistemi, parlamenter sistem, yarı başkanlık sistemi. Parlamenter sistem ne kadar demokratikse başkanlık sistemi de en az o kadar demokratiktir. Bazı demokrasilerde parlamenter sistem vardır, bazılarında başkanlık, bazılarında yarı başkanlık, her birinin de kendi altında versiyonları vardır. İngiliz tipi parlamenter sistem ile Kıta Avrupası'nın parlamenter sistemi de aynı değildir, farklılıkları vardır, Amerika'daki başkanlık sistemi ile Latin Amerika'daki başkanlık sistemi farklıdır vesaire yani bunların da kendi içinde farklılıkları vardır. Türkiye'de de halkın oyuyla, halkın onayıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiştir. Önceki sistem... Yani yaşamasak, bilmesek neredeyse hani ideal bir sistemden çıkmışız da bozmuşuz gibi yönetim sistemimizi, buna neredeyse ben de inanacağım buradaki ifadelerden. Değerli arkadaşlar, o çok şey yaptığınız -eski sistem diyeceğim ona- tam ideal bir parlamenter sistem miydi değil miydi, o da tartışılır. 12 Eylül sonrası oluşturulmuş, vesayetçi bir anlayışla kurgulanmış, birçok ekonomik krizin, siyasal krizin olduğu, yaşandığı bir dönemden bahsediyoruz. Şimdi, sanki böyle çok ideal bir şeyden çıkmışız da kötüye gitmiş gibi bir atmosferin oluşturulmasını ben hiçbir şekilde doğru bulmuyorum, bunu ifade edeyim. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, içinden geçtiğimiz konjonktürde, dünyanın, bölgenin içinden geçtiği konjonktürde ülkemizin istikrarına, bekasına katkıda bulunan bir sistem olmuştur, yönetimde istikrarı sağlamıştır, belli krizlere, belli sıkıntılara, pandemi gibi, uluslararası bazı meseleler gibi hızlı vaziyet edilmesinde etkili olmuştur ve yolumuza halkımız başka bir karar vermediği sürece demokratik bir ortamda bu sistemi devam ettireceğiz ancak şunu da tekrar ifade etmek isterim: Her sistem gibi Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de iyileştirilmeye elbette açıktır. Yaşadığımız tecrübeler ışığında gördüğümüz eksiklikleri, iktidarıyla, muhalefetiyle toplum olarak ortaya konacak birtakım önerilerle her zaman daha iyiye götürülmeye, iyileştirilmeye de açık bir sistemdir. Bir rejimden bahsetmiyoruz, bir yönetim sisteminden bahsediyoruz. Bu yönetim sisteminde tecrübeyle ortaya çıkan bazı eksiklikler varsa veya daha iyi yapılabilecek bazı şeyler varsa neden olmasın? Burada da bir tabu söz konusu değil, hiç de öyle bir zihniyetimiz yok. Tam

aksine, ilk tartışmaları hatırlarsanız Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi dinamik bir yönetim sistemi olarak toplumun karşısına konmuştur, idarede yeri geldiğinde kanun bile gerektirmeden bazı tedbirler alabileceği şekilde tasarlanmıştır. Dolayısıyla, geliştirilmeye, daha iyiye götürülmeye de her zaman açık bir sistemdir.

Parti sayısı ile yönetim sistemi arasında nasıl bir ilişki var dersiniz, ben doğrusu yönetim sistemlerinin parti sayılarını belirlemediğini düşünenlerdenim. Parti sayısını belirleyen daha çok seçim sistemidir, ülkelerin seçim sistemleridir.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - İdeolojik yelpazedir.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yani kaç tane parti... Amerika başkanlıkla yönetilen bir ülke, İngiltere parlamenter sistemin olduğu bir ülke ama ikisinde de az sayıda parti var çünkü ikisinin seçim sistemi benzer. Yönetim sistemleri çok farklı ama seçim sistemleri çok benziyor birbirine. Dar bölge dediğimiz seçim sistemi, dar bölge seçim sisteminin olduğu ülkelerde parti sayıları azalıyor, bölgeler genişledikçe parti sayıları artıyor. Bu siyaset biliminin bize söylediği bir şey. Yine, Latin Amerika'da başkanlık sisteminin olduğu ama dar bölgenin olmadığı ülkelerde çok sayıda partinin oluştuğunu, başkanla birlikte mecliste çok daha fazla partinin olduğu ülkeler görüyoruz. Parti sayısı, tekrar ediyorum, yönetim sisteminin değil, seçim sisteminin bir fonksiyonudur. Ben en azından öyle yorumluyorum. Dolayısıyla "Parti sayısı fazla mı Türkiye'de?" dersiniz bence de fazla yani fazla parti var, 100'ün üzerinde diye...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - 158 parti var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 158 parti var, bir kısmı neredeyse dernek diyebileceğimiz nitelikte ama parti. Parti kurmak bizde oldukça kolay, dernek kurmak gibi bir şey. Bu kadar parti... Tabii, seçime girebilen partinin belli şartları var, onlar da her zaman tartışmaya açık hususlar. Malum, yönetimde istikrar ve temsilde adalet, seçim sistemlerinin de özünü oluşturan hadise bu. İkisini de bir arada sağlayacak bir sistem elbette en ideal sistem. Bunu da bütün ülkeler tartışıyorlar, biz de tartışmaya devam edeceğiz ama ben Siyasi Partiler Kanunu'nda da Seçim Kanunu'nda da mutlaka çalışmalar yapılması gerektiğine inanıyorum -ülkemizin daha istikrarlı- temsil gücünün daha iyi bir noktaya gelmesi için. Bu, tabii, tek başına bir partinin değil, birçok partinin birlikte tartışması, konuşması gereken meseleler.

Bakanlarla ilgili de eskisi kadar olmasa da yine bazı tartışmalar yapıldı. Değerli arkadaşlar, ben parlamenter sistemde de Bakanlık yaptım, bu dönemde de Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı yapıyorum. O dönem de Bakan olarak seçilmedim halk tarafından, bu dönem de Bakan olarak halk tarafından seçilmedim. Geçmiş sistemde de seçilmiş milletvekilleri arasından Başbakan atama yapardı. Bugün de seçilmiş veya seçilmemiş insanlardan kabine atanıyor. Geçmişte de doğrudan bakanların seçildiği bir dönem hiçbir zaman olmadı ama ağırlıklı olarak...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama seçilmiş milletvekilleriymi.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Seçilmiş milletvekillerinden...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Tamam, oraya geleceğim.

Geçmiş sistemde yani onu söyleyeyim...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Vekil olmayanlar da Bakan olabiliyordu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ha, onu söyleyeceğim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Çok istisnaydı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Geçmiş sistemde ağırlıklı olarak seçilmiş kişiler arasından atanırdı. Bakın, yine atanırdı, onu ayırt etmeniz lazım. İnsanlar milletvekili olarak seçiliyorlar, bakan olarak hiç kimse seçilmiyor. Milletvekilleri arasından çoğunluğu geçmiş sistemde bakan olarak atanırdı, bazıları da ki o da istisnai de olsa, milletvekili olmayanlardan da bakan atamak mümkündü, bakan atanırlar da oldu geçmişte. Yeni sistemde de yine seçilmiş milletvekilleri arasından da atamak mümkün, olmayanlar arasından da bakan atamak mümkün. Bakanlar her zaman atanarak gelmişlerdir. Doğrudan bakanın seçildiği bir sistemi ben hatırlamıyorum doğrusu, öyle bir sistemimiz hiçbir zaman olmadı ama elbette, meşruyetini yine seçilmiş başkandan ve Meclisten alır yönetimler. Dolayısıyla, bakanlar siyasi midir, değil midir? Elbette siyasidir, ben öyle görüyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Tartışma biraz, Parlamente'ye karşı sorumluluk Cumhurbaşkanına karşı sorumluluğa dönüştü.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - O ayrı, ona bir şey diyemem. Hani bakanlarla, Meclisle daha yoğun bir ilişki olsun, her zaman tartışılabilir bu.

ERHAN USTA (Samsun) - İlişki değil, sorumluluk.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hesap verme yöntemleri geliştirilsin, tabii ki bu tartışılabilir. Bunun başkanlık sistemlerinde de parlamenter sistemlerde de farklı modaliteleri de var. Bunlar her zaman için tabii ki tartışılabilir.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı bütçesini de epeyce tartıştınız yani birincisi, şunu söylemek istiyorum: Hakikaten hissiyatımı söylüyorum, Cumhurbaşkanlığı sarayı dediğiniz yer, biz "Külliyeye" diyoruz, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, 85 milyonluk Türkiye Cumhuriyeti devletinin yönetim merkezi. Elbette buranın belli bir altyapısı olacak, belli bir personeli olacak, elbette korunacak, elbette birtakım hizmetleri olacak. 85 milyonluk bir ülkenin yönetim merkezinden bahsediyoruz. Ha, burada yanlış bir şey varsa da hep birlikte tabii ki bunları düzelteceğiz ama şunu rakam olarak size söylemek isterim. Cumhurbaşkanlığı bütçesinin çok fazla olduğuna dair eleştiriler yapıldı. 2007 öncesinde biliyorsunuz Başbakanlık vardı, Başbakanlık kapandı yeni sistemle ve Cumhurbaşkanlığıyla birleşti; Başbakanlık bürokrasisi ile Cumhurbaşkanlığı bürokrasisi birleşti. Buradan baktığınız zaman 2018 yılı bütçesinde Başbakanlığın ve Cumhurbaşkanlığının -ikisi sonradan birleşti- ikisinin bütçesinin toplam bütçe içindeki oranı yüzde

0,32'ymiş yani parlamenter sistem döneminde Başbakanlık ile Cumhurbaşkanlığının ikisinin bütçesinin toplam bütçeye oranı yüzde 0,32'ymiş, 2025'te Cumhurbaşkanlığı için -ki bu Başbakanlık ve eski Cumhurbaşkanlığın birleştiği hâli- toplam bütçe içindeki payı yüzde 0,11 yani bütün bu tartıştığımız bütçenin içindeki payı bu ve geçmişle de mukayesesi bu; takdirini size bırakıyorum. Bu ödeneğin de az önce de söyledim önemli bir kısmı işte barışı koruma hizmetleri gibi veya başka kurumların çalışmaları gibi, kütüphane gibi, başka şeyler için kullanılıyor.

Taşıt çok tartışıldı. 2023 yılında 20 adet taşıt alımı öngörülmüş ama 3 adet Togg marka taşıt alınmış, 3 adet minibüs alınmış, toplam 6 adet taşıt alınmış; herhangi bir artışa gidilmemiş. 2025'te de yine Togg olmak üzere 20 taşıt alımı planlanmış. Burada bazı araçlardaki rakamsal artıştan bahsedildi, arkadaşlarımızın bana verdiği bilgiye göre bu enflasyon muhasebesinden kaynaklanan değer artışları yani yeni bir araç alımından değil, mevcut araçların yeniden değerlendirilmesiyle enflasyonuna göre bugüne getirilmesiyle değerlerinde oluşan kaydi bir değer artışı; bu yeni bir araç alındığı anlamına gelmiyor.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığıyla ilgili bu hususlardan sonra makro ekonomiyle ilgili müsaadenizle bazı değerlendirmeler yapmak isterim çünkü çok sayıda arkadaşımız makro ekonomiyle ilgili değerlendirmeler yaptı. Bugün büyüme rakamları açıklandı. Üçüncü çeyrekte beklentilerin bir miktar altında yüzde 2,1 oranında büyüme gerçekleşti. Böylece 17 çeyrek kesintisiz büyümemiz devam etmiş oldu. İlk dokuz aylık büyümemiz yüzde 3,2, yıllıklandırılmış yani bu çeyrekte iki ay geriye giderek yıllıklandırılmış büyümemiz ise yüzde 3,6 olarak gerçekleşti. Bu yıl için bizim öngörümüz 3,5 civarında bir büyüme, bu gelen rakamlarla bir miktar aşağı yönlü bir risk olduğunu söyleyebiliriz ancak son ekim, kasım aylarında da öncü göstergelerde belli bir toparlanma işareti var. Sonucunu hep birlikte tabii ki göreceğiz ama yüzde 3,5'in çok uzağında olmayan bir rakamla bu yılki büyümeyi kapatmayı öngörüyoruz. Yine, tam da orta vadeli programda öngördüğümüz üzere daha dengeli bir büyüme yapısına doğru gittiğimizi, dış talebin özellikle büyümeye katkısının arttığını görüyoruz ve öngörümüzdeki dönemde de yine fiyat istikrarını sağlama hedefiyle birlikte dengeli büyümeyi de bir taraftan sürdürmeye dönük olarak politikalarımızı hayata geçireceğiz.

Enflasyon, tabii bizim temel meselemiz, birçok arkadaşımız da enflasyona vurgu yaptı. Bir taraftan enflasyonu düşürürken diğer taraftan dengeli büyümeyi sağlama, depremin etkilerini ortadan kaldıracak rehabilitasyon çalışmalarını yapma ve sosyal talepleri karşılama konusunda da yine çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Enflasyonla ilgili başından beri şunu söyledik: Üç dönem olacak, geçiş dönemi, dezenflasyon dönemi ve fiyat istikrarı dönemi. Geçiş dönemini tamamladık. Geçiş döneminde ne yaptınız dersiniz; cari açığa dramatik bir düşüş sağlandı, yüzde 6'lardan yüzde 1'ler civarına gelen bir cari açık. Bütçe açığı depreme rağmen önemli oranda kontrol edilmiş oldu; işte bu sene yüzde 5'in altında bir beklentimiz var, gelecek sene yüzde 3'lere gidiyor.

Merkez Bankamızın rezervlerinde tarihimizde hiç görmediğimiz hızda bir iyileşme ve artış sağlandı, son rakamları şu anda -yanlış bir bilgi vermeyeyim ama- 160 milyar dolar civarında bir rezerv; net rezervlerdeki artış daha çarpıcı, 100 milyar doların üzerinde. Dolayısıyla Türkiye'nin gerçekten döviz meselesi büyük oranda çözülmüş durumdadır ve dış dünyadan borçlanma maliyetleri de aşağı gelmiştir. Nasıl gelmiştir? "CDS" dediğimiz ülke risk primlerinde de ciddi bir düşüş sağlanmıştır. Bugün geldiğimiz noktada -oldukça iyi bir- 750 civarlarından işte 250 civarlarına -kabaca söylüyorum, son rakamlara bir bakılabilir- bir düşüş söz konusu; bu da gerek özel kesimin gerek kamu kesiminin dış dünyadan borçlanma maliyetini düşürmüştür.

"KKM" dediğimiz mekanizma kurun oldukça istikrarsızlık arz edeceği bir ortamda istikrar sağlamak üzere geçici olarak yapılmıştır. Bu, Plan ve Bütçe Komisyonunda tarihli olarak yapılan bir düzenlemedir KKM, başından itibaren geçici bir mekanizma olarak öngörülmüştür. Nitekim, KKM'den de son bir yıl içinde hızlı bir şekilde çıkış süreci devam etmektedir ve bu da finansal piyasalarda bir istikrarsızlığa yol açmadan başarılıdır. Geldiğimiz noktada işte 35 milyar dolarlar civarında, yine, son rakamı yanlış söylemeyeyim, o civarlarda. Bir dönem işte çok daha yüksek bir rakamdı, geçen yıl ağustosta bir ara 140 milyar dolarlara kadar bir rakam oluştu, şu anda oldukça düşük seviyeye gelmiş durumda. Toplam mevduatlar içindeki payı da yüzde 6 küsurlara gelmiş durumda. Dolayısıyla orada da KKM finansal istikrarımızı bozmadan görevini yaptı ve artık belli bir hız içinde tasfiye ediliyor.

Enflasyon ile gelir dağılımı ve büyüme arasındaki ilişki konusunda da epey yorumlar yapıldı. Değerli arkadaşlar, enflasyon, büyüme için de iyi değil, gelir dağılımı için de iyi değil; bir defa bu tespiti yapmamız lazım. Kısa vadede enflasyonla mücadele bu alanlarda bazı zorluklar doğurabilir, bazı karar alma sıkıntıları doğurabilir; onu kabul ediyorum, kısa vadede ama. Orta ve uzun vadeli bir perspektifle baktığınızda enflasyonu düşürdüğünüz, istikrarı sağladığınız bir ortam hem büyüme için hem de gelir dağılımı için son derece önemli. Enflasyonu düşürdüğünüz bir ortamda büyümeyi istikrar içinde sürdürme ve refahı da sosyal refahı da kalıcı bir şekilde yine artırma imkânına sahip oluyorsunuz. Dolayısıyla "Enflasyonla mücadele ediliyor, büyüme ve sosyal denge bozulacak." gibi bir yaklaşım doğru değil, tam aksine enflasyonu giderek düşürdüğümüz bir ortamda, öngörülebilirliğin arttığı bir ortamda yatırım ortamını da iyileştirmiş oluyorsunuz, sosyal dengeler açısından da daha sağlıklı, gerçekçi bir zemine kavuşmuş oluyorsunuz. Son dört ayda 27 puan bir düşüş var enflasyon... Orta vadeli programda bazı alanlarda tahminimizden daha iyi noktadayız, cari açık gibi, bütçe açığı gibi, rezervler gibi, istihdam gibi birçok noktada baktığınızda, buralarda beklediğimizden daha iyi sonuçlarla karşı karşıyayız, bazı noktalarda da beklentilerimizin biraz altındayız; enflasyon bunlardan en önemlisi, bir miktar beklentilerimizin üstünde gerçekleşti. Burada özellikle hizmet enflasyonundaki katılığın çok ciddi bir rol oynadığını görüyoruz. Beklentilerin henüz istediğimiz noktaya gelmemesi önemli. Bir düşüş var beklentilerde, geriye gidiş var ama hâlâ tam arzu ettiğimiz noktada değiliz. Sosyal hadiselerde de beklentiler önemli. Sosyolojide "kendini gerçekleştiren kehanet" diye bir kavram var, herkes bir şeyi beklediğinde olmayacak şey bile olabiliyor, dolayısıyla bu beklentileri daha uygun bir düzeye çekecek politikalarımızı biz kararlılıkla sürdüreceğiz. Piyasa aktörlerinde bu oluşmuş durumda aşağı yukarı yani bizim hedeflerimize oldukça yaklaştığımız

durumda, tam olmasa da. Reel sektör ve hane halklarında da bu beklentileri uygun bir noktaya getirdiğimizde işimiz çok daha kolaylaşacak, oraya doğru da gidiyoruz ama bir miktar gecikmeyle gittiğimizi de kabul etmek durumundayız.

Sadece para politikasıyla mı yapıyoruz bu mücadeleyi? Hayır, sadece para politikasıyla yapmıyoruz. Depreme rağmen, diğer birçok sosyal meseleyle rağmen finansal tarafta da mahalli tarafta da olabildiğince disiplinli bir yaklaşımla bu dezenflasyon sürecine destek oluyoruz. Nitekim, kamu harcamalarının millî gelire oranında da bir düşüş seyri içindeyiz ama bir taraftan yapısal reformlarda da -birçok arkadaşımız dile getirdi- çabamızı sürdürüyoruz.

Ben, burada, 4 tane kritik alandan bahsetmek istiyorum: Bir tanesi beşerî sermaye. Özellikle mesleki eğitimle, sağlıkla beşerî sermaye alanında birtakım adımlar atıyoruz, atmaya devam edeceğiz; bunun çok kritik olduğuna inanıyorum. İkincisi, konut meselesi. Sosyal konut konusunda belli programlar başlattık, önümüzdeki dönem daha yoğun bir şekilde bu alanı önceliklendireceğiz. Üçüncüsü, gıda arzı meselesi. Planlı tarımdan tutun sulama yatırımlarının miktarını artırıp tarla içi projeleri önceliklendirmeye ve gıda lojistiğine varıncaya kadar gıda konusu yine çok öncelikli bir alanımız. Bir taraftan da enerji; gerek dışa bağımlılığını azaltmak gerekse halkımızın refahı açısından yenilenebilir enerji maliyetlerini düşürmeye dönük çalışmalarımız, yerli üretimi artırmaya dönük çalışmalarımız yine çok kritik. Her biriyle ilgili de çalışmalar yapıyoruz ama çok da vaktimiz yok detaylara girmeye. Dolayısıyla, verimlilik esaslı bir şekilde dışa bağımlılığını azaltmaya, cari açığı yapısal olarak düşürmeye dönük bir perspektifle çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Değerli arkadaşlar, kalkınmayla ilgili de birkaç şey söylendi. Uzun yıllar Kalkınma Bakanlığı yapmış bir arkadaşınız olarak burada da şunu ifade etmek isterim: Kesinlikle, tabii ki ben de katılıyorum, kalkınma ekonomik büyümeden ibaret değildir. Ekonomik büyüme kalkınmanın tabii ki olmazsa olmaz bir parçasıdır, olmak durumundadır ama kalkınma bunu aşan bir kavramdır. Ekonomik büyüme artı sosyal adalet artı nesillerarası adalet yani çevre dediğimiz, sürdürülebilirlik dediğimiz hadise -ben her ortamda, geçmişte de ilave ederdim; şimdi de söyleyeceğim- bir de yönetim dediğimiz hadise; yani bu dört başlık kalkınma kavramının esas kavramlarıdır. Biz de bu çerçevede ve insani kalkınma perspektifiyle hareket ediyoruz. Uluslararası endeksleri var bu işin; Birleşmiş Milletlerin insani kalkınmışlık göstergeleri var, endeksleri var, biliyorsunuz, orada da dört gruba ayırıyorlar ülkeleri "en düşük insani kalkınmışlık" işte "orta insani kalkınmışlık" "yüksek insani kalkınmışlık" ve "en yüksek insani kalkınmışlık" düzeyi diye. Türkiye son yirmi iki yılda yüksekte en yükseğe geçiş yapan ülkelerden bir tanesi oldu bu çerçevede yani bunu da sağlığa yaptığımız yatırımlar, eğitime yaptığımız yatırımlar, satın alma gücünün genel olarak artışı gibi faktörlerle izah etmek mümkün.

Değerli arkadaşlar, savunma sanayi konusunda yine çeşitli değerlendirmeler oldu. Ben buradaki dönüşümü "değişim" kavramıyla ifade etmenin yetersiz kaldığına inanıyorum; bu bir devrim hakikaten. Türkiye'de son yirmi iki yılda savunma sanayisinde yapılan yüzde 20 yerlilik oranından yüzde 80 yerlilik oranına, millîlik oranına çıkış son derece önemlidir. Bu, sadece güvenlikle ilgili bir mesele de değildir; işin bir de ekonomik boyutu var. Şunu biliyoruz dünyadaki örneklerden de: Savunma sanayisinde elde ettiğiniz yetkinlikler bir süre sonra sivil endüstrileri de etkilemeye başlıyor; buradaki teknolojiler, yetkinlikler, insan kaynağı; dolayısıyla, bu aynı zamanda katma değeri yüksek bir ekonomi ve nitelikli istihdam politikalarımızla da çok yakından ilgili. Geçen sene 5,5 milyar doları bulan ihracatımız da bunun somut bir göstergesi; bu sene inşallah onu da aşacağız, önümüzdeki dönem. Şunu da unutmayalım: Geçmişte bu ihraç ettiğimiz malları parasıyla alamıyorduk, şimdi para karşılığında satar duruma geldik; bu dönüşüm çok önemli bir dönüşüm. Geldiğimiz noktada ben şuna inanıyorum: Artık daha fazla proje bazlı uluslararası ortaklıklar kurmamız gereken bir döneme giriyoruz. Dost ve müttefik ülkelerle birlikte, uzun vadeli perspektif oluşturabileceğimiz ülkelerle şirketlerimizin millî, yerli kimliğini koruyarak, o hassasiyete dikkat ederek proje bazlı ortaklıkların daha fazla artacağı bir döneme gireceğiz diye ifade etmek istiyorum. Bu alanda faaliyet gösteren tüm firmalarla da iftihar ediyoruz. Bunları gölgeleme çabasını da hiçbir şekilde kabul etmiyoruz. Bu alanda çalışan firmalarımız ülkemize, milletimize büyük değerler katmaktadırlar; bunun da altını çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, sanal kumarla ilgili epeyce yorumlar yapıldı. Bu konuda benim başkanlığımızda ilgili kurumlarımızla bazı toplantılar gerçekleştirdik geçtiğimiz süreçte. Çok boyutlu bir mesele. Tabii, burada bazı arkadaşlarımızın farklı yorumları oldu ama bugün geldiğimiz teknolojik düzey, işte sanal ortamın sağladığı imkânlar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, süre, zaman akıp gidiyor.

Size beş dakika ilave süre vereceğim, sonrasında oylamalara geçeceğiz. 20 madde var, artı, Cumhurbaşkanlığı ve ilişkili 9 kurum var, çok fazla oylamamız var.

Beş dakika ekliyorum, çok önemli bir konu bu sanal kumar meselesi.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kısaca şunu söyleyeyim: Bu konuda en kritik mesele dışarıya finansın gidişi, onu kontrol etmeye dönük çünkü bir siteyi kapatıyorsunuz, kontrol edemediğiniz bir yerden uluslararası başka bir site açılıyor. Türkiye'den bu vesileyle dışarıya gidecek finansı kontrol ederek ancak burada etkili mücadele edebiliriz. Bu konuda da MASAK'a gerekli görevlendirmeyi yapmış durumdayız ve bir eylem planımız var, ilgili diğer kurumlarımızla birlikte bunu hayata geçiriyoruz.

Bağımlılık konusunda da yine epeyce yorumlar yapıldı. Bağımlılıkla ilgili de işin bir arz tarafı var, bir talep tarafı var. Arz tarafıyla uğraşması gerekenler tabii ki kolluk güçlerimiz, işte İçişleri Bakanlığımız başta olmak üzere bu uyuşturucu baronlarıyla,

çetelerle uğraşması gereken kurumlarımız, adli makamlarımız; bu, işin arz tarafı ama bir de talep tarafı var, talep tarafı da çok çok önemli. Burada arkadaşlarımıza şöyle bir bilgiyi de vermek isterim: İşte, AMATEM dediğimiz yapılar var, diğer sağlık yapıları var. Bana söylenen istatistik 100 uyuşturucu bağımlısı gittiğinde kaç tane iyileşiyor diye baktığımızda 3 civarında bir rakam, yani yüzde 3 civarında. Dolayısıyla, burada esas olan, insanların bu bağımlılığı oluşturmadan önce koruyucu mekanizmaların devreye girmesi. Biz de bu alanda bir eylem planı oluşturduk, okullarımız başta olmak üzere bir taramayla riskli çocuklarımızı, riskli grupları tespit edip bu illete bulaşmadan önce, bu bir bağımlılık oluşturmadan önce koruyucu bir anlayışla, sivil toplumla da iş birliği içinde bu bağımlılıklarla mücadele etmenin esas olduğunu buradan ifade etmek isterim. Dolayısıyla, işin hem arz tarafı hem talep tarafı boyutuyla mücadelemizi sürdürüyoruz ve kapsamlı bir eylem planı ortaya koymuş durumdayız; bunu da hayata geçiriyoruz.

Değerli arkadaşlar, sorular var. Bu kariyer uzmanlarla ilgili sorular. Ben de şuna inanıyorum doğrusu: Genel sistemin verimliliği açısından, kalitesi açısından kariyer uzmanlığının güçlendirilmesi her zaman doğru bir yaklaşım olacaktır diye inanıyorum. Bu konularda önümüzdeki dönem hep birlikte çalışmalar yapabiliriz. Hükümet olarak da biz bu konuda üzerimize düşenlerle ilgili çalışmalar yapmaya hazırız.

Trendyol konusunda veya buna benzer alanlarda bizim esas aldığımız şu: Bir taraftan rekabet olmalı ama bir taraftan da küçük üreticiyi ve ihracatı koruyup gözetmemiz lazım. Burada birtakım yaptırımlar, belli bir düzenleme yapılmıştı, onun getirdiği birçok hüküm hayata geçti aslında ama...

ERHAN USTA (Samsun) - En önemlisi geçmedi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İşte orada da şöyle bir hesap yapılıyor: Sanki onu ödeyecekmiş gibi firma ama bunu ödememek için sonuçta üreticileriyle ilişkilerini durdurup yine o şeyi ödeyemeyecek limitlere çekilir. Zaten ödeyemeyeceği bir şey üzerinden bir hesap yapılıyor ama daha detaylı bakıp bir şey gönderir.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, sözünüzü kesiyorum ama anlaşılması açısından...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, isterseniz tamamlasın, sonra söz vereceğim. Sayın Oluç da istedi, bir tamamlasın.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Savunma sanayisi konusu...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Tip 1'i söyleyin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Tip 1 konusunda da Sağlık Bakanlığımız, Çalışma Bakanlığımız, Maliye Bakanlığımızla birlikte, Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla bir çalışma başlatmış durumdayız, sonuçlandığında kamuoyuyla paylaşacağız.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sensör ve pompa beraber...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, o detaylarına ben giremem, bir çalışma devam ediyor. Bittigi zaman onu tabii ki paylaşacağız kamuoyuyla.

"Savunma sanayisi paketini neden ihtiyaç duyuldu?" Değerli arkadaşlar, Çelik Kubbe gibi çok büyük projeler var önümüzde. Yine, yeni nesil savaş uçakları gibi çok farklı -az önce sunumda da ifade etmeye çalıştım- çok sayıda, binin üzerinde proje paketi olan bir savunma sanayimiz var dolayısıyla biz burayı daha güçlü bir şekilde desteklemek istiyoruz. Tabii ki bunun farklı yolları, yöntemleri bulunabilir. Burada arkadaşlarımızın tartıştığı, grubumuzun getirdiği teklifte kamuoyunda uygun görülmeyen birtakım kalemler söz konusu oldu dolayısıyla o ertelendi. Bütçe bittikten sonra Cumhurbaşkanlığı başta olmak üzere ilgili arkadaşlarımızla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, bir dakika daha veriyorum. Toparlayın lütfen sözlerinizi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - ...bu konuda neler yapılabilir, kaynakları nasıl artırabiliriz, bunu çalışmaya devam edeceğiz. İsterseniz burada bırakayım. Epey bir şey var ama zamanımız... Yazılı olarak geri kalanlarına da cevap verelim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

OKAN KONURALP (Ankara) - Sayın Başkanım, geçen sene Diyanetle ilgili sorduğum hiçbir soruya Diyanet yanıt vermedi, hiçbirine vermedi. Lütfen bu konunun siz de bizim adımıza takipçisi olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Başkanım, burada tabii, milletvekillerinin iki temel görevi var; biri yasama, biri denetim faaliyeti.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Dolayısıyla, milletvekillerinden gelen soruların mutlaka cevaplandırılması gerekiyor. Biz bunun takipçisi olacağız. Eğer kurumlar bu sorulara belirlediğimiz süre içerisinde cevap... Yedi günlük bir süre veriyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Beş gün... Vakit kalmadı çünkü sona geldik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - CHP itiraz etti, beş güne çektik.

Bir saniye değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Muhalefet şerhi yazacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Beş gün içerisinde soruların cevabını istiyoruz. Milletvekillerinin sorularının cevapsız bırakılmasını kabul edemeyiz Başkanım. Siz gerekli talimatları kurumlarınıza mutlaka verirsiniz.

Ben de oylamaya geçiyorum değerli arkadaşlar.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, şöyle yapalım: Şimdi oylamaya geçeceğim. Sözcülerin ikisinin bir söz talebi var.

Sayın Başkanım, bir de bu Tip 1 konusu Çalışma Bakanlığının bütçesinde de gündeme getirildi, Maliyede de gündeme getirildi; bu hakikaten çok önemli bir konu. Bu oranların ayarlanmadığı durumlarda çok kötü sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Bu biraz maliyetli bir şey fakat kamu tabii topluca bu işin içine girdiği zaman maliyetleri aşağıya çekebiliyor. Bu çocuklar bunu yapamıyor, sürekli aile gözetiminde olması lazım. Bir de yetişkin de olsa çok fazla işe vurmak durumunda kalıyor. Hakikaten burada bir çaba var, inşallah bir çözüme bunu kavuşturursunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli Başkanım, burada tabii, bugüne kadar yaptığımızı da ifade etmemiz lazım. Dar gelirli ailelere sosyal kanalla bu konuda destekler verdi Hükümetimiz, hani sosyal yardım anlamında, bu konularda aileleri rahatlatmak üzere. Şimdi, biraz daha farklı, daha kapsamlı bir yöntemle tekrar bakıyoruz ama burada, tabii, bizim için en esas mesele çocuklar. Çocuklarımıza dönük bir çaba içinde olacağız. Bir taraftan da tabii, bunlar ithal ürünler, bunları yerlileştirme, yerli üretme noktasında da bir çalışma başlatmış durumdayız. Onu sağladığımız zaman bu alandaki şartlarımız da daha farklı olacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - O da güzel olur.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine, tatsız bir konu maalesef ama yani her gün bunlarla karşılaşyoruz. Geçen cuma günü Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı buradaydık yine, bu saatlerde -aşağı yukarı yedi buçuk filandı- Dersim ve Ovacık Belediyelerine kayyım atandı. Bugün aşağı yukarı aynı saatlerde Van Bahçesaray ilçesine kayyım atandı. Yani artık, kayyımlar da piyasalar kapanınca atanıyor belli ki. Siz geçen dönem Meclisteydiniz, birlikte epey bir zaman çalışma da yaptık, çok aşına olduğunuz da bir konu ve biz bunu defalarca konuştuk ama maalesef tekrar tekrar konuşuyoruz. Bunun çok açık bir irade gasbı olduğunu net olarak ifade edeyim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamamlayın.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Bu, iktidarın seçim ve sandık hukukuna yönelik ağır bir saldırısıdır yani millet iradesini yok saymaktan başka hiçbir şey değil. Teknik bir iş değil, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı, bu kayyım atamaları; açıkça yerel demokrasiye ağır bir darbedir bu aslında. Ben benzetmek istemezdim ama eskiden İç Hizmet Kanunu'nun 35'inci maddesine dayanarak darbe yapardı Türk Silahlı Kuvvetleri, merkezî parlamentoya; şimdi, sizin iktidarınız, OHAL döneminden kalma bir yasaya dayanarak yerel demokrasiye darbe yapıyor. Gerçekten arasında bir fark yok ve kabul edilebilir bir durum değil. Bunu bir kere daha söyleyeyim.

Biz bunu nasıl okuyoruz, biliyor musunuz? Türk tipi başkanlık sisteminin Kürt halkının haklarını gasbetmesi olarak okuyoruz, bu gerçekten kabul edilebilir bir durum değil. Yani toplumsal barış arayışı ile her hafta kayyım atanması arasında bir ilişki kurulabilir mi acaba? Sokağa çıkıp insanlara sorsak herkes -yani normal bir vatandaş- "Alakasızdır." der. Bunun gerçekten çok münasebetsiz bir durum olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum, demokrasiye yönelik çok ağır bir hançer darbesi olduğunu... Hem de şunu söylemek istiyorum: Nasıl ceza almış bu Bahçesaray Belediye Eş Başkanımız? "Örgüt üyesi olmamakla birlikte..." maddesi var ya, Anayasa Mahkemesinin bozup Meclise gönderdiği, "Bu madde muğlak." dediği ve Meclisin maalesef o maddede düzeltme yapmadan tekrardan yasalaştırdığı maddeye dayanarak yani örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt için suç işlemekten üç yıl ceza vermişler. Yeni ceza aldı, kesinleşmemiş, daha istinafa bile gitmemiş ama kayyım atandı. Dediğim gibi, Türk tipi başkanlık sistemi işte Kürt haklarını böyle gasbediyor Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı. Bu konunun yürütme tarafından daha ciddiyetle ele alınmasını, değerlendirilmesini ve tartışılmasını umut ediyoruz. Geçen dönem neredeyse 3-4 belediyemiz dışında hepsine kayyım atanmıştı, bu dönem de aynı şeyi yaşayacaksa yaşarız ama karşılığında mutlaka bunun siyasi bedelini bu iktidara ödetiriz. Onu da söyleyeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı, çok teşekkür ederiz, değerlendirmelerinizi bizimle paylaştınız, ben onlara girmeyeceğim ama Trendyol meselesinde anladığım kadarıyla biraz bilgi eksikliği var, o yüzden söz istedim. Yoksa diğer konularla ilgili katıldıklarımızı Genel Kurulda tartışmaya devam edeceğiz. Biz de size cevabınızı orada veririz.

Şimdi, bu Trendyol meselesi... Biliyorsunuz, bu kanun Temmuz 2022'de çıktı ve bu Meclisin belki de mutabakatla geçirdiği, 1 tane ret oyu olmadan geçirdiği belki de tek kanun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sonra da Anayasa Mahkemesine götürüldü.

ERHAN USTA (Samsun) - O ayrı bir konu. Ama herkesin mutabakatıyla... Herkes coştı, herkes dedi ki: "Firmalarımızı koruyacağız, çok iyi bir şey yapıyoruz." Bu kanunu geçirdik. Şimdi, şöyle bir şey de yapıldı: Bu kanun hakikaten çok güzel hazırlanmış bir kanundu, kanun geçer geçmez hemen bu yükümlülükler gelmedi. Mesela, o lisans bedeliyle ilgili hüküm tam iki buçuk yıl sonraya tehir edilmiş yani Temmuz 2022'de kanun çıkıyor, 2024'ü sonunda yürürlüğe girecek bir hüküm. Dolayısıyla, firmalara deniliyor ki: "Bak, kardeşim, kendinizi bu kanundaki kısıtlamalara göre ayarlayın." Tabii, kanunun temel amacı ne? Bir kartel yapısına engel olmak yani bir firmanın bütün bir e-ticaret pazarına, daha doğrusu pazar yerlerine hâkim olmasını önlemek. Bu anlamda çok güzel dizayn edilmiş bir kanun bu kanun. Şimdi, bu da biliniyor; mesela Trendyol, o Çinli Trendyol, o günkü oranda, kanun çıktığı günkü oranda pazar payında kalmış olsa bu lisans bedeliyle karşılaşmıyor -bakın, burası kritik- yani o gün fazla da kendisi düşüremedi payını falan değil ama buna rağmen nasıl, birisinden garanti mi aldı, nasıl oldu, biz bunu bilmiyoruz; adam gaza basıyor, devam ediyor, herkesi eziyor geçiyor. Bir Amazon örneği var önümüzde... Hani hiç olmazsa bir örnek, dersiniz ki: "Ya, ne bilelim ne olacağını." filan... Amerika'da yaşanan örnekler var, başka ülkeler yaşamış; şimdi aynı sıkıntıları göz göre göre yaşamamanın bir mantığı yok. Bizim buradaki tek... Tabii, 46 milyar lira arkadaşlar, yıllık 46 milyar lira az para filan değil de ama burada temel amaç para almak filan da değil. Yani hâkim konumda kimse olmasın, aşırı büyümesin, belli bir ölçüğe gelsin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, toparlayın.

ERHAN USTA (Samsun) - Çok affedersiniz Başkanım, bitiriyorum.

Yani öyle bir şey ki, öyle bir kanun getirdiler ki insan üzüldüyör burada bir milletvekili olarak. Nasıl biliyor musunuz? Tam Trendyol'a uydurmak için... Mesela, normalde net işlem hacmi üzerinden alınıyor, yurt içi işlem hacmi, ihracat 1 kere düşürülüyor. Şimdi, bu oran çıkmış ya, adam fırlatmış, o oranı düşürmek için ihracat 1 kere düşüyor, bir daha düşüyor, bir daha düşüyor, "4 defa düşürülüyor." diyor, ihracat 4 defa düşürülüyor; aynı şey, aynı rakam 4 defa düşürülüyor ki oraya gelsin, yatırım 4 defa düşürülüyor; bu da olmuyor, deniliyor ki: "Ya, o oran eğer tutmazsa orada bir yüzde 15 esneme yapılabilir." Yani, mesela 20 ise yüzde 15'i ne yapar? 3 daha gelir, 23 olsa, yüzde 20 sayılır. Yani bu, adrese teslim bir düzenleme oldu maalesef; bu, Meclis açısından çok kötü bir şey. Dolayısıyla buradan tüketici mağdur olacak, yerli firmalarımız mağdur olacak, üstelik bir de devlet ciddi bir gelirden mahrum olacak. Bunun hiçbir mantığı yok, buna tekrar bir bakılmasında fayda var ve bunun hakikaten ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tahmin ediyorum ki başka şekilde de anlatılmış olabilir. Şu olmaz: Hani bu adam payını düşürünce birileri, üretici mağdur olacak filan diye bir şey yok. Bunun rekabet ettiği bu pazar rekabetçi bir pazar ama rekabetçi olmaktan çıkmaya başlayan bir pazar. Tek bir firma bu pazara hâkim olursa bizim için hiç iyi olmaz çünkü şu an da bile örnekleri var. Bakın, ben firma sahipleriyle konuştum, "Trendyol'a yüzde 40 para ödüyoruz." diyen firmalar var, yüzde 40; işlem hacmi, ciro üzerinden.

Teşekkür ederim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Müsaadenizle bir iki şey söyleyeyim.

Burada tabii -dediğim gibi- o kanunda birçok madde var, bir tek gözden geçirilen bu, bunu da -yanlış hatırlamıyorsam- muhalefet partilerimiz Anayasa Mahkemesine götürmüşlerdi "Bu, uygun bir madde değildir." diye ama Anayasa Mahkemesi bir değişikliğe ihtiyaç görmemişti.

ERHAN USTA (Samsun) - Onayladı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ama muhalefet partileri neden götürdüler? "Dünyada başka bir ülkede yok, sadece bize özgü bir şey." gibisinden... Ama şunu da söyleyeyim: Bakın, bizim bir Rekabet Kurulumuz var, "hâkim durumu kötüye kullanma" dediğimiz bir rekabet kavramı var. Dolayısıyla, kim olursa olsun, o imkân zaten kamu düzenleyici otoritelerin elinde. Dünyada da genel anlayış bu şekilde doğrusu -hâkim duruma- bazı sektörlerde, bazı şirketlerde payları yüksek olabilir, bunu kötüye kullanıp kullanmadığını denetleyecek olan da Rekabet Kuruludur, kurduğumuz bağımsız otoritedir, onun o hakkı bakidir ve öyle bir şey yaşandığı zaman, her zaman müdahale etme hakkına sahiptir. Buradaki esas mesele -dediğim gibi- küçük üreticileri korumak, ihracatı geliştirmektir. Dünyada da maalesef bu elektronik pazarlarda çok fazla sayıda böyle şirket olmadığını da biliyoruz. İşte, belli ülkelerin, belli ortaklık yapılarının olduğu bir alandan bahsediyoruz. Burada, tabii ki belli kurallar, düzenleyici çerçeve olmak durumunda ama esas olan rekabet hukukunun iyi işlermesidir. Rekabet Kurulumuzun bu hâkim durumu kötüye kullandığı tespit edilenlere gerekli her türlü yaptırımını, her zaman yine uygulama şansı bulunmaktadır.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bu şeye karşılıklı...

ERHAN USTA (Samsun) - Tartışma durumunda değil de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Lütfen... Oylamaya geçeceğim.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır... Bir dakika, çok affedersiniz arkadaşlar...

Yüzde 60, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım; zaten Trendyol'un pazar yerleri içerisindeki payı yüzde 60'a geldi. Yani "Hâkimin kötüye kullanma..." falan filan yok... Rekabet Kurumu kanunla verdiği yetkiden sonra ne yapabilir? Aman, öyle bakmayalım bence; bu bir.

İkincisi, AYM meselesinin... Onun başka boyutları var yani Cumhuriyet Halk Partisi bugün de yapılanın yanlış olduğunu söylüyor, o gün de olumlu oy kullanmış, bütün katılanların oy verdiği bir şey. "Onunla ilgili başka şey olursa açıklarız." diyen bir grup başkan vekili var, onunla konuşmak lazım. Ya, oradan bir şey... Bakın, ben bunu siyasi bir konu olarak almıyorum, bunun üzerinden

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:82

siyaset filan da yapmıyoruz; yazık olur bu ülkeye diye -tüketicimize de yazık olur, üretici firmalarımıza da yazık olur diye- meseleye öyle bakıyoruz. Dolayısıyla AYM'den bir şey yok... Bakın, bunun diğer bütün maddelerinin güvencesi bu lisans bedeliydi, bu olmadıktan... Emin olun, ilan, reklam yasağının ne şeyi var? Hayır, anladım da ilan, reklam kısıtının ne şeyi var yani burayı sen esnettikten sonra, adama bütün piyasayı verdikten sonra?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Büyümenin asıl aracı bu reklamlar.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, ya, zaten Süper Lig'in şeyini alarak o reklamı da baypas etti adam, bir de işin o boyutu var çünkü öbür işin içerisine katılmıyor. Adam gitti, başka bir yerden bir şey buldu, Süper Lig sponsorluğunu aldı, zaten reklamın kralını yapıyor ve oradaki kısıtlamaya tabi değil. Ya, bu gözle bir daha bakmak da fayda var.

Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, ben de bir söz istiyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Usta'ya o kadar cevap verdiniz, kayımla ilgili de bir şey... BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben oylamaya geçeceğim, lütfen...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yüzde 20'ye kadar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Masumiyet karinesi Kürt belediyelerinde yok, herkes potansiyel suçlu, potansiyel terörist...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Arkadaşlar, o zaman hepsini oylayalım da... Şu önerileri geri çekelim, oylayıp gidelim ya, lütfen...

Sayın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, birazdan Bütçe Kanunu'yla ilgili maddeleri ve bağlı cetvelleri görüşeceğiz. Bu cetveller içinde (B) cetveli de var, (B) cetveli yürütme organına önümüzdeki yıl toplayacağı kamu gelirleri için vergi bazında mezuniyet veren bir cetvel ve bu cetvelin görüşülmesi sırasında Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek'in de Komisyonda bulunması uygun olacak. Çünkü biliyorsunuz, vergi gelirleri Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri vasıtasıyla toplanıyor. Sayın Şimşek'in Komisyonda bulunması, kendisine vergi konusunda ve vergi harcaması konusunda sorulacak soruları cevaplaması uygun olur. Böyle bir teamül var. Bildiğim kadarıyla siz de daha önce Komisyon Başkanlığı yaptınız, daha önce Hazine ve Maliye Bakanlarının katıldığını biliyorum. Bu anlamda, Hazine ve Maliye Bakanının da bu toplantılara katılmasının uygun olacağını düşünüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakan Yardımcısı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, Komisyona soruldu, Cumhurbaşkanı Yardımcısı burada; bırakın da ben yöneteyim, şu oylamaya geçelim, lütfen istihram ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Son bir şey söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlayacağım.

"Bakan Yardımcısı" diyorlar ama Bakan, Hazine ve Maliye Bakanı; doğrusu odur, siyasi sorumlu odur burada. Siz burada tabii ki bulunuyorsunuz ama vergi konusu burada, o (B) cetveli konusu... Daha önce geldi Hazine ve Maliye Bakanı ama (B) cetveli konuşulmadı orada çünkü daha sırası gelmemişti. Teamül budur, bu teknik bir şey; bunun yapılması gerekir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yılmaz, buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, Maliye Bakanımızın geldiği dönemler de oldu, gelmediği dönemler de oldu, bugün de gelebilirdi ama başka...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Davet edildi mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Öyle bir teamül yok yani Maliye Bakanı sürekli...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama (B) cetveli var, siz geldiğini söylüyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ama burada Strateji ve Bütçe Başkanlığımız var ve bütçe Cumhurbaşkanlığının teklifi; yeni sistemde, biliyorsunuz, bütçenin esas hazırlayıcısı Strateji ve Bütçe Başkanlığımız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama vergiler Hazine ve Maliye Bakanlığını...

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:83

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ama başka bakanlıkları ilgilendiren de birçok husus var. Dolayısıyla, Hükümet olarak biz bu konularda gerekli değerlendirmeleri yapabilecek durumdayız. Öyle bir eksiklik olacağını zannetmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki Cumhurbaşkanlığı bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesabı okutacağım.

Cumhurbaşkanlığı bütçesini okutuyorum:

(Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: CUMHURBAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	AZALTILAN MİKTAR
13	2.2	01	03.04	2.000.000.000 TL
16	2.2	01	01.01	1.000.000.000 TL
16	2.2	01	03.02	516.940.000 TL
16	2.2	01	03.05	500.000.000 TL

Erhan Usta

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Burada Cumhurbaşkanlığı bütçesinde bir kısım ödenek azaltmaları talep ediyoruz. Biz şuna inanıyoruz: Şimdi, sıkıntılarımız var diyoruz, tasarruf paketleri uyguluyoruz, yeni vergiler koyuyoruz -az önce de ifade ettim- bu koyduğumuz vergilerin zaten çok önemli bir kısmını geniş halk kitlelerine zengin-fakir ayırt etmeden adaletsiz bir şekilde yığıyoruz ve böyle bir ortamda Cumhurbaşkanlığının çok lüks ve şatafat içerisinde harcamalar yaptığına da şahit oluyoruz. Dolayısıyla, bunu hiçbir şey olmasa, topluma örnek olma anlamında, kurumlara örnek olma anlamında... Şimdi, Cumhurbaşkanlığı böyle yapınca altındaki bütün kurumlar... Bilmiyorum, eğer ifade edilenler doğruysa, Savunma Sanayii Başkanımız hakikaten seyahatleri öyle yapıyorsa bu çok yanlış bir şey. Bakın, bilmiyorum, iddia edilenler doğruysa diyorum ama biz kamuda görüyoruz; şube müdürlerinin odalarına kadar gidin taşrada, bir saltanat, şatafat var. Yıllarca ben de devlette çalıştım yani sizin şahsınızla ilgili olan kısmı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Dolayısıyla, örnek olmak lazım topluma. Hakikaten -mütevazı diyeceğim de mütevazılık zaten yapamazsınız- aşırı şatafat, saltanat olmaması lazım. Özellikle, burada, bakın, tüketime yönelik harcamalarda, seyahatlerde birtakım...

Mesela, şimdi, koruma sayısı... Koruma için 2,9 milyar lira...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinde, Cumhurbaşkanlığının değil.

ERHAN USTA (Samsun) - Sizin bütçenizde değil o, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinde. Ya, arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığının Koruma Daire Başkanlığı bütçesinin personel gideri 2,9 milyar lira; bu, çok yüksek bir rakam. Ya, bu polisleri

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:84

görevden atalım filan demiyorum elbette ama polislerin asayişle ilgili olan başka yerlerde kullanılması lazım; ben bunun çok yüksek olduğunu düşünüyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sadece koruma değil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş, önergesi üzerinde konuşuyor. Anlatsın, ona göre siz değerlendirirsiniz, laf atmayalım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Başkanım, eksik bilgi olduğu için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ona göre siz oyunuzun rengini belli edersiniz.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir şey daha var,

bütçe torba gibi kullanılıyor. Bakın, şurada "görev giderleri" diye bir şey var, geçen yıl 7 milyon lira görev gideri...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Emniyet Genel Müdürlüğü...

ERHAN USTA (Samsun) - Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesi içerisinde.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Cumhurbaşkanlığı bütçesi değil.

ERHAN USTA (Samsun) - Efendim, ben söylüyorum zaten onu ama Cumhurbaşkanlığının kullandığı bir şey. Bu vesileyle onu da anlatıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bakanlar var, eski cumhurbaşkanları var, eski başbakanlar... Geniş yani sadece bugünkü Cumhurbaşkanlığı değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta, toparlayalım lütfen, daha çok önerge var.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam, evet, tabii. Önerge sayımı çok azalttım, yarıya indirdim önerge sayımı.

Dolayısıyla burada sadece koruma anlamında falan değil, diğer giderlerde de bakmamız gerekiyor. Mesela, şu görev giderleri var, ödeneği, geçen yıl: İki yıldır üst üste 7 milyon lira ödenek veriliyor; 3 milyar, 3,5 milyar harcanyor tek bir kalemede. Arkadaşlar baksınlar -yurt içi görev giderleri- bunlar olmaz, bunlar doğru şeyler değil. Bu anlamda, biraz daha bütçenize sahip olmanız gerekir diye değerlendiriyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, açıklamayı duydunuz, oyunuzun rengini ona göre belli edebilirsiniz.

RESUL KURT (Adıyaman) - İkna olmadık Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Tamam, ikna olmadınız, bir şey demiyorum.

Müteakip önergeye geçiyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Muhalefeti bile ikna edemedi Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam Sayın Kurt, bitireyim şu işi, bir durun.

Önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: CUMHURBAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	AZALTIYAN MİKTAR
15	2.2	01	05.02	470.000.000 TL
14	2.2	01	05.02	145.000.000 TL
7	2.2	01	05.02	313.000.000 TL
17	2.2	01	05.02	660.000.000 TL

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.
ERHAN USTA (Samsun) - Çok teşekkür ederim.

Burada da ofislerle ilgili, 4 tane ofis; yatırım ofisi, dijital dönüşüm ofisi, finans ofisi, insan kaynakları ofisi; ayrı bütçeleri yok elbette ama buradan harcanıyor. Bunların ben şöyle olduğunu düşünüyorum: Şimdi, bir defa bu işleri yapabilecek bizim bakanlıklarımız var, kurumlarımız var, bu birincisi. İkincisi, mesela, bir sürü örnek var. Elbette, bizim bürokrasiyle ilişkimiz, alakamız kesilmedi. Yani yurt dışından birisi geldiği zaman burada muhatabı finans ofisi mi olacak, yoksa bununla ilgili başka bakanlık mı olacak? Emin olun, buralarda çok ciddi problemler oluyor. Ondan sonra, yurt dışı seyahati olduğu zaman burası yapıyor, Cumhurbaşkanlığı; yurt içinde yapılacak işler olduğu zaman öbürü yapıyor. Sadece burada para meselesi falan da değil, zaten bir israf var da ama israfın ötesinde bir duplikasyon var; bu, motivasyonu da bozar, sorumluluğu da kaybeder. Sorumlu kim? "Kim fazla para alıyorsa o yapsın." noktasına doğru gidebilir. Bunlara tekrar bakmak lazım. Esas olarak bu konuyu gündeme getirmek için böyle bir önerge verdik, bu sorumluluğun kaybolmaması gerekir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.
Ofisler, bütçenizin kesilmesine yönelik talep reddedildi, kurtardınız.

Cumhurbaşkanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Cumhurbaşkanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Cumhurbaşkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin bütçesini okutuyorum:

(Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İletişim Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(İletişim Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	AZALTILAN MİKTAR
15	39.31	01	03.05	3.153.826.000 TL

Erhan Usta

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun

ERHAN USTA (Samsun) - Bu, İletişim Başkanlığı değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, İletişim Başkanlığı.

ERHAN USTA (Samsun) - Efendim, bu İletişim Başkanlığı zaten bir fecaat. önce bir şey söyleyeyim yani bana göre tamamen kaldırılmalı da.

Şimdi, performans göstergesi koymuş, bana tuhaf geldi, "dezenformasyonla mücadele faaliyetleri çerçevesinde doğrulama faaliyet sayısı" diye bir hedef koyuyor. Yani nereden biliyorsun ne kadar dezenformasyon olacak da onlara doğrulama yapacaksın? Bence yanlış bir gösterge ama işin başka bir tarafı 6,1 milyar lira. Bakın, biz burada 227 tane idarenin -Sayın Başkanım, bu sizi de ilgilendiriyor- bütçesini oyladık şu vakte kadar yani bugünküyle birlikte. İletişim Başkanlığının bütçesi bunun 157 tanesinden fazla. Düşünün ya! Ve ne iş yapıyor? Bunun yaptığı iş...

CAVİT ARI (Antalya) - Muhalefete zarar vermeye çalışıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Yani, şimdi, örnekler var da vakit geçirmesin diye. Dezenformasyonla mücadele kapsamında yaptığı beyanat, verdiği beyanat dezenformasyon yani doğruyu yanlış çevirerek söylemiş Mehmet Şimşek'in beyanıyla ilgili. İsterseniz detayını verebilirim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Hakikaten bunlara bakmak lazım. Yani bu kadar paraları... Ya, biz bu kadar zengin değiliz yani biraz refaha, o sizin dediğiniz kalkınmışlık seviyelerine gelelim, biraz daha buralara para harcayalım ancak böyle... Yani Sayın Cumhurbaşkanını, tamam, yani senede tekrarlansın, propagandasını da yapsın da hakikaten çok yüksek maliyetle yapıyor, çok gereksiz bir şekilde yapıyor. Yazıktır, günahdır. Dolayısıyla bunun bütçesinde bir miktar kesintiye gitmek gerekir diye değerlendiriyoruz. Önergemizin içeriği de odur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

İletişim Başkanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(İletişim Başkanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(İletişim Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Diyanet İşleri Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Diyanet İşleri Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Devlet Arşivleri Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Devlet Arşivleri Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Devlet Arşivleri Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Savunma Sanayii Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - B Cetvelini okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2025 yılı B Cetveli okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabın B Cetvelini okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2023 yılı B Cetveli okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Strateji ve Bütçe Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:87

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki bütçe ve kesin hesaplar kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi gündemimizde yer aldığı üzere, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerinin görüşmelerine geçiyoruz.

Bütçe teklifi toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Hatırlanacağı üzere, teklifin "Gider" başlıklı 1'inci maddesi ile "Gelir ve Finansman" başlıklı 2'nci maddesi Komisyonumuzun 30 Ekim 2024 tarihli 4'üncü Birleşiminde okunmuştur.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi 2025 yılı gelir bütçesinin bağlı olduğu 2'nci maddeye geçiyoruz.

2025 yılı gelir bütçesini okutuyorum:

KODLAR	AÇIKLAMA	2025 YILI BÜTÇE GELİRİ
01	VERGİ GELİRLERİ	12.651.461.859.000
03	TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	165.373.499.000
04	ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	59.997.396.000
05	DİĞER GELİRLER	1.266.944.330.000
06	SERMAYE GELİRLERİ	41.331.147.000
08	ALACAKLARDAN TAHSİLAT	17.226.707.000
	TOPLAM BÜTÇE GELİRİ	14.202.334.938.000
09	RED VE İADELER(-)	1.531.903.629.000
	NET BÜTÇE GELİRİ	12.670.431.309.000

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi, kabul edilen gelir bütçesiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, yazılı olarak bütün maddeler dağıtıldığı için, burada maddeleri okutup zamanınızı almak yerine, maddeleri görüşmeye açıp daha sonra oylarınıza sunacağım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Fark etmez, zamanımız var bizim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - O kadar paraları aldılar, zamanımızı alsalar ne olur?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz milletvekiliyiz, işimiz bu, aldığımız maaşı hak etmemiz lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, burada insicamımı bozuyorsunuz ve maalesef, oylamayı sağlayamıyorum.

"Denge" başlıklı 3'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Şimdi taleplere göre milletvekillerimize söz vereceğim.

Söz talebi? Yok.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Bağlı cetveller" başlıklı 4'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Taleplere göre söz vereceğim.

Sayın Akay, burada mı yoksa 9 adet önerge var, önerge üzerine mi söz vereyim?

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:88

CEVDET AKAY (Karabük) - 4'üncü maddedeki önerge üzerine.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - O zaman okutup o şekilde vereyim.

Söz talebi? Yok.

Önergeleri okutup işleme alacağım:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin "Bağlı cetveller" başlıklı 4'üncü maddesinin bir numaralı fıkrasına (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bendin ilavesini ve bent numaralarının buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Şehir Hastaneleri ve diğer Kamu Özel İşbirliği Projeleri ve Diğer Nedenlerle Verilen Hazine Garantilerinin Bütçe Yılına izleyen 5 yıl boyunca Getireceği Yük Tahminini Gösterir Cetvel (D) eklenmiştir."

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Yap-işlet-devret hazine garantili projeler veya bu projelerle ilgili hazinenin verdiği borç üstlenim taahhütleriyle ilgili tutarlar bütçede önemli bir yük oluşturuyor. Aşağı yukarı bu tip 44 tane firma var. Bunlarla ilgili gerekli tasarrufların yapılması ve aşağı çekilmesiyle ilgili bakanlık bütçelerinde, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde, Hazine ve Maliye Bakanlığında ikazlarımızı, tenkitlerimizi yapmıştık. Şimdi, önümüzü daha iyi görebilme açısından önümüzdeki beş yıl içerisinde bu yap-işlet-devret projelerini yapan, KÖİ projelerini yapan firmalarla ilgili ödenecek tutarların cetvelde yani (D) cetvelinde yer almasını talep ettik ki daha net görelim diye.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"2025 yılında Millî Eğitim Bakanlığına ilave 1100 öğretmen ataması yapılır. Bunları aylık maaşları için gerekli olan 6.600.000.000 TL tutar Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, buyurun lütfen.

RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Atanmayan öğretmen sayısı 2002 yılında 68 bin iken 2024 yılına geldiğimizde 1 milyona yaklaşmış, önümüzdeki yıllarda da 1,5 milyona dayanacağını öngörüyoruz. Millî Eğitim Bakanlığı son olarak 20 bin öğretmen alacağını duyurmuş ve buna dayalı bir mülakat sürecini işletmiştir fakat mülakat sonuçlarına göre en az 1.100 öğretmenin sıralaması değişmiştir. Atanmaya hak kazandığı hâlde mülakat sonucunda atama kontenjanı dışına çıkmış olan öğretmenlerin atanması amacıyla bu önerge verilmiştir çünkü uzun zamandır da mülakata karşı olduğumuzu söylüyoruz. Aslında iktidar grubundan da mülakatın kaldırılacağına ilişkin talepler vardı. Bu anlamda, gelin, bu 1.100 öğretmenimizin sorununu çözelim, bunların da atanmasını sağlayalım. Bu değil, bunun bütçe üzerinde de ciddi bir yükü yok. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum ve diğer muhalefet partilerimizden de iktidar grubundan da destek bekliyoruz.

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:89

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"2025 yılında Millî Eğitim Bakanlığına ilave 1100 öğretmen ataması yapılır. Bunların aylık ücretleri için ortaya çıkacak 6.600.000.000 TL tutarında ilave personel gideri Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Erhan Usta

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, benzer bir önerge. Tabii, memlekette Sayın Yılmaz'ın özellikle iyi bildiği konulardan bir tanesi yani bir eğitim, istihdam planlama problemi var. İşte, 1 milyona yakın atanmamış öğretmen var; bu insanlar ne yapacak, nerede, nasıl iş bulacak? Öğretmen olarak çıkartıyoruz fakat öğrencisiyle buluşturmuyoruz, kavuşturmuyoruz, bu işin zaten bir boyutu.

İkincisi, buradaki mülakat meseleleri. Hakikaten AK PARTİ hükümetlerinin en son seçim öncesinde -Sayın Erdoğan'ın mı ya da Millî Eğitim Bakanının mıydı taahhütleri oldu- "Mülakatı kaldıracamız." diye net taahhüt vardı ama buna rağmen kaldırılmadı. Sonra şöyle yorum yapıldı: "Ya, sıralamayı değiştirmeyeceğiz, mülakat yapılacak ama sıralama değişmeyecek." denildi. Şimdi, burada Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı son 20 bin öğretmenin atanmasında 1.100 öğretmen mülakattaki puanı nedeniyle atanamayacak duruma geldi; yazıktır, günahdır, kul hakkıdır; bu insanlar emek vermiş, çalışmış, yazılı sınavda üst sıralara çıkmış ama siz bir mülakat yapıyorsunuz ve bu mülakatın sonucunda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir de mülakatlar homojen de olmuyor; bakın, mülakat komisyonlarına göre değişiyor -geçen başka konuda da anlattım- illere göre değişiyor. İlla ki birilerini kayırma da gerekmiyor burada ama küçük puanlar zaten, böyle bindelik puanlarla birisi iş bulabilecekken yani hakkı olanı kaybediyor pozisyona geliyor. Dolayısıyla en azından yazılıda ilk 20 bine girmiş kişilerin atamalarını yapalım diyoruz. Bu ilave 1.100 öğretmenin atanmasıdır, buna ilişkin cetvellerle ilgili bir düzenleme ve buna ilişkin bir ödenek talebine yönelik bir önerge dir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Bütçe Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı işaretli (E) işaretli cetvele aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7'nci maddesinin uygulanması kapsamında çiftçilerin tarımsal üretimde kullandıkları ve 4760 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı listede yer alan malların teslimlerinde ortaya çıkan Özel tüketim vergisi ve katma değer vergisine ilişkin giderler. Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine Maliye Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdat Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, buyurun lütfen.

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:90

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, ekonomik gelişmeler ve mevcut koşullar, köylümüzü gerçekten çok zor durumda bırakmıştır. Bu nedenle, akaryakıt girdileri nedeniyle üstlenmiş oldukları verginin kendilerine iadelerinin sağlanması için bu önerge verilmektedir. Kısacası, çiftçimizi düşünüyoruz, eğer siz de çiftçiye destekliyorsanız, geçmişte verdiğiniz sözü tutmak istiyorsanız, bu önergemize destek olursunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifinin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"Kredi ve Yurtlar Kurumundan burs ve kredi alanlara 2025 lisans öğrencileri için 6.000 TL. Yüksek Lisans öğrencileri için 9.000 TL. Doktora öğrencileri için 12.000 TL. ödenir. Bu konuda Kredi Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanamayan tutarlar, Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bilindiği gibi, üniversite öğrencilerine verilen kredi ve burs miktarı 2024 yılında lisans için 2 bin, yüksek lisans için 4 bin, doktora için 6 bin liraydı. En son açıklanan açık sınırı bu ülkede 20.432 lira, yoksulluk sınırı 66.533 lira ve enflasyon da yüzde 48,58; 2025 yılında da enflasyonist ortamın devam ettiği gözetildiği zaman bu rakamlar çok düşük kalmaktadır. Önergemizle lisans burs ve kredi tutarı 6 bin liraya, yüksek lisans 9 bin liraya, doktora öğrencileri için de 12 bin liraya çıkartmayı öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Bütçe Kanun Teklifinin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"31.05.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun ek 18.maddesinin birinci fıkrasında yer alan "3.000" ibaresinin "yürürlükteki net asgari ücret" olarak değiştirilerek yapılacak olan Bayram ikramiyesi ödemesi Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken belirlenir. "

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, buyurun lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, yirmi bir günden beri bütçeyi görüşüyoruz. Ben, aslında, AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarımıza tarihî bir fırsat sunmak istiyorum. Biliyorsunuz, emekli ikramiyesi 3 bin TL, bunu da Cumhuriyet Halk Partisi getirmişti.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Siz mi getirdiniz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi Ramazan'da bir tatlı alamayan, Kurban Bayramı'nda kurban alamayan, torununa, çoluğuna çocuğuna mahcup duruma düşen emeklilere verilen bayram ikramiyesinin asgari ücrete yükseltilmesini teklif ediyoruz.

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:91

Size yirmi bir gün boyunca ilk kez, bugün hayırlı bir işe "evet" diyeceğinize inanarak tarihî bir fırsat sunuyoruz, önergemizin kabulünü rica ediyoruz; hepinize söylüyorum bunu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınızı sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. Müttekip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıraların eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"2025 yılında Tarım ve Orman Bakanlığının tarımsal destekleme ödeneklerine 154.000.000.000 TL eklenir. Bu tutar Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir."

"2025 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı bütçesine 54.000.000.000 TL ilave edilir. Bu tutar Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Erhan Usta

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, bu önergemizde iki tane şeyi yapmaya çalışıyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; birincisi, bu, tarımsal destekleme ödemeleri. Tabii, şimdi, farklı tanımlar kullanılabilir, bir sürü tanımlı var bunun yani tarıma yapılan destekler veya tarıma yapılan harcamalar, yatırım, katılım, şu katılım, bu katılım ama bizim genelde tartıştığımız tarımsal destekleme ödemeleri; kanunen oranı yüzde 1 olan da bu. Şu anda kanuni oran yüzde 1, hadi kanuni orandan vazgeçtik. Bizim bütçe serisi 2006 yılında başlıyor bu anlamda, bu sınıflandırmada. 2006 yılı oranı millî gelirin binde 6'sı kadar, yüzde 0,6; bugün yüzde 0,2 veya 0,22. Hadi diyelim ki "Bir yıl yüksek olmuş." diyebilirsiniz ama bakın 2006-2020 ortalaması 0-47 yani nihayetinde siz, uzunca bir dönem, on dört yıl boyunca bunun ortalamasını 0,47 olarak siz vermişsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bugün, bunun, şimdi yarısının altına düşürülmesinin nasıl mantığı var? Bunu, bize birisi izah etsin. Hakikaten yani çiftçi geçmişe göre daha mı iyi? Bakın, bu bütçeler böyle yapılıyor, bazen böyle aşağı doğru gidiyor, biz bunları talep edince de sanki yanlış bir şey söylüyormuşuz gibi... Arkadaşlar, bu Hükümetin on dört yıl boyunca 0,47 millî gelire oranı tutturduğu şeyin, bugün 0,2 olmasının veya 0,22 olmasının nasıl bir izahı var? Çiftçi düne göre daha mı iyi? Dolayısıyla, burada, burayı bir miktar artırmamız lazım yani buraları kısarak falan bir şey olmaz, hakikaten çiftçi çok zor durumda. Bizim, burada, önergemizin birinci kısmı şu: Ya, hiç olmazsa şu uzun dönem ortalamasını tutturacak bir şey yapalım, bu da 135 milyar liranın üzerinde -tabii, şu anda çokmuş gibi gözükecek- 154 milyar lira ilave tarımsal destekleme ödemeleri için bir para ihtiyacı var; önergemizin birinci kısmı bu.

Önergemizin ikinci kısmı ise, şimdi, hani hep diyoruz ya: "Ekonomik programın yükünü gittiniz çiftçinin, öğrencinin, işçinin veya memurun üzerine, emeklinin üzerine yaktınız." burada hakikaten böyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Konuşmamda da söyledim, arkadaşlar belki bakmışlardır bu arada. Aile Bakanlığının Yoksullukla Mücadele Programı'nda ödenekleri sadece yüzde 6,7 artırılmış; bunu bize birisi izah etsin. Yani, gelecek yıl normalde ödenekler yüzde 32 civarında artırılıyor. "Yüzde 21 enflasyon." diyorsunuz veya "Geçmiş enflasyon yüzde 45." diyorsunuz, her neyse ama yüzde 6,7... En önemli konu yoksullukla mücadele yani 2025'te yoksul sayısı azaldı mı? Artırmayacak mısınız? Bunun bir mantığının olması lazım. Burada da yine hiç olmazsa bunu bir miktar ortalamaya çekmek gerekir diye düşünüyoruz. Yoksullukla Mücadele Programı'na 54 milyar liralık ilave bir ödenek ihtiyacı var. Bunun teknik bir izahı varsa da gırtlığımı patlatmayayım, vallahi bunu soruyoruz işte, Aile Bakanına da sordum, Strateji Başkanı buradaydı -İbrahim Bey'den bahsetmiyorum, oranın Strateji Başkanına, "Bunu bir izah edin, bunu niye düşürüyorsunuz." diye sordum, bize bir izahat gelmedi. Önergemizin gerekçesi budur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir...

Müttekip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:92

Görüşülmekte olan 2025 yılı Merkezi Bütçe Kanunu Teklifi'ne ekli (H) cetvelinin I-B bölümde yer alan alt açıklama bölümünde yer alan "6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin % 75 artırımlı miktarı,..." ibaresinin "% 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin % 100 artırımlı miktarı," şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33'üncü maddesindeki konaklamayla ilgili harcırah desteklerinin artırılması talebi var. Enflasyonist ortamda bu tutarlar düşük bir vaziyete geldi. Merkez dışı teftiş, inceleme, soruşturma yapan personelin ödemelerinin 0,25 baz puan artırılmasını talep ediyoruz. Yüzde 75'ten yüzde 100 artırımlı hâle getirilmesi için bu önergeyi verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne ekli (K) Cetvelinin "III III. FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ" bölümünün "(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti" başlıklı alt bölümünün (1) numaralı bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

"(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti:

1-Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın itfaiye, zabita ve koruma-güvenlik hizmetlerinde fiilen çalışan personele, belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 4.840 Türk Lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 5.175 Türk Lirasını,

-50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 5.690 Türk Lirasını,

-100.001'den 250.000'e kadar olanlar için 6.440 Türk Lirasını,

-250.001'den 1.000.000'a kadar olanlar için 6.780 Türk Lirasını,

-1.000.001'den fazla olanlar için 7.880 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için 7.880 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için 10.400 Türk Lirasını,

geçemez.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Türel kim konuşuyor, siz mi?

Buyurun.

RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bu önergemizde 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında görev yapan zabıta, itfaiye ve koruma-güvenlik görevlilerine ödenen ve günün koşullarına göre oldukça düşük kalan maktu fazla mesai ücretinin üst sınırı günün koşullarına göre artırılmaktadır. Ayrıca, Belediye Kanunu'nun 51'inci maddesine göre yılı bütçe kanunuyla belirlenmesi gereken koruma-güvenlik görevlilerine fazla mesai için ödenecek maktu tutar cetvele dâhil edilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Gerektiğinde kullanılabilir olacak ödenekler" başlıklı 5'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri" başlıklı 6'ncı maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

Bir adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2025 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu Teklifi'nin 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının teklif metninden çıkarılmasını ve bent sıralamasının ona göre düzenlenmesini arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türel
İzmir

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Mustafa Erdem
Antalya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel...

RAHİMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2025 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu'nun 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla Bütçe Kanunu'yla verilen ödeneklerin etkin ve verimli şekilde kullanılması amacıyla kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını temin etmek veya ödeneklerin öncelikli hizmetlerde kullanılmasını sağlamak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde 10'unu aşmamak kaydıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan (01), (02), (03), (05), (06), (07), (08) ve (09) ekonomik kodlarındaki ödenekleri ödenekleri kamu idareleri bütçeleri arasında veya Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya Cumhurbaşkanlığı yetkili kılınmaktadır.

TBMM'de 16/11/2016 tarihinde kabul edilen 6761 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1'inci maddesiyle değişik 5018 sayılı Kamu Mali Kontrol Kanunu'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrası "Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmaları kanunla yapılır. Ancak, harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde onunu geçmemek kaydıyla, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçeleri arasındaki ödenek aktarmalarına ilişkin yetki ve işlemler ile usul ve esaslar merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenir." hükmünü taşımaktadır.

2025 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu'nun 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla Cumhurbaşkanlığına 5018 sayılı Kanun'un temel ilkeleri ve kurduğu mali sistemi bağdaşmayan yetkiler tanınmakta, genel bütçe ödeneklerinin yüzde 10'unu aşmamak kaydıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin (01), (02), (03), (05), (06), (07), (08) ve (09) ekonomik kodlarındaki ödenekleri, idarelerin kendi bütçelerine aktarmaya veya Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya Cumhurbaşkanlığı yetkili kılınmaktadır.

Anayasa'nın 7'nci maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir.

Anayasa'nın 87'nci maddesinde bütçe hakkının Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu hüküm altına alınmıştır.

Cumhurbaşkanlığına çerçevesi çizilmemiş, esasları belirlenmemiş bir alanda hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın geniş yetkiler tanınarak yasama yetkisinin devri yapılamaz. Söz konusu aktarma işlemi için genel bütçe ödeneklerinin yüzde 10'u gibi bir limitin konulması çerçeve çizme, sınır getirme anlamında bulunmamaktadır. Bütçe Kanunu'na Anayasa'ya aykırı olarak bütçe dışı hükümler konularak mevcut kanun hükümlerinin değiştirilmesi veya bütçe yılı itibarıyla zımnen kaldırılması Anayasa'nın 87'nci ve 161'inci maddelerine de aykırıdır.

Söz konusu düzenleme Anayasa'nın 7, 87, 161'inci maddelerine aykırı olduğundan bu önerge verilmektedir.

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona: Plan ve Bütçe Komisyonu

Sayfa:94

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. 6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler. 6'ncı madde kabul edilmiştir.

"Diğer bütçe işlemleri" başlıklı 7'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Mali kontrole ilişkin hükümler" başlıklı 8'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi...

CEVDET AKAY (Karabük) - Ben talep etmişim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bu 8'inci maddenin (2)'nci fıkrasında şöyle söylüyor: "Bu Kanuna bağlı (T) işaretli cetvelde yer alan taşıtlar, ancak çok acil ve zorunlu hâllere münhasır olmak kaydıyla ilgili bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile edinilebilir." Biz de bütün bakanlık bütçelerinde bayağı bir taşıt alımı gördük. Bütçede tahmin edilmiş, alınacağı ifade edilmiş ama onay için Sayın Cumhurbaşkanına gidecek. Burada tasarruf tedbirlerine uyulacaktır herhâlde değil mi Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım; seçici olunacak herhâlde? Onu bir netleştirmek için söz aldım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Elbette.

CEVDET AKAY (Karabük) - Sağ olun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Yatırım harcamaları" başlıklı 9'uncu maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Mahalli idarelere ilişkin işlemler" başlıklı 10'uncu maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Fonlara ilişkin işlemler" başlıklı 11'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Hazine garantili imkân ve dış borcun ikraz limiti ile borç üstlenim taahhüt limiti ve borçlanmaya ilişkin işlemler" başlıklı 12'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Bu maddeyle hazine garantisi, borç üstlenim taahhüdü gibi konularla aşağı yukarı gerekli durumda 632 milyar 970 milyonluk bir hazine garantisiyle muhtelif firmalara finansman aktarılma imkânı olabilecektir, bu da çok ciddi bir limit. Burada da görüşmelerde hep tenkidimizi yaptık. Borç üstlenim taahhütleri ve hazine garantisiyle yapılan projelerin tamamlanma oranları, buradaki kullanılan dış proje kredilerin geri dönüş oranları, temerrüde düşenler var mı, yok mu? Bu yüzden hazinenin ödemek zorunda olduğu tutarlar var mı? Bu konular çok çok önemli. Bu konuların daha titiz takip edilmesini ve bu sorduğumuz sorularla ilgili de özellikle cevap verilmesini rica edeceğim Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir...

"Gelir ve giderlere ilişkin diğer hükümler" başlıklı 13'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Yetki" başlıklı 14'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlüğe ilişkin 15'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütmeye ilişkin 16'ncı maddeyi görüşmeye açıyorum. Söz talebi yok.

16'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddeleri oylanıp kabul edilmiştir.

Şimdi 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ERHAN USTA (Samsun) - Kabul etmiyoruz, kayıtlara geçsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayırlı olsun.

Değerli milletvekilleri, şimdi 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kesin hesap teklifi toplam 7 maddeden oluşmaktadır. Hatırlanacağı üzere, teklifin "Gider Bütçesi" başlıklı 1'inci maddesi ile "Gelir Bütçesi" başlıklı 2'nci maddesi Komisyonumuzun 30 Ekim 2024 tarihli 4'üncü Birleşiminde okunmuştu.

Şimdi 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Denge" başlıklı 3'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Kullanılmayan ödenek" başlıklı 4'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

"Devlet borçları" başlıklı 5'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlüğe ilişkin 6'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

6'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütmeye ilişkin 7'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi Sayın Türelî'ye aittir.

Buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; bütçenin daha ilk gününden itibaren aslında ısrarla vurguladık, burada 2025 yılı bütçesini görüştük ama aynı zamanda da 2023 yılının kesin hesabını görüştük. Hep söylediğimiz gibi, kesin hesap ne yazık ki bütçenin gölgesinde kaldı. O yüzden bir kesin hesap komisyonunun kurulması ve Plan ve Bütçe Komisyonu ile birlikte çalışarak Sayıştay raporları eşliğinde bütçe uygulama sonuçlarının çok daha ayrıntılı bir biçimde incelenmesine ihtiyaç var. Bu konuyla ilgili olarak, Cumhuriyet Halk Partisi olarak da kanun teklifimizi de veriyoruz yani sonrasında bunun için İç Tüzük'te de buna aykırı bir hüküm yok. Mecliste birlikte, Anayasa'ya göre birlikte görüşürüz ama kesin hesap komisyonu toplanır, birtakım yetkilerle de donatılır, gerekirse yıl boyunca sürekli çalışabilecek bir komisyon olur, KİT Komisyonunda olduğu gibi. Devlet bu konuyla ilgili doğal olarak Sayıştay raporları olacak, o konuyla ilgili... Sürekli çalışabilir, kendi içinde alt ihtisas grupları kurabilir, birtakım kamu kurumlarını denetleyebilir yani bütçenin denetlenmesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz, o yüzden buna ihtiyaç var. Bu değişikliğin hızlı bir biçimde yapılması hem bütçe hakkının kullanılması açısından da literatürümüze ve bizim mevzuatımıza büyük katkı sağlayacak diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 7'nci madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddeleri de kabul edilmiş oldu.

Şimdi 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Değerli milletvekilleri, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nde bulunabilecek maddi hatalarla ilgili metin ve bağlı cetvellerde gerekli düzeltmenin yapılması ve kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesini, muhalefet şerhlerinin en geç 7 Aralık Cumartesi günü saat 16.00'ya kadar Başkanlığımıza verilmesini, İç Tüzük'ün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurulda Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler olarak Adıyaman Milletvekili Sayın Resul Kurt, Aksaray Milletvekili Sayın Hüseyin Altınsoy, Ankara Milletvekili Sayın Orhan Yegin, Bursa Milletvekili Sayın Ahmet Kılıç, Denizli Milletvekili Sayın Nilgün Ök, Elâzığ Milletvekili Sayın Ejder Açıkkapı, İzmir Milletvekili Sayın Yaşar Kırkpınar, Kayseri Milletvekili Sayın Mustafa Baki Ersoy, Kırşehir Milletvekili Sayın Necmettin Erkan, Kocaeli Milletvekili Sayın Sami Çakır, Konya Milletvekili Sayın Orhan Erdem, Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı, Osmaniye Milletvekili Sayın Seydi Gülsoy, Sakarya Milletvekili Sayın Ertuğrul Kocacık, Samsun Milletvekili Sayın Ersan Aksu ve Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş'in belirlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi parti grup sözcülerinden arzu edenler olursa genel bir değerlendirme için ikişer dakika söz vereceğim, ondan sonra da toplantıyı kapatacağım.

Sayın Türelî, buyurun

İki dakika süre veriyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yirmi bir gün süren ve çok yoğun geçen bir bütçe maratonunu Komisyonumuzda şu an itibarıyla tamamlıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, görüşmelerimizde sıklıkla bütçe hakkını dile getirdik. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkını, usulü ve özü itibarıyla hukuka ve demokrasinin temel ilkelerine uygun biçimde kullanmasının önemini vurguladık. Bu çerçevede, Plan ve Bütçe Komisyonunun daha etkin olmasını ve bütçe ödenekleri konusunda da inisiyatif kullanabilmesinin yolunun açılmasının gerekli olduğunu belirttik. Umarız ilerleyen yıllarda bu konuda bir ilerleme olur çünkü bunun usul ve öz olarak doğru olduğunu düşünüyoruz.

Değerli milletvekilleri, şimdi, bizler muhalefet olarak karşı oy yazılarımızı yazacağız. Hem bizler hem de milletvekili arkadaşlarımız çalışacak. İktidar grubundaki arkadaşların muhalefet şerhine girmesini istedikleri varsa bize gönderebilirler, kimlerden geldiğini söylemeyiz çünkü sizlerin de eleştirileri olduğunu biliyoruz, bu sonuç itibarıyla önemli bir metin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben aracılık yaparım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bütçe görüşmelerini Cumhurbaşkanlığı Yardımcımızla açtık, şimdi, gene onunla kapatıyoruz, kendisine teşekkür ediyoruz ve bu çerçevede Plan ve Bütçe Komisyonunda günler boyunca beraber çalıştığımız, beraber mesai yaptığımız Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımıza, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize, görüşmelere katılan milletvekillerimize, Komisyonumuzun bürokratlarına, kamu kurum ve kuruluşlarımızın yöneticilerine, görüşmeleri izleyen basın mensuplarına ve bizlere günlerce eksiksiz hizmet eden Meclis çalışanlarımıza çok teşekkür ediyoruz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak saygılarımızı sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, zorlu bir dönem oldu gerçekten. Herkes büyük emek sarf etti, tartıştık. Zaman zaman gerilimli tartışmalar olsa da birbirimizi anladık zannediyorum katılmamakla birlikte. Tabii ki başka koşullarda bu bütçe tartışmalarını yapmak isterdik, daha demokratik, daha katılımcı ve müzakerelerde gerçekten sonuç alabilecek şekilde bunları sürdürmek isterdik ama sonuçta sadece görüşlerimizi açıklamakla yetiniyoruz, herhangi bir sonuç alınamıyor bu görüş açıklamasıyla ama bu sistemin bizi getirdiği durum bu aslında. Bu süre boyunca buradaki çalışmalara katılmış olan hem Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine hem de bütün vekillere teşekkürlerimizi sunuyoruz biz de. Buradaki emekçiler bizimle birlikte büyük bir zaman geçirdiler, bizim ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalıştılar, onlara da çok teşekkür ediyoruz, sağ olsunlar. Tabii, biz ek olarak, bütün bunlara ek olarak daha demokratik bir ortamda tartışmak isterdik. Maalesef, kayıym atamalarıyla her seferinde, her hafta bu bütçe tartışmalarında başka konularda da konuşmak zorunda kaldık ama bu da bizim ayıbımız değil, iktidar partisinin ayıbı. Umarız yürütme bu ayıptan, demokrasi ayıbından bir an evvel uzaklaşmak için adımlar atmaya düşünür.

Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, yaklaşık bir aylık bir süredir hakikaten gece gündüz çalışıyoruz. Tabii, sadece bu bir ay değil bunun öncesinde de çalıştık. Yaz boyunca arkadaşlarımız hazırlandı, bizler hazırlandık. İnşallah, işte, en azından şu aşamada bunları tamamlamış olduk. Tabii, gönül şunu istiyor: Yani keşke buralarda hani ufak tefek de olsa bir şeylerin üzerinde mutabık kalabilsek de değiştirebilseydik. Tabii, temel olarak hükümetlerin getirdiği bütçenin Meclisten geçmesi esastır; bunda bir şey yok. Hele eski sistemi düşünürseniz Plan ve Bütçe Komisyonu, 15'e 25'ti yani 15 muhalefet, 25 iktidara rağmen hiçbir şey yapamaz ama önemli olan o muhalefetin, o 15 kişinin yani sesinin duyulması, onun, efendim, ifade ettiği bazı şeyler eğer doğruysa, atlanmışsa onların düzeltilmesi şeklindeydi ama biraz Türkiye bundan hızlı bir şekilde uzaklaşıyor belki. Ama umarım, bugün olmasa bile yarın, belki burada katkı verebildiğimiz birtakım şeyler olduysa, onlar yani idarecilerimizin kulaklarına girmişse de belki ona ilişkin birtakım şeyler yapılabilir. Bu çerçevede hem tabii önerdik hem eleştirdik.

Tabii, burada bu televizyon meselesi hallolsa iyi olurdu. Sayın Başkan, bunu gelecek sene için biraz daha düşünmek gerekir diye değerlendiriyorum.

Onun dışında da ben Sayın Başkana, hakikaten çok demokratik bir tutum oldu, ara ara bizi kızdırsa da. Bütün milletvekili arkadaşlarımıza, sizlere Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı -siz de birkaç defa geldiniz- bürokratlarımıza, çok emeği olan arkadaşlarımıza, gece gündüz bizimle birlikte çalıştı, polis memurları var, işte, çayımızı getirenler var, stenograflar var, diğer arkadaşlar var, her birine ben de ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ayrıca, Orhan Yegin'e, İsmail Güneş'e sataşmaları nedeniyle, katkıda bulundular, bize sataştılar sürekli, bu anlamda teşekkür ediyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Eleştirilerimizi niye dile getirmiyorsunuz?

ERHAN USTA (Samsun) - Hayırlı olsun. İnşallah, Genel Kurul aşamasında zaten müzakerelere devam edeceğiz. Tekrar, ben, iyi bir hafta diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu'ya söz verdim değerli arkadaşlar.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer Cumhurbaşkan Yardımcımız; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Komisyondaki görüşmelerini bir aylık bir süre sonunda tamamlamış bulunuyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak 2025 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize ve kurumlarımıza hayırlı olmasını diliyoruz. İnanıyoruz ki tahsis edilen kaynaklar ülkemizin her köşesinde yaşayan vatandaşlarımıza tüm kamu hizmetlerinin hızlı ve kaliteli sunumunda ve erişilebilir olmasında katkı sağlayacaktır.

Bütçe teklifinin hazırlanmasında ve sunumunda emeği geçen başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, Cumhurbaşkan Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a, Strateji ve Bütçe Başkanlığımıza, Hazine ve Maliye Bakanlığımıza ve Sayın Bakan Şimşek'e, sunum yapan tüm bakanlıklarımıza, Komisyonumuzun çok değerli Başkan ve üyelerine, Bütçe Başkanlığı uzmanlarına, stenograflara, güvenlik ve tüm destek personeline, görüşmelere katılan bürokratlara ve basın mensuplarına, emek ve katkı veren herkese teşekkür ediyoruz.

Sağlıkla, esenlikle başka gündemlerde buluşmak dileğiyle herkesi saygıyla selamlıyoruz.

Hayırlı geceler diliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, teşekkürden önce bir öneride bulunacağım, varsa da affımı isterim. Gerçekten bu bütçe hazırlama süreci -çok da soruluyor-Cumhurbaşkanlığı Stratejide başlayıp bakanlıklar, sonra buraya gelmesi, buradaki ortam, koridor -siz yıllarca yaptınız- bu bütçe hakkının nasıl uygulandığını, nasıl bir süreçle geldiğini, bunu İletişim Başkanlığı bir belgesel yapmalı. Bir öneri olarak öncelikle bunu iletirim.

Gerçekten yoğun bir çalışma oldu. Ben de AK PARTİ Grubu olarak tüm arkadaşlarımla birlikte herkese teşekkür ediyorum. Burada bakanlıkların bütçelerinde -muhalafet tarafı tabii ki daha çok söz alacak- günde en az Komisyon üyesi 10-12 arkadaş, Komisyon dışından -beşer dakikalık- 30-35 arkadaş; toplamda 50-60 kişinin, 65 kişinin konuştuğu bütçe sürecini yaşadık; bugün de sonuna geldik.

Ben de tüm emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Başta Strateji Başkanlığımıza, tüm bakanlıklarımıza, bakanlarımızla beraber bu çalışmada olan bürokratlarına, Plan ve Bütçe Başkanlığımızın heyetine, yine Komisyondaki tüm milletvekili arkadaşlarımıza, emniyette görev yapan, hizmetli, burada çay, kahve, yemek hizmetlerinde bulunan arkadaşlarımıza, basın mensuplarına, tutanak görevindeki stenograflara, herkese çok teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, size çok teşekkür ediyoruz, tüm ekibinize; Allah yardımcınız olsun. Bu bütçe ülkemiz için hayırlı olsun.

İnşallah başta deprem bölgesindeki yaraları sarmaya, sonra da tüm ülkemizin refahını kaldırmaya, yükseltmeye vesile olsun.

Ben de tüm grup arkadaşlarımız adına teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımızın söz talebi oldu, kendisine de söz vereceğim.

Buyurun Başkanım, size de iki dakika veriyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Otuz dokuz günlük bir maratonun Komisyon aşamasında son gününe gelmiş bulunuyoruz. TBMM ve Cumhurbaşkanlığı bütçelerinin yanı sıra 17 bakanlığın, toplamda ise 227 kamu kurumunun bütçesi, 226 kamu kurumunun kesin hesabı ile 229 Sayıştay raporu üzerine 21 birleşim gerçekleştiren Plan ve Bütçe Komisyonumuza çok çok teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a bütçe hazırlık sürecindeki güçlü liderliği ve sağladığı vizyon için şükranlarımı sunuyorum. Türkiye Yüzyılı hedeflerimize yönelik adımlara Cumhurbaşkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere bütçe teklifinin oluşturulmasına ve müzakerelerine katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza ayrıca teşekkür ediyorum. Burada görev yapan tüm arkadaşlarımıza, stenograflardan bizlere çeşitli şekillerde destek olan arkadaşlarımıza, basın mensuplarına, Emniyet mensuplarına, katkısı olan herkese yürekten teşekkür ediyorum.

Bugün gerçekleşen müzakereler dâhil özverili çalışmaları için Plan ve Bütçe Komisyonu Başkan ve üyeleri ile görüşmelere katkı sağlayan tüm milletvekillerine bir kez daha teşekkür ediyorum. Başta Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere bütçe teklifinin oluşturulmasına ve müzakerelerine katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza ayrıca teşekkür ediyorum. Burada görev yapan tüm arkadaşlarımıza, stenograflardan bizlere çeşitli şekillerde destek olan arkadaşlarımıza, basın mensuplarına, Emniyet mensuplarına, katkısı olan herkese yürekten teşekkür ediyorum.

Siyasi istikrarımızın bir göstergesi olarak yirmi iki yıldır aralıksız görev yapan AK PARTİ hükümetlerimizin 23'üncü, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ise 7'nci bütçesi üzerinde görüşmelerin Genel Kurul aşamasının da şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Hepinizi bir kez daha sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, kayyumlarla ilgili bir kelam...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Fırsat olmadı, başka vesileyle konuşuruz.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Biz bekleriz, sorun değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 22 Ekim 2024 tarihinde...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Geçen dönem Soylu "Cumhurbaşkanı rahatsız oldu, talimat verdi, kayyum getirdik."

dedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Cumhurbaşkanlığı, bu dönem Ali Yerlikaya'ya da talimat verdi mi kayyum için?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Terörsüz bir Türkiye'de böyle bir hadise de olmayacaktır.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Buradaki her milletvekiline oy veren halk o kişilere de verdi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Buradaki herkes ne kadar meşruysa o belediye başkanları da o kadar meşru.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Nerede masumiyet karinesi ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal, ben bir değerlendirme yapıyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Tüm Kürtler potansiyel teröristtir." deyip sonra da "Türk-Kürt kardeşler." nasıl diyeceksiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uysal, ben bir değerlendirme yapıyorum, lütfen...

Değerli milletvekilleri, 22 Ekim 2024 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın bütçe ve kesin hesap sunuşuyla başlayan bütçe maratonumuz 29 Kasım (bugün) itibarıyla sona eriyor. Bu kapsamda, otuz dokuz gün süren görüşmelerde toplam 21 birleşim ve 81 oturumda yaklaşık iki yüz otuz beş saat mesai yapılmıştır. Bu görüşmelerde Komisyon üyeleri dâhil 267 milletvekilimizin toplam 1.330 söz talebi karşılandı; başka bir deyişle, Meclisteki milletvekillerinin yaklaşık yüzde 45'i bu müzakerelere doğrudan katılarak katkıda bulundu. Bütçe sürecini demokratik bir müzakere ortamında katılımcı bir şekilde gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum.

Bu vesileyle, Başkanlık Divanı adına ben de bu oturumun tesisine katkı sağlayan Komisyonumuzun değerli üyelerine, değerli milletvekillerimize, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza, tüm bakanlarımıza, bakan yardımcılarımıza, Cumhurbaşkanlığının ve bakanlıklarımızın değerli bürokratlarına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Başkanlığının yöneticilerine, yasama uzmanlarına ve çalışanlarına, Sayıştayın değerli temsilcilerine, kıymetli basın mensuplarına, stenograflara ve Komisyonumuza hizmet eden tüm Meclis çalışanlarına, herkese çok teşekkür ediyorum.

Bütçemizin milletimiz ve memleketimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.54